

VEN. P. LUDOVICI DE PONTE S.J.

MEDITATIONES

DE

PRAECIPUIS FIDEI NOSTRAE MYSTERICIS,

DE HISPANICO IN LATINUM TRANSLATAE A

MELCHIORE TREVINNIO S. J.

DE NOVO EDITAE CURA

AUGUSTINI LEHMKUHL S. J.

CUM APPROB. REVMI ARCHIEP. FRIB. ET SUPER. ORDINIS.

PARS I.

COMPLECTENS MEDITATIONES DE PECCATIS, HOMINIS NOVIS-
SIMIS, ALIISQUE QUAE AD PURGANDAM ANIMAM CONDUCUNT,
CUM INSTRUCTIONE DE ORATIONE MENTALI.

FRIBURGI BRISGOVIAE.

S U M P T I B U S H E R D E R ,
TYPOGRAPHI EDITORIS PONTIFICII.
MDCCCLXXXIX.

EIUSDEM LIBRARIAE AEDES SUNT VINDOBONAE, ARGENTORATI, MONACHII ATQUE
IN URBE S. LUDOVICI AMERICANA.

**Ex parte nostra facultatem concedimus, ut eximum
hoc opus „V. P. Lud. de Ponte S. J. Meditationes“
curâ Aug. Lehmkuhl, ejusdem Soc. sacerdote, denuo
in lucem edatur.**

Ex aet en , 19. Junii 1889.

**Jacobus Rathgeb,
Praep. Provinc. Germ. S. J.**

Praefatio editoris.

Ludovicus de Ponte, vel suâ lingua de la Puente, Vallisoleti in Castilia die 11. Novembris 1554 natus, die 2. Decembris 1574 Societatem Jesu ingressus est. Petrus Ribadeneira in suo „catalogo scriptorum Societatis Jesu“ anno 1607 de eo etiamtum vivo scribit: „Ab ipsis incunabulis factus atque educatus videtur ad pietatem. Societatem nostram expetivit annum agens 20^{mum} atque admissus est anno 1575, quum jam et philosophicis disciplinis esset instructus, et duos annos in sacra theologia utiliter posuisset. Deinde prosecutus est studia literarum, in quibus longo post se intervallo condiscipulos omnes reliquit, propter ardorem animi, ingenium atque acre judicium.“

In scholis Patrum Ordinis Praedicatorum institutus, vitam religiosam, quam cogitabat, apud eos suscipere statuerat, quum fere invitus a Deo ad Societatem Jesu ducitur: cui insigne decus addidit. Methymnae Campi probationis annos peregit sub magistro Balthassare Alvarez, viro in spirituali vita apprime versato, qui aliquando S. Theresiae a confessionibus fuit atque apud eam in tanta mansit aestimatione, ut eum inter viros id temporis sanctissimos numeraret. Sub tanto magistro vigebat inter novitios eximius ardor perfectissimae sanctitatis asseverandae, ita ut Ludovicus de Ponte scripto notaret, visum sibi fuisse, se, si vel octo tantum anni ulte-

rioris vitae sibi superessent, et eo modo, quem ibi apud tirones videbat, sibi vivere daretur, magnum Sanctum evasurum. Quotquot autem eum in tota subsequenti 50 annorum vita observaverunt, id coacti sunt testari, P. Ludovicum de Ponte re vera non solum suis connovitiis non cessisse, sed etiam numquam a primaevō fervore cessasse, totumque in illud incubuisse, ut semper magis magisque in perfectione procederet. Quod testimonium imprimis Franc. de Prado et Jac. de Sosa, uterque Praepositus Provincialis Provinciae Castellanae, quibus illius vita tota perspecta erat, de eo reddiderunt. In concionibus miram vim dicendi habuit, summamque dexteritatem in sacris exercitiis tradendis. Franciscus Suarez, lumen illud theologiae, quem in studiis habuit discipulum, in spirituali vita ducem et moderatorem sibi elegit.

Philosophiam et theologiam docuit, aliquoties Magistri Novitiorum et Rectoris munus gessit, eaque munera egregie obivit. „Sed“, ut P. Ribadeneira l. c. dicit, „tenui vel potius nulla valetudine, qua semper conflictabatur, coactus est interrumpere et gubernandi et docendi cursum, et animum ad ea scribenda transferre, quae longo usu, assidua meditatione, perpetua sui mortificatione didicit, et non tam ex aliorum libris hausit, quam in se ipse expertus est.“ Praecipua ejus scripta, praeter ipsas has meditaciones, hispanica lingua conscripta, sunt: Dux spiritualis, quem Alexander PP. VII. in summo honore habuit; de perfectione hominis christiani in omnibus vitae statibus; vita P. Balth. Alvarez; vita lectissimae et admirandae Virginis Mariana de Escobar (cujus pars posterior, i. e. vitae illius virginis ab anno 1624 usque ad obitum anno 1633, a P. Mich. Orenna completa est); expositio moralis in Cantica Canticorum.

Acerbissimorum morborum vi et voluntaria corporis castigatione omniisque asperitatum genere viri-

bus plane exhaustus diem supremum obiit 16. Febr. 1624. Sanctitatis fama eum viventem et mortuum prosecuta est. Proinde relatio ejus vitae triennio post ab Episcopo Vallisoletano ad Urbanum VIII. S. Pontificem transmissa, et causa ejus Beatificationis instructa est. Post declaratas virtutes ejus heroicas per decretum d. 16. Julii 1759 causa injuria temporis jacuit, neque hucusque eam licuit efficaciter resumere.

Meditationes autem nostrae — ut de iis speciatim pauca dicam — vix hispanico idiomate in lucem prodierant, quum Claudio Aquaviva, Praepositus Generalis Societatis Jesu, Melch. Trevinnio mandavit, ut in latinum eas verteret. Cujus versionis tomus I. Coloniae 1611 in lucem prodiit, reliqui subsequentibus annis. Tum hujus latinae versionis plures editiones, tum in alias linguas versiones complures secutae sunt. Latina ultima videtur ea esse, quae anno 1857 Nördlingae apud C. H. Beck, cura J. M. Dux, apparuit, hispanica editio illa, quam anno 1884 Barcinone „Libraria religiosa“ paravit.

Hanc igitur antiquam versionem latinam, quam quasi authenticam vocare licet, potius denuo in lucem dare, quam novam versionem parare constituo. Neque ratio erat aliter agendi. Est enim antiqua illa versio maxime fidelis, quamquam fusiore aliquando calamo exarata; putabat videlicet, nec immerito, latinus interpres, potius quaedam fusius esse explicanda quam vel minima ex iis negligenda, quae auctor suo sensu expresserat. Nihilominus si quae dubia circa sensum sive propter varias latinarum editionum recensiones, sive propter alias rationes occurabant, ipsum textum hispanicum consulere non omisi. Ea, quae sive ex S. Scriptura sive ex S. Patribus desumuntur vel laudantur, cum ipsis fontibus contuli, quoad Patrum opera usus editione Migne. Vix tamen,

quae corrigenda essent, occurrerunt, eaque pauca verbula tantum et rarissimae brevesque notae.

Haec fere sunt, quae novae huic editioni praefari putavi. Cur enim eam ipsam instituerim, ratio sane sufficiens erat ea, quod ultima latina jam ab aliquo tempore fuit exhausta, dolendum autem putabam esse, quod tam eximum opus diutius desideraretur. Et quum imprimis pro usu sacerdotum hominumque excultiorum opus illud conscriptum sit, quo latius fructus posset ferre, latinam versionem versioni in vernacula lingua duxi esse praferendam.

De una tamen re breviter etiam ratio a me redienda est. Ven. P. de Ponte, in sexta praecipue parte meditationum, quando de opere creationis loquitur, res illas exponit secundum sui temporis opiniones in scientia naturali, quae sane obsoletae sunt. Verum scrupulo mihi duxi ea mutare; alienum opus enim volui denuo edere, non retractare et emendare. Atque eo facilius ita agere potui, quia istae opinio-nes raro tantum occurrunt, atque parum afficiunt ipsas meditationes et affectus, quorum sunt ansa et occasio.

His praemissis ipsum operis auctorem induco loquentem non alium profitens me prosequi finem, quam quem auctor in voluminibus suis conscribendis et edendis sibi proposuit.

Aug. Lehmkuhl S. J.

Praefatio Ven. P. Ludovici de Ponte.

Auctor pio lectori.

Quoniam religiosorum nostrae minimae Societatis Jesu finis est, non solum saluti ac perfectioni propriarum animarum cum divina gratia vacare, sed cum eadem impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere; mihi vero ob adversam valetudinem alia ministeria in eum finem instituta praestare non licet: ne omnino vocationis meae fini deesse, librum hunc conscribere statui, quo eos adjuvarem, tum in proprio salutis negotio, qui omnium Christianorum communis est finis, tum in excellentia evangelicae perfectionis consequenda, quae religiosos potissimum concernit. Quamvis, quum omnes in magna hac Ecclesiae domo degentes, cujuscumque tandem sunt conditionis, ad eandem perfectionem aliqua ratione vocati censeantur, illa Christi sententia: „Estote perfecti, sicut Pater vester coelestis perfectus est“, ad omnes quidem laborem hunc destino, ut exhibeamus, quemadmodum Apostolus ait, omnem hominem perfectum in Christo Jesu, sed praecipue tamen ad religiosos, qui status sui ratione, perfectionem se quaerere profitentur, eamque oratione ac meditatione — quae hujus libri est argumentum — consequi student. Ut hac ratione, juxta exiguum facultatem et talentum meum consilium illud S. Augustini amplecterer: „Si amatis“, inquit, „Deum, rapite omnes ad amorem Dei, qui vobis junguntur, et omnes qui in domo sunt vestra. Si amatur a vobis corpus Christi, i. e. unitas Ecclesiae, rapite eos ad fruendum, et dicite: Magnificate Dominum meum, et exaltemus nomen ejus in id ipsum. (Nec pusillanimes aut parcos in hoc munere vos praebete; sed) rapite quos potestis, hor-

tando, portando, rogando; disputando, rationem reddendo cum mansuetudine et lenitate, quo eodem omnes amoris spiritu Deum magnificent.[“] Divinus enim hic ignis, qui nunquam dicit „Sufficit“, non consistit, propterea quod cor semel a se possessum ita inflammat, ut ipsum, et quidquid intra ipsum est, amore Creatoris sui conflagret; sed absque ullo invidiae indicio radios suos et flamas ad cognatos omnes suos, amicos, vicinos, ad omnes denique, qui quavis ratione ipsum contingunt, diffundit, maxime tamen ad eos, qui in eadem domo eodemque vitae instituto conjuncti versantur, ne quis in ea sit, qui non magno fervore diligat glorificetque Deum: ita ut hoc igne ipsi inflammati seu accensi alios inflamment, illique alios, quo per orbem totum ignis ille dilatetur, juxta desiderium illud, quo Christus de coelo venit in mundum, quod patefecit, quum dixit: „Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur?“ Hic itaque scopus meus fuit in his meditationibus conscribendis, quibus in virtute Spiritus divini „concalescat cor nostrum intra nos, et in meditatione nostra exardescat ignis“. Earum delineationem cum aliis ad fructum ex iis capiendum notatu dignis praemittam in introductione, quae subjicietur, nominatim vero in § ejus 4. et ultima. Quòdsi Deus, ut propositum finem assequar, annuerit, christianum lectorum, qui hujus ignis particeps fiet, obtestor, ut psaligraphi ejusque commentatoris S. Augustini consilium reipsa exsequatur, laudando et magnificando Dominum mecum, cuius est totum, quod bonum est, et contendendo, ut idem ignis aliis communicetur, quo omnes in universum homines, qui nunc sunt et in posterum erunt, diligent, laudent, ac magnificent Deum Dominum nostrum per infinita saecula saeculorum. Amen.

INDEX MEDITATIONUM SYNOPTICUS.

	pag.
Introductio ad meditationes, quae brevi compendio mentalis orationis praxim describit	1
§ 1. Quid sit oratio mentalis	4
§ 2. Quomodo in oratione ment. cum Deo colloquendum	10
§ 3. De virtutibus orationem ment. comitantibus	16
§ 4. De orationis ment. materia	19
§ 5. De ipsius orationis ment. ingressu	24
§ 6. De facultatum animi in oratione ment. exercitio	29
§ 7. De adjumento imaginationis et sensuum	35
§ 8. De examine seu reflexione post orationem ment.	38
§ 9. De tribus orandi modis	40
§ 10. De contemplatione atque orandi modo sine multa ratiocinatione	44
§ 11. De extraordinariis orandi modis	49
§ 12. De tempore sive ordinario sive extraordinario mentalis orationis exercendae, et de orationibus jaculatoriis	58
§ 13. Monita circa sequentes meditationes	63
MEDITATIO I. De fine hominis et reliquarum creaturarum	75
Punctum I. Considerem: 1. finem meum Deum esse, non creaturas, Dei servitium Ejusque beatam possessio- nem; 2. quam longe aberraverim a fine; 3. quam ingentia mala vel bona a finis consecutione depen- deant	76

P. II. Considerem, creaturarum finem esse, ut me in fine meo assequendo juvent; hinc expendam: 1. Dei liberalitatem, 2. creaturarum praeter me promptum erga Dei obsequium, 3. quomodo ex iis ad Deum ascendam	79
P. III. Considerem: 1. in usu creaturarum <i>indifferentiam</i> esse necessariam. 2. Me ipsum examinabo. 3. Petam a Deo gratiam	82
P. IV. Concludam, quam detestabile sit peccatum, quod solum a fine me excludit	83
MEDITATIO II. De peccato triplici	84
P. I. In peccato <i>Angelorum</i> expendam: 1. Dei liberalitatem in Angelos, 2. peccantium malitiam, 3. poenae severitatem: eaque ad me meaque peccata transferam	85
P. II. In peccato <i>protoparentum</i> similiter: 1. Dei liberalitatem, 2. peccati malitiam, 3. poenae in totum genus humanum redundantis gravitatem, 4. comparationem cum peccatis meis, 5. poenitentiam protoparentum	88
P. III. In peccato <i>singularis alicujus reprobii</i> : 1. damnationem propter <i>unicum</i> peccatum mortale, 2. statum meum in illius comparatione, 3. Dei in me summam misericordiam	91
P. IV. Colloquium cum Christo propter mea peccata e cruce pendente	93
MEDITATIO III. De peccatis cuilibet propriis	95
P. I. Expendam: 1. peccatorum meorum multitudinem discurrendo summatim vitam meam, 2. mihi persuadendo, multa mihi mansisse incognita .	95
P. II. Gravitatem eorum colligam ex similitudinibus in S. Scriptura expressis	97
P. III. Deformitas peccati ex eo, quod <i>similitudinem cum bestiis</i> et statum <i>servitutis</i> inducat	99

	pag.
MEDITATIO IV. Gravitas peccati ex vilitate peccantis	101
P. I. Vilitas mea secundum corpus	101
P. II. Vilitas secundum animam, quod 1. in peccato conceptus sim, 2. ad peccata pronus, 3. multis obstrictus, 4. ex me ad quaelibet relapsurus .	102
P. III. Vilitas mea in comparatione tum reliquarum creaturarum, tum Dei	104
MEDITATIO V. Gravitas peccati ex Dei infinitudine .	105
P. I. Considerem Dei perfectiones: bonitatem, omnipraesentiam, omnipotentiam	106
P. II. Dein Dei beneficia: creationis, redemptionis, sanctificationis: quibus mea ingratitudo in immensum crescit	108
P. III. Peccati malitia augetur ex vilitate rei, ob quam pecco	111
P. IV. Percurrat singulas creaturas cum admiratione, quod in me non insurrexerint	112
MEDITATIO VI. Gravitas peccati ex ejus poenis . .	114
P. I. Peccatum saepe privat: bonis fortunae, honore, regno, sanitate, pace, vita; mala omnis generis infert	114
P. II. Peccatum ipsum omnia haec mala longissime superat: 1. privat bono infinito; 2. est <i>solum</i> malum; 3. cuius Deus auctor esse nequit; 4. quod Christus in se sumere non potuit; 5. ad quod tollendum reliqua mala ut medicina adhibentur	117
P. III. Peccatum poena aeterna justissime punitur . .	119
P. IV. Peccatum ipsa aeterna poena gravius est . .	121
MEDITATIO VII. De morte ejusque proprietatibus	124
P. I. Mors certissima est, ejusque hora definita, etiamsi Deus eam aliquando accelerat vel prorogat sive in praemium sive in poenam . .	124

	pag.
P. II. Incertae sunt circumstantiae, ut semper simus vigiles	125
P. III. Mors semel tantum subitur; quare summi momenti, ut bene fiat	128
MEDITATIO VIII. De mortis amaritudine	129
P. I. Recordatio praeteritorum: peccatorum, neglegtorum operum bonorum	130
P. II. Separatio a rebus praesentibus: 1. a rebus externis, 2. ab amicis et cognatis, 3. ab ipso corpore: quare nunc jam me ab illis mente separarem	132
P. III. Timor futurorum: 1. ob dubiam judicis sententiam, 2. ob astus diaboli: quare nunc præveniam	135
MEDITATIO IX. De judicio particulari	138
P. I. Personae: 1. Anima judicanda, 2. advocati et accusatores, 3. judex	139
P. II. Tempus et locus: 1. Fit in instanti mortis, 2. in ipso lectulo	141
P. III. Discussionem judicialem considerabo: 1. accusationem ex parte daemonis, propriae conscientiae, Angeli custodis, 2. examen judicis, quod manifestabit omnia vel levissima peccata, idque luce clarius, sed etiam omnia opera bona	143
P. IV. Anima reproba exuitur omnibus bonis supernaturalibus	146
P. V. Sententia in reprobam animam, exsecutio, ingressus in infernum	149
P. VI. Sententia in animam justam, hujusque triumphalis in coelum deductio	151
MEDITATIO X. De corpore emortuo ejusque sepultura	152
P. I. Status corporis emortui: est insensibile, deforme, mox efferendum; ex quo discam jam nunc mori sensibus, mundo, hominibus	154

pag.

P. II. Cura cadaveris: vilissimum indumentum et habitaculum; ex quo me animem ad perfectionem evangelicae paupertatis, castitatis, obedientiae	156
P. III. Sepultura. Effertur alicna manu, vario comitatu, vermibus traditur; spernam igitur mundum et me ipsum. — Sed quam pejor emortua anima!	159
MEDITATIO XI. De sententia: Memento homo, quia pulvis es etc.	162
P. I. Ortus ex pulvere: qui me docet humilitatem et in Deum gratitudinem	162
P. II. Reditus in pulverem est: 1. poena peccati, 2. medicina contra superbiam, 3. admonitio poenitentiae	163
P. III. Anima mea instar pulveris est, quia terrenis inhians et vana; omnia creata quasi pulvis et cinis aestimanda	165
P. IV. Omnia me inclamant, ut recorder mortis <i>propinquae</i>	166
MEDITATIO XII. Damna quae ex oblivione mortis oriuntur	168
P. I. Expendam deceptionem: circa vitam longam, jucundam, circa curam futurae vitae	168
P. II. Mors me occupabit: 1. in media deceptione, 2. subito, 3. fortasse violenter	170
P. III. Omnia aliis cedere debeo, sola me sequuntur opera bona	173
P. IV. Exemplum Baltassaris, et sententiam: <i>Mane, Thekel, Phares</i> mihi applicabo	174
MEDITATIO XIII. De judicii universalis causis et praeviis signis	176
P. I. Ratio judicii universalis: 1. ut etiam de corpore fiat judicium; 2. ut coram omnibus et justi et impii manifestentur; 3. ut Christus etiam in terra glorificetur	176

pag.

P. II.	Omnis creaturae armabuntur contra impios dantque signa terribilia, quae graviores poenas praenuntiant	178
P. III.	Ignis omnia absumet, torquebit impios, pur- gabit justos	180
P. IV.	Subitus novissimi diei adventus me excitare debet, ut quolibet die vigil et paratus exsistam	182
MEDITATIO XIV. Resurrectio mortuorum eorumque ante judicem congregatio		184
P. I.	Subita animarum cum suis corporibus unio, reprobis horrenda, justis beata	184
P. II.	Judex adveniens: 1. gloriosus; 2. cum comi- tatu Angelorum; 3. cum crucis vexillo terrorem aliis, aliis spem adferente; 4. aspectu terribilis et jucundus; 5. stipatus multitudine Sanctorum, B. Maria V. praecedente	186
P. III.	Separatio justorum et impiorum, pro his con- fusione, honore pro illis plena, me impellere debet, ut nunc me discernam	189
P. IV.	Manifestatio libri conscientiarum, qua omnibus patebunt occultissima sive peccata sive bona opera, peccata justorum ad Dei gloriam, bona reproborum ad eorum probrum	192
P. V.	Exprobratio iniquorum ex parte 1. daemonis, 2. Christi Domini, 3. hominum justorum . . .	194
MEDITATIO XV. De judicis bifaria sententia ejusque exsecutione		197
P. I.	Expenditur sententia in justos per singula ejus verba	197
P. II.	Idem fit de sententia contra impios	202
P. III.	Exsecutio: 1. Impii subito descendent in in- fernū. 2. Justi gaudent de glorificata Dei justitia. 3. Ipsi Christum in coelum sequuntur	208

	pag.
MEDITATIO XVI. De inferni aeternitate et atrocitate	212
P. I. Vivida exercenda fides de inferni exsistentia, ejusque poenarum acerbitate omnibus malis superiore	212
P. II. Inferni aeternitas: 1. corpus immortale, 2. locus stabilis, 3. ignis inexstinguibilis, 4. vermis con- scientiae semper vivens, 5. decretum Dei im- mutabile, 6. culpa perpetua	213
P. III. Nulla erit poenarum intermissio vel allevatio	215
P. IV. Atrocitas loci, qui est summo gradu: obscurus, angustus, calidus, foetidus	216
P. V. Societas horrenda: 1. Relationes amicitiae, co- gnationis etc. nihil valent amplius. 2. Singuli singulos fugiunt, sed frustra	218
P. VI. Tortores: 1. Alter alterius, 2. diabolus, 3. con- scientia, 4. omnipotentia Dei ultrix	219
MEDITATIO XVII. De bifaria inferni poena, sensuum et damni	221
P. I. Considerem cruciatus singulorum sensuum ex- ternorum	221
P. II. Considerem speciatim poenam ignis, qui 1. inti- mus damnatis inhaeret, 2. pro demeritis di- verso modo vexat, 3. urit, sed non consumit .	222
P. III. Considerem cruciatus singularum facultatum: 1. imaginatio spectris, 2. memoria recordatione vitae terrenae, 3. intellectus obscuratione, 4. vo- luntas obstinatione in malis torquetur . . .	224
P. IV. Poena damni privat: 1. infinito bono, eoque summe beante, 2. visione Christi, B. Mariae V., Angelorum et Sanctorum. — Deus incompre- hensibilis ut in praemiando, ita etiam in pu- niendo	226
<i>Nota prævia de meditationibus circa peccata et usum sensuum nostrorum</i>	229

	pag.
MEDITATIO XVIII. De superbia et inani gloria . . .	231
P. I. Quid sit superbia, qui varii actus, quorum vitiorum sit radix	231
P. II. Supplicia superborum tum in hac vita, tum in altera	234
P. III. Praemia humilitatis	236
MEDITATIO XIX. De gula et temperantia	238
P. I. Gula seu excessus in cibo et potu variis modis committitur	238
P. II. Poenae: 1. naturales sequelae, 2. mala a Deo aliquando infligenda, 3. poenae alterius vitae .	239
P. III. Praemia temperantiae et jejunii — exempla .	241
MEDITATIO XX. Luxuria et castitas	243
P. I. Percurruntur varii modi peccandi contra casti- tatem, quo horream	243
P. II. Poenae: 1. naturales, 2. divinitus saepius im- missae, 3. aeternae	244
P. III. Castitatis, maxime perfectae, actus et praemia singularia	246
MEDITATIO XXI. De avaritia	252
P. I. Quid sit, et quot modis per eam peccetur. Dolor, si hac in re peccaverim	252
P. II. Avaritiae damna: 1. radix est multorum pecca- torum; 2. provocat Dei vindictam, ut complura exempla S. Script. docent; 3. in altera vita gra- viter punitur	253
P. III. Bona tum liberalitatis, tum religiosae pauper- tatis: 1. conciliat pacem spiritualem, 2. Dei libe- ralitatem, 3. thesaurum in coelis obtinendum .	255

	pag.
MEDITATIO XXII. De ira et impatientia	258
P. I. Expenditur, quid sit ira, quot peccata cordis, oris, operis ex ea oriuntur	258
P. II. Damna et poenae: 1. deturpat vel extinguit in homine Dei similitudinem; 2. extraordinarias poenas divinas saepius advocat; 3. sententia Christi contra iracundos	259
P. III. Bona ingentia mansuetudinis: reddit nos gratos Deo et hominibus, Christo Domino specialiter similes	261
MEDITATIO XXIII. De invidia	263
P. I. Invidia, seu certa quaedam tristitia de bono alieno, diversa est gradu, fonte, objecto; crescere potest usque ad speciem diabolicam invidiae de gratia fraterna	263
P. II. Invidiae mala: 1. torquet invidi corpus et animum; 2. exempla severissimae vindictae divinae; 3. poenae alterius vitae	265
P. III. Fraternae charitatis actus, dignitas, praemium considerantur; qua aliena mea fiunt, atque prælibationem habeo gaudii coelestis	267
MEDITATIO XXIV. De acedia et pigritia	269
P. I. Varii ejus actus expenduntur	269
P. II. Damna et pericula: 1. diabolo praebet accessum; 2. justorum virtutem corrodit; 3. talenta a Deo accepta otiosa relinquit	271
P. III. Bona fervoris: Laborem virtutis tollit, Deoque nos gratos reddit	273
MEDITATIO XXV. De decem præceptis	274
Pro præludio imaginabor mihi illam Zachariae librum volantem cum maledictionibus conscriptis contra singula genera peccatorum .	274

pag.

P. I. Considerabo, quid singulis praeceptis Deus praescribat, quid vetet, quid ego contra ea peccaverim: quibus discussis me cum magno dolore et pudore coram Deo reum profitebor	276
P. II. Expendam maledicta: 1. quae Moyses minatus est; 2. quae populus Hebraeus et Aegyptii persippi sunt; 3. quae in Apocalypsi aliisque libris continentur	280
P. III. Expendam benedictiones: quae 1. Moyses observantibus legem proposuit; 2. Christus Dominus spiritualibus promissis auxit, atque 3. in ultimo judicio complecturus est. Quibus perpensis, affectus summae contritionis, fiduciae, legisque aestimationis concipiam; et colligam ex poenis, praemiis, ipsius legis et legislatoris perfectionibus titulos, qui me urgere debent ad legem servandam	284
MEDITATIO XXVI. Circa quinque sensus potentiasque externas	289
P. I. Perpendam, quid peccaverim: usu sensuum, loquela, totoque habitu externo	289
P. II. Damna malae sensuum custodiae: 1. Mors animae per eos ingreditur; 2. quietem et orandi aptitudinem aufert; 3. poenas divinas adsciscit	291
P. III. Contraria bona ex sensuum custodia et mortificatione: 1. viam aperit Spiritui Sancto; 2. fovet vitam supernaturalem; 3. est aliis bono exemplo; 4. coronas coelestes conciliat. In fine Christo per dolores, quos in singulis sensibus pertulit, me commendabo	292
MEDITATIO XXVII. Circa internas animae facultates	295
P. I. Perpendam peccata intellectus eorumque damna: ignorantiam in rebus fidei, praecipitantiam, inconstantiam, pertinaciam, astutiam, curiositatem: unde colligam, quam pauper et miser sim	295

P. II. Peccata voluntatis: inobedientia, prava intentio, injustitia; colligam, quam vere propria voluntas infernus sit, quam longe distem ab exemplo Christi	298
P. III. Peccata per imaginationem et appetitum sensitivum commissa: quare domandaes passiones, ne laqueo mihi sint et tormento	301
MEDITATIO XXVIII. Examinis conscientiae generalis methodus	303
P. I. Gratiae Deo agendae pro beneficiis communibus et particularibus	305
P. II. Lumen a Deo petendum	306
P. III. Percurrat singula tempora, peccata, vitia . .	306
P. IV. Dolorem concipiam	308
P. V. Proponam et gratiam petam	309
MEDITATIO XXIX. Examinis particularis praxis .	310
P. I. <i>Mane</i> Deo me offeram, proponam	311
P. II. <i>Meridie</i> discutiam lapsus, occasiones, renovem emendationis propositum	314
P. III. <i>Vespere</i> idem, notem progressum, doleam . .	315
MEDITATIO XXX. De sacramento poenitentiae ejusque excellentia	317
P. I. Beneficia div. quae continet: 1. Potestas tanta hominibus data; 2. judicium mitissimum loco severissimi post mortem; 3. est vere fons aquae vivae (Zachar.)	317
P. II. Virtutes quae exercentur: Fides, spes, charitas, humilitas, obedientia, justitia, fortitudo: hinc magnum meritum	319
P. III. Fructus: 1. justificatio, 2. pax cum Deo et me ipso, 3. gaudium; quae considerans superabo repugnantiam et difficultatem	321

	pag.
MEDITATIO XXXI. Praeparatio ad sacramentum poenitentiae	325
P. I. Considera, actus poenitentis ut sacramenti partes esse instrumenta gratiae; quare quam perfectissimos eos facere convenit	326
P. II. Dolorem perfectum concipe, maxime ex passione Domini, qui tibi amicus, sponsus, praे omnibus charissimus est, at immania propter te passus	327
P. III. Confessio ut sit integra, humilis, sacerdoti ut Christo facta, studio diligenti cura	330
P. IV. Satisfactionem ut lubens praestes, perpende satisfactionem Christi, purgatorium	332
 MEDITATIO XXXII. De gratiarum actione post confessionem	 334
P. I. Quam justa sit haec gratiarum actio, ex verbis Christi de leprosis colligitur. Sit igitur primo beneficiorum <i>agnitio</i> : peccata remissa, morbi animae sanati, poenae saltem pars magna remissa, auxilia gratiae in promptu	336
P. II. Sit dein <i>oris laudatio</i> secundum ps. 102. . .	337
P. III. Sit per <i>obsequia</i> gratiarum actio: seria emendatio, satisfactio, fervens ad Sanctam Eucharistiam praeparatio	338
 MEDITATIO XXXIII. De praeparatione ad sacram Communionem	 340
P. I. Considera excellentias Christi praesentis: 1. divinitatis gloriam et singula attributa; 2. beneficia quae ut homo praestitit in utero Virginis, in praesepe, in publica vita, in passione, resurrectione: hic idem praesens est et circa me omnia officia gerit, quae unquam gessit in vita terrena	340

Fin de l'aperçu

La suite du livre est en qualité visuelle diminuée. Le livre est toutefois complet.

Il est possible de se procurer à prix abordable une édition papier du livre en visitant le site suivant :

canadienfrancais.org

Ce PDF peut être distribué librement. Plus de détails à la dernière page.

pag.

- P. II. Modus amabilissimus, quo Jesus venit: Sufficiebat eum aspicere, vestes tangere; at cibus fit pro me, qui creatura sim tam vilis 344

- P. III. Finis SS. Sacraimenti: ut sit mihi Salvator, medicus, magister, sacerdos, nutrix; quare pandam ipsi meas necessitates, ut captivus, aegrotus etc., atque ardens in me excitabo desiderium 346

- MEDITATIO XXXIV. De Communione spirituali, Missaeque sacrificio 349**

Comm. spiritualis utilissima, quo melius praeparetur sacramentalis Communio et Missae assistatur. Peragit variis actibus circa SS. 1. fide, quam enucleate et vivide exercere conabor, 2. spe, exemplis in memoriam redditis; 3. charitate ejusque *variis* affectibus, et desiderio Jesu eucharistici 350

- MEDITATIO XXXV. De gratiarum actione post sacram Communionem 354**

- P. I. Tempus illud pretiosissimum impendam primo affectibus variarum virtutum, fidei, humilitatis, laudis 355

- P. II. Officia Christi Domini expendens exsultabo, ut illum ipsum intra me possideam, eumque enixe orabo gratiae auxilia 358

- P. III. Offeram illi me ipsum, proposita; audiam, quid a me velit; rogabo, ut maneat mecum continue 359

- MEDITATIO XXXVI. De purgatorio 361**

- P. I. Fide viva concepta, considerabo: 1. justitiam div. cum misericordia conjunctam; 2. puritatem summam, omnis culpae et poenae immu-

	pag.
nitatem, sine qua coelum ingredi nequeam: huic igitur maxime incumbendum; 3. peccati venia- lis gravitatem	361
P. II. Poena altera est: carentia visionis Dei et con- sortii Christi atque Sanctorum, cuius amari- tudo crescit ex amore, incertitudine temporis	363
P. III. Altera est poena sensus, quum idem videatur esse purgatorii atque inferni ignis. Hinc con- cipiam: 1. timorem justitiae divinae; 2. pro- positum hac in terra satisfaciendi, atque 3. fu- giendi peccata etiam venialia	365
P. IV. Solatium in purgatorio: 1. summa animarum patientia et subjectio; 2. juvari possunt et desiderant a nobis viventibus: ad quam miseri- cordiam praestando me excitabo, quia 1) animae amicae sunt adeo miserae, 2) se gratos exhibe- bunt, 3) ego praemium mihi per hoc augebo	368

INTRODUCTIO

ad meditationes sequentes, quae brevi compendio
mentalis orationis praxim complectitur.

Usque adeo excelsa ac sublimis est mentalis orationis exercitatio, qua familiariter cum Deo agentes fidei nostrae mysteria meditamus, ut praecipuus ejus doctor duxorque alius esse non possit, quam divinus ipse Spiritus: *Cujus unctione docet de omnibus*¹. Ejus inspiratione SS. Patres et didicerunt eam, et ejusdem utiliter exercendae multa magni momenti monita et accommodata documenta scripta nobis reliquerunt, secuturis nihilominus ejusdem praecipui duxoris motum, quem fuerunt ipsi secuti.

Horum ego vestigiis atque experientiae insistens, statui praecipuarum rerum, quas mentis oratio complectitur, compendium quoddam breve, clarum atque distinctum confidere, quod quisque et intelligere et facile in usum deducere valeat; fusiorem eorum, quae adduxero, si quis desideret tractationem, auctores alios consulat licet, qui de iisdem ex instituto scripserunt. Ut tamen eorum, quae tum in brevi hac introductione, tum in sequentibus meditationibus sum dicturus, constet auctoritas, eos fontes infra in notis indicabo, e

¹ 1 Joan. 2, 27.

quibus illa sunt petita. Sunt vero hi *fontes* prae-
cipue tres.

Primus Scriptura Sacra: quae et principalis hujus scientiae spiritus fons censendus est: ut *quae in se habeat vitam aeternam*¹ sublimiaque illa media contineat, quibus ad eam in praesenti hac vita delibandum, in futura vero plene possidendum pervenitur.

Secundus fons Sancti sunt Patres, ii maxime, qui *theologiae mysticae* magistri fuerunt: Ex quibus etiam eos potissimum seligam, qui veneranda antiquitate, divinaque illustratione magis conspicui, quales sunt S. Dionysius, Basilius, Augustinus, Chrysostomus, Cassianus, Gregorius, Bernardus, et alii similes, quibus Beatum etiam Patrem et Fundatorem nostrum Ignatium glor. mem. adnumerabo, eum ordinem, ac methodum sequens, quam is in libello, quem edidit, spiritualium exercitiorum tradidit: cuius libelli gravis omnino est autoritas: tum quod non sine magno fundamento nobis persuadeamus, speciali divina revelatione et inspiratione, illa ipsa exercitia, modumque, quo in usum conferri deberent, intrinsecus edocente, ad eum conscribendum fuisse permotum; tum quod a summo Christi Vicario et Pontifice Paulo III. speciali Bulla, anno 1548 edita (quae eidem libello praefixa est), approbatus fuerit et confirmatus, quam approbationem admirandi, qui secuti sunt, eventus confirmarunt, quos Deus non cessat quotidie in iis operari, qui eis utuntur meditationibus, ut fuse refert Petrus Ribadeneira in gloriose hujus viri vitae, quam edidit, historia².

Id tantum hie de eodem libro adjungam: *Sicut regnum coelorum simile est grano sinapis, quod minimum quidem est omnibus seminibus: cum autem creverit, majus est omnibus oleribus, et fit arbor, ita ut volucres coeli veniant, et habitent in ramis ejus*³; ita doctrinam, quae

¹ Joan. 5, 39.

² Lib. 1, c. 8.

³ Matth. 13, 31 sq.

in eo libello continetur (sicut ipsa Scriptura Sacra, ex qua ille desumptus est), eidem grano sinapis similem esse. Si enim libelli illius corticem tantum, et id quod primo apparet aspectu, consideres, parvus est, brevis, planisque et simplicibus conscriptus verbis: sin, quae intus continet, inspicias, virtute est efficax, affectibus ardens, sensu excelsus, ratiocinationibus fusus, orandi et contemplandi rationibus varius, et amplus; ita ut in ejus ramis requiem, pastumque spiritualem copiosum inveniant, quicumque avium coeli instar, ad altitudinem contemplationis ascendere anhelantes, *conversationem suam* (ut Apostolus ait) *habent in coelis*¹. Quae omnia liquido constabunt ex iis, quae tum in brevi hac introductione carptim, tum in sex sequentibus meditationum partibus fusius indicabimus. Erunt hae sex ramorum instar, nobilium ejus libelli exercitiorum, cuius umbra tentatis et afflictis sub ea sedentibus adfert remedium; *folia ad sanitatem gentium*² conduceunt, quorum animae languent; flores odoriferi tyronibus in virtute robur addunt; ejus fructus dulces proficientibus vires adaugent; ejus culmen et fastigium perfectis dat requiem: Hi enim omnes et meditationes et orandi rationes cujusque statui accommodatas in eo invenient, ut mox videre licebit.

Ut autem constet, mysticae theologiae pietatem et praestantiam in exacta *scholasticae* veritate fundari, *tertius fons*, e quo sumpta erunt, quae dicemus, *scholastici* erunt doctores, quamvis solum S. Thomam allegare constituerim, quod solus pro decem mille testibus valeat. Ejus enim doctrina approbata est, certa atque secura; et scholasticis sententiis altos quoque mysticae inserit sensus, quae duae facultates fideles sunt germanaeque sorores. Et in utraque Angelicus Doctor excelluit, prout etiam ejus praceptor B. Al-

¹ Phil. 3, 20.

² Apoc. 22, 2.

bertus Magnus, et in studiis consodalis S. Bonaventura, quorum propterea doctrina erit etiam hic interdum opportuna.

Et quoniam, etiam tales doctores et ductores secuto, accidere mihi ut homini potest, aliquo errore labi in iis, quae dicturus sum, statuo, quaecunque dixerim, Sanctae Matris Ecclesiae, *quae columna est et firmamentum veritatis*¹, judicio censuraeque subjecta esse, a qua, si vel latum unguem sive ignorantia, sive oscitantia discessero, illud jam nunc ab initio omnino revocatum esse cupio.

§ 1. Quid sit mentis oratio.

Oratio mentis *in his quatuor praecipue sita est:*

1. Memoria, *quae Deum repreäsentat*, Mysterium percurrit, Fidem excitat.
2. Intellectu, *qui Veritates inquirit*.
3. Voluntate, *quae Affectus elicit, in quibus Devotio consistit*.
4. Petitione, *quae ex triplici causa Deum flectere conatur:*
 - 1) Deo ipso, *qua Deus est*.
 - 2) A Christi meritis et passione.
 - 3) Miseriis nostris, et quandoque meritis.

Etsi non tam Dei flectendi, quam nostri excitandi causa adhibeantur.

Hinc Petitioni Apostolus adjungit: Orationem, Obsecrationem, Gratiarum actionem (Phil. 4).

Denique ex S. Augustino praedicta firmantur.

Oratio mentis, de qua hoc loco disserimus, est functio trium internarum animae facultatum, memoriae, intelligentiae, et voluntatis²: dum proprias earum actiones, circa Sacrosanctae Fidei veritates et mysteria, divino auxilio freti exercentes cum ipso Deo Domino

¹ 1 Tim. 3, 15.

² Cf. S. Ign. in lib. exerc. Hebd. I. exerc. 1. — S. Thom. S. theol. II. II. q. 83. a. 1 et q. 180. a. 1. 2. 3. 4.

nostro intra nos ipsos colloquimur, familiariter agimus, dona ejus coelestia flagitamus, ac de iis omnibus tractamus, quae ad animae salutem et perfectionem spectant. Quare hujus orationis substantia in his praecipue quatuor sita est.

Primum in memoria, cujus opera tum Dei Domini nostri meminimus, cum quo sermonem instituere, deque rebus ad salutem spectantibus agere decrevimus: tum mysterium, circa quod meditatio est instituenda non in genere, et confuse tantum, sed in partes sive membra (quae meditationis praecipuum sint argumentum) clare distinetque distributum (juxta ea, quae fides docet, et modum ac dispositionem, quam postea trademus) breviter percurrimus.

Ne vero sicca et omnino sterilis haec mysterii recordatio sit, expedit, fidei actus ita illi adjungere, ut, quae in eo mysterio continentur, sententias, quam poterimus vivacissime, credamus, utpote a Deo, qui summa veritas est, revelatas: ut fide tamquam primo gradu hujus scalae utentes, ad perfectam rei cognitionem condescendamus, juxta illud *Nisi credideritis, non intelligetis*¹.

Secundo consistit oratio in *intellectu*, qui ratione varias circa mysterium propositum considerationes formans, latentes in eo sententias seu veritates, earum causas, proprietates, effectus, cacterasque earum circumstantias inquirit, inventasque ita in particulari expendit, ut tum verum, proprium plenumque sibi faciat rei, quam meditatur, conceptum; tum convincatur, persuadeaturque, veritatibus illis assentiri: quas voluntati proponens, eam ad proprios circa eas actus exercendos impellat.

Tertio accedit *voluntas libera*, quae varios affectus et virtutum actus iis conformes, quos intellectus medi-

¹ Is. 7, 9 secundum textum graec.

tando effecerat, elicit; tum versus seipsum, odii sui, doloris de peccatis, pudoris de propria miseria; tum versus Deum amoris, fiduciae de misericordia ejus, laudis, gratiarum actionis ob accepta beneficia; desiderii veras virtutes consequendi, bona opera faciendi et superiorem vitam corrigendi; resignationis propriae voluntatis in divinum beneplacitum; oblationis sui ad faciendum et perferendum quidquid disposuerit Deus; et similes alios, quos propterea *affectus* nominamus, quod pia affectione gustuque voluntatis, iis, quae intelligentia illi proposuit, excitatae, fieri debeant.

Porro in iisdem affectibus consistit substantia *devotionis*, ex qua pax et spiritualis animae laetitia procedit, ad quos etiam praecipue, teste D. Thoma¹, dirigitur meditatio et contemplatio, caeterique actus intelligentiae, quos in mentis oratione exercemus. Quamobrem S. Joannes Damascenus² de ea dixit, quod sit *ascensus mentis in Deum*, cui nos actuali cognitione et amore conjungit.

Quarto ad complendam orationem accedit petitio, qua pia colloquia cum Deo de iis miscemus, quae intelligentia vidiit, voluntasque amare et desiderare coepit: quae tamquam nobis necessaria aut utilia a Deo petimus nobis dari. Et in hoc consistit ea, quam proprie *mentis orationem* vocamus. Quae non est aliud quam humilis, confidens et fervens eorum, quae nobis expediunt, et a Deo obtinere desideramus, *petitio*³. Hujusmodi petitiones nunc ad aeternum Patrem, nunc ad Filium ejus Jesum Christum, nunc ad Spiritum Sanctum, interdum ad totam ipsam Trinitatem Sanctissimam diriguntur, productis causis et rationibus, quae ipsam inclinent, ut nostris petitionibus annuat.

¹ II. II. q. 82. a. 3 et q. 180. a. 7.

² De Fide orthodoxa lib. 3. c. 24.

³ S. Thom. II. II. q. 83. a. 1. 3. 17.

Hae rationes et causae ex triplici capite sumi possunt, *unum* est Deus *ipse*, qua Deus est; a quo petimus aliquid propter ejus bonitatem et amorem, quo nos prosequitur, desiderium commodi nostri, quo tenetur, et quia ipse jubet talia a se peti, propter Sanctissimi sui Nominis gloriam, ut ab omnibus creaturis collaudetur. Quare, veluti litania facta, per omnes ejus perfectiones et attributa licet discurrendo dicere: Per charitatem tuam, per misericordiam, per liberalitatem, per sapientiam, per omnipotentiam, per immensitatem, per aeternitatem tuam, etc., hoc, vel illud mihi largire.

Aliud caput est ipse Jesus Christus Dominus noster, verus Deus et homo; a quo licebit petere ob ejus incarnationem, nativitatem, circumcisioinem, praesentationem in templo, fugam in Aegyptum, jejunium, famem, sitim, frigus, nuditatem, et reliquas ejus aerumnas, quas toto praedicationis suae tempore sustinuit; propter ignominiam item, dolores, et passionem, ac mortem, expressis nominatim insignioribus aliquibus doloribus, ut sanguineo sudore, comprehensione, flagellis, spinis, clavis, felle, aceto, et reliquis. Et nunc quidem cum aeterno *Patre* colloquentes petemus, ut intuitu amoris, quo Filium suum prosequitur, obsequiorum, quae ille ipsius amore praestitit, ac dolorum, quos perpessus fuit, nos exaudiatur. Nunc cum ipso met *Filio* colloquentes producemus amorem, quo nos ipse prosequitur; officium, quod gerit redemptoris, advocatique nostri, et ingens pretium, quo illi constitimus. Demum cum ipso *Spiritu Sancto* colloquentes idem petemus, ob amorem, quo ipsum Christum et ipse prosequitur, et ob ejusdem merita, ubi alia litania confici poterit per virtutes redemptoris, si producamus ejus cordis humilitatem, paupertatem spiritus, mansuetudinem, obedientiam, patientiam, misericordiam, charitatem.

Tertium caput est necessitas et miseria nostra, quam exemplo Davidis proferimus, dicentes: *Ecce, Domine, in iniquitatibus conceptus sum*¹. Vehementissimis passionibus, fortissimis hostibus, pluribus occasionibus, praesentissimisque periculis cingimur: quae sine tua ope evadere non possumus. Et quoniam ad imaginem et similitudinem ejus conditi sumus, propterea nos diabolus acerrime persequitur: quare ad ipsum Deum spectat, nos tueri. Denique hic licebit, velut catalogum texere nostrorum peccatorum et miseriarum, eas non modo numerando, sed intimo cordis dolore etiam exaggerando: quo enim eas nos extollemus magis, eo citius Deum ad misericordiam et remedium flectemus.

Licebit quoque viris perfectis in aliquo eventu, profundissima tamen humilitate, praeterita sua *merita*, vel *obsequia* coram Deo recensere. Ezechiae regis exemplo, qui dum vitae prorogationem a Deo efflagitaret: *Obsecro, inquit, Domine, memento quaeso, quomodo ambulaverim coram te in veritate, et in corde perfecto, et quod placitum est coram te, fecerim*². Simile quid et ipse Christus sermone post coenam finito, Patrem orans, fecit: *Ego, inquit, te clarificavi super terram, opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam; et nunc clarifica me tu, Pater, apud temetipsum, claritate, quam habui prius, quam mundus esset, apud te*³.

Tria haec causarum capita licet interdum simul miscere, sicut fecit David, quum diceret: *Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum est enim*⁴.

Quae tamen et his similes rationes non tam ad ipsum Deum flectendum adhibentur, ut nos exaudiatur, quam ad cor nostrum magis juvandum, ut majori fervore, devotione ac fiducia auxilium et remedium ab-

¹ Ps. 50, 7. ² 4 Reg. 20, 3. ³ Joan. 17, 4. 5.

⁴ Ps. 24, 11.

eo petat; quia multo magis nos audire, et bona, quae petimus, elargiri cupit, quam nos ipsi accipere. Neque enim, S. Augustino teste¹, juberet nos petere, nisi cuperet elargiri.

Quibus petendi circumstantiis adhibitis, Apostoli consilium sequimur suadentis: *In omni oratione et obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud Deum*². Neque enim petitionem apud tantum Dominum nudam esse par est; sed adhibendae ejus sociae et circumstantiae excellentes³, *oratio*, qua spiritus affectusque noster ad Dei praesentiam elevetur; *obsecratio*, qua rationes causaeque proferantur, cur exaudiendi simus; et *gratiarum actio* ob accepta prius beneficia: quo disponamur ad nova, quae petimus, recipienda.

Haec praecipua sunt, quae mentis oratio complectitur, cuius ordinem illa sententia S. Augustinus⁴ expressit: *Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctionis devotionem, devotio vero perficit orationem*. Meditatio dicitur parere scientiam, quia frequentata hominem ad Dei suique cognitionem evehit; *scientia compunctionem* adfert, quia peccata et miserias suas cognoscens homo erubescit, et confunditur; *compunctionis devotionem* gignit, sive ejus affectus, dum bonitatis, clementiae et misericordiae divinae magnitudinem secum revolvit; *devotio* perficit *orationem*, quia efficit, ut spiritus noster dulciter cum Deo unitus decentia ab eo, idque modo convenientissimo, postulet.

Superest rationem nunct radere, qua singula, quae in mentis oratione inveniri diximus, exercenda sint, initio facto ab eo, quod orationis maxime proprium est et essentiale.

¹ De verb. D. serm. 5 et 29 (ord. nov. serm. 61 et 105).

² Phil. 4, 6; 1 Tim. 2, 2. ³ S. Thom. II. II. q. 83. a. 17.

⁴ De spir. et anima (op. spur.) c. 50.

**§ 2. Qua ratione cum Deo sit in mentis oratione colloquendum,
et quo fine.**

Oratio potissimum fit cum Deo, idque duplii fine:

1. *Lauds Dei, quae provocat juxta Apostolum Ephes. 5. Psalmos, Hymnos, Cantica, Gratiarum actiones.*
2. *Impetratio, quae variarum personarum dispositionem exprimit:*

Filiis, Pauperis, Aegroti, Rei, Discipuli, Amici, Sponsae.

Etsi Oratio Spiritus Sancti opus proprium, requirit tamen nostram industriam.

Licet etiam secum colloqui; unde saepe ascendimus ad colloquium cum Deo, cum B. Virgine, Angelo Custode, et Sanctis Patronis.

Ex hactenus dictis satis constat, orationis mentalis naturam proprie in interno cum Deo colloquio consistere. Instituimus autem illud duplii fine:

Primum, ut ipsum Deum, quod talis est, laudemus et benedicamus; gratias vero pro collatis in nos donis ac beneficiis agamus juxta sublimem illam orationis rationem, quam Apostolus suadet: Implemini Spiritu Sancto, loquentes vobis metipsis in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus; cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino: Gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo et Patri¹. Qua sententia quatuor admirandos affectus nobis insinuat Apostolus, dum in corde nostro cum Deo loquimur, exercendos, *psalmos videlicet, hymnos, cantica spiritualia et actiones gratiarum.*

*Psalmi interiores, actus sunt amoris Dei, desideriis firmisque animi decretis ei serviendi et obediendi coniuncti: quibus se mens nostra ad perfectam mandatorum ipsius observantiam promptissimam offert. Et haec musica illa est, quam *psalterium decem chordarum*²*

¹ Ephes. 5, 19 sq.; cf. S. Thom. in explic. ad h. 1.

² Ps. 30, 2.

David appellat. Ut enim qui psalterium illud aut citharam pulsat, nunc has, nunc illas, et interdum omnes simul chordas pulsat: ita quum eam musicam Deo in oratione exhibemus, oportet ferventia exercendi virtutes desideria excitare, jam humilitatis, jam patientiae, et caeterarum, jam simul omnium; et similiter firma concipere desideria, Dei mandata et consilia custodiendi, nunc hoc, nunc illud, nunc simul universim omnia.

Hymni affectus sunt laudum divinarum, dum excellentias et perfectiones Dei, magnaliaque illa, quae operatus est, veluti recensemus: propter quae dignissimus est, quem omnes creaturac laudent et in saecula gloriecent. Nunc ergo dicemus cum Seraphinis: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum*¹: loco vero vocis „*Sanctus*“ licebit dicere: *Bonus, misericors, justus, sapiens, potens es Domine Deus meus, ac dignissimus, cuius sanctitatem magnaliaque Seraphini perpetuo praedicent.* Alias cum senioribus illis in *Apocalypsi*² exclamare poterimus: *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem in saecula saeculorum.* Interdum cum tribus illis pueris in fornacem Babyloniam injectis creaturas omnes ad Deum laudandum, eique benedicendum invitabimus, aut etiam cum Davide: *Animam nostram, et interiora omnia nostra ad Deo benedicendum excitabimus*³.

Cantica spiritualia affectus sunt gaudii et spiritualis laetitiae, quibus afficimur, propterea quod Deus is sit, qui est; quod infinita in se ipso bona contineat, quod tantam ei gloriam Sancti in coelo, tot obsequia justi eidem in terra exhibeant; quod aeternorum bonorum spe alamur, Sancti vero, corundem jam posses-

¹ Is. 6, 3.

² Apoc. 5, 12.

³ Ps. 102, 1.

sione gaudeant. Dicereque licebit illud Apocalypsis¹: *Alleluja, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens. Gaudeamus, et exultemus, et demus gloriam ei, quia venerunt nuptiae Agni, et uxor ejus praeparavit se.*

Gratiarum actiones affectus sunt grati animi propter accepta beneficia: quae singillatim commemorans, laudes et gratias Deo dicit auctori. Nec solum ob accepta propria id facit, sed pro collatis etiam spiritibus angelicis caeterisque hominibus; nec non insensatis creaturis, quae per se gratias agere non noverunt. Quin etiam gratias agere licebit pro beneficiis in daemones damnatosque collatis, qui malitia sua grati esse nolunt: quorum defectus nostra gratitudine supplere possumus, quia is, qui contulit, tali gratitudine dignissimus est.

Quatuor itaque hosce affectus, dum in oratione cum Deo loquimur, animo eundem honorandi et glorificandi, merito exercemus: attendentes, ut secundum Apostolum, initio a *Spiritu Sancto* facto, per medium sive mediatorem *Iesum Christum Dominum nostrum*, ad *Deum et Patrem* ut ad finem dirigantur²: quamvis, ut supra dictum est, etiam ad omnes tres Personas dirigi possint.

Alter finis, cur in oratione cum Deo loquimur, est, ut novas gratias donaque coelestia, quatenus ad salutem perfectionemque nostram, ipsius vero Dei gloriam spectant, impetremus. Quae tamen *colloquia* diversis modis, pro orantium et colloquentium diversa dispositione, institui possunt. Aliquando enim, qui orat, colloqui potest ut *filius cum patre*, cuncta ab eo petens, quae bonus filius potest ac merito debet ab optimo parente amoris et confidentiae spiritu petere. Quam rationem orandi nos docuit ipse Christus in oratione Dominicana, in qua ea expressit, quae a coelesti Patre sunt petenda, ut ex meditatione, *quae in tertia parte*

¹ Apoc. 19, 6. 7.

² Ephes. 5, 18—20.

harum, de hac ipsa preicatione instituetur, constabit. — Interdum colloquium instituetur cum Deo, sicut *pauper* aliquis et miser cum *praedivite* quopiam ac benigno, dum eleemosynam poseit. Hoc spiritu frequenter orabat David *pauperem se ac mendicum* coram Deo compellans, et subsidium miseriae suae postulans ab eo, qui *dat omnibus affluenter, et dives est in omnes, qui invocant illum*¹. Quandoque loqui licet, ut *aegrotus* cum *medico*, a quo, dum suam infirmitatem exponit, remedium petit. — Aut sicut actor vel *reus* cum *judice*, cui jus suum causaeque statum proponit, sententiamque pro se ferri, vel condonari delictum petit, quod agnoscit. Huic tamen colloquio adjungendi sunt affectus insignis humiliationis dolorisque de peccato, et decreti firmi satisfaciendi seque emendandi. Cujus rei in progressu frequentia occurrunt exempla, in meditationibus miraculorum et parabolaram Christi Domini. — *Denique* eam rationem tenere in colloquio possumus, quam habet *discipulus* cum suo *magistro*, dum lucem et instructionem petit eorum, quae ignorat; aut etiam quam servat *amicus*, quum grave aliquod negotium cum *amico* suo conferens, consilium ab eo directionemque et auxilium petit. Quodsi nos amor fiduciaeque fecerit audaciores, licebit animae nostrae cum Deo tamquam cum *sponso* suo colloqui, varios miscendo teneros affectus, quibus Cant. liber est refertus. Omnibus his modis cum Deo Domino nostro in oratione loqui licet, praedictos induendo affectus, nunc unum, nunc alium: quia omnes illi in nobis locum habent erga Deum, qui *pater* est noster, *medicus* noster, *judex* noster, *amicus* noster, et animarum denique nostrarum *sponsus*.

Verissimum quidem est, praecipuam in his colloquiis et petitionibus directionem a Spiritu Sancto de-

¹ Ps. 39, 18; Jac. 1, 5; Rom. 10, 12.

pendere, qui, uti S. Paulus ait¹, *postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, quia inspiratione sua nos instruit movetque ad petendum, petitiones nostras ordinat, et affectus, qui adhibendi sunt, excitat. Ut propterea S. Bernardus recte dixerit²: *Devotionem esse linguam animae; et eum, qui illam teneat, optime loqui, et conversari posse cum verbo aeterno.* Nihilominus nostrae etiam parti deesse non debemus; sed, quomodo cum Deo agendum et colloquendum sit, addiscere, intuentes saepe, qua ratione et affectu homines alii cum aliis in praedictis affectibus agant et colloquantur.

Porro quamvis oratio proprie sit colloquium cum Deo; licebit tamen in ea ad nos ipsos reflexionem facere, et cum animabus nostris loqui, nunc nos ipsos, ut monet Apostolus³, ad supradictorum affectuum ac petitionum exercitationem provocando; nunc de excessibus ac tepiditate nostra redarguendo, veheimenti pudore de tanta nostra in Dei obsequiis ignavia concepto.

Hoc pacto loquebatur David cum anima sua, quum diceret: *Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, et Deus meus⁴*; et iterum: *Nonne Deo subjecta erit anima mea, ab ipso enim salutare meum⁵.*

Ex his etiam colloquiis gradum faciemus ad colloquendum cum ipso Deo: Quemadmodum filius ille prodigus secum loquens ajebat: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus; ego autem hic fame pereo! Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in coelum, et coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercenariis tuis⁶.*

¹ Rom. 8, 26. ² In Cant. serm. 45, n. 7.

³ Col. 3, 16. ⁴ Ps. 42, 5. ⁵ Ps. 61, 2.

⁶ Luc. 15, 17—19.

Ad extremum poterimus etiam in oratione loqui cum B. Virgine Maria, cum Angelis et Sanctis, *duplici illo fine*, quem supra diximus: puta, vel ad eos laudandos et praedicandos propter sanctimoniam et virtutes quibus claruerunt, et beneficia quae in nos conferunt; vel ad eorum opem in negotio salutis nostrae impetrandam. Atque pro faciliore exauditione licebit aliquas ex causis in praecedenti paragrapho positis aut alias speciales ejusque illorum proprias adducere.

Ut apud sacratissimam *Virginem*, quod sit mater nostra et peccatorum omnium singularis advocata; quodque hanc ei curam ipsius Filius nostri causa commendaverit, praetexentes etiam amorem, quo illum complectitur, ingensque desiderium, quo ipsa tenetur, ut omnes eum diligent eique serviant, orantes eam, ut erga nos exerceat officium matris et advocatae, amoremque et desiderium illud in impetrandis quac potimus nobis ostendat: quo illi, quem ipsa tantopere diligit, melius et ferventius deservire valeamus.

Eodem modo apud *Angelum* nostrum tutelarem allegare licebit, quod cum officio, quo fungitur, coniunctum sit, praesentare Deo nostras orationes, earumque exauditionem et optatum exitum curare ac promovere, quodque de ipsius honore agatur, si nos probi et sancti simus, et ad coeleste regnum perveniamus; quum denique *diabolus* ad nos tentandos et circumveniendos nunquam dormitet, ei etiam non dormendum, sed semper vigilandum esse ad nostri tutelam. Eodem modo poterimus colloqui cum caeteris *Sanctis*, quorum vel in meditationis argumento occurrit mentio, vel ad quos peculiari afficimur devotione, ad eam potius in nobis augendam, quam ad eos flectendos, qui, quod nos tenerrime diligent nostramque salutem vehementer desiderent, prompti admodum etiam sunt ad illam promovendam.

**§ 3. De virtutibus, quae orationem mentis comitantur,
eiusque excellentiis.**

Orationem virtutes quaedam praecedunt, comitantur aliqua, aliae sequuntur.

Orationi dediti sunt quasi-angeli, tum quia est actio Intellectus, et Voluntatis, tum quia hinc Angelica et sanctitatis plena vita hauritur, quod ex singulis Choris expressae virtutes ostendunt.

Orationis fructus et praestantia e Sanctis Patribus ostenditur.

Non nos soli in oratione loquamur, sed et Deum inspirantem audiamus.

Ex iis, quae duabus paragraphis praecedentibus dicta sunt, colligitur, quam excellens sit mentis oratio, in qua tot heroici actus virtutum in vita christiana praecipuarum exercentur. Ut propterea S. Chrysostomus¹ recte dixerit: Quemadmodum, regina urbem ingrediente, multae quoque aliae matronae ac virgines eam comitantes, nec non aulici praecipui, et innumera militum sequentium et defendantium multitudo simul ingreditur: ita quoque, orationis virtute animam subeunte, omnes simul virtutes, ejus spiritum comitantes, intrare. Quarum aliae viam *praeparant*, et animum, ut debito modo orationem auspicetur, *disponunt*: quales sunt: *fides, humilitas, reverentia, puritas intentionis*, et aliae, de quibus postea disseremus, quibus illud perficitur, quod Sapiens ait: *Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum*². Aliae virtutes cum illa *conjunctae* sunt, et quasi ipsius latera stipant, quales sunt: *charitas, religio, devotio, sapientia*, et *reliqua Spiritus Sancti dona*, quae intellectum illustrant et orationem mirum in modum adjuvant, quemadmodum meditatione 27.

¹ De prece ratione sermo 2 ad fin. (opus non plane certum).

² Ecclesi. 18, 23.

V. partis ostendemus. — Sunt et aliae innumerabiles, quae illam *sequuntur*, quales sunt: *ferventia et inflammata proposita, seu desideria omnium bonorum operum*, actuum videlicet obedientiae, patientiae, temperantiae, modestiae, castitatis, caeterarumque virtutum: quae tum cum oratione ipsa, tum inter se se mirum in modum connectuntur variis editis actibus, quorum alii aliis ornamento sunt. Nam humilitas cum charitate et confidentia conjungitur, charitas cum religione et gratiarum actione, religio cum obedientia et resignatione: quae propterea quandam multarum vocum musicam et coelestem ac divinam reddunt harmoniam.

Hinc est quod plurimi Sanctorum Patrum affirmaverint, oratione reddi homines angelicis spiritibus similes, non modo quod ea sit actio superiorum animae potentiarum, quibus ad eos quam proxime accedunt, sed etiam quod illis angelicam quandam vitam, puritate ac sanctimonia plenam communicet. Oratione enim, quando perfecta illa est, participant de ardenti amore *Seraphinorum*, plenitudine scientiae *Cherubinorum*, pace et quiete *Thronorum*, dominio suiipsius cum *Dominationibus*, potestate adversum daemones cum *Potestatibus*, magnanimitate in rebus admirandis cum *Virtutibus*, discretione in gubernando cum *Principatibus*, fortitudine in rebus arduis cum *Archangelis*, obedientia in omnibus prompta cum *Angelis*, ac denique sapientia, castitate ac munditia cum omnibus coelestibus Spiritibus.

Nihil enim, ut S. Chrysostomus¹ ait, potest inveniri sapientius, nihil justius, nihil sanctius homine, qui cum Deo, ut decet, loquitur: quia abundantiter ab eo recipit dona et gratias, in quibus vera sapientia perfectaque justitia et sanctitas consistit. Cujus haec

¹ De precat. sermo 2 ab initio.

ratio est: quod Dominus, quum sit humanissimus ac benignissimus, qui nobis, ut oremus, inspirat, quando nos cum eo loquimur, ipse etiam nobiscum colloquitur, et cum iis, qui ad intima cordis sui se recipiunt, ut cum illo tractent, ipse familiarissime conversatur; ejus autem conversatio et locutio non verborum est tantum, sed etiam operum, quia, ut S. Bernardus¹ ait, *locutio verbi est infusio doni*, hoc est, gratias et virtutes in eos, qui cum eo loquuntur et conversantur, ubertim effundit, illosque *laetitia inenarrabili*, et *pace, omnem sensum superante complet*². Et propterea David dixit: *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam, et super Sanctos suos, et in eos, qui convertuntur ad cor*³.

Ex quibus intelligimus, eam loquendi cum Deo rationem nos in oratione habere debere, ut simul audiamus attendamusque, quid ipse inspirationibus suis nobis loquatur, ut illis obtemperemus, nosque ad dona, quae nobis communicare vult, suscipienda disponamus: *ut partis II. meditatione 26. apparebit*.

Ex dictis appetet mentalis orationis praestantia atque necessitas: quam Cassianus⁴ tantam, ait, cum virtutibus omnibus connexionem habere, ut neque illae obtineri aut perfecte sine ea conservari possint, neque oratio perfecta sine illis consistere. Orationem enim, ait, omnium illarum esse finem, in quam, quidquid industriae laborisque in eis conquirendis ponimus, dirigitur: siquidem oratio, in sua perfectione, cuius hic sermo est, unionem cum Deo (media cognitione et amore ejus actuali) magnumque in eo possidente animi gaudium complectitur. Ex quo oritur, S. Joanne Climaco teste⁵, ut in oratione reddat Deus

¹ In Cant. serm. 45, n. 8. ² 1 Petr. 1, 8; Phil. 4, 7.

³ Ps. 84, 9. ⁴ Collat. 9. c. 2. ⁵ Cf. Seal. parad. gr. 28.

numerato, ut dicitur, centuplum, quod ipsius amore relinquitur aut toleratur, cum certa arrha ultimi illius praemii, quod in futura vita reddendum est.

Multa dicere potuissem de excellenti hac virtute: quae volens praetereo, quod hic liber iis scribatur, qui propterea eam exercere cupiunt, quod magnam de ea existimationem habeant; et quia introductionibus sive prolegomenis singularum sex partium, et in ipsis quoque meditationibus aliqua adferentur, quae tum excelsae hujus exercitationis praestantiam, tum, quae ab ea procedunt, commoda patefacient.

§ 4. De mentalis orationis ad meditationem materia.

Materia meditationis sunt praecipue Mysteria Fidei, quae distingui possunt in tres status seu vias,

Purgativam: Peccata, Timor, Modi orandi;

Illuminativam: Quidquid Christus in hac vita egit et in morte passus est;

Unitivam: Gloria Christi resurgentis et Divinae perfectionis attributa.

Sunt tamen omnes omnibus communes, quum aliquis affectus ex quavis materia elici possit. Et licet ordinarie hic ordo servandus sit, nonnunquam tamen utiliter pro orantium dispositione mutetur.

Quoniam in oratione mentis omnes animae nostrae facultates, nominatim vero intelligentia, actus suos exercent, ut supra insinuavimus, ejus materia erit, quidquid Deus in divina Scriptura revelavit, praecipue vero principalia fidei nostrae mysteria, quae in eadem magis expressa et nobis commendata sunt. *Haec mysteria possunt in genere ad tres ordines revocari, juxta tres eorum, qui in meditationem incurrunt, status seu conditiones*¹.

¹ S. Dionys. (Pseudo-Dionys.) de eccles hierarchia c. 5.

§ 3. (praecipue sec. paraphrasim Pachym.).

Quorum quidam *peccatores* sunt, sed eum statum deserere cupiunt, aut *tyrones*, qui vitia et pravas praeteritae vitae propensiones mortificare desiderant. Et hi *purgativam* viam ingrediuntur, sic propterea dictam, quod ejus scopus sit, animam ab omnibus vitiis *purificare* et cordis munditiem adipisci¹.

Alii ulterius *progredientes* in virtute proficiunt: *Qui illuminativam* jam viam tenere propterea dicuntur, quod ejus scopus sit, mentem multarum veritatum et virtutum splendore *illuminare*, earumque augmentum obtinere.

Alii sunt jam perfecti et exercitati, qui viam tenent *unitivam*, cuius finis est, *spiritum nostrum* perfecti amoris unitione cum Deo conjungere.

Unumquodque horum genus necesse est materiam meditationis statui et fini suo accommodatam habere, ex qua facile possit affectus et animi sui decreta juxta suam indigentiam haurire. Et licet tota meditationum materia ad tres mysteriorum et veritatum ordines, tribus praedictis meditantium gradibus et viis accomodatos reduci facile poterat, majoris tamen perspicuitatis causa, in sex partes eam distribuimus, binas singulis gradibus in hunc modum assignantes.

Nam *peccatores*, qui superiorem vitam mutare, serioque ad Deum converti desiderant, suarum meditationum materiam merito accipient ipsa propria *peccata*, et quidquid ad eorum numerum et gravitatem cognoscendam, horroremque et dolorem ob ea admissa concipiendum confert. Et quoniam *timor* justificationis esse solet initium, quidquid eum in nobis excitat, erit materia meditationis eisdem accommodata: qualia sunt hominis Novissima, *mors*, *judicium*, tam *proprium*, quam commune et *universale*, et *infernus*; aliaque similia, quae I. parte continentur:

¹ S. Ign. in lib. exercit. annot. 10.

in qua etiam modi aliqui orandi proponuntur, ad conscientiae examen, confessionem et Communionem rite peragendam perfectamque justificationem, quae viae purgativae finis est, assequendam, accommodati.

Qui autem justificati jam sunt contenduntque virtutes acquirere et in eisdem progressum facere, meditationum suarum materiam merito accipient humanitatis Christi Domini nostri mysteria, quae gessit, dum in mortali hac vita peregrinaretur. Ejusdem enim vita et doctrina, passio et mors, omni justorum generi et conditioni fuit perfectissimum omnis virtutis exemplar. Quamvis cum aliquo discrimine. Nam, S. Augustino¹ teste et post eum etiam S. Thoma², charitas, postquam est jam acquisita, habet tres praedictos status, *infantiae spiritualis, augmenti et perfectionis*. Recens igitur justificati, qui *tyrones* et in statu gratiae veluti recens geniti infantes sunt, debent materiam meditationis accipere mysteria incarnationis et infantiae Jesu Christi Domini nostri, de quibus in II. parte agitur: in quorum meditationibus sufficientia invenient incentiva, tam ad *viae purgativae progressum*, ut vitia et inordinatas affectiones, quae adhuc ex superiori vita remanent, mortificantes, illa exuant; quam ad *illuminativam inchoandam*, ut antiquis vitiis contrarias, statui vero suo accomodatas virtutes comparare studeant.

Qui proficiunt crescuntque in virtute, duplii ad id via pervenient, *agendo* videlicet, et *patiendo*: aut si malis, varia opera virtutum sponte *exercendo*, quae ad activam et contemplativam vitam spectant; et magnos labores, persecutiones et afflictiones, non sponte quaesitas, sed ab aliis illatas, magna perfectione *tolerando*, quae via, etsi asperior quidem,

¹ In epist. S. Joan. ad Parthos tract. 5. c. 3. n. 12.

² II. II. q. 24. a. 9.

efficacior tamen est ad profectum in virtutibus promovendum, citiusque ad perfectionis culmen pervenientium. — Utramque hanc viam Christus Dominus tenuit eminenter, de quo S. Augustinus¹ ait, ejus inter homines conversationem fuisse: *Mira facere et mala pati*; utrumque ad instructionem nostram: de quibus in III. et IV. parte agitur. In III. enim ponentur mysteria, quae triennio suae praedicationis, a baptismo videlicet usque ad ultimum et solemnem ingressum in Jerusalem gessit; in IV. passionis et mortis ejus mysteria. Et quamvis utraque haec mysteria et agere nos doceant et pati, alterum tamen magis in primis, alterum magis in ultimis splendet, quae et efficacius ad omne virtutum genus et excellentius impellunt.

Illi denique, qui viam *unitivam* tenentes ad *perfectorum* statum perveniunt, duplarem aliam viam habent, qua perfectam cum Deo amoris unionem assequantur. *Prior* est contemplatio vitae glorificatae Christi Domini nostri, et stupendorum ejus post resurrectionem operum missionisque Spiritus Sancti (qui Spiritus est amoris) in discipulos: de quibus mysteriis agetur in parte V. — *Posterior via* est contemplatio mysteriorum Divinitatis, et Trinitatis Dei, ejusque perfectionum et beneficiorum, de quibus VI. pars agit. Quae duae ultimae partes maxime propriae sunt perfectorum, quod videtur David verbi illis insinuasse: *Montes excelsi cervis, petra refugium herinaceis*², id in mystico sensu, teste Cassiano³, significans: viros perfectos, qui cervorum instar, coelestem viam velociter currunt, pasci consideratione mysteriorum Divinitatis et gloriae Christi, quae *montium* altitudine significatur; eos vero, qui herinaceorum instar, peccatorum et imperfectionum veluti spinis operti, aut tribulationibus afflicti sunt, remedium in terrae et pulveris sui, ac

¹ In Ps. 49. n. 5.

² Ps. 103, 18.

³ Collat. 10. c. 11.

in mysteriorum humanitatis Jesu Christi Domini nostri consideratione (quem *petra* significat) invenire, in vulneribus enim illius requiescent, doctrina vero exemplisque nutriuntur et proficiunt.

Ex jam dictis intelligitur, meditationes sex harum partium esse velut *sex alas Seraphinorum*¹, quos Deus habet in terra, illis similes, quos vidit Isaias: quibus, a terrenis se abstrahentes, volant ad coelestia, et postquam seipsos purificarunt, illustrarunt et perfecterunt, volant etiam ad *alios* purificandos, illustrandos et perficiendos; optantes eodem, quo ipsi ardent amore, reliquos accendi: ad omnes siquidem hosce fines juvant praedictae meditationes, et propterea in eis omnibus merito debent se omnes exercere, etiam illi, qui plurimum profecerunt, quamvis alio fine aliqua ratione.

Nam ut in tribus animae gradibus, *vegetante* quae plantarum est, *sentiente* quae brutorum, et *rationali* quae propria est hominum, superior praeter proprias suas inferiorum quoque efficit actiones, licet modo eminentiore: ita, teste S. Thoma², in triplici hac hominum conditione, qui sese orationi et obsequio Dei consecrant, eos qui proficiunt, exerceri expedit etiam in tyronum meditationibus et operibus; qui vero perfecti jam sunt, in utrorumque, sed perfectiore modo ac ratione, excellentiorem ex eis fructum haurientes, hoc est, perfectiorem suiipsorum mortificationem et virtutum Christi Domini imitationem excelsiorem.

Docet praeterea ipsa experientia, quando spiritus affectusve insignis ad virtutem aliquam in alicujus anima praeeminet, eum ex quacunque meditandi materia sibi proposita occasionem accipere, spiritum sive affectum illum excitandi et promovendi, v. g. si *humilitatis* spiritus praeemineat, sive ille de inferno,

¹ Is. 6, 2. ² II. II. q. 24. a. 9.

sive de coelesti gloria, sive de suis miseriis, sive de divinis perfectionibus meditationem instituat, semper humilitatis hauriet affectus; et si *amoris* spiritus in ejus corde excellat, etiam quum de judicio et inferno meditatur, omnia in *amoris* affectum convertit. Sie igitur *tyrones*, *proficientes et perfecti*, quidquid sibi ad meditandum proponant, haurire possunt eos affectus, qui statui et necessitati suae magis sint conformes.

Quare, licet ordinaria lege propositus ordo ut convenientior servari debeat, non tamen necesse est, ita nos illi adstringere, ut non liceat eum mutare; potius id facere interdum expedit. Sunt enim, qui, quum facile iis trahantur, quae amorem excitant, non possint se ad considerationem rerum, quae timorem incepiunt, applicare; alii contra omnino. Alii devotionem et profectum hauriunt, si infantiae Christi mysteria considerent; alii, si mysteria passionis; alii etiam unum, alii alterum mysterium considerantes majorem fructum inveniunt. Ideoque non expedit quemquam violenter ab eo, ex quo fructum capit, ad aliud, ex quo nihil utilitatis haurire soleat, velle transferre. Ac propterea Deus tam amplum facit meditationum campum, ut omnes aliquid inveniant palato suo et spirituali profectui conforme.

§ 5. De ipso orationis ingressu.

Ante orationem sit praeparata materia, quae ordinarie constanter retinenda. Dein in ipsa oratione:

1. Dei praesentia recolenda saepius quidem, sed maxime initio, et in colloquiis.
2. Reverentia corporis gestu et animae demissione exhibenda.
3. Genua flectenda, crux formanda, confessio aut gratiarum actio praemittenda.
4. Oratio praeparatoria ad Unam e tribus SS. Trinitatis personis dirigenda.

Spiritus Sancti consilium est: *Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum*¹: Qui enim nulla praeparatione ad orationem accedit, ejus finem et fructum habere vult, mediis ad id aptis non adhibitis. Necesse itaque est, ante orationis initium *materiam* praeparatam habere: ut plurimum enim ei meditationi attentio et mentis collectio deerit, cujus materia in partes et puncta sua prius partita non fuerit, eo modo, quem hic proponemus.

Nec tamen vetamur propterea, si Deus speciali suo instinctu aliud quid meditandum suggesserit, illud amplecti et in eo occupari, rejecta in aliud tempus, quam praeparaveramus, *materia*; est enim divinus impulsus principalis hujus actionis causa, quem merito sequemur: tantum ne levitate aliqua animi et cordis vagatione ab una ad alteram materiam absque sufficienti causa transeamus.

His praemissis, antequam ipsam meditationem auspicemur, praestanda sunt, quae subjiciam.

Primum, et cor et animae nostrae facultates ad Deum sunt elevandae, ut eum interiore, attento, reverenti et dulci aspectu ut praesentem intueamur. Nam principem allocuturus necesse est ad ejus palatium aut locum, in quo ille est, se conferat, ejusque conspectui sistat (quia cum absente non possumus loqui): at Deus in coelo et in terra et ubique praesens quum sit, omnibus assistens, omnia lustrans, dum orare et cum eo loqui volo, necesse non est alio migrare, ut inveniam, sed, excitata *fide* viva, eum praesentem, ubi ego sum, cernere, mihiique persuadere, me, quum oro, non solum, sed Sanctissimam Trinitatem, Patrem, Filium et Spiritum Sanctum, cum qua loquor, mecum esse: quae et videt et audit me, soletque intus in corde inspirationibus et illustratio-

¹ Ecclesi. 18, 23.

nibus respondere, et veritatis lumen *intelligentiae*, ferventes devotionis affectus *voluntati* communicare, donaque et virtutes, aliasque gratias animae, ut dictum est, infundere.

Aspiciam itaque Deum, nunc ad omnes partes *circa me* exsistentem, me vero intra ipsum instar piscis in mari; nunc *intra me* ipsum manentem per essentiam, praesentiam et potentiam, agnoscentem quod facio et ad id me adjuvantem. Et hac ratione illud praestamus, quod Christus fieri jussit: *Cum oraveris, intra in cubiculum tuum, secretum cordis tui, et clauso ostio, sensuum tuorum, ora Patrem tuum in abscondito; et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi, quae orando petieris*¹.

Hanc Dei *praesentiam* circa me et intra me, ubique oravero, contendam ad vivum excitare, quae me ad reverentiam, confidentiam, attentionemque promoveat. Quodsi hac apprehensione moveri me sensero ad hujusmodi, aliosve devotionis affectus, licebit haerere et hac quasi esca a Deo mihi oblata, quamdiu duraverit, frui: siquidem jam haec oratio censenda est, et quidem utilis. Verum ut plurimum in hac cogitatione, aut apprehensione praesentis Dei unius *Pater noster* spatio tantum haerendum est.

Licet etiam toto meditationis tempore danda sit opera, ne e conspectu nostro haec Dei praesentia evanescat, juxta illud Davidis: *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper*²: debet tamen eadem cogitatio, petitionis et colloquiorum tempore, ferventius renovari *effundendo*, ut ait David, *orationem nostram in conspectu ejus*³:

Postmodum magna profundaque Dei majestati est exhibenda reverentia, flexis ante eum *cordis* et cor-

¹ Matth. 6, 6; cf. S. Hilar. in Matth. c. 5. n. 1; S. Ambros. de sacram. 1. 6. c. 3; S. Aug. in Ps. 33. serm. 2. n. 8.

² Ps. 18, 15. ³ Ps. 141, 3.

poris *genibus*¹, semel, secundo et tertio, ut illi faciunt, qui ad regum terrae conspectum admittuntur. Debeo item in spiritu eum adorare, eundem ut Deum et Dominum meum, immensae majestatis Patrem, regemque infinita reverentia dignum agnosceens; corpore vero me eosque inclinare, ut os terrae figatur; imo totum me prosternere, sicut ipse Christus Dominus in horto fecit, quum Patrem *oraret*², de quo ait Apostolus: *Cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia*³, sic nos docens, quanti ad id referat, ut exaudiatur, Deum in oratione *revereri*.

Hac humiliatione praemissa, genua in destinato ad orandum loco flectam: estque ad rem, signo crucis me munire, verbis, quae tunc dicuntur, bene perpensis, magnoque a Deo affectu petendo, ut me ab iis inimicis, qui nobis in oratione molesti et impedimento esse solent, velit liberare, sic dicens: *Per signum Crucis de inimicis nostris libera nos, Deus noster!* et mox subjungens: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, ut qui non propria, sed Sanctissimae Trinitatis virtute, orationem velim auspicari. *Nonnulli* generalem confessionem subjiciunt; ut eo humiliacionis actu Sapientis consilium sequantur, dicentis: *Justus in principio sermonis accusator sui ipsius est*⁴. Alii a gratiarum actione inchoant, juxta praescriptum a S. Basilio ordinem, de quo I. parte, in med. 28., quae est de examine conscientiae, aliqua dicentur.

Verum, licet sit cuique liberum ab eo inchoare, quod ejus devotionem magis promovet, quod tamen omnibus in genere expedit, est, a brevi aliqua oratione ordiri, quae sit quasi *praeparatio ad ea*, quae in meditatione quaerimus: qua Deo supplicetur, ut opus illud et meditationem ad gloriam et honorem

¹ Orat. Manassis. ² Matth. 26, 39. ³ Hebr. 5, 7.

⁴ Cf. Prov. 18, 17 secundum text. graecum.

suum cedere jubeat; gratiam nobis ad recte, ut ipse vult, eam perficiendam concedendo. Quae brevis oratio colloquii instar erit, quod cum ipso Deo, ut praesente, instituitur, ex animo omnino et toto cordis affectu ei dicendo:

Tibi Domine offero quidquid hoc tempore et loco cogitavero, dixero, tractavero, ut pure ad honorem et gloriam tuam dirigatur: propter temetipsum supplico, mihi adsis, ut ita orem, sicut tu vis ad Sanctissimi Nominis tui gloriam, animae vero meae utilitatem. Amen.

Quae orationis forma ad tres divinas Personas potest dirigi: modo ad aeternum Patrem, dicendo: summe Pater, hanc tibi orationem unitam et incorporatam orationi Unigeniti Filii tui Jesu Christi Domini mei offero; per eundem obsecrans, ut me eo modo juves orare, quo ille orabat; ut sicut illius fuit, ita et mea oratio sit tibi accepta. — Modo ad Dei Filium dirigi potest, dicendo, sicut Apostoli aliquando dixerunt: Redemptor et magister mi, *doce me orare*¹, juvaque, ut tales attentionem, puritatem fervoremque in orando adhibeam, qualem tu Patrem tuum orans adhibebas; quo mea, ut tua oratio grata illi sit. — Denique etiam ad Spiritum Sanctum dirigi potest, illud Apostoli usurpando: Sanctissime Spiritus, ego miser et ignorans peccator *quid orem, sicut oportet, nescio*; tu itaque Deus meus, pete in me ac move me, ut *gemitibus* petam *inenarrabilibus*², quo mea oratio locum inveniat, et accepta sit, a tam nobili procedens principio, quale tu es, cui sit honor et gloria in aeterna saecula. Amen.

Hac ratione exsequimur, quod S. Dionysius³ dixit: omnem theologicum actum (hoc est, qui Deum respicit, ac de eo et cum eo agit) ab oratione inchoan-

¹ Luc. 1, 11. · ² Rom. 8, 26. · ³ De div. nom. c. 3. § 1.

dum esse, Sanctissimae Trinitatis, quae ubique praesens est, invocato favore; eidem, puris petitionibus, mente quieta, affectibus ad unionem, quam sancto hoc exercitio quaerimus, bene dispositis, nos ipsos tradentes.

§ 6. Ratio meditandi, et in oratione ratio cinandi, ac distractionibus nos in ea oppugnantibus resistendi.

Meditationis difficultas oritur ex sex radicibus:

1. Daemon, 2. Phantasia, 3. Affectibus, 4. Curis, 5. Ignavia,
6. Ignorantia.

Ignorantiac occurritur: 1. Rem tenendo, 2. Indagando originem ejus, 3. finem, 4. effectus, 5. circumstantias.

Ostenditur id exemplo mysterii incarnationis in praxi.

Consolationis tempore facilis meditatio, utilior in desolatione, quando fortius pugnandum.

Distractionis remedia sunt quatuor:

1. Humilitas, 2. Fortitudo exemplo Abrahae, 3. Orationes excitatoriae ad Deum vel Angelum, 4. Fiducia juncta diligentiae, qua non cedendum satanae;

Daemon omnes tentationes ad unam orationem impediendam dirigit.

Nos omnes actiones nostras ad unam orationem promovendam ordinemus, et hoc est illud Lucae 18. „semper orare“.

Intelligentiae nostrae operatio, quam *meditationem* vocamus, omnium, quae in mentis oratione locum habent, est difficillima. Nam etsi varia cogitare et absque ordine modoque ab una re in alteram libere vagari, sit quam facillimum, in re tamen una attente haerere, memoriamque et intelligentiam in Deo firmam absque distractione et divagatione stabilire, hoc vero opus, hic labor est. Quam *difficultatem* etiam magni Sancti interdum, gementes licet, patiuntur. Ita enim Job: *Cogitationes, inquit, meae dissipatae sunt, torquentes cor meum, noctem verterunt in diem*¹, quietem et re-

¹ Job 17, 11.

collectionem, quam nocte habere consueveram, mihi auferentes. Ipse etiam David ad Deum clamans ajebat: *Cor meum dereliquit me, et quasi ex domo mea fugit: complaceat tibi, Domine, ut eruas me*¹.

Quod ipsum incommodum experiuntur omnes, ex variis tamen radicibus ortum. *Primum a daemone*, fructum nobis orationis impedire moliente; a propria *deinde phantasia*, ut quae libera sit, vaga, nec facilis contineri; *tertio ab aliquibus affectibus immortificatis*, qui nostras cogitationes facile secum trahunt: *ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum*²; *quarto a curis et solicitudinibus*, quae pungunt et in mille partes cor ipsum secant; *quinto ab animi laxitate et ignavia*, quod, ut in tam praeclaram exercitationem serio incumbat, nullum adhibet conatum; *sexto denique provenit ex ignorantia*, eo quod ratiocinari, meditari, occultas veritates investigare aut inventas ita aestimare, ut voluntatem ad devotionis affectus excitent, non norit. Cui ignorantiae adferemus, Deo bene favente, remedium, subjecta methodo et ratione, qua se quisque in hac re gerere debeat.

Primum itaque necesse est meditari volentem exacte tenere mysterii illius veritatem, quam fides docet, credereque et intelligere, quomodo re ipsa illud sit gestum, et Ecclesiae sanctae revelatum. — *Deinde inquirendae sunt causae, origoque vera*, ex qua id provenit, quod meditationi subjicitur, falsis interim, quae in speciem causae esse videntur, prorsus rejectis. — *Tertio finis* etiam verus, cuius gratia res eadem gesta est, ratiocinatione est investigandus, iis etiam rejectis, qui tales revera non sunt. — *Quarto inquirendi etiam sunt effectus*, qui ab eadem re proveniunt, commoda, inquam, aut incomoda, quae illa secum adfert. — *Denique proprietates aliae et circumstantiae*, quae rem

¹ Ps. 39, 13. 14.

² Matth. 6, 21.

ipsam comitantur. Quae omnia hoc exemplo apparetunt.

Si meditationi subjiciam tamquam materiam incarnationis mysterium: Primum necesse est, exacte me tenere, quid *fides de eo doceat*, hoc est: Dei Filium in unitate personae, ita naturam humanam sibi conjunxisse, ut vere Deus sit homo et homo Deus. Mox per ea, quae supra dixi, discurrat, perpendendo, tanti operis *causam et radicem* non fuisse merita nostra, sed bonitatem solam et misericordiam ipsius Dei; *finem* vero, humani generis reparationem, divinaeque bonitatis et charitatis manifestationem. Postea *commoda* disquiram, quae ex ea nobis provenerunt, peccatorum videlicet remissionem, mortis destructiōnem, ingressus in coelum, et similia; *damna* item, quae, nisi opus hoc peractum fuisset, nobis obvenissent, quod videlicet omnes homines fuissent Dei inimici, daemonis mancipia, ad infernum destinati. Denique *circumstantias* ejus mysterii inquiram quoad locum, tempus et modum operis; corporis quoque et animae illius proprietates, quas Deus in sua incarnatione assumpsit, perpendam.

In singulis his partibus tamdiu mens haerere debet, quamdiu invenit devotionem, et gustum spiritualem, non solicita ad partem aliam transire, sed in ea voluntatem ad varios amoris, confidentiae et similes affectus, ut dictum est, excitare, petitiones et colloquia cum Christo instituendo, iis, quae meditati sumus, conformia. Postquam vero harum unam partem mens nostra bene perpenderit, eadem quiete et animi tranquillitate potest ad alteram transire, et sic ad reliquas pergere. Quorum omnium plenissima licebit exempla in meditationibus sequentibus cernere: praecipue in primis, quae reliquarum erunt veluti exemplaria.

Illud tamen advertendum: Cum speciali Spiritus Sancti instinctu ad orandum movemur, omnia facile

suaviterque fluere; ipse enim memoriam colligit, rationationem vivificat, meditationum imbre immittit, affectus accedit, petitiones ordinat, colloquia aptat, totumque orationis opus perfecte peragit, nobis absque defatigatione cooperantibus. Sed speciali illo auxilio deficiente, necesse est, nos ipsos arbitrii nostri libertate et communi gratiae auxilio, quod nunquam deest, facultates animae nostrae ad actus suos eliciendos applicare, modo superius tradito, qua ratione ipsum Spiritum Sanctum ad speciale auxilium nobis praestandum provocamus.

Viri enim spirituales, quibus orationis exercitatio cordi est, non esse debent navibus illis ingentibus similes, quae, nisi vento impellantur, movere se non possint, sed triremibus, quae remis et vento navigare possint: quare, secundo divinae inspirationis vento deficiente, recurrendum illis est ad remorum laborem, animae videlicet suae potentias seu facultates, quae favore divino, etsi non adeo perceptibili, adjutae navigare et orationem perficere possint. Quae orandi ratio etsi non adeo sit suavis, saepe solet utilior esse, propter majus meritum, quod conflictu illo cum distractionibus et cordis ariditate apud Deum obtinemus; et perseverantibus in remigando et orando veniet in tempore ipse Christus, ut visitet nos, qui sua praesentia tempestatem illam sedabit, sicut Apostolis in simili occasione evenit¹.

Quaternis porro armis contra evagationes et aridatem spiritus certare possumus. *Primum* profunda humilitate, qua nostram debilitatem miseriamque cognoscimus, et coram divina majestate ita vagari erubescimus. Nosque ipsos ob culpas praeteritas et praesentes reprehendimus, quarum causa sic merito

¹ Matth. 14, 32 et Marc. 6, 51.

derelinquimur; *qui enim hic se in oratione humiliat, in eadem exaltabitur*¹.

Secundo animi fortitudine, viriliter statuendo, nullam data opera nos velle admittere cogitationem, quae a proposita materia nos retrahat, etiamsi res alioquin nobis esset jucundissima, aut magni videretur momenti: siquidem eo tempore nullam ei praeferre decet, quam prae manibus habemus, aut ipsi Deo, in cuius conspectu orationis tempore versari nos attendimus. Quodsi invito evagatio contigerit, statim atque id advertero, filum bonae cogitationis et ratioeinationis, quod coeperam, alligare studebo, millies idem facturus, si millies me distrahi contigerit²; nec propterea abjiciam animum, aut fiduciam deseram, memor, etiam illum magnum Abrahamum patriarcham diu perseverasse in abigendis volucribus, quae descenderunt super cadavera, sacrificio destinata: cui mox sopore sive extasi gravi correpto magna a Deo mysteria revelata: Cumque sol occubuisse, apparuisse clibanum fumantem, et lampadem ignis transeuntem per medium sacrificium, in signum, quod Deus illud acceptasset³, cujus exemplo, si et ego constanter abegero incidentes cogitationes importunas, quae orationis sacrificium perturbant, succedet contentioni huic quietus contemplationis somnus, in quo Deus animam meam divina sua luce illustret, ut eum cognoscat, et divini sui amoris inflammet igne, quo ipsum ardenter amet.

Tertio decertamus contra cordis evagationes ipsam oratione, qua petimus a Deo, ut intra ipsam animam nostram dignetur civitatem Jerusalem sive pacis visionem aedicare, dispersiones Israëlis, cogitationes et affectiones animae nostrae, congregans⁴,

¹ Luc. 14, 11.

² Cf. S. Greg. M. Moral. 1. 16. c. 9 (ord. nov. c. 18).

³ Gen. 15, 11 sqq. ⁴ Ps. 146, 2.

ut intra eam manentes, orationi ipsi vacent. Idemque a sanctis Angelis petam, qui orantibus adsistunt. Cui armorum generi plurimum tribuam, eo quod oratio adeo sit potens, ut non solum caetera omnia, sed se ipsam cum illis possit impetrare. Ad quod etiam juverit, in mediis hujusmodi perturbationibus breves aliquas orationes usurpare; nunc dicendo cum Davide: *Cor meum dereliquit me; complaceat tibi Domine, ut eruas me¹* ex hac violentia, quam sustineo, nec tardes auxilium ferre; item cum eodem: *Anima mea sicut terra sine aqua tibi: velociter exaudi me Domine, deficit spiritus meus²*; alias cum Apostolis in media tempestate constitutis clamabo: *Domine salva me, ecce pereo³*; aut sicut caecus ille, cuius orationem turba plebis increpando impediebat, *multo magis clamabo: Jesu, fili David, miserere mei!⁴* Quodsi clamans perseverem, etiam in siccitate et contentione hac non praetermittet benignissimus Dominus, quin mihi, sicut caeco illi compatiatur. Quod suo loco exactius perpendemus.

Ultimum denique telum, quo adversus hanc tribulationem utemur, est magna in Deum Dominum nostrum *fiducia*, persuasi, quod qui jubet nos orare, aderit auxilio et gratia sua, ut id recte praestantes et diabolo resistere, imaginationem inter praescriptos limites continere, passiones reprimere, curas et sollicitudines moderari, ignaviam denique excutere possumus, ne orationis cursum impediunt.

Fiduciae nihilominus adjungenda est *diligentia*, qua ante orationem, ut Cassianus ait⁵, amoveamus ea, quae in ipsa pati nollemus: hac ratione adversarii nostri sagacitatem imitantes, qui S. Nilo teste, omnes tentationes, quas spiritualibus viris in decursu

¹ Ps. 39, 13. 14. ² Ps. 142, 6. 7. ³ Matth. 8, 25.

⁴ Luc. 18, 39. ⁵ Collat. 9. c. 2; coll. 10. c. 13 et 14.

diei suggerit, ad eorundem orationem turbandam et fructum ejus impediendum dirigit. Nam *gulae* tentationem suggerit, quo tempore orationis graves et somnolenti sint; *impatientiam*, ut sint turbati; *sensuum curiositatem*, ut distrahanter; *multitudinem negotiorum*, ut solliciti et occupati sint; *superbiam* et *ingratitudinem*, ut caeci fiant.

Si itaque non decet minus sollicitos nos esse in bonum nostrum, quam sit noster adversarius in malum, consonum est, ita actiones et occupationes nostras disponere, ut eaedem ad bene orandum conferant. Et hac ratione judicabimur aliquo modo satisfacere illi Christi sententiae: *Oportet semper orare et non deficere*¹. Semper enim orare censeri potest, qui totum tempus vel in ipsa oratione, vel in praeparatione ad eam bene faciendam ponit. Et hac ratione aggredi debeo mentis orationem, hostibus meis illud psalmi objiciens: *Declinate a me maligni*, quia *scrutari statui mandata Dei mei*²; potentiss vero et cogitationibus meis dicam illud ex altero psalmo: *Venite omnes simul, adoremus, et procidamus, et ploremus ante Dominum, qui fecit nos: quia ipse est Dominus Deus noster: nos autem populus ejus, et oves pascuae ejus*³.

§ 7. Qua ratione ad orationem juvare nos possimus imaginatione, lingua et aliis animae facultatibus.

Meditationem juvant tria:

1. *Imaginatio* loci prudens, non coacta.
2. *Oratio*, vel extemporanea, vel concepta.
3. *Sensus* pro cuiusque affectione compositi.

Quamvis mentis oratio, ut supra diximus, sit trium supremarum animae facultatum operatio, qua parte illa spiritus purus est et mens appellatur (qua de causa et ipsa oratio *mentis sive mentalis* dicitur), ju-

¹ Lue. 18, 1.

² Ps. 118, 115.

³ Ps. 94, 6. 7.

vant nihilominus ad eam obeundam tres aliae ejusdem animae facultates inferiores. Harum prima est facultas *imaginandi*, quae, ut maxime turbat impeditque orationem, quum vaga est maleque domita, ita eandem juvat plurimum, si rerum, quae ad meditandum accipiuntur, imagines et figuræ aliquas intra se ipsam facile possit efformare: ita enim videbitur quasi loco alicui alligata et res meditandas spiritu-aliter animae proponere, quam illa quasi praesentem cernat. Expediet itaque, antequam ipsam meditationem auspicemur, imaginem aliquam in ipsa imaginatione formare eius rei, quam volumus meditari, idque qua majore poterimus vivacitate ac proprietate. Ut si de inferno meditatio sit instituenda, locum imaginabor carceri obscurissimo, angusto, horrido, igne pleno simillimum, in quo animae damnatorum ardeant. Si de Christi nativitate, imaginabor angiportum, vel specum vento perviam, in qua infans pannis involutus jacet in praesepio; et simile quid in reliquis.

Danda tamen opera, ne ad id vis tanta inferatur, ut capiti noceat. Quare ut ei, qui in huiusmodi figuris effingendis difficultatem sentit, expedit eas potius omittere et facultatum tantum spiritualium opera uti, modo superius posito: ita ei, qui facilitatem et promptitudinem eas imagines formandi habet, attendendum omnino est, ne vehementi sua imaginatione, locum aliquem illusionibus relinquat, imaginationemque pro revelatione divina admittat credatque, eam imaginem, quam ipse intra se fingit, esse rem ipsam imaginatam, ideoque indiscretione sua caput sibi frangat, et quod moderate factum ad orationem contulisset, in suum convertat detrimentum.

Potest et *lingua* orationem mentis adjuvare: Teste enim S. Thoma¹ oratio mentis et ea, quae verbis ex-

¹ II. II. q. 83. a. 12.

ternis fit, non sibi adversantur; sed ut germanae sorores altera juvat alteram. Mentis enim oratio prorumpit interdum in vocalem¹, verba exterius cum Deo Domino nostro proferendo, quae ex interna devotione et fervore procedunt. Oratio vero ipsa vocalis animam vivificat, ut majorem mentali adhibeat attentionem. Ideoque quum in ea distractos nos aridosque sentimus, expedit aliqua verba proferre, quae nos colligant et excitent, sive cum Deo sive nobiscum ipsis colloquamur; ut enim corpus animam juvat, ita illius operationes adjuvant hujus functiones, et verbum externum, quod lingua profert, cor ipsum solet penetrare.

Potest vero hoc, quod modo diximus, bifariam, ut ait S. Bonaventura, usui esse: *Primum*, si quis sibi ipsi ea verba praescribat componatque, quae ipsius necessitas aut devotio dictaverit, non solcite attendens, aptene, an incomposite cohaereant; quia Deus, cordis potius aptam compositionem et affectum ejus fervoremque respicit, quam verborum ornatum, magisque placatur verbis filioli balbutientis et poenitentis peccatoris, quam concinnis superbi alicujus literati. — *Alter* modus est, orationem ab aliquo alio jam digestam, quales illae sunt, quas Ecclesia praescribit, aut Sanctus quispiam composuit, sibi applicando, eoque sensu et affectu eam proferendo, ac si ipsem eam componeret, eo modo, quem § 9 ponemus.

De externis corporis *sensibus* nulla certa regula statui potest; nam quidam juvantur, si oculos clausos teneant, alii potius, si apertis coelum aut imaginem aliquam intueantur; alii quovis auditu strepitu impediuntur; alii cantu et musica Ecclesiae juvantur; alii sentiunt sibi augeri devotionem, si frequenter

¹ S. Aug. ep. ad Probam (ep. 121; ord. nov. 130) c. 10 et 11.

pectus suum tundant (quod S. Hieronymo dicitur fuisse familiare) ad exemplum publicani; alii frequenti genuflexione, sicut Simon ille in columna, qui genu et capite ad terram usque flexo moxque levato orabat, eandem flectendi rationem repetens infinites: et idem de aliis corporis motibus et situ dici potest, de extensione, verbi gratia, brachiorum in modum crucis, de prostratione in terram, statione fixa in loco aliquo, aut deambulatione, aut in loco humili sessione. Ex quibus omnibus illud est eligendum, quod cuivis magis commodum ad cordis quietem et devotionem, habita ejus, qui orat, imbecillitatis ratione, et eorum, qui adsunt, si locus sit publicus, aedificatione: tunc enim is corporis situs habendus est, quo circumstantes non offendantur.

§ 8. De orationis examine et fructibus ex ea percipiendis.

In fine *Examen* adhibendum, in quo quatuor maxime consideranda:

1. Ea, quae orationem *praecedere* debent.
2. Ipsa *meditandi* ratio.
3. Motus voluntatis, seu *affectus*.
4. Pia *proposita*.

Quorum, quia *fructus* sunt orationis, plurima recensentur.

Oratione finita utile valde est examinare, quomodo ea successerit: quod tum post opus quodeunque, aut vocalis orationis exercitium (sive id sit Officii divini, sive rosarii, sive Sacri Missae), tum nominatim post mentis orationem secretam institui merito debet, si in ea una vel plures horae consumendae sunt.

Primum itaque examinabo, num, quae orationi erant praemittenda, servaverim; ut num materiam satis praeparaverim, num me in Dei conspectu reverenter collocaverim, num spiritu opus illud Deo obtulerim, num puram ad eam intentionem adhibue-

rim, cum reliquis: doleboque de quovis admisso defectu et emendationis propositum concepiam.

Deinde examinandum, distractusne fuerim, an collectus? devotus, an aridus? fuerimne totus in rationacione? (quia id studium potius est quam oratio) an affectus etiam et bona proposita conceperim? an in colloquiis et petitionibus cum Deo reverentiam adhibuerim et fiduciam, an non? Quodsi in omnibus bene mihi successit, Deo gratias agam, ipsius gratiae et misericordiae bonum hunc exitum, non industriae meae aut diligentiae attribuens; sin minus bene, causam investigabo: quodsi culpam meam deprehendero, aut ignaviam, dolore de culpa concepto emendationem proponam, statuens me deinceps ita mortificare, ut ejus jaeturae causam removeam.

Tertio examinandi pii motus, inspirationes, illustrations, gustus spirituales, quos senserim, attente perpensis affectibus, qui secuti sunt, ut discernam, a bonone an a malo spiritu venerint, et experientia discam spirituum varietatem discernere. Ad quod conferat eas regulas tenere, quae ea de re tradi solent, quarum plurimae in meditationum sequentium progressu proponentur.

Denique animi decreta etiam sunt examinanda, quae in orationis decursu concepi, ut quando et quaque exsecutioni mandanda sint, inspiciam, et universim examinandus est fructus perceptus ex oratione et tractatione cum Deo. Si enim oratio mea arbor infructuosa fuerit, maledicetur et arescat sicut *ficus illa evangelica*¹; sin fructus fecerit, benedicetur, *eritque tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo*².

Orationis fructus varii sunt, nam et mores reformatre, a peccatis etiam levissimis abstinere, eorum

¹ Matth. 21, 19.

² Ps. 1, 3.

occasiones et quidquid imperfectionem sapit, fugere; passiones domare, sensus refraenare, perversas propensiones mortificare, repugnantias ac difficultates, quae in virtutum exercitio occurrent, vincere; adversus tentationes viriliter certare; ad magnos labores ferendos hilariter anhelare; me ipsum ad voluntatem Dei, in ejus lege, in consiliis evangelicis, in regulis et statutis mei status et officii expressam, prompte exsequendam animare; in virtutibus augmentum solicite procurare: Jesu Christi potissimum charitatem, humilitatem, obedientiam, patientiam in laboribus, amorem crucis, contemptum mei ipsius, carnis castigationem imitando; nominatim vero quisque eam debet procurare virtutem, quae ipsi magis est necessaria, attenta status sui qualitate, sive ea sit modestia in agendo, sive castitas, sive fortitudo, sive aliqua alia theologica virtus aut moralis, omnino statuendo ac efficaciter conando eam obtinere, ut meditat. 29. I. partis fusius dicetur. Et quum examen fiet de oratione, oportet exakte videre, si quem ex praedictis fructibus et modo jam dicto fuerim assecutus.

§ 9. Variae rationes orandi, diversis materiis, personis et temporibus accomodatae.

Ut varietas tollat fastidium, *variae* materiae a Sanctis proponuntur.

In his sunt tres modi orandi B. P. Ignatii tribus viis respondentes.

Adeo est hominum gustus ad spirituales exercitationes corruptus, ut licet sit pretiosus cibus, si tamen eodem semper modo conditus proponatur, mox nauseam concipiat, sicut Israëlitae conceperunt de manna¹, cibo alioqui suavissimo, quod idem semper propone-

¹ Num. 21, 5.

retur. Quamobrem sancti viri et spiritus magistri varios orandi modos invenerunt, quibus ipsam orationem, nauseae hujusmodi vitandae causa, varie condirent, quando Spiritus divinus orationis gustum in ipsa non renovat: unde etiam David ad nova cantica nos invitans: *Cantate, inquit, Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra*¹, et iterum: *Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit*².

Excelluit in hoc valde seraphicus Doctor S. Bonaventura, plures prolixosque de hoc genere tractatus edens; nec minus tamen excellens fuit B. Pater noster Ignatius, qui in parvulo Exercitiorum spiritualium libello non modo materiae ad meditandum varietatem, sed varios etiam orandi modos proposuit per conscientiae examen, per internorum animae sensuum applicationem, per varias similitudines et parabolas, nominatim vero tres diversas orandi tradidit rationes utiles valde, ac iis, qui superius positas vias purgativam, illuminativam et unitivam ambulant, accommodatas: licet omnes tres sint omnibus utilissimae.

Prima ratio sive modus orandi est, quo decem Dei praecepta, aut septem vitia capitalia (quae communiter letalia nuncupamus), aut tres animae internas potentias sive facultates, aut quinque corporis sensus, tamquam materiam meditationum accipimus. Quem modum, quod viae purgativae sit proprius, in I. parte meditationum proponemus, cum propriis singulorum meditationibus, iis additis, quae ad modum examinandae conscientiae praeparationemque pro sacra confessione et Communione pertinent; quibus animae puritas obtinetur.

Secundus orandi modus est, quo singula psalmi Davidis, sermonis, aut sententiae Christi, orationis vel hymni ecclesiastici verba seorsim tamquam materiam

¹ Ps. 95, 1. ² Ps. 97, 1.

meditationi subjicimus et ita ruminamus, ut spiritum et affectum latentem hauriamus. Quia enim divinae Scripturae verba a Spiritu Sancto dictata sunt, singula mysterium aliquod habere par est, diligent consideratione dignum; quumque Ecclesia a Spiritu Sancto gubernetur, nullum illa verbum proferre credenda est, mysterio aliquo vacuum.

Ratio autem et methodus singula verba meditanda ea est, ut, *quis* illa proferat, attendatur; *cui* et in quem *finem* dirigantur; quo *modo*, et spiritu dicta sint; quae eorum sit *significatio*, hoc est, quid *mandent*, *consulant*, *promittant*, *minentur*; quid eis *petaatur*, quid denique tali verbo *praetendatur*; ex quibus singulis affectus eliciendi sunt, ei, quod perpensum fuerit, conformes.

Aliter enim perpendenda sunt verba, quae Deus dicit homini, quam quae homo Deo. Quum enim Deus audientis sit *magister*, *legislator*, *consiliarius*, *protector*, *praemiator*; audienda sunt ejus verba cum desiderio *discendi* quod ille docet, *exsequendi* quod mandat, *amplectendi* quod consultit, *timendi* quae minatur, *sperandi* quod promittit, *amandi* denique ipsum propter ea quae dicit.

Quae vero homo loquitur Deo, eo spiritu ruminanda sunt, quo ille ea protulit, et juxta finem, in quem ille direxit, quod in psalmis Davidis aperte cernitur; quorum quosdam edidit spiritu *laudandi* Deum gratiasque agendi pro collatis in se vel in populum suum beneficiis; quosdam spiritu *contritionis*, ut peccatorum veniam impetraret; alios spiritu *afflictionis* et magnae fiduciae simul, ut auxilium in tribulationibus obtineret: quare, ut eos cum fructu dicamus et ruminemus, necesse est, ut notat Cassianus¹, eundem *spiritum* induere, quo eos ille psal-

¹ Collat. 10. c. 10.

lebat, ac si nos ipsi eos et in eum finem compo-suissemus.

Et ipsa docet experientia, eum, qui ob accepta a Deo beneficia laeto est animo, pie eos psalmos dicere, qui eam laetitiam fovent, quales: *Benedic anima mea Domino, et omnia, quae intra me sunt, nomini sancto ejus*; et: *Laudate Dominum de coelis*, etc. Et eo tempore idem non inveniret tantum consolationis in psalmo *Miserere mei*, etc.; quum contra, qui propriis est peccatis afflictus, pie dicit hunc psalmum *Miserere mei*, non tamen aequa se applicat ad psalmos laetitiae. Quod merito observandum est, ut delectum habere noverimus materiae meditationis et verborum et orationum, quae cum spiritu, quo affectos nos sentimus, et cum fine, quem obtinere cupimus, affinitatem habent.

Secundus hic orandi modus magis proprie iis competit, qui in via versantur *illuminativa*, cognitionem et sensum quaerentes veritatum fidei, quo in spiritu crescant. Ideoque ejus praxim ponemus in II. et III. parte meditationum exemplo adhibito in angelica salutatione, precatione Dominica, et aliquibus Christi Domini nostri sententiis et orationibus, cuius verba majore semper adhibita attentione meditabimur, quia, ut sponsa de eo dixit, *labia ejus sunt lilia distillantia myrrham primam*¹; docent enim virtutem excellen-tissimam et *primam*, quae reliquas omnes superat; et S. Petrus eidem dixit, *Verba vitae aeternae habes*²; et ipsemet de se dixit: *Verba, quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt*³. Quare, qui ut oportet eas meditabitur, hauriet ex eis spiritus abundantiam et purissimam gratiae vitam, qua dignus fiat aeterna.

Tertius orandi modus est per modum aspirationum et affectuum, qui corporis *respirationibus* respondent

¹ Cant. 5, 3.

² Joan. 6, 60.

³ Joan. 6, 64.

ita, ut inter unam et alteram corporis respirationem affectus aliquis pius aut gemitus spiritus aut brevis jaculatoria oratio ex intimo animae nostrae erumpat, brevi illo tempore, quod inter respirandum intercedit, expenso in aestimatione sensu aut gustu spirituali ejus, quod desideramus aut petimus, aut rei pro qua apud Deum gemimus et suspiramus. Qui modus iis est accommodatissimus, qui *unitivam* peragunt viam, adspirantes et anhelantes ad actualem cum Deo conjunctionem: quo desiderio contendunt, continuata et frequentia, qua possint maxima, orare. Nam ad perfectam animae vitam spiritualem tam est oratio necessaria, quam ad corporis vitam ipsa respiratio, juxta illud Davidis: *Os meum aperui et attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam*¹; in cuius rei certum signum, quoties aperiunt os ad respirandum, toties vellent orare: et quoniam hoc ob nostram imbecillitatem fieri non potest, accipiunt certas aliquas temporis partes ad hujusmodi exercitium, exercentes hac ratione jaculatorias orationes (de quibus mox aliqua subjiciemus), quas in coelum sicut hastas aut sagittas ex corde tamquam arcu magno amoris impetu impellunt et jaculantur.

§ 10. De contemplatione et ratione, qua possit aliquis mentali orationi absque longa ratiocinatione vacare.

Contemplatio ordinarie sequitur longum meditationis usum, qui in infirmis a Dei bonitate et lectione suppletur.

Praxis meditandi pro infirmis per triplicem cognitionem et deinde resultantem devotionem: circa nosmetipsos, Christum Dominum, ipsum Deum ter O. M.

Iis, quae hactenus dicta sunt, uteunque videntur explicati *ordinarii* modi mentalis orationis, qui omni

¹ Ps. 118, 131.

hominum generi, cum Deo agere cupientium, sunt accommodati; licet non omnes eodem modo progressantur, quia aliqui plus adhibent ratiocinationis, non ita affectuum, alii contra parva ratiocinatione contenti, plus affectibus tribuunt, alii etiam simplici veritatis intuitu mox ad omnes praedictos devotionis actus permoventur, et hi sunt, qui *contemplatione* perfruuntur; quae, S. Thoma teste, simplex quidam est aeternae veritatis intuitus¹, quam absque variis ratiocinationibus coelesti adjuti lumine, magnis admirationis et amoris affectibus, penetrant. Ad quam tamen, ut plurimum, non nisi longo meditandi et ratiocinandi usu pervenitur.

Sicut *virgo*, quae viro alicui vult nubere, multos dies expendit in quaerendo certoque cognoscendo, quis ille sit, quod ejus genus, quantae facultates temporales, quae vitae ducendae ratio, qui ejus mores, sanitas, affabilitas, discretio, virtus et hujusmodi alia, circa quae saepe ratiocinatur et diu cogitat; ubi autem palato suo arridere deprehendit, mox erga eum afficitur, et in sponsum accipit; quem ubi satis novit et in maritum accepit, non amplius ratiocinatione indiget, sed solo aspectu, aut memoria ejus, aut si vel nominari illum audiat, tenere afficitur, eidemque placere et in ejus semper contubernio manere cupit. Quod idem *discipulo* accidit qui de magistro diligendo, et *famulo* qui de novo hero quaerendo, et *amico* qui de amicitia cum aliquo contrahenda deliberat.

Eodem itaque modo eos, qui in virtute et orationis exercitio tyrones sunt, multum temporis ponere necesse est in meditando et ratiocinando et inquirendo, quis Deus sit, quis Christus Salvator, quae ejus perfectiones, virtutes et opera stupenda, quibus

¹ II. II. q. 180. a. 3.

considerandis ad ejus amorem excitentur, et statuant, eum *magistrum* habere, *dominum*, *amicum* et animarum suarum *sponsum*. Sed postquam diu in his exercitati et solide affecti sunt, accidit eis interdum, ut simplici quasi intuitu aut memoria Dei, nulla ratiocinatione adhibita, ejus amore et affectibus supra positis accentuantur: *imo* aliqui vel nomine Jesu tantum auditio, aut Patris, aut peccati letalis, inferni, aut coeli, in momento omnia, quae in iis continentur, penetrant, magnisque amoris dolorisve affectibus permoventur.

Illud tamen negandum non est, quoniam intellectus noster non adeo tenaciter apprehendit, quae sensibus prius non percepit, facile eum rerum spiritualium ac divinarum aestimationem dimittere ac oblivisci; ideoque oportere eum frequenter meditationes et ratiocinationes initio institutas renovare: alioqui distractum valde aridumque se ipsum experietur, nisi cum speciali Deus favore contemplationis ei gratiam communicans, lumen cognitionemque sufficientem ad amoris affectus excitandos impertit. Et quoniam sunt, qui, quum mentis orationi vacare optent, ob defectum tamen valetudinis aut alterius rei ratiocinari, aut ad profunda mysteriorum nostrae fidei penetrare non possunt: ex dictis possumus, ad talium consolationem, colligere, ne desperent actumve existiment de eo, quod in excellenti hac exercitatione praecipuum est. Talibus enim solet Deus *inopiae* aut *infirmitatis*, qua premuntur, intuitu id tribuere, quod aliis *servitorum* exhibitorum nomine, aut prolixarum *meditationum*, in quibus versati sunt, ratione concedit. Nam quum ipse liberalissimus sit, facile contentus redditur: nec a quoquam plus exigit, quam juxta facultatem et paupertatem suam facere possit, suppletque ipse divinis suis illustrationibus, quod illis deest.

Quare hoc sibi hujusmodi homines persuadeant: meditationum ac ratiocinationum omnium, quae in sex

his partibus disponentur, eum esse finem, ut triplex a Deo notitia sive cognitio obtineatur. *Prima* est, sui ipsius, et innumerabilium necessitatum et misericordiarum corporis et animi sui; *secunda*, Jesu Christi Domini nostri, veri Dei et hominis, clarissimarumque ejus virtutum, illarum praecipue, quae in ejus nativitate, passione et morte claruerunt; *tertia*, Dei, Trini et unius, infinitarumque ejus perfectionum ac beneficiorum, tum naturalium, tum supernaturalium, quae ab ipso promanant. Quae tres notitiae ita sunt inter se connexae, ut ab una ad alteram, et vicissim ab hac ad illam transitus fiat: nam a nobis ipsis *ad Christum et ad Deum* ascensus fiet, et vicissim a *Deo ad Christum et ad nos ipsos* fiet descensus. Ex quibus, S. Thoma teste, *devotio oritur*¹, quae tria affectuum voluntatis nostrae, notitiis illis respondentium, genera complectitur. Alii enim sunt affectus in nobis ipsis, dum de nostris peccatis dolemus, de ignavia erubescimus, emendationem serio proponimus, nosque ipsos ob culpam nostram et nihilum, quod ex nobis ipsis habemus, demittimus. Alii sunt affectus ad Christum Dominum nostrum, dum ejus tribulationibus compatimur, de virtutibus gaudemus easque imitari cupimus, gratia ejus ad id praestandum humiliter petit. Alii denique affectus sunt ad Deum Dominum nostrum, dum ejus *mirabilia* suspicimus, eundem propterea laudamus, pro collatis nobis beneficiis gratias agimus et promptos nos ad ejus obsequia offerimus, his omnibus petitiones inserentes, quibus dona, gratias coelestes nobis, nostris proximis totique Ecclesiae, eas nominatim, quarum major est necessitas, postulamus.

His praemissis, quicunque mentalis orationis est avidus, etiamsi debilissimus, potest se in conspectu

¹ II. II. q. 82. a. 3.

Dei vivi, quem prope et intra se habet, constituere, renovataque notitia illa triplici, quam fide habet de tribus praedictis rebus, affectus eis respondentes magna quiete elicere, *nunc* Deo confitendo *miserias* suas omnes singillatim, adjuncto affectu doloris et humiliationis, et petitione remedii; *nunc* revocando in memoriam virtutes, quae in *Christi* aliquo mysterio eminent, humilitatem, obedientiam, patientiam et similes, additis etiam eas imitandi affectu et desiderio; *denique* *beneficia a Deo accepta* recensendo, cum gratitudinis affectibus et memoria infinitarum Dei perfectionum, bonitatis, misericordiae, providentiae, laudis et gaudii affectibus etiam adjunctis. Nec vero difficile erit, hujusmodi affectus cum divino auxilio elicere. Fidei enim nostrae *mysteria* instar sunt silicis, quae cujusvis considerationis chalybe icta, illico emittunt amoris scintillas: quodsi anima, ut fomentum ipsum, bene sit disposita ad eas excipiendas, mox ignis et flamma ingens in ea exsurgit insignium affectuum et sensuum.

Ad quod facilius praestandum plurimum juverit, legisse prius aliquam meditationem ex iis, quae inferius proponentur, exhibito studio, ut insigniores fidei nostrae veritates memoriae inhaereant, quae praedictorum sensuum et affectuum tamquam fomentum sint, exemplo sponsae, quae ajebat: *Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*¹, nobis insinuans, multas se veritates, quae ad sponsum spectarent, collectas habere, quas ob oculos positas simplici spiritus oculo intuebatur et accensis cordis affectibus amplectebatur, sibique efficacibus imitandi desideriis applicabat. Harum veritatum modo haec, modo illa assumenda est pro fundamento orationis mentalis; sicut ipse Christus, dum se in horto

¹ Cant. 1, 12.

Gethsemani ad orandum recipiebat, pro fundamento suae orationis accepit illa verba: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat*¹: in quorum verborum ponderatione, aestimatione et sensu prolixum consumpsit tempus, ut suo loco apparebit.

§ 11. De modis extraordinariis orationis mentalis et multiplici ratione, qua se Deus in ea communicat.

Extraordinarii modi orandi non appetendi, sed caute et humiliter acceptandi, sunt autem inter caeteros quinque sensibus externis respondentes:

1. Visio, 2. Auditus, 3. Odoratus, 4. Gustus, 5. Tactus spirituales.

Ex iis, quae de mentis oratione hactenus dicta sunt, satis constat, eam, ut etiam S. Augustinus ait², donum esse Spiritus Sancti a Deo Ecclesiae suae per Prophetam promissum illis verbis: *Effundam super domum David et super habitatores Jerusalem spiritum gratiae et precum*³, sine quo nemo orat, ut oportet: nam, Apostolo teste, *non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis*⁴; *nec scimus quid oremus, sicut oportet*⁵, nisi Spiritus Dei nos doceat moveatque. Quod tamen variis viis praestat, alias alia deducens, ita ut *error* sit non ferendus, existimans, omnes eadem, qua ego, via esse deducendos. *Spiritus enim Dei unicus est, multiplex est*⁶: unus quidem in substantia et fine principali, quem ipse praetendit, sed multiplex in mediis et viis, per quas ad eum ducit.

¹ Matth. 26, 39; Luc. 22, 42.

² Ep. 105 (ord. nov. 194) c. 4. n. 16.

³ Zach. 12, 10. ⁴ 2 Cor. 3, 5. ⁵ Rom. 8, 26.

⁶ Cf. Sap. 7, 22.

Haec viae in genere duae sunt¹: altera *ordinaria*, cuius hactenus modos recensuimus, altera *extraordinaria*, quae modos alios magis adhuc supernaturales specialesque complectitur: quam *orationem quietis et silentii* vocant, cum suspensionibus a sensibus, ecstasi aut raptu, imaginariis veritatum, quae apparent, figuris; aut sola earum luce intellectuali, revelationibus et internis colloquiis et innumeris aliis modis, quibus se Deus animabus communicat: de quibus nulla potest certa regula assignari, quia non aliam habent quam Summi Magistri directionem, docentis, quos ipse vult et sicut vult. Quare tales orandi modi nec praetendi, nec procurari a nobis debent, ni superbi esse velimus et praesumptuosi, ac propterea indigni, quibus illi communicentur. Imo quod in nobis est, demisse potius refugere eos debemus, ob imminens illusionis *satanae* periculum, qui sese *in lucis angelum transfigurat*²: sed, si Deus sua benignitate illos impertit, acceptandi sunt cum animi demissione et gratitudine, sed valde tamen caute ac prudenter, sequendo documenta aliqua, quae in hoc libro tradentur, praecipue in III. parte, dum de Christo super mare ambulante, quum phantasma esse credebatur, instituetur meditatio, et in parte V. in meditationibus de apparitionibus et revelationibus a Christo discipulis exhibitis. Ubi signa et effectus indicabimus, quos Dei visitatio et Spiritus Sancti in animam adventus in ea efficiunt, vitaeque altitudinem illam, ad quam eam septem suis donis et coelestibus inspirationibus Deus evehit, et ad quam nos omnes merito aspirare et contendere deberemus.

Verum ut horum extraordinariorum et admirabilium modorum, quos Deus habet ad indulgendum

¹ Cf. S. Thom. II. II. q. 174. a. 1. ad 3.; ib. a. 3; q. 175. a. 1; ib. a. 2 ad 1. et ad 2. ² 2 Cor. 11, 14.

animabus et se illis in mentali oratione communicandum, nonnullam lucem präferamus, aliquot eorum insinuabo, in quibus simul aliqua tangam, quae omnes etiam ordinarie concernunt, nec expedit ea ignorare, quae simul etiam conducent ad ordinarium quemdam orationis modum intelligendum, qui fit per sensuum applicationem, de quo postmodum etiam disseremus.

Ad horum declarationem est observandum: sicut corpus quinque externis sensibus visibilia et delectabilia hujus vitae percipiens illorum capit experientiam, ita spiritum ejusque facultates, intelligentiam et voluntatem, quinque internos actus habere, externis sensibus proportionatos, quos vocamus *videre, audire, olfacere, gustare, tangere* spiritualiter: quibus invisibilia et delectabilia Dei percipiens, eorum experimentum capit¹. Ex quibus oritur *notitia* sive *cognitio* Dei *experimentalis*, quae omnes cognitiones, ratiocinatione nostra comparatas, longissime superat: sicut *mellis dulcedo* multo melius percipitur, quam vel tantillum ejus delibatur, quam si longis ratiocinationibus de ea disputetur, ut cognoscatur.

Et his experienciis acquiritur *mystica theologia*, quae est sapientia et suavis scientia Dei, sicut S. Dionysius in opere de D. Hierotheo ait, quod divinarum rerum notitiam haberet, non solum ex Apostolorum doctrina, nec ex sola industria aut ratiocinatione, sed ex earundem affectione et experientia, quae mediis quinque his sensibus internis acquiritur; quorum frequens est mentio, tam apud Sacram Scripturam, quam apud sanctos Patres, praecipue apud S. Augustinum², Gregorium, Bernardum et alios, quorum ea de re sententias prolixè adfert S. Bonaventura tractatu de septem itineribus aeternitatis, Itin. 6., ex quo aliqua hic inseram. Est tamen praemittendum

¹ Cf. Cassian. Coll. 12. c. 13. ² Confess. I. 10. c. 6.

dictum illud S. Bernardi¹: *In hujusmodi non capit intelligentia, nisi quantum experientia attingit.* Quamobrem et ego eam indicabo, quam fere habent omnes.

*Primum communicat se Deus Dominus noster spirituali quadam visione, sive aspectu, quum illustrationibus interdum suis lumen quoddam adeo excellens intelligentiae infundit, ut eo illustrata, aspectu quodam spirituali, sicut alter Moyses, *Invisibilem tamquam videns* aspiciat ac *sustineat*²: quae intelligentia, etsi fidei virtutem retinet, adeo tamen lumine illo circa divina mysteria illustratur et perficitur, ut in alteram quasi mutata videatur.*

Huic aspectui solet plerumque modus quidam spiritualis laetitiae conjungi, qui *jubilus* appellatur, dum prae gaudio mens veluti saltus quosdam edit ob novitatem divinorum mirabilium, quae vidi, juxta illud, quod est apud Job: *Deprecabitur Deum et placabilis ei erit, et videbit faciem ejus in jubilo*³. Ad hanc contemplationis et interioris visionis rationem invitatus ipse Dominus, dicens: *Vacate et videte, quoniam ego sum Deus*⁴, ac si diceret nobis: abstinet a peccatis, expedite vos a negotiis terrenis et solicite attendite ad operum meorum considerationem, et eo usque pervenietis, ut magna luce videatis me solum esse Deum et gloriosum inter gentes excelsumque in tota terra.

Horum non nihil, ut plurimum, Deus communicat servis suis extemporaneis quibusdam illustrationibus, quae *fulguris* instar, veritates aliquas fidei nostrae illis patefaciunt, ut eam multo aliter capiant, quam antea: quae licet velociter pertranseant, cor tamen variis amoris Dei affectibus, aut doloris peccatorum accensum valde relinquunt, juxta id quod veritas illa

¹ In Cant. serm. 22. n. 2. ² Hebr. 11, 27.

³ Job 33, 26. ⁴ Ps. 45, 11.

ostensa requirit. Eisdem etiam illustrationibus movet interdum Deus peccatores, ut resipiscant et convertantur, ex tempore eis patefaciens gravitatem peccatorum, damnationis periculum et similes veritates, quae ad vitae mutationem afficiunt et permovent. *De quo fusius medit. 29. partis V. quum agetur de conversione S. Pauli.*

*Secundus modus, quo se Deus Dominus noster communicat, est per auditum spiritualem, dum interne loquens, suis inspirationibus animae viva quaedam et efficacia verba proponit, adeo interdum distincta, atque illa sunt, quae corporis auditu percipiuntur, quibus aut veritatem aliquam docet, aut voluntatem suam ita efficaciter aperit, ut ad ejus executionem impellat, usque adeo, ut, sicut sponsa loquitur, *anima mollescat, tenerescat et amore divino liquecat*¹: et quae prius cor triste et quasi deficiens, gelidum dumrumque ad res spirituales gerebat, interno aliquo ex his verbo accepto, in momento exhilaretur, confidat, inflammetur, atque ad id, quod Deus cum illa facere statuit, tota blanda, flexibilis aptaque reddatur, et quamvis interna haec verba adeo extraordinario modo audiri soleant, quem solus, qui ea audit, agnoscat, alio tamen ordinario modo omnibus eveniunt et appellantur *inspirationes*.*

Ut enim excellens Doctor S. Augustinus ait: *interior illa Dei Domini nostri allocutio est occulta quaedam inspiratio*², *qua voluntatem suam ille aut veritatem invisibiliter aperit animae. Ea itaque Deus et justos alloquitur et peccatores; licet eos frequenter, qui valde sunt spirituales, quos nunc docet, nunc reprehendit, corrigit, exhortatur, nunc consolatur et ad virtutem ac perfectionis opera impellit. Quare Psalmista, ut qui valde talibus alloquiis et divinis im-*

¹ Cant. 5, 6.

² De triplici habitaculo (op. spur.) c. 5.

pulsibus assuevisset, dicebat: *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus*¹: non tamen solum, ut Deus loqueretur, optabat, sed simul se promptum ad exsequendum, quod audiret, exhibebat.

Duos hosce orationis aut contemplationis modos, qui *intuitu* et *auditu* spirituali fiunt, insinuavit sanctus Job, quum Deo dixit: *Auditu auris audivi te: nunc autem oculus meus videt te*²: qua sententia, teste S. Gregorio³, insinuat, nobiliore modo Deum interna visione, quam *auditione cognosci*; auditio enim plus habet obscuritatis propter fidei tenebras, visio plus claritatis, ut quae Deum magis prope magisque praesentem aspiciat. Licet alias in Scriptura suprema contemplatio per modum auditus exprimatur, ut suo loco dicemus.

Tertius internae communicationis modus est per spiritualem *odoratum*, quo odor quidam et rerum spiritualium fragrantia adeo suavis animae infunditur, ut eo confortata, ad eas quaerendas et procurandas excitetur et *currere incipiat*, ut est in Canticis⁴, *post odorem unguentorum* suavissimorum. Et S. Joannes Evangelista, in hac interna cum Deo tractatione optime versatus, dicere consueverat: *Odor tuus, Domine, excitavit in nobis concupiscentias aeternas*⁵. Odorem vocat sensum quedam valde spiritualem rerum aeternarum, quas non videntes credimus et obtenturos speramus, ex quo ferventes spei actus procedunt, et accensa eas procurandi desideria et anhelitus quidam magnusque conatus ad media possilia, quibus ea assequamur, adhibenda, cum ingenti illo gaudio, quod Apostolus *spei gaudium* appellat⁶.

Nam ut canes ex odore magna velocitate et gusto feram insequuntur, nec prius a cursu desistunt, quam ad locum, ubi illa jacet, perveniant, et (siquidem licet)

¹ Ps. 84, 9. ² Job 42, 5. ³ Moral. I. 35. c. 4.

⁴ Cant. 1, 3. ⁵ S. Bonav. refert l. c. dist. 6. ⁶ Rom. 12, 12.

praedam etiam invadant et capiant: ita animae, quae et sensu illo odoreque divinitatis Dei Domini nostri, ac humanitatis, charitatis, bonitatis et reliquarum ejus virtutum in oratione afficiuntur, magno fervore diligentiaque currunt ad rerum aeternarum assecutionem, quarum odorem perceperunt; nec prius quam assequantur, eo modo quo licet in hac vita, desistunt; spe adhuc easdem plene in futura possidendi.

Cujus vestigium aliquod cernimus in iis, quos Deus ad vitam vocat religiosam, quibus nonnullum communicat sensum odoremque ejus suavitatis, securitatis et sanctitatis, quam in ea inventuri sunt, eujus rei causa nihil dubitant plurimas difficultates calcare; nec prius desistunt, quam, quod optant, assequantur. Et eadem de causa Apostolus dixit, justos *bonum odorem esse Christi in omni loco*¹: clarissima siquidem eorum exempla nos corroborant, atque ad eos sequendos Christumque, a quo revera illa procedunt, imitandum impellunt.

Quartus modus communicationis est per gustum quemdam spiritualem, quo tantam Deus animae dulcedinem fervoremque in rebus spiritualibus praebet, ut carnalia ei omnia desipient, imo caro ipsa simul cum spiritu exultet, ut Psalmista ait, *in Deum vivum*² et omnia, quae illius sunt. Cujus dulcedinis et mirabilium ejus affectuum experimento in magnitudinis ipsius Dei, excellentiae legis ejus, atque virtutum praeiorumque coelestium cognitionem pervenit. Quam ob causam David dicebat: *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus*³, ac si distinctius diceret: si gustatis, quis Deus sit et opera, quae ille inter vos ipsis operatur, hoc gustu deprehendetis, quam ipse sit suavis, quam bonus, quam sapiens, quam potens, quam liberalis et misericors. Et eodem modo licebit dicere:

¹ 2 Cor. 2, 14. 15.

² Ps. 83, 3.

³ Ps. 33, 9.

gustate et videte, quam sit jugum ejus suave; quam suavis lex ejus, obedientia, humilitas, patientia, temperantia, castitas et charitas: unaquaeque enim ejus virtus propriam habet dulcedinem.

Ac propterea idem David dicebat: *Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te*¹. Magnitudinem cum multitudine coniunctit, ut indicaret, sicut in *cibis* est saporum varietas, ita Deum in mysteriis et virtutibus suis magnitudinem habere et varietatem, hoc est, multas et magnas consolationes. Si enim *manna*, quum esset unicum, omne delectamentum², hoc est, omnem ciborum saporem, in se continebat, ut corporali illa dulcedine justis indulgeret: quid mirum, si Deus rerum omnium dulcedinem eminenter contineat, ut secum in oratione versantibus indulgeat eosque consoletur? et quidem aliquibus dulcedinem impertitur, quum ipsius perfectiones meditantur; aliis, dum ejus beneficia; aliis, dum sanctam ejus legem, de qua David ajebat, *dulciorem esse super mel et favum*³.

Verum illa dulcedo occulta est et pro iis tantum, qui ipsum timent ac reverentur: illi enim soli ita copiose eam gustant, ut, postquam delibarunt, non habeant, teste Cassiano⁴, linguam ad eloquendum: exedit enim et superat omnem sensum.

Communicat nihilominus Deus dulcedinis hujus partem aliquam tyronibus, imo et peccatoribus, quo illos a lacte consolationum terrenarum ablactet; sed copiosiorem omnino iis eam largitur, qui ipsius amore sese mortificantes, illis se abdicarunt.

Quintus communicationis modus est per *tactum* spiritualem, dum suavissimis suis inspirationibus Deus intima cordis tangit, ac se ipsum animae tantis blan-

¹ Ps. 30, 20. ² Sap. 16, 20. ³ Ps. 18, 11.

⁴ Coll. 12. c. 12.

ditiis et suavitate conjungit, ut nequeat explicari, nisi illis similibus, quae in Canticis exprimuntur: quae praetereo, ne rusticitas nostra ad tantam teneritudinem offuscetur et excaecetur. Omnia tamen ad id tendunt, quod Apostolus ait: *Qui adhaeret Deo, unus spiritus est*¹, quia Deus interne eum brachiis suae charitatis amplectitur indulgetque ei, signis praesentiae suae, amoris sui, solicitudinis, quam de illo habet, magnis etiam pacis et arctae amicitiae indicis ostensis.

Qui autem tales favores experitur, Deum ipsum amoris ulnis amplectitur, cum sponsa dicens: *Tenui eum, nec dimittam*². Hic blanda illa habentur colloquia et petitiones gemitibus inenarrabilibus, actusque illi, quos *anagogicos* vocamus, in negotio spiritus valde eminentes: qui, quod mera puraque gratia sua eos Deus impertiatur, cui vult, etsi praetendi non debent, accipi tamen possunt, si dentur, ut supra dictum est.

Hi sunt itaque modi extraordinarii, quibus se Deus Dominus noster per internos sensus animae communicat, nobis id tantum incumbit, ut cum ejus divina gratia corporis nostri sensus externos bene mortificemus: sic enim fiet, ut *internos* ipse nobis aperiat. Nam, S. Gregorio teste³, *si externus sensus clauditur, mox internus aperitur*: contra vero, teste S. Augustino⁴, *quum exterior sensus carnalis bono suo utitur, interior sensus mentis quasi obdormit*.

Praeter hos autem modos alio adhuc faciliore utilicebit ad internos sensus circa fidei mysteria applicandos, cuius praxim ponemus meditatione 26. partis III., quo nos disponemus ad eam partem eorum, quae jam diximus, suscipiendam, quam Deus dignabitur, prout nobis expediet, communicare.

¹ 1 Cor. 6, 17. ² Cant. 3, 4.

³ Moral. 1. 30. (n. 39) c. 10 (al. 16 vel 9).

⁴ De spiritu et anima (op. spur.) c. 9.

§ 12. De ordinario et extraordinario tempore mentis
orationi tribuendo, ac de jaculatoriis orationibus.

Recollectio extraordinaria saepius assumenda, maxime tamen:

1. Ad *conversionem* perfectam,
2. Ad *meditationis usum* acquirendum,
3. Ad *status electionem*,
4. Ad *fervorem spiritus* excitandum.

Ordinarium tempus, quod fere *hora una* constat, constanter retinendum.

Jaculatoriarum precum usus ut utilissimus sic frequentissimus sit.

Duplex intelligi potest tempus mentis orationi vacandi: alterum *ordinarium* et *quotidianum*, per totum vitae cursum et dum valetudo permittit; alterum *extraordinarium*, quo quis, dimissis aliis negotiis et occupationibus, ad separatum locum se recipiens et unius, duarum, pluriumve hebdomadarum tempus his meditationibus tribuit. Id quod in varios fines variisque occasionibus fieri potest.

Primum hujusmodi *recollectio* opportune fit, quum quis peccatis gravatum se sentiens, veram confessionem instituere et perfectam ad Deum *conversionem* facere constituit; est enim medium ad id exacte faciendum aptissimum, colligere sese ad octo, vel plures dies, et totum illud tempus in eo ponere, ut de suis recogitet peccatis, eas interim adhibens meditationes, quae ad verum de eis dolorem concipiendum perfectaque vitae mutationem instituendam exstimentur.

Secundo, quum quis mysticam hanc spiritus scientiam discere cupit, ut mente orare, cum Deo familiariter agere sciat et usum aliquem experientiamque sibi in iis comparare, opportune is mensem integrum, aut etiam amplius aliquid huic tribuet exercitationi sub spiritualis alicujus patris ductu, donec bene exercitatus evadat. Etsi enim praecipuus hujus scientiae

magister sit Deus, juvat nihilominus visibilem alium habere, a quo dirigatur, et tempus sibi ad discendum, et quod didicerit, in proxim deducendum, accipere.

Occasio *tertia* esset, quum quis de *statu* vitae accipiendo cogitat, sed quisnam illi ad salutem propriam et perfectionem sit aptior, addubitat; aut quum grande aliquod negotium ad divinum obsequium aggredi cogitat, sed de voluntate Dei dubius est; aut certe, si de ea constet, cupit felici pede incipere, et oratione sese ad divinum auxilium pro felici exitu impetrandum praeparare. In hujusmodi, inquam, occasionibus valde est conveniens, aliquo tempore sese recolligere; quod Christus ipse Dominus, antequam suam inchoaret praedicationem, per *quadraginta dies*, in deserto fecisse legitur¹.

Quarta occasio est, quum ii, qui alias mentis orationem frequentant, frigidos se, vagos et aridos in ea deprehendunt, et in divini obsequii rebus languere se sentiunt: efficax enim tunc medium est ad renovationem et fervorem comparandum, octiduum his meditationibus, maximam in eis diei partem insumendo, dedicare, et quoniam tepor ille omnes plerumque sensim invadit, omnibus expedit singulis annis per octiduum ad hanc renovationem acquirendam se recipere.

Denique etiam dum tepor nullus adest, bonum interdum est, ad satietatem usque se Deo replere: quo in ejus amore proficiat et primas in ejus obsequio obtinere contendat: sicut Sanctorum nonnulli fecere, qui ea ratione ad altissimos sanctitatis gradus pervenerunt.

De *ordinario* tempore nulla potest omnibus generalis regula constitui; sed tempus hoc sanitate, talento, statu, sive conditione, officio, obligationibus et necessariis occupationibus est mensurandum. Omnium

¹ Matth. 4; Marc. 1; Luc. 4.

autem horum ratione habita, quo plus temporis huic exercitationi tribuetur, postquam erit praedictis satis factum, eo melius erit. Ordinarie tamen *hora una* mane, aut vesperi sese colligere conveniret. Siquidem non absque causa Christus Dominus noster, in separata horti Gethsemani oratione, *horam* consumpsisse, colligitur ex ejusdem ad Petrum admonitione, quum dixit: *Non potuistis una hora vigilare mecum?*¹ Quod si quis per horam non possit (aliquo ex supradictis impedimento obsidente) in oratione permanere, maneat saltem per *semihoram*; quod si neque medium, *quartam* saltem partem tribuat ei mentis orationi, quam conscientiae examen vocamus, eo modo, quem postea ponemus, tribuatque aliquid amplius orationi diebus festis, qui ad hoc, ut Deo vacetur, sunt instituti.

Circa ordinarium hoc tempus orationis valde observandum est, ut quod quisque constitutum habet, aut status sui praescripto, ut religiosi aliqui habent, aut particulari sua devotione, aut spiritualis patris directione, illud ita constanter retineat integreque sancto huic exercitio impendat, ut nec vel diem unicum praetermittat, nec vel unius apostolici symboli spatium ei subtrahat. Hostis enim noster sollicite valde mille exquirit occasiones et praetextus, nunc valetudinis corporalis, nunc alicujus negotii et solitudinis, etiam specie pietatis, ut orationem interrum pamus, quae uno die ex ignavia aut alia minus recta intentione interrupta, facile altero die intermitetur, et interdum eousque venietur, ut omnino deseratur. Quare S. Chrysostomus dicebat², virum justum gravius ipsa morte ferre debere, quod oratione privetur: sicut S. propheta Daniel, qui *consuetudinem ter in die Deum orandi non intermisit*³, etiam postquam Per-

¹ Matth. 26, 40. ² De preicatione sermo 1 versus initium.

³ Dan. 6, 10.

siae rex, ubi ipse erat, edicto sub mortis poena prohibuisset, ne quis triginta dierum spatio Deum oraret. Daniel tamen ne tantillum quidem temporis propterea sustinuit ab orando cessare: intelligebat enim, spiritualem suam vitam ab oratione pendere; ideoque nec corporalis mortis metu voluit periculo animae vitam exponere, quae teste ipso Chrysostomo velut mortua jacet, oratione deficiente, sicut ipsum corpus sine anima mortuum est et cadaver. Quare sicut Daniel, quamvis orationis causa mortis corporis periculo se exposuit (nam missus fuit in lacum leonum), re ipsa tamen mortuus non est; quia Deus leonum occludens ora (eo quod ipse Daniel suum ad orandum aperuisset) eum ab eo periculo eripuit: ita fas nobis fuerit credere, neque vitae periculum nos subituros, nec aliquid de tranquillitate nostra aut negotiorum expeditione amissuros, propterea quod constitutum tempus orationi tribuamus; potius per orationem ita causam nostram acturos, ut Deus eam in se recipiat, atque omnipotentia et sapientia sua perficiat, quod nostra nos imbecillitate aut ignorantia perficere non potuissemus. Quodsi aliquando vere adversa valetudine, aut legitimo et urgente alio impedimento orationem suo tempore interrumpere coacti fuerimus, decet nos ipsum orationis exercitium, impedimento cessante, resumere, ne interruptio, ex necessitate legitima admissa, ignavia postea nostra ulterius progrediatur.

Ultimo, ne quis a dignissima hac exercitatione eximatur, illud addiderim: omnes universim, tam qui constitutum habent ad separatam orationem tempus, si devotionem suam conservatam velint, quam qui tempus nullum constitutum habent, ut defectum hunc suppleant, merito debere saepius in die se exercere brevibus mentalis vel vocalis orationis actibus, quas *jaculatorias* orationes appellamus (quarum mentionem aliquam feci supra § 9.), in quibus, ait S. Augusti-

nus¹, frequentes fuisse antiquos illos Patres eremi cultores, qui Dei et beneficiorum ejus, aut proprietorum peccatorum memores, ferventem aliquem affectum, aut virtutis alicujus petitionem, tamquam sagittam in coelum jaculabantur, dicentes v. g.: O Domine! si te nunquam offendissem; o Deus! si te amarem; o si tibi prompte parerem! concede mihi, Domine, animae puritatem, cordis humilitatem, paupertatem spiritus; parce, redemptor mi, peccatis meis, quia valde sunt gravia.

Hic orationum modus, quod brevis sit, tum omnibus est facilis, tum majore, quam alias, attentione et fervore fieri potest, ut notat Cassianus²: ideoque ad impetrandum, quod a Deo petimus, est efficacissimus; ut enim S. Basilius ait, praestat parum, at bene et attente, quam secus multum orare. Deus enim non precum multitudine, sed earum pondere et fervore vincitur. Harum tamen orationum brevitas frequentatione supplenda est, studendo, eis aliquo saltem modo exsequi, quod Christus Dominus dixit: *Oportet semper orare et non deficere*³, hoc est, neque in tempore orationi designato, neque in ejus fervore et fiducia, neque in frequentatione possibili, ab his jaculatoriis multiplicandis desistendum: quae, ut Psalmista ait, *reliquiae sunt cogitationum sanctorum*, quas tempore matutino, *diem festum agentes*⁴ habuimus, quibus etiam ipsam devotionem toto die in nobis conservamus, et S. Chrysostomus⁵ vult, singulis minimum diei horis aliquam ex his orationibus Deo offerri, *ut orandi*, inquit, *cursus cursum diei aequet*; et quando horologium horam sonat, sit nobis quasi

¹ Ep. ad Prob. 121 (nov. ord. 130) c. 10.

² De coenob. instit. l. 2. c. 10; Collat. 9 c. 36.

³ Luc. 18, 1. ⁴ Ps. 75, 11.

⁵ De precat serm. 1 in fine.

ad orationem excitator: qui tamen ferventes sunt, etiam sunt in eisdem orationibus frequentiores, imitantes sanctos illos Aegypti monachos, de quibus Cassianus¹, quod, dum laborarent tota die, *preces et orationes per singula momenta miscebant*, quo compendio ad magnam brevi sanctitatem perveniebant et plurima sibi merita cumulabant.

Nec magnum quid censendum, si exercitii hujusmodi avidiores simus, qui, S. Bonaventura teste², omni tempore, omni hora possumus oratione lucrari, quod toto mundo pretiosius est. Id quod ita esse, manifeste licet deprehendere: si enim aliquis esset, qui die toto internos blasphemiae actus eliceret, ulti-
tionis, odii Dei et gravium aliorum peccatorum proposita saepe conciperet, in fine certe diei gravem is promeritus esset infernum; si igitur contra, eundem diem totum bonis desideriis, et propositis Deo placendi et virtutibus petendis insumat, acquisiverit certe in ejus fine incredibile donorum coelestium et praemii aeterni lucrum. Neque enim Deus minus est ad prae-
mia liberalis, quam severus ad poenam.

Harum jaculatoriarum orationum plurimas inseremus in hujus libri meditationibus, in III. praincipue parte, perpendentes breves orationes, quas leprosi aliqui et caeci, Cananaea et Lazari sorores et alii Christo Domino obtulerunt.

§ 13. Aliqua advertenda circa insequentes meditationes.

Ad utilem insequentium meditationum usum est advertendum, ut in varios illae fines conscriptae sunt, ita posse perlegi.

Primus est, ut aliquid temporis nobilissimae et utilissimae illi exercitationi tribuatur, quam spiritua-

¹ De coenob. instit. 1. 3. c. 2; 1. 2. c. 14.

² De perfectione vitae c. 5.

lem lectionem appellamus: in qua, ut sancti Patres auctores sunt, Deus idem cordi legentis loquitur, quod erit scriptum in libro; mentem enim veritatum, quae scriptae sunt, lumine illustrat, voluntatem vero igne similium affectum accendit; et propterea in aliquibus meditationibus fusior ero inseramque documenta aliqua et regulas perfectionis circa vitia, aut virtutes, de quibus in eis agitur: quo spiritus scientiam discant, qui eo animo eas legerint. Quare non properanter, sed attente et magna animi quiete legere debent, adhibita ruminacione et aestimatione eorum, quae leguntur, eorumque bene percepto sensu modoque aliquo meditationis ipsi lectioni adjuncto; petita etiam prius a Deo luce, et ut ad eor illis ea loquatur, quae lecturi sunt, illud Samuelis usurpantes: *Loquere Domine, quia audit servus tuus*¹.

Secundus principalis finis easdem meditationes legendi est, ut materia orationis et contemplationis in secreto cum Deo Domino nostro habendae praeparetur: ut enim S. Bernardus² ait, lectio disponit juvatque ad meditationem; sine qua, aut re alia ei simili, errans, vaga et distracta esse solet, et in eum finem illa tantum legenda sunt puncta, quae ad meditationem praescripta hora faciendam sufficient; imo, quoniam interdum unum punctum prolixum est complectiturque tres quatuorve considerationes (quarum numerus ad marginem ponetur), expedit, illud punctum in varia partiri et duas tresve sententias illarum considerationum pro meditatione colligere, quae fusius in ea expendantur; contra vero, qui fusiorem voluerit meditationis materiam habere, licebit ei ex duabus unam sibi fabricare. Sed et illud advertendum est, quamvis in eis exhibeat orationis mentalis praxis ad affectus exercendos, petitiones et colloquia insti-

¹ 1 Reg. 3, 10.

² Scala claustr. (op. dubium) c. 2.

tuenda, neminem tamen alligari, ut conceptis, quae illie ponuntur, verbis ea faciat; sed ipsem, qui orat, ea sibi inveniat, sicut Dominus noster et lux veritatis, quam considerat, ipseque devotionis sensus dictaverit, quae *devotio*, ut supra est dictum, est *anima lingua*, et qui eam habet, optime novit cum Deo loqui; sine ea autem erit veluti mutus, et tunc est opportunitus colloquiorum usus, quae in eisdem inseruntur, sed ea quasi propria ipsius orantis efferenda sunt.

Tertius finis easdem meditationes legendi esse potest, ut qui legit, aliis eas tradat. Nam ad spiritus magistros et confessarios spectat, hujusmodi meditationum puncta discipulis et poenitentibus suis praescribere, eosque in hoc orationis genere instruere, quum per se alias capaces non essent. Nec tamen omnes singulis dandae sunt; sed et meditationes et puncta et considerationes seligendae, statui et capacitiati ejus, cui tradentur, accommodatae. Imo et ad conciones et spirituales exhortationes habendas harum meditationum lectio usui esse potest, quae solent inter religiosos aut etiam externos in communione haberiri: excitato perfectionis, cujusque status propriae, desiderio.

Propter omnes hos fines curatum est, ut meditationes solidum haberent suum fundamentum et conjuncta Scripturae Sacrae loca, quae in eosdem fines conscripta est. Quare omnes fere quatuor Evangelistae adducti et explicati in eis invenientur, et maxima Actuum Apostolorum pars, principium Genesis, aliaque plurima Veteris ac Novi Testamenti loca, et quoniam illorum non pauca varios possunt habere sensus, studui, *receptissimum* adferre, juxta sanctorum Patrum, e quibus hasce considerationes hausi, mentem et declarationem, et juxta ea, quae viri alii spirituales experientia didicerunt, quibus Deus Dominus noster hujusmodi sensus spirituales communicare dignatus est.

Ex quo efficitur, ut qui varietatem in his spiritus exercitationibus amant, inventuri sint in hoc libro varias ad diversa anni tempora meditationes, pro *Adventu*, *Quadragesima*, *Dominicis* et praecipuis anni *Festis*, accommodatas etiam juxta temporis diversitatem devotioni, quam tunc Ecclesia repraesentat.

Et quoniam sunt etiam, qui devotionem sentiunt, dum meditationes suas per *hebdomadae* dies distributas habent, etiam hanc varietatem in hoc libro invenient. Qui enim purgare animam suam a vitiis juxta viam *purgativam* cupiunt, invenient meditationes de *septem capitalibus vitiis*, singulas singulis hebdomadae diebus applicandas, facileque erit septem alias sibi seligere ex septem aliis praecipuis rebus, quae in eadem via inveniuntur, quales sunt meditationes de *peccatis, morte, judicio particulari et universalis, inferno, purgatorio et gloria*. Item de septem ingentiibus peccatoribus, quos Deus convertit, *S. Mathaeo, Magdalena, Samaritana, adultera, Zachaeo, latrone et Saulo*.

Qui autem de acquirendis virtutibus tractant in via *illuminativa*, invenient meditationes de septem *petitionibus*, quae in Dominica precatione exprimuntur; de octo *beatitudinibus*, quas vocant; de septem *stationibus*, sive progressionibus, quibus tota Christi passio continetur; de septem ejus in cruce *verbis*: eritque facile septem etiam *parabolas*, septemve insigniora Christi *miracula* septem hebdomadae diebus applicare.

Qui vero de unitione cum Deo in via *unitiva* agunt, invenient meditationes de septem divinis attributis, quibus praecipue unitio haec fovetur et alitur, *bonitas nimirum, charitas, misericordia, immensitas, sapientia, omnipotentia et providentia*. Quod si etiam divina placet beneficia meditari, invenient opera illa, quae sex primis diebus Deus in mundo fecit, requiemque

diei *septimae*; septem item *gloriae praemia*, quae ostendit Christus sermone suo de beatitudinibus, et quae septem episcopis in *Apocalypsi* promisit. In quam etiam formam meditationes inveniuntur de Sanctissima Eucharistia et de B. Virgine, etiam ad quindecim rosarii mysteria: quae omnia in indicibus ad finem libri positis facile cuique erit invenire.

Denique unaquaeque harum sex partium, quas liber hic complectitur, in quibus variae sunt meditationes, variae etiam orandi et contemplandi formae et rationes, velut est convivium quoddam multorum variorumque ferculorum, varie conditorum, quae mensae quidem apponuntur, non ut singuli convivae de omnibus comedant (quamvis omnes delibare liceat); sed ut quisque illud praecipue ad comedendum eligat, quod magis palato suo arridet, aut complexioni, aut necessitati magis est accommodatum; reliquis ferculis aliis convivis relictis, qui forte in eis gustum inventent, quem ipse non inveniebat, quod aliam habeant complexionem, aut necessitatem, quam ipse. Esset enim crassae nimis ignorantiae, in hac meditandi materia omnes velle ad eandem orandi formam astrin gere, quae magis mihi probatur; eos vero contemnere, qui aliam rationem sequuntur.

Quare singulis, sive spiritualis magistri directione, sive experientia, consolationis profectusque sui magistra, eas licebit meditationes orandique rationes eligere, quae in hunc finem magis illum juvent; nec nocet tamen *omnia* juxta Apostoli consilium¹ probare; forte enim Dominus noster viam mihi aperire dignabitur, ubi ego clausam omnino metuebam.

Ex dictis facile colligitur, eos, qui mysticam Jacob scalam² quotidie condescendere cupiunt (quam S. Augustinus *paradisi*, S. vero Bernardus *religiosorum sca-*

¹ 1 Thess. 5, 21.

² Gen. 28, 12.

lam appellant, et cujus gradus sunt *lectio, meditatio, oratio et contemplatio*), in hoc libro materiam et instructionem ad eam condescendendam inventuros: divinae quidem gratiae potissimum innitentes, cujus auxilio omnibus licebit ad ipsam cum Domino unitiōnem pervenire, qui *eius summitati innixus*, nos ad condescendum invitat. Ad hoc enim sanctos Angelos suos mittit, qui nostrae utilitatis intuitu ascendunt et descendunt: *ascendunt*, inquam, ut nostra desideria petitionesque Deo offerant; *descendunt* vero, illis bene expeditis, ut quotidie nos magis animent ad perseverandum in hoc ascensu, donec paradisum ingrediamur Dei nostri, ubi et eum videre et eo frui in aeternum liceat. Amen.

V. P.

LUDOVICI DE PONTE,

E SOCIETATE JESU,

**MEDITATIONUM DE PRAECIPUIS FIDEI
NOSTRAE MYSTERICIS**

PARS PRIMA,

*QUAE CONSIDERATIONES DE PECCATIS ET QUATUOR HOMINIS
NOVISSIMIS: NEC NON ET QUOSDAM ORANDI MODOS, IHS, QUI
IN VIA PURGATIVA VERSANTUR, ATQUE A VITIIS SE PURI-
FICARE STUDENT ACCOMMODATOS, COMPLECTITUR.*

INTRODUCTIO

de puritate, quae meditationum viae purgativae
scopus est.

Excellentiarum, quas frequens meditationis et mentalis orationis usus habet, prima, quae ad multas alias viam sternit, illa est, quod, S. Bernardo teste¹, fontem ipsum, e quo fluit, *purificet*. Sed quoniam *duplici* ex fonte originem dicit, *uno* superiore, qui Deus est, ejusque inspirationes, inferiore *altero*, qui est *anima* nostra cum facultatibus suis: ejus excellētia in eo maxime consistit, quod virtute *primi* fontis *secundum* purificet. *Memoriam* enim a noxia oblivione, *intelligentiam* a pestiferis erroribus, *voluntatem* a pravis desideriis, *appetitiones* ab inordinatis passionibus, *sensus* ab omni immoderatione, *carnem* ab illicitis voluptatibus, *animam* denique totam a pravis moribus purgat.

Quod enim S. Petrus Apostolus ait², *Deum fide purificare corda*, non voluit, solam eam ad id sufficere, sed *vivificantam* profunda mysteriorum, quae ipsa revelat, consideratione, actiones affectionesque animae ita excitare, ut divina opitulante gratia ad perfectam purificationem eam disponat. Porro quam-

¹ De consideratione I. I. c. 7. ² Act. 15, 9.

vis excellentia haec omnibus mysteriorum fidei meditationibus insit, singulariter tamen in iis elucet, quae pertinent ad *purgativam*, cuius praecipuus finis est, voluntatem ad actus et exercitia, quibus perfecta animi *puritas* acquiritur, solidaque ad virtutum aedificium fundamenta jaciuntur, permovere.

Horum actuum sive exercitiorum triplex est *gradus*: *primus* complectitur actus *cognitionis* propriae et sui ipsius *contemptus*, in quibus, S. Bernardo teste¹, *humilitas* vera consistit. Quae duplex est: *una* propria *justorum*, qui nullo crimine letali se unquam obstrinxerunt, quae oritur ex illius *Nihili* cognitione, quod ex nobis ipsis habemus, et *ea* praecipue obtinetur meditationibus in VI. parte ponendis; *altera* *humilitas* propria est *peccatorum*, oritur enim ex *scelerum* et *miseriarum*, in quas ceciderunt, cognitione, et haec acquiritur primae hujus partis meditationibus. Ad eam enim pertinet semetipsum despicere dignumque reputare, qui ab omnibus contemnatur; idque non desiderio modo, sed et studio et conatu, humiliaции nonnullas usurpando, et aliunde evenientes aequo animo acceptando. *Cujus rei praxis in meditationibus ipsis ostendetur.*

Secundus gradus eos actus complectitur, qui ad *justificationem nostram* disponunt: eujusmodi sunt *timor* divinae justitiae, *spes* de misericordia Dei, perfectus *dolor* de peccatis, exactum conscientiae *examen*, humiliis et *integra* peccatorum admissorum *confessio*, et pro eisdem *satisfactio*, ita poenitentiae opera *praestando*, ut *injurias in Deum et proximum illatas in se ipso poenitens* ulciseatur.

Tertius denique *gradus* actus illos continet, qui ad *perfectam radicum et reliquiarum* praeteritorum

¹ De grad. humil. c. 1 (n. 2) et c. 4 (n. 14); in Cant. serm. 36. n. 5.

peccatorum *extirpationem* juvant, ut *recidiva* vitetur. Hujusmodi sunt *castigatio* carnis, ut spiritui subjecta sit; appetitionum inordinatarum *mortificatio*, qua illae ad auream rationis *mediocritatem* reducuntur; propriae voluntatis *abnegatio*, ut divinae conformetur; sui ipsius, et rerum omnium, quibus amor proprius fovetur, *detestatio*, ut Deus, sanctusque illius amor aditum in cor nostrum inveniat.

Hae sunt semitae, per quas tyroni in via purgativa incedendum est, ut perfectam ad Deum conversionem assequi valeat: et quamquam, juxta Sapientis consilium, in omnibus operibus *veloces*, ac *prae-cellentes*¹, hoc est, diligentes atque ferventes nos esse oporteat, *prae caeteris* tamen id est necessarium in opere *justificationis* et mediis ad eam destinatis, ut illud saltem praestemus, quod jure merito Apostolus a nobis verbis illis requirit²: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditia et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem*, et consultit S. Augustinus: *Quales, inquit, impetus habebas ad mundum, tales habeas ad artificem mundi*, eodem videlicet affectionis fervore et alacritate serviendo Creatori, quo solebas creaturae; juxta illud etiam ejusdem Apostoli³: *Sicut portavimus imaginem terreni Adami, ita portemus et imaginem coelestis.*

Sed quoniam Apostolus, ut S. Gregorius Papa recte advertit, ea sententia nostrae sese attemperat *imbecillitati*, consentaneum omnino esset, eos, qui in re tanta ferventiores sunt, majorem multo in sua ad Deum conversione, quam ante in aversione, industriam et sollicitudinem adhibere, juxta illud prophetae Baruch⁴: *Sicut fuit sensus vester, ut erraretis a Deo,*

¹ Eccli. 31, 27; 33, 23. ² Rom. 6, 19. ³ 1 Cor. 15, 49.

⁴ Bar. 4, 28.

decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Cujus conversionis exempla habemus in *Maria Magdalena, Zachaeo, Saulo* et aliis insignibus poenitentibus, de quibus in III. parte propriae instituentur meditations, quas cum fructu illi habebunt, qui in primae hujus partis meditationibus erunt feliciter versati.

Porro quamvis primae hujus partis meditationes ad solos eos proprio spectare videantur, qui magno fervore ad Deum converti desiderant, et ad tyrones in studio virtutum, qui superioris vitae reliquias et pravas propensiones prorsus extirpare conantur, quum tamen Spiritus Sanctus moneat: *De propitiato peccato noli esse sine metu*¹, et *septies in die cadet justus*²: non erit alienum, etiam justos hasce meditationes interdum resumere, quibus tum a praesentibus et quotidianis se purgent, tum de praeteritorum delictorum venia securiores reddantur, maxime quum etiam idem Spiritus Sanctus hortetur: *Non impediaris orare semper, et ne verearisi usque ad mortem justificari*³, et ipse Christus in Apocalypsi: *Qui justus est, justificetur adhuc; et sanctus sanctificetur adhuc*⁴, cre-scendo nimirum in dies in puritate conscientiae et sanctimonia vitae.

¹ Eccli. 5, 5.

² Prov. 24, 16. (Revera textus hic est: „*Septies cadit justus, et resurget; impii autem corruent in malo*“: ergo non dicitur, fore ut justus quotidie septies cadat, sed *frequens* quidem lapsus — id enim significat vox hebr. *septies* — isque levis supponitur et innuitur, ita tamen, ut in oppositione impiorum justus statim doleat et surgat. N. Ed.)

³ Eccli. 18, 22. ⁴ Apoc. 22, 11.

MEDITATIO I.

Quae caeterarum omnium basis et fundamentum est.

**De fine, ad quem homo conditus est, et mediis
ad illum consequendum.**

Meditatio haec principium est et totius vitae spiritualis *fundamentum*: ut enim Cassianus ait¹, ante omnia oculi mentis in vitae professionisque nostrae *finem* sunt conjiciendi; nec in *ultimum* tantum, qui est *regnum coelorum*, sed in *proximum* etiam, qui est *puritas cordis*: sine qua regnum illud non obtinetur. Finis enim regula est et norma mediorum, ad quem omnes vitae nostrae actiones dirigendae sunt ac moderandae.

Fundamen-
tum omnis
vitae spiri-
tualis.

Quare omnes, qui in aliqua trium illarum via *purgativa*, *illuminativa* et *unitiva* versantur, merito se in hac meditatione frequenter exercere debent, quia omnes illae ad unum eundemque *ultimum finem* ducent. Simul vero eadem meditatio exempli loco erit, in qua ad oculum cernere licebit omnia, quae de mentis oratione hactenus tradidimus, in usum deducta. Praemissis igitur iis, quae § 5. meditationi praemittenda monuimus, ad imaginationem uno in loco, qualis in hac meditatione haberi potest, stabi-liendam imaginabor, Deum in *throno* immensae maje-statis ac splendoris residentem, tamquam *mare im-mensem*, ex quo omnes creaturarum rivi scaturiunt, ad quem item omnes redeunt, ab ipso tamquam ad *ultimum perpetuae suae quietis finem* et locum at-tractae.

Compositio
Iocii.

Demisse deinde petam id, quod in hac meditatione propositum habeo, lumen videlicet coeleste ad verum *ultimum finem* meum cognoscendum vitamque meam

Petendum
lumen div.

¹ Coll. 1. c. 4 et 5.

distortam in eundem dirigendam, verba illa regii Prophetae usurpando: *Emitte, Domine, lucem tuam et veritatem tuam, ut ipsa me deducant et adducant in montem sanctum tuum et in tabernacula tua*¹, ad quae inhabitanda me condidisti.

His perfectis, hac ratione meditationem ipsam auspicabor:

PUNCTUM I.

Primum, in *memoriam redigam finem*, ob quem homo conditus fuit: ut videlicet Deum suum veneratur, laudaret, eique serviret, et hac ratione salvaret animam suam², juxta illud Apostoli: *Habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam*³. Quod perinde est, ac si dixisset: scopus et *finis omnium actionum vestrarum in hac vita est, Deo in puritate et sanctitate servire; sed ultimus, ad quem haec ordinantur, vitae aeternae consecutio*⁴.

Accedit deinde *intelligentia*, quae *ratiocinatione sua circa hanc veritatem, quae abscondita in ea sunt, eruat in lucem, expendens: quis me, et quam ob causam, in eum finem ordinaverit; quam ille sit praestans; quam negligenter hactenus omnia mea ad eum consequendum direxerim; quanto in periculo ex eodem propterea excidendi fuerim; quanta censenda sit jactura, eo frustrari; quanta vero felicitas, ad eum tandem pervenire; quam denique rationi sit consenteum, diligentius in posterum in eundem finem respicere, ut eum consequi valeam. In unaquaque harum considerationum *voluntas* excitanda est ad actus et affectus, quos illae exigunt.*

Expendam itaque *primum*, infinitam Dei majestatem, quae nulla creatura sua opus habet, non merito meo, sed mera bonitate sua impulsam, me ad imagi-

¹ Cf. Ps. 42, 3. ² S. Ign. lib. exerc. de fundamento.

³ Rom. 6, 22. ⁴ Cassian. Coll. 1. c. 4.

nem et similitudinem suam *condidisse*: non ut vitam *Eceptionem*:
 meam laxe et pro libitu meo instituerem, meis appelle-
 tionibus morem gerendo, neque ut honores, digni-
 tates, opes, voluptates, aut aliud quid creatum secta-
 rer; sed ut ipsum dumtaxat in mortali hac vita omni
 veneratione et laude afficerem, omnem amorem, cul-
 tum et observantiam deferrem: quo tandem aeternam
 vitam apud ipsum adipiscerer.

Et quamvis sufficere potuisset, eum mihi finem
 ultimum constituere, quem natura mea exigebat, id
 tamen divino Numini satis non fuit, sed ad multo
 altiorem nobilioremque me voluit elevare, ad claram ^{Deique pos-}
 videlicet sui apertamque *visionem*, ut eadem, qua ^{sessio super-}
 Angeli, imo qua summus ipse Deus, beatitudine per-
 fruerer, juxta illud S. Joannis: *Scimus, quoniam*
cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus
*eum, sicuti est*¹. O immensam summi ac immortalis
 Dei charitatem! Quid hoc est, Domine, quod agis?
 creaturam adeo miseram, hominem, inquam, vermi-
 culum, ad finem adeo sublimem extollis, ut te in
 gloria tua regnante clare intueri possit? Num, qui
 tuum sum mancipium, non tenebor, absque ulla mer-
 cede quam diligentissime et fidelissime tibi servire?
 cur ergo tam illustre mihi constituis laboris et ob-
 sequii mei praemium? Sit benedicta et ab Angelis
 semper laudetur misericordia ista tua. Quid vero
 pro tanto hoc beneficio tibi, Deus, retribuam? Ecce
 Domine, ad fidele obsequium, tota vita mea praec-
 standum, me promptum offero, absque alterius mer-
 cedis intuitu, quam quod tibi serviam. Deo enim
 servire, regnare est. Et quoniam et principium meum
 primum et finis ultimus es: jam nunc novae meae
 vitae da initium et gratia tua opitulare, ut ultimum,
 quem mihi constituisti, finem consequi valeam. Amen.

¹ 1 Joan. 3, 2.

Deinde perpendam, quam negligenter hactenus ad tantum hunc finem respexerim, qui ita vitam meam institui, quasi non ad serviendum Deo, sed cupiditatibus meis indulgendum conditus essem, ad honores, voluptates, divitias sectandas natus: ut tot propterea me sceleribus maculaverim, quasi non vocationis meae finis sanctitas esset, sed immunditia, non libertas spiritus, sed carnis¹ mihi curae esset. O me miserum! quam caecus et vagus fui in iis, quae me scire maxime oportuit! quam ingratus ei, qui me ad praestantem adeo finem creavit! quam male ejus beneficiis, qui tam grandi bono cumulavit, respondi! O Creator optime! utinam te nullo unquam crimine offendissem. Dimitte, quaeso, mihi propter temetipsum omnia delicta mea; porrige manum tuam, ut ex eis emergens reliquum vitae meae ad finem a te mihi constitutum dirigere valeam.

Tertio ingentia illa mala perpendam, quae, si fine meo excidero, me sunt apprehensura. Neque enim ulla jactura major esse potest, quam animae, quam gratiae Dei, pacis et gaudii conscientiae, ac aeternae beatitudinis: cui jacturae annexa est aeterna damnatio et ipsius Dei immortalis amissio. Quid autem mihi proderit, si universum mundum lucrifaciam, animae autem meae, ipsiusque Dei, cujus comparatione universum ipsum est nihil, detrimentum patiar?² Contra, si finem hunc assecutus fuero, Deum possidebo, animae meae salutem rectissime constituam, pacem et gaudium cordis consequar, divina me providentia tutabitur, perpetua denique requie, quam res omnes in suo centro inveniunt, perfruar. Quae quum ita sint, age viriliter, anima mea, et ut finem illum tuum assequaris, enitere, propter quem a Deo condita fuisti; ad eum conatus omnes tuos et cogitationes tuas con-

^{2. Quam longe aberat verum a fine.}

^{3. Ingens mundo vel bonum est ante me.}

verte, quum nihil ita tua referat, atque illum apprehendere. Converttere ad eum, qui est requies tua, extra quem nihil est, nisi tormentum. Si Deum habes, quid amplius desideras? Si Deus est tuus, quid ultra quaeris? Si Deus possessio tua est, quid tibi deesse poterit? Contende in hoc illi placere, ut ipsum apprehendere satagas: *et certam* habe fiduciam, quod sis aliquando eum apprehensura, qui suas creaturas amore summo complectitur, magnamque voluptatem haurit, quum eas cernit eum finem assequi, in quem sunt conditae. O Deus immense! *centrum* animae meae, converte me ad te, ut requiescam in te. *Quia fecisti nos ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te*¹. O Pater aeterne, qui me condidisti, ut te *velut filius* diligenterem, hanc mihi gratiam propter temetipsum largire, qua te amem uti patrem. O Unigenite Dei Patris, Redemptor mundi, qui me, ut in omnibus tibi obtemperarem, tuisque vestigiis in hac rem, creasti ac redemisti, opitulare mihi, ut tuo semper nutui morem gerere tuoque exemplo in omnibus me conformare studeam. O Spiritus Sanctissime, qui ex bonitate summa tua me effinxisti, ut *santus* essem, largire mihi perfectam vitae sanctimoniam, ad nominis tui sempiternam laudem et exaltationem. O vos angelici spiritus, beatique omnes, qui finem vestrum, in quem a summo Deo formati estis, apprehendistis, conjunetis quaequo precibus Dominum, quo feliciter fruimini, rogate, ut et ego eundem apprehendere, vobisque in omnem aeternitatem sociari et simul eo perfrui valeam. Amen.

Animes mi-
hemetipsi ad-
dam.

ria oratio ad
Deum et
Sanctos.

PUNCTUM II.

Primo puncto absoluto, progressus fit ad secundum, in quo caeterarum *creaturarum* *finis* est in me-

¹ S. Aug. Confess. I. 1. c. 1.

Creaturae
medium
sunt.

moriā revocāndus: omnes enim a Deo sunt conditae, ut homini ad finem suum ultimum consequendū auxilio essent, eisdem tamquam medio ad Deo serviendum, propriae vero saluti consulendum, juxta Dei prae scriptum utendo, ut regius dixit propheta: *Dedit illis regiones gentium et labores populorum possederunt, ut custodiant justificationes ejus, et legem ejus requirant*¹.

Expendam:
1. Dei liberatōnē.
Aff. laudis.

Est ergo *primum* considerandum: quam munificum et *liberalem* se Deus in me declaraverit, dum in meum usum tantam speciosissimarum et admirabilium creaturarum multitudinem et varietatem creavit; neque earum tantum, quae ad vitae conservationem mihi essent *necessariae*, verum etiam, quae ad voluptatem sensuum, visus, auditus, olfactus, gustus et tactus *oblectationem* deservirent: pro quo summas ei gratias debo; nam quidquid boni omnibus illis impertivit, mihi potius, cuius gratia illud fecit, contulisse censendus est. Benedicant ergo te, Domine, omnes creaturae tuae; sed et anima mea te pro eis laudet atque glorificet: immortales tibi, summe Deus, ago gratias, quod coelorum orbibus, elementis, animantibus, plantis eaeterisque terrenis corporibus, quod *essent*, contuleris; gratias etiam ago propter colorum pulchritudinem, melodiarum suavitatem, odorum fragrantiam, ciborum dulcedinem, vestium mollitiem et propter omnia, quae sensus meos recreant: cuius gratia illa condidisti, ut eisdem utens te omnium auctorem laudarem ac tibi servirem.

2. Creatura-
rum promp-
tum obsec-
quium;

Deinde expendam, quam exakte omnes illae fini suo, in quem sunt conditae, insistant, mihi unaquaeque ex Dei prae scripto ministret, haec hoc modo, illa illo, serviendo, oblectando. Quum contra ego, finis mei oblitus, eisdem creaturis non ad obsequium, sed

¹ Ps. 104, 44. 45.

ad offensionem Dei abutar, ultimum finem meum in eis collocando, quasi non a Deo, sed ad eis tantum fruendum creatus fuisse. Si enim singulos meos ^{meam infidelitatem.} sensus examino, totos deprehendo ita se creaturis addixisse, ut non Deum, a quo illae profectae sunt, glorificant, sed voluptatem et appetitiones suas inordinatas in eis expleant. Quamobrem mereor, ut Dominus earundem usu me privet, et ut, quemadmodum per Oseam olim minabatur, *frumentum et vinum suum, lanam et linum suum liberare*¹, ita eas liberet a servitute, qua sunt mihi subjectae, qui, contra ipsarum inclinationem, eis ad communem Creatorem irritandum abutor.

O Creator justissime! cur in eum, qui tantam creaturis tuis fecit injuriam, ut eisdem contra te ute-retur, non hactenus *gladium justitiae tuae* exerceuisti? et cur tu, *anima mea*, de tanta tua perversitate non erubescis? de tanta injuria Creatori tuo illata, quum ultimum tuum finem, qui ipse est, in re adeo abjecta constitueris, pudore non suffunderis? O me ingratis-simum ad tanta beneficia, quibus, quum ad fidelia Dei obsequia invitarer, ad eundem contra me irritandum occasionem arripui. Condonata mihi hanc Deus injuriam et ingratitudinem, et juva, ne deinceps tuis donis in meam utilitatem collatis in tuam offensionem abutar.

Tertio: quoniam omnes creature in eum etiam finem conditae sunt, ut dicit Scriptura², ut Creatoris ipsius *perfectionem* et excellentiam ex eis agnoscerem, totoque corde diligere: existimare possum, unam quamque illarum hujusmodi me verbis compellare: Attende homo, *perfectiones*, quas in me cernis, admiraris et diligis, multo perfectius in Deo ipso esse, qui eas mihi impertivit, tamquam guttas ex copiosissimo fonte; quamobrem illum agnosce, admirare, ex

Aff.: accusatio
mei, do-
lor.

^{2.} Ex creatu-
rae perfec-
tionibus ad
Deum ascen-
dendum.

toto tuo corde dilige; ut enim te ad id faciendum invitaret, has in me perfectiones adumbravit. Quibus verbis excitabo me ipsum ad ascendendum a creaturis visibilibus ad Creatorem invisibilem, ut illi tamquam ultimo fini meo dignissimo me totum conjungam.

PUNCTUM III.

^{1. Indifferen-} Tertio, ex utroque praecedente puncto *practica* ^{tia erga omnia creata.} *conclusio* est colligenda, quae rationem et normam continet, qua mihi sit deinceps creaturis utendum, et voluntatis *indifferentiam*, qua ad talem usum sit accedendum. Ut videlicet nihil in eis amplius quaeram, quam quod mihi adjumento sit ad serviendum Creatori meo, et finem assequendum, propter quem ille me creavit. Quare eniti merito debeo, ne, quod in me erit, divitias paupertati, honorem ignominiae, sanitatem adversae valetudini, longam vitam brevi anteponam, sed illud preferam, quod ad finem meum consequendum erit aptissimum; prudentis est enim, non plus de mediis accipere, quam sit ad finem adipiscendum necessarium, sicut non plus de rhabarbaro aliisve purgantibus medicamentis assumitur, quam recuperandae conduceat sanitati.

^{2. Intima mei discussio.} *Deinde*, memet ipsum, animum videlicet meum ingressus, omnium propensionum vitiosarumque affectionum, quibus ille ad honores, divitias, voluptates, ad parentes, cognatos, amicos, ad sanitatem, vitam diuturnam immoderate affectus est, veluti anatomiam instituam, daboque operam, ut voluntatem meam ad tales immoderationem mortificandam rationibus jam allatis aliisque fusiore ratiocinatione ad idem persuadendum inquirendis permoveam: illa praecipue, quae de providentia divina desumitur, quae majore sollicitudine illis prospicit, qui se totos divinis manibus permittunt atque resignant, *omnem sollicitudinem suam*

*projicientes in eum*¹, quo perfectius illi famulcentur. Neque enim fas est dubitare, impleturum esse Christum, quod illis verbis promisit²: *Quaerite primum regnum Dei et justitiam ejus, et haec omnia*, hujus vitae bona, adjicientur vobis; quod perinde est, atque si dixisset: Regnum Dei velut vestrum ultimum finem primum quaerite et justitiam ejus, hoc est, media, quibus ad illud perveniatis; et quum id feceritis, certo vobis persuadete, Patris vestri coelestis providentiam de rebus ad vitam hanc traducendam necessariis sufficienter prospecturam.

Denique, quoniam solis meis viribus ad tantam *resignationem* pervenire non valeo, ad eum accedere necesse est, qui largiri eam potest, et colloquio cum eo instituto, ex corde dicam: *Fateor, clementissime Deus*, animum meum immoderato amore creaturis innexum et implicatum esse; meam etiam debilitatem agnosco, qua miser possim quidem illis adhaerescere, sed ab eisdem sine tua ope non me valeam expedire. Quocirca omnipotentia, *quaeso*, tua, imbecillitati meae succurre, ut hoc nexus exsolutus, inordinatum omnem amorem a corde meo evellam, te vero solum diligam, totisque animi et cordis mei viribus inserviam; quia tu vere finis es meus et requies mea: cui sit honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

3. Gratia a
Deo ferven-
ter petenda.

Horum trium punctorum materiam, latius explicatam, licebit videre in VI. parte.

PUNCTUM IV.

Ex eisdem principiis alia quoque *conclusio practica* erui potest, quae viae purgativae basis et *fundamen-*
Qnam dete-
standam sit
peccatum.
tum sit: abominandum mihi esse debere *peccatum supra* omnia detestanda, eo quod solum letale peccatum fini meo directe aduersetur, efficiatque me ab eo om-

¹ 1 Petr. 5, 7. ² Matth. 6, 33.

nino excidere, adeo ut, quum neque paupertas, ignominia, contumelia, dolor, aut adversa valetudo, neque generis humilitas, ingenii ruditas, aut scientiarum naturalium ignoratio, neque reliquae hujus mundi miseriae ultimo fini meo ita contrariae sint, ut, vel omnes simul, ab eo consequendo me impediant, solum letale peccatum illum mihi auferat omnino: illo enim solo verum ultimum finem, Deum videlicet (quod in me est) destruo, illum, ut ait Apostolus¹, *factis abnegando, et alium mihi finem, creaturam videlicet, constituo et pro Deo assumo;* et ideo idem Apostolus *gulosos affirmat, ventrem suum pro Deo habere*², *sicut superbi gloriam, avari pecuniam ut idolum colunt*³.

Haec veritas est in subsequentibus meditationibus diligenter expendenda, ut ad tanti mali odium, quantum ipsum est peccatum, excitemur, ab eoque liberari omni studio contendamus.

MEDITATIO II.

De peccati gravitate, quae ex Angelorum, Adami et particulari aliquorum aliorum lapsu conjicitur.

Finis meditationis hujus est, per *exempla* cognoscere gravitatem peccati, ut illud detestemur; divinae justitiae in idem animadversionem, ut eam pertinacescentes per veram poenitentiam a nobis avertamus; nostram item in bono inconstantiam, ut propriae debilitatis concii nobis non fidamus, sed coram Deo nos humiliemus. Est autem Deus in hujus meditationis ingressu ardentibus votis orandus, ut coelesti suo lumine *intellectum* ad illa omnia cognoscenda illuminare, *voluntatem* vero ad perfectae contritionis actus permovere velit, ac denique auxilio mihi esse,

ut ex alieno periculo cautior fiam, priusquam pertimescenda ipsius animadversio in meum devolvatur caput.

Ut autem tam haec, quam sequentes meditationes animae meae altius infigantur, formanda mihi erit primum imaginationis opera species quaedam Christi Domini in *throno judicis* instar, pro tribunali ad judicandum residentis, forma et aspectu terribili, *a cuius facie fluvius igneus rapidusque egreditur*¹, cruciandis peccatoribus destinatus: me ipsum vero coram illo consistere imaginabor, veluti *reum*, sceleribus plurimis obnoxium, innumerabilium peccatorum catenis et compedibus vinctum, timentem ac trementem, a summo hoc judice pro meritis condemnari et a terribili illo igne absorberi atque consumi.

Sistam me ut
reus coram
judice.

PUNCTUM I.

Primo igitur in memoriam revocabo peccatum Angelorum², qui quum a Deo in coelo empyreo plenissimis sapientia et gratia conditi fuissent, libero suo arbitrio abutentes, superbe se contra Deum et Creatorem suum erexerunt, propter quod *e coelo* ejecti atque in ima inferni loca praecipitati, fine et beatitudine, ad quam creati erant, in aeternum exciderunt³.

Peccatum
Angelorum.

Haec quum fides catholica doceat, tria licet circa ea diligenter expendere.

Primum, quam liberalis fuerit Deus erga Angelos, quos ad imaginem et similitudinem suam condidit; nullisque eorum meritis praecedentibus, eximia naturae et gratiae dona illis contulit. Ut propterea idem de omnibus affirmari possit, quod uni eorum apud Ezechiel⁴ dicitur: *Tu signaculum similitudinis,*

Erpendam:
I. Dei libera-
litatem in
eos.

¹ Dan. 7, 10. ² De quo cf. S. Thom. I. q. 63.

³ Luc. 10, 18; 2 Petr. 2, 4.

⁴ Ezech. 28, 12. 13. (Quamquam enim propheta de Tyro ejusque poenis loquitur, S. Patres hanc descriptionem futuri

plenus sapientia et perfectus decore, in deliciis paradisi fuisti; omnis lapis pretiosus operimentum tuum, novem enim lapidibus pretiosissimis ornatum ait Luciferum et reliquos ipsius asseclas, id est, novem excellentiis in sua creatione dotatos fuisse. Deus enim creavit illos spiritus puros, sine ulla corporis admixtione; immortales, sine periculo corruptionis; intellectuales, cum summa ingenii subtilitate; liberos, ut nihil esset, quod voluntati ipsorum vim aliquam inferre possit; sapientes, cum omnium scientiarum naturalium plenitudine; potentes, supra omnes creaturas inferiores; sanctos, cum donis gratiae, charitatis et reliquarum virtutum; cives paradisi deliciarum, id est, coeli empyrei; ac denique capaces divinae visionis, cum certa hujus gloriae promissione, si in Dei servitio perseverarent: quod illis tum factu facillimum erat, tum lege gratitudinis propter tot accepta beneficia et ornamenta gravis obligatio.

Deinde considerandum, quam ingrati nonnulli eorum Deo exstiterint: elevatum, inquit, est cor tuum in decore tuo¹; ex eisdem enim donis superbe se adversus eum, a quo eadem acceperant, erigentes, reverentiam et obedientiam, quam ei summa cum animi submissione praestare debuissent, subtraxerunt, universamque libertatem et vires suas, ad ipsum, cui tot nominibus inservire tenebantur, offendendum converterunt.

Tertio perpendendum animo, quam terribilem se Deus in eis puniendis ostenderit: dum statim atque ipsi superbia elati sunt, nullo omnino poenitentiae loco eis relicto, omnibus gratiae donis, quibus eos decoraverat, spoliatos fulguris instar e coelis² ad sempiterna gehennae incendia praecipites egit, nulla omnino

2. Lapsorum ingratitudinem et malitiam.

3. Severitas poenae.

urbis excidii imaginem quandam interitus Luciferi esse dicunt. N. Ed.)

¹ Ezech. 28, 17.

² Luc. 10, 18.

vel naturalis pulchritudinis, vel excellentis ipsorum conditionis habita ratione, vel quod eos ad imaginem et similitudinem suam condidisset, vel quod spiritus essent sapientissimi et aliquando *amici* dilecti: quia unum omnino duntaxat letale crimen ad omnia haec obfuscanda sufficit. Id quod, ut S. Petrus Apostolus affirmat, divina justitia ad nostrum exemplum et instructionem fieri voluit. *Si enim, inquit¹, Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos*, etiamsi nobilissimos; multo minus hominibus in scelere obstinatis et alioquin vilissimis parcer. Et si *Angeli, fortitudine et virtute quum sint majores, non portant adversum se execrabile judicium²*, seu jus quod Deus dixit in illos: multo minus homines miseri et fragiles illud poterunt sustinere. O quam *horrendum est incidere in manus Dei viventis³*: manus, inquam, adeo graves, quas nec Angeli sustinere valeant!

Tria haec mihi metipsi applicans, etiam perpendam, quam *liberalis* exstiterit Deus in me, quem innumeris beneficiis ornavit, et quam ego *ingratus* in illum fuerim, innumeris me obstringens sceleribus; et quam juste promeritus sim, eadem, qua in Angelos, et multo etiam majore in me poena animadverti: quoniam illorum peccatum fuit *unum*, at mea sunt innumerabilia; illorum fuit tantummodo cogitationis in materia superbiae, at mea sunt cogitationis, verborum et operum in materia superbiae, luxuriae, iracundiae et reliquorum vitiorum; illorum peccatum non fuit injuriosum in sanguinem Christi, qui pro ipsis effusus non erat, at meum summam pretiosissimo illi Unigeniti Dei sanguini, pro me in cruce profuso, injuriam irrogat. Quae quum ita sint, justissime Deus in imam inferni regionem me praecipitaret ac daemonibus sociaret,

*Tria illa ad
me trans-
ferant.*

ut quorum in scelere socius fui, eorum quoque poenae particeps essem.

Aff. timoris;
deprecatio.

O Deus ultionum Domine! cur non sumpsisti hactenus ultionem de me homine adeo scelerato? Cur me tanto tempore adeo patienter sustinuisti? Quis severitatem justitiae tuae coërcuit atque continuit, ne terribilem hanc poenam promeritum pro meritis castigares? O anima mea, quomodo non tota timore ac tremore concuteris, tecum tractans horrendum hoc in Angelos a Deo factum judicium? Si enim tanto cum rigore in creaturas nobilissimas et excellentissimas animadvertis: quomodo fieri potest, ut tu creatura abjectissima et miserrima similem animadversionem non metuas? O Creator potentissime, quandoquidem in me demonstrasti, te non esse Deum ultionum, sed Patrem misericordiarum, miserere, obsecro, mei, et scelerum indulgentiam mihi largire, libera etiam inferni tormentis, quae propter illa juste promerui.

PUNCTUM II.

Pro secundo puncto, redigam mihi in mentem peccatum protoparentum nostrorum *Adami et Evaे*: qui quum in paradyso conditi essent¹ et originali justitia dotati², propter mandati illius transgressionem, quo fructum arboris sub poena mortis gustare Deus prohibuerat, ex paradyso emissi, mortis sententiam aliasque innumerabiles calamitates cum omni posteritate sua incurserunt³.

Super hac veritate fidei eadem ratione mihi procedendum, qua in puncto superiore, considerando:

Primum, quam liberalis fuerit Deus in primos nostros progenitores, quos merae bonitatis suae impulsu ad imaginem et similitudinem suam condidit, in paradyso voluptatis collocavit, gratia et justitia originali

Peccatum
protoparent-
tum.

Expendatur
similiter:

1. Dei libera-
litas.

¹ Gen. c. 1. ² S. Thom. I. q. 95. ³ Gen. 3, 16 sqq.

donavit, eorum appetitiones rationi et carnem spiritui subjicit, eos denique a mortalitate aliisque poenis et aerumnis, quibus (natura ita exigente) obnoxii fuisse, exemit, vitam vero felicem et tranquillam eis impertivit. Atque haec bona mera gratia et misericordia non illis duntaxat, sed omnibus etiam posteris, si mandatis ejus obtemperassent, largiturus fuisset.

Secundo considerandum est, quam *ingrati* tanto suo benefactori Deo fuerint, et qua occasione. Accedens enim serpens, Evaeque per fraudem pollicitus: si vetitae arboris fructum gustaret, nequaquam moriermini, sed eritis sicut Dii, scientes bonum et malum¹, illa nimium quantum, proh dolor, credula et fructus pulchritudine illecta, decerptum comedit, Adamumque virum ad idem faciendum invitavit: qui uxori complacendi studio infelix gustavit, nec beneficiorum memor, quibus a Deo fuerat affectus, nec poenae mortis, quam ei fuerat minatus, si talem fructum comedederet.

Tertio expendam mecum, quam *severe* et *graviter* in illos Deus animadverterit. Nam subito, justitia originali aeternum exspoliatos, e paradiso exturbavit, mortique et omnibus corruptibilis hujus corporis miseriis, ut minatus fuerat, subjicit; quae calamitas nos quoque eorum filios, quia *omnes in eis peccavimus*², una involvit. Ideoque nascimur *natura filii iiae*³, inimici Dei et ad eandem cum illis mortem condemnati.

Sed, quod caput miseriarum est, a peccato hoc *originali*, quod a protoparentibus nostris trahimus, velut a radice innumera illa peccata pullulant, quibus hic mundus scatet, et miseriarum inundationes profluunt, quae illum submergunt. Ex quo conjiciam, quam horrendum vel detestandum ac tremendum sit letale *peccatum*; quandoquidem vel unicum tot bonis

2. Peccatum
ejusque ini-
litia.

3. Gravitas
poenae;

eiusque in
nos redun-
dantia.

Hinc: pecca-
tum quantum
malum.

¹ Gen. 3, 4. 5. ² Rom. 5, 12. ³ Eph. 2, 3.

spoliat, tot mala invehit, iramque Dei, qui ad misericordiam quam ad justitiam prionior est, adeo vehementer provocat. *Quis non timebit te, o Rex gentium?*¹ Quis tam grande malum, atque est, *te offendere*, non detestetur? Anima mea, si agnosceres, quam perdite et inique tecum agas, quum in scelus mortiferum, veluti Adamus, consentis, procul dubio totis artibus contremisceeres ob ingens onus, quod tibimetipsi imponis. *O peccatum*, quam es *onus grave super me*². Tu vita gratiae me spolias, virtutibus exuis, et e paradiſo expellens non modo temporaneae morti obnoxium facis, sed in aeternam etiam praeципitem agis; filiis, id est, actionibus meis bonis, vitam adimis, quandoquidem eis gloriae meritum subtrahis, regnum animae meae conturbas, illudque sexcentis miseriis ac rebellionibus reples. Libera me, Domine Deus meus, a tam grandi hoc malo: *quasi a facie colubri*, anima mea, *fuge peccatum*³, quoniam vel unicum omni colubro et serpente truculentius est ac virulentius.

4. Comparatio euru peccatis meis.

Quarto meum cum Adami peccato conferam. Ego nimirum miser et infelix daemonis temptationibus facile me circumveniri, non semel, sed saepissime sum passus; caro mea instar Evae ad peccantulum me pellexit, et spiritus meus mollis et effeminatus fuit mihi instar Adami, atque ut carni indulgeret, Deo millies displicere non erubuit: quin etiam eosque superbia et ingratitudine sum progressus, ut saepe sicut Deus esse concupierim, illa mihi attribuens, quae Divinitatis sunt propria. Quodsi tam severam Deus in primos parentes meos poenam statuit, propter unum inobedientiae ac superbiae crimen, in unius duntaxat pomi contra Dei prohibitionem esu admissum, quam gravem ego mereor animadversionem pro tot in-

¹ Jer. 10, 7.

² Ps. 37, 5.

³ Eccli. 21, 2.

obedientiis atque superbiis, aliisque innumeris flagitiis, quibus divinam majestatem violavi. O quam juste me in primo statim scelere subita mors occupavisset! vel certe omnes mundi calamitates me simul obruissent!

Ad extremum animo revolvam, quam diuturnam et asperam pro peccato suo Adamus et Eva poenitentiam egerint, quamque amara eis fuerit vetita illa bucella, quantisque eam laboribus et aerumnis expiaverint: quum enim Adam nongentis et amplius annis vixerit, universam hanc aetatem suam in lacrymis et gemitu, variarumque calamitatum, quas status corruptionis secum traxerat, tolerantia transegit. Ideoque, sicut divina testatur Sapientia, ob suam utique poenitentiam, eduxit illum a delicto suo¹. Quod exemplum merito me excitet ad miserias meas deplorandas et poenitentiam pro peccatis meis agendum: quo, dum poenitentiae illius vestigiis insisto, cuius culpae fui imitator, eandem quoque indulgentiam obtineam et ab omnibus iniquitatibus meis a Deo solvar; eidem supplicans, ut me in praesenti vita, quantum placuerit, puniat, modo in aeternum parcat, meque ab intollerandis illis tormentis eripiatur.

PUNCTUM III.

Tertio in memoriam revocabo *letale* aliquod *pec-
catum*, perjurium v. g., luxuriam, aut id genus aliud, cuius causa multae nunc animae ardentissimis gehennae flammis justissime exercentur, ut quae infinitam Dei majestatem offendere ausae fuerint.

Primum igitur cogitatione ad imam damnatorum regionem animabus refertam descendam; inter quas plurimas reperiam, quae vel ob *unicum* letale crimen ardent et torquentur: *hanc* propter perjurium, *aliam* propter cogitationem aliquam obscoenam sponte ad-

5. Poenitentia preparantur et mea.

missam; *aliam* propter aliud cogitationis, locutionis, aut operis crimen. Deinde perpendam mecum, omnes illos, quos ad aeterna supplicia damnatos video, homines fuisse similes mei; et nonnullos eorum Christianos iisdemque sacramentis et sacrificiis, concionibus ac libris spiritualibus, quibus ego, usos fuisse, et forsitan aliquamdiu sanctissimam et integerrimam vitam duxisse, atque adeo cum Deo familiariter egisse, at vero postea sensim negligentius agentes et in sui custodiam remissius invigilantes in peccatum *mortale* prolapsi justoque Dei judicio in eo mortui, ad sempiterna incendia adjudicati fuerunt, quia, uti sanctus Apostolus ait¹, *qui in uno offendit, unum videlicet mandatum transgrediens, factus est omnium reus*, et debitor poenarum aeternarum, pro ratione delicti, non securus, ac si reliqua etiam paecepta violasset: Deum enim immensae majestatis, qui omnia servari mandavit, offendit.

Secundo instituenda erit comparatio hujus *unius* peccati cum *pluribus* meis; agnoscam nimirum longe justius sempiternas illas poenas me promeritum fuisse, quam animae illae: eo quod Deum codem scelere non semel, sed saepius, aliis item peccatorum generibus, etiam saepissime ad iram provocaverim. O quam juste mihi accidisset, si statim, atque primum illud letale crimen admisi, mors vitam abripuisse, nullo agendae poenitentiae momento et loco relicto! Quid amabo, Domine, te movit, ut mei potiorem rationem haberes, meque diutius longanimis, quam illas animas, ad poenitentiam sustineres? cur me potius una cum illis in imum inferni barathrum non detrusisti? Fateor, Domine, pro demeritis meis dignum me fuisse, quem eorundem tormentorum socium faceres: verumtamen, quoniam immensa majestas tua tanta clementia

2. Stadum
meum cum
ille colla-
tam.

et misericordia me exspectavit, certum propono et statuo, me, tua mihi succurrente gratia, veram et integrum pro peccatis meis poenitentiam acturum.

Tertio considerabo, non minus esse beneficium, quod Deus ab inferno me praeservarit, praecaveritque, ne ad sempiterna illa tormenta descenderim, quam si ad illa prolapsum inde exemisset: ut proinde non immerito usurpare possim verba illa psalmographi: *Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in aeternum, quia misericordia tua magna est super me, et eruisti animam meam ex inferno inferiori*¹. Porro, ut tantum hoc beneficium penitus introspicere, eique debita animi gratitudine respondere neverim, memet ipsum ita alloquar: Si *damnatarum* animarum aliquam Deus ab inferni suppliciis eriperet, eique poenitentiae locum daret, quam illa severam et exactam ageret! quam gratam se erga Deum exhiberet! quanto animi fervore illi deserviret! Idem quoque tibi praestandum puta, quum te Deus singulari beneficio a tanto periculo, antequam in illud devolvereris, liberavit.

PUNCTUM IV.

Peccatorum gravitas ex iis, quae Christus Redemptor noster propter illa sustinuit, agnoscitur.

Ultimo hoc puncto dulcissimi colloquii simul et *Colloquium cum Christo e cruce pendente:* devotissimae considerationis materia proponitur, ut peccati gravitas et divinae justitiae severitas ex alio exemplo, a superioribus longe diverso, sed non minus efficaci, magis elucescat, ex animadversione, inquam, divinae *justitiae* in Jesum Christum Dominum et Redemptorem nostrum, non propter sua, sed mea et totius mundi scelera, ut hinc colligere liceat, quam

^{3.} Beneficium Del, quod me ab inferno eripuerit.

^{1.} de gravitate peccati ex Ejus tormentis manifesta.

graviter is puniturus sit hominem *propriis* criminibus obnoxium, qui ita severe castigavit *aliena* tantum in se suscipientem, quamque graves poenas sit exacturus de iniquo *servo*, qui tanto rigore animadvertisit in filium innocentissimum et omnis culpae expertem: quae omnia Filius ipse perpendi a nobis voluit, quum tremendam illam protulit sententiam: *Si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet?*¹ quasi mihi dicat: si tam graviter et acerbe *ego* arbor viridis et fructibus onusta excipior, quam rigide *tu* arbor arida et infœcunda tractaberis?

Constituam itaque in conspectu meo ipsum Jesum Christum cruci affixum, atque diligenter contemplabor *caput* ejus spinis coronatum, *os* Judaeorum consputationibus exsecratis defoedatum, *oculos* livore obscuratos, *brachia* luxata, *linguam* felle et aceto amarulentam, *manus et pedes* clavis transverberatos, *humeros* flagris consciisos, *latus* lancea apertum; mecumque concludens, ipsum omnia haec pro peccatis meis perpessum esse, varios ex imo pectore affectus eliciam: modo pertimescens severitatem divinae *justitiae*, quae, ut Zacharias propheta dicit², *frameam distrinxit adversus virum, in persona sibi cohaerentem*; modo *peccata* mea, quae horum dolorum causa fuere, deflebo; modo memet ipsum erigam ad aliquid *tolerandum* in peccatorum meorum satisfactionem, pro quibus expiandis Christus Servator tanta pertulit. Ac denique ad pedes ejus provolutus, veniam precabor allegans pro parte mea universos labores ejus, illumque amantissimis his verbis compellabo: O Redemptor dulcissime! qui de coelis descendisti, crucemque hanc subivisti, ut hominem redimeres, ejusque scelera tuis doloribus expieres, tuae majestatis conspectui animo moerenti me offero; ego, ego sceleribus meis gravis-

Obseratio
Christi per
singula Ejus
tormenta.

¹ Luc. 23, 31. ² Cf. Zach. 13, 7.

simis acerbissimorum horum cruciatuum causa exstisti. Mihi, Domine, qui reus fui, omnia haec supplicia debebantur; non tibi, qui summe innocens, nullam unquam vel levissimam maeulam contraxisti. Verumtamen ille amor, qui tibi auctor fuit, ut crucem pro me tolleres et concenderes, is te quoque permoveat, ut omnium flagitiorum, quae contra te admisi, veniam mihi tribuas: per *spinias* tuas te obsecro, exime animam meam e spinis peccatorum meorum; per *flagella* tua, ignosce furiis meis; per *fel et acetum*, parce gulæ et ebrietati meae; per *clavos* manuum et pedum tuorum, da veniam malis actionibus et perversis gressibus meis. O Pater aeterne, *respice in faciem Christi Filii tui*¹, et si quidem in eo scelera mea tantis cruciatus punivisti, sis placatus, conquiescat ira tua, sanguinisque illius intuitu, quem ille pro me effudit, *projicias in profundum maris omnia peccata mea*². Amen.

Punctum hoc fusius in IV. parte prosequemur.

MEDITATIO III.

De peccatorum gravitate, quae ex eorum multitudine et repugnantia cum ratione exoritur.

PUNCTUM I.

Primum revocabo in memoriam peccatorum, quae in anteacta vita mea commisi, *multitudinem*; quod ut commodius faciam, percurrendae mihi erunt singulae totius anteactae vitae meae *aetates*, *loca*, in quibus vixi, *officia* et occupationes, quibus distractus fui: et diligenter advertam, quid in quolibet peccato, ex illis quae capitalia vocamus, admiserim, quid contra unum-

Generalis recordatio omnium meorum peccatorum.

¹ Ps. 83, 10. ² Mich. 7, 19.

quodque praeceptorum Dei et Ecclesiae, contra leges et regulas status atque officii mei deliquerim. Ad quod non parum proderit, nosse, quibus modis in singulis hisce peccetur, id quod in primis meditationis decimae octavae et novem sequentium punctis ostendemus. Haec porro peccatorum memoria non debet esse arida, sed flebilis, atque ruboris et pudoris plena, quemadmodum illa Ezechiae regis, qui dicebat: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae*¹.

Posteaquam omnia delicta memoria repetiero, summa animi demissione ea coram Deo in oratione confitebor, de omnibus, aut saltem gravioribus me sicut *Daniel*² accusabo; pectusque meus identidem sicut *publicanus* ille tundens dicam: Fateor, Domine, superbia me et animi elatione coram te peccasse, vane de me prae-sumendo, nimiam in verbis jactantiam ostentando, proximos meos contemnendo, atque adversum te rebellando. Et in hunc modum accusationem meam, vel circa omnia peccata mortalia, vel contra decalogi praecepta prosequar.

Hac peccatorum mihi cognitorum confessione perfecta, persuasus, alia longe plura mihi incognita, quae regius vates *occulta nominat*³, superesse, quae tamen Deo, qui *me judicaturus et puniturus est*, occulta minime sunt; hoc mihi magnae sollicitudinis et afflictionis materiam suppeditabit.

Haec autem peccata ex triplici fere causa occulta fiunt, vel quod e *memoria* exciderint; vel quod ob *subtilitatem* me fugiant, cuiusmodi sunt superbiae aliquae internae, temeraria *judicia*, sinistrai intentio-

Humilis
coram Deo
confessio,

quoniam peccata
tum cognita
tum in-
cognita sint
innumerata.

¹ Is. 38, 15.

² Cf. Dan. 9, 3 sqq., ubi propheta Deum deprecatur propter peccata populi Israël.

³ Ps. 18, 13.

nes, negligentiae et omissiones; vel quod ex *ignorantia*, moerore, aut circumventione aliqua maligni spiritus ita illa commiserim, ut gratum potius Domino obsequium in eis me praestare existimarim.

Componens igitur peccata mihi cognita cum in cognitis, facile credam, innumerabilem illa conficere multitudinem, ac *super capillos capitum mei multiplicata esse*, ut David ait¹, vel super *arenam maris*, ut Manasses rex.

Quamobrem Dei patientiam obstupescam, qui me in tantis sordibus jacentem hactenus aequanimiter ad poenitentiam exspectaverit. Unam enim alteramve injuriam quisque, ut ita dicam, facile sustinet; sed tantas, toties repetitas, tamque varias, adeoque proterce irrogatas, quis praeter Deum sustinuisse? Vere, Domine Deus meus, opus fuit infinita tua patientia ad sustinendam injuriarum mearum infinitam multitudinem. Quum itaque in me tolerando tanta longanimitate usus es, hanc quoque gratiam prioribus beneficiis adjice: omnium, inquam, scelerum meorum veniam mihi clementer indulge.

PUNCTUM II.

Hinc gradum faciam ad considerandam horum peccatorum *gravitatem*, quae ex ipsorum multitudine desumitur, atque hunc in finem nonnullae divinarum literarum similitudines conducent: si enim peccatum est instar *lapidis molaris*, aut *molae asinariae collo appensae*², qua homo in imam inferni abyssum demer- instar molae, gitur, quum peccata mea tot sint, quot *capilli capitum mei*, aut in litore maris *arenulae*, proh, quantum erit pondus ipsorum! quam vehementi me *impetu illa in mare* et profundum inferni praecipitem agent³! quis

Gravamen
quod peccata
afferunt ani-
mae:

¹ Ps. 39, 13. ² Luc. 17, 2; Matth. 18, 6. ³ Apoc. 18, 21.

me cadentem retinere poterit, si Deus me non retineat? Et sane, quid aliud sunt peccata tanta mea, quam *catena ferrea*, innumeris annulis constans, tantae longitudinis, ut ad infernum usque pertingat, qua vinetum me cacodaemon totis viribus ad se et poenas sempiternas trahit. Si enim peccata Angelorum, ut S. Petrus ait¹, *rudentes* fuerunt, sive nautici funes, quibus e coelo in profundissimum inferni barathrum detracti sunt, quanto robustiores ac valentiores erunt illi, quibus ego constringor, quum ex innumeris rambibus contexti ac fabrefacti sint?

Circumdatur praeterea anima mea hac peccatorum multitudine, non secus atque ingenti quodam *canum*, *leonum*, *taurorum*, *serpentum*, aliarumque ferocium et venenatarum belluarum exercitu, quae illam rugitibus, ululatibus suis horrendis terrent, dentibus discerpunt, unguibus dilaniant, et *apum* instar pungunt, aut instar *vermium* corrodunt, et admordent conscientiam². Denique ego sum servus ille iniquissimus, *decem millium talentorum* domino meo aere obstrictus³; est autem tam ingens debitum meum, ut etiamsi omnia quae possideo, una cum uxore, prolibus, ac memetipso venderem, ne minimam partem solvendo essem. Quid igitur facies, anima mea, tanto peccatorum pondere oppressa? si exercitus immanum harum ferarum Christo prae angustia sanguinem pro sudore expressit, qui fieri potest, ut tu prae animi dolore et cruciatu lacrymas sanguineas non profundas? O Salvator misericordissime, propter acerbissimi doloris sensum, quem in horto Gethsemani propter scelera mea sponte suscepisti, te obtestor et obsecro, hoc mihi singularis gratiae loco impertire, ut peccata mea tanta cum acerbitate doloris defleam, ut ab illis merear liberari.

¹ 2 Petr. 2, 4. ² Ps. 21, 13 sqq.

³ Matth. 18, 24 sq.

His omnibus et illa accedit circumstantia, quae ^{Aggravat re-lapsus} peccata mea majorem in modum aggravat, relapsus inquam in eadem peccata, quae mihi non semel, sed aliquoties a Deo dimissa fuere: dum videlicet certamen quoddam cum Deo instituo, *me* peccante, *illo* veniam tribuente, et me iterum ad eadem peccata, quasi dimissa non fuissent, revertente; hacque ratione imitante, ut Sapiens¹ et Petrus Apostolus² affirmat, *canem ad vomitum suum revertentem, suem lotam ad volutabrum luti redeuntem*. Propter quod mereor ab eo in perpetuum evomi, atque in putidissimam inferni cloacam et oolidissima simeta mergi, manibusque et pedibus insolubili nexu vincitis, carnificum infernalium tradi potestati; quemadmodum factum est servo nequam et ingrato, *decem millium talentorum* reo, et post debitum dimissum ad Dominum offendendum rediunti. Nihilominus de interminata Dei patientia et misericordia certam spem habens, iterum ad eum in veritate et corde contrito accedam, prostratusque ad pedes illius, dicam ei: *patientiam habe in me Domine, et, tua me gratia adjuvante, universum peccatorum meorum debitum reddam tibi*³; quodsi hac etiam vice eorum veniam obtinuero, polliceor futurum, ut deinceps ad illa non redeam.

Fiducia et
veniae pe-
titio.

PUNCTUM III.

Tertio consideranda est horum peccatorum *deformitas* vel ex eo, quod rationi naturali adversantur, etiamsi inferni poenae illis constitutae non essent. Quum enim homo ad similitudinem Dei conditus sit, per peccatum *jumentis insipientibus comparatus est, et similis factus est illis*⁴, assiduitate vero peccandi mores

Deformitas
peccati:

¹ Prov. 26, 11. ² 2 Petr. 2, 22. ³ Matth. 18, 26.

⁴ Ps. 48, 13.

^{1.} reddit ho-
minem be-
stias simi-
lem;

bestiales induit et habitus vitiosos acquirit. Appetitiones in eo praevalent rationi et *caro spiritui*; quo fit, ut ancilla ei, qui jure dominus est, imperet, et miser spiritus carnis suae atque inordinatarum appetitionum aliarumque plurimarum creaturarum magno suo dedecore mancipium fiat: nam, ut Christus ait¹, *omnis, qui facit peccatum, servus est peccati*, et S. Petrus Apostolus²: *a quo quis superatus est, hujus et servus est*, et ut servus victori subjicitur. Quare, si *ambitus* sum, honoris et eorum omnium, qui illum mihi dare vel auferre queunt, servum me constituo; si *avarus*, divitiis inservio; si *gulæ deditus*, voluptatum mancipium exsisto; si *luxuriosus*, sensualitatis et eorum omnium, qui cor et libertatem mihi ademerunt, servus sum. Quae autem hac major potest esse vilitas et turpitudo? Quae servitus gravior atque acerbior, quam peccati vitiosa consuetudine frequentati? Haec me permovere debent ad ingentem scelerum meorum detestationem atque incitare, ut toto animi conatu claborem, quo a misera hac servitute absolvatur, et spiritus meus libertati suae restituatur, egoque totus ad creatoris et liberatoris mei servitium redeam ei- que me totum impendam: qui supplici prece mihi ro- gandus est, ut, quandoquidem *sanguine suo pretioso* me redemit³, quo hac ratione a durissima peccati tyrannide me vindicaret, novoque hoc titulo suum servum constitueret, non patiatur me *carni*, vitiis ac diabolo, juratissimo ipsius hosti, *deservire*⁴.

2. eam facit
vilem ser-
vum.

Dolor, depre-
catio Claristi
Redempto-
ris.

¹ Joan. 8, 34. ² 2 Petr. 2, 19. ³ 1 Petr. 1, 19.

⁴ Rom. 8, 12.

MEDITATIO IV.

Gravitas peccati colligitur ex hominis, qui Deum offendit, vilitate, et nihilo, quod ex se ipso habet.

Finis meditationis hujus est, cognoscere gravitatem injuriae, Deo per peccatum illatae, ex summa ejus, qui illam infert, vilitate: nam quo vilior is est, qui offendit, eo major est ejus temeritas et impudentia, dum supremum universitatis monarcham abjectissimus vermis offendere audet.

PUNCTUM I.

Primo considerandum mihi est, quid sim quoad corpus, ponderando videlicet, originem meam esse ex limo terrae¹, finem vero pulverem; carnem meam esse foenum et florem agri², subito marcescentem, et vitam meam flatum venti, aut vaporem ad modicum parentem³, imo eam ut umbram fugere, ait Job, et quum adeo brevis sit, ea tamen, ut idem ait, repleta est multis misericordiis⁴, variisque necessitatibus, fame, siti, calore, frigore, doloribus, infirmitatibus, egestatibus, mortisque periculis urgetur; nee vel unum vitae diem quietis aut sanitatis certum atque securum habet, adeo ut meis duntaxat viribus ex hisce miseriis emergere nequeam, nisi me Deus protectione et providentia sua ab illis eripiat. Quae igitur major insanias esse potest, quam hominem, tot necessitatibus et miseriis subjectum, tantam sibi audaciam assumere, ut unicum suum liberatorem et protectorem audeat offendere? Quae major amentia, quam carnem, quae cinis et pulvis est, sterquilinium putidissimum, tetricorum vermium examen, ipsa putredo, tantum praesumere, ut summum illum Spiritum immensae majestatis, ante

Vilitas mea
secundum
corpus.

¹ Gen. 2. 7. ² Is. 40, 6. ³ Jac. 4, 15.

⁴ Job 14, 1.

cujus conspectum coelorum potestates, et alii Spiritus beatissimi contremiscunt, irritare, et novis quotidie injuriis ad iracundiam provocare audeat? *Quid superbis terra et cinis?*¹ *O testa de Samiis terrae!* O vas! cur factori tuo contradicis?² O caro miserabilis! si hominem, qui temporariam tibi vitam adimere, nec majus aliquod nocumentum adferre potest, tantopere pertimescis, cur Deum, qui sempiterna te vita privare, aeternisque gehennae incendiis addicere valet, non metuis? Ad te igitur redi, et vel proprii commodi intuitu cessa eum, qui e tantis malis te vindicare potest, offendere. His considerationibus vehementer erubescam et obstupescam, me ad tantam mentis inopiam devenisse, ex qua in tantam audaciam et impudentiam eruperim, simulque Dominum meum Jesum Christum supplex deprecabor, ut propter carnem suam sanctissimam insolentiae ignoscat meae carnis, eamque deinceps rationi subditam esse jubeat.

PUNCTUM II.

Vilitas mea secundum animam: Secundo expendam, quid sim quoad animam: de nihilo enim creatus, *substantia mea tamquam nihilum est ante Deum*³ ideoque nihil ex me valeo, aut possum; imo iterum in nihilum redirem, nisi Deus perpetuo me conservaret: ideo *nihil sine eo facere possum*⁴. Deinde in peccatis conceptus sum: ex quo magnam quoque ad peccandum propensionem haereditavi. Quin etiam propter passionum et appetitionum mearum immoderantiam, innumeris ignorantiae et errorum tenebris obvolutus jaceo; propter inimicorum visibilium et invisibilium, omni ex parte circumstantium multitudinem, variis intus et extra tentationibus

Aff. timoris
et ruboris.

1. conceptus in peccato,

2. pronus ad pecc. personalia,

¹ Eccli. 10, 9. ² Is. 45, 9. ³ Ps. 38, 6.

⁴ Joan. 15, 5.

exagitor, quibus ob liberi arbitrii imbecillitatem saepe consensi, et etiam nunc consentio, multa quotidie scelera committens, quibus eo devenio, ut minus etiam sim, quam *nihilum*; minus enim est malum, reipsa non esse, quam, quum exsistam, peccare: *Bonumque mihi fuisse, si natus non fuisset, potius quam ut ad aeterna supplicia detrudar*¹.

Quum porro ejusmodi sim, multo tamen pejus id est, quod esse possum ob nimiam mutabilitatem et fragilitatem meam; quippe, quemadmodum ex filo globus deprehenditur, ita ego ex motionibus internis, quibus me ad innumera peccata, infidelitates, blasphemias, iras, et libidines pellici sentio, conjecturam facere possum, me omnibus hisce peccatis obnoxium esse, atque adeo in illa facile prolapsurum, si manum suam Deus a me subtraheret: imo et ex his, quae omnes mundi peccatores perpetrant et perpetrare possunt, conjicere valeo, quid ego facerem, meae soli relictus libertati. Quia, ut S. Augustinus² inquit, *nullum peccatum est, quod unquam fecerit homo, quod non possit facere alter homo*. Idcirco statuam, me omnium, quae in mundo sunt peccatorum, fontem esse et scaturiginem, nec absimilem *candi* mortuo ac focido, solo aspectu intuentibus horrorem adferenti, aut *cadaveri* in sepulchro, veribus scatenti, quod paulatim putrescens in pulverem redigitur. Propter quae memet ipsum omnino despiciens dignum etiam judicabo, qui ab omnibus contemptui habear. Quod quum ita sit, potestne ulla insania ulterius progredi, quam ut sciens volensque divinam majestatem offenderim? Si enim ex me ipso *nihil* sum, unde mihi haec frons et audacia, ut eum, qui est ipsummet *Esse*, audeam irritare! quo me, non solum esse ipso, quod habeo, in-

<sup>3. multis ob-
strictus,</sup>

<sup>4. ex iue ad
quaelibet
prolapsurus.</sup>

Despectus
mei ipsius.

¹ Matth. 26, 24.

² Habetur in op. spur. Soliloq. c. 15 in fine.

dignum reddo, sed infra ipsum nihilum me etiam abjicio! si tot miseriis, quae animae meae obvenire possunt, obnoxius sum: cur eum, qui me tutari et vindicare ab illis potest, placare et propitium reddere non laboro? O Deus animae meae! respice illam, et quandoquidem de *nihilo* eam eduxisti, de *nihilo peccati* eam nunc extrahe tibique conjunge, ut per te esse, et vitam *gratiae* in praesenti obtinere, et in futuro beatam sempiternamque *gloriam* consequi valeat. Amen.

PUNCTUM III.

Vilitas mea
ex comparatione mei
cum aliis
creatis et
cum Deo.

Tertio considerans hujus *esse* et bonorum omnium, quae habeo, exilitatem, si ea cum Deo conferantur, procedensque gradatim, primum perpendam, quid sim omnium *hominum* comparatione; deinde quid hominum juxta et *Angelorum* collatione; tum quid omnes simul creaturae sint, si cum Deo conferantur. Audi Isaiam: *Omnes gentes, quasi non sint*, sic sunt coram eo; *et quasi nihilum, et inane reputatae sunt ei*¹; et Sapientem: *Tamquam momentum staterae, sic est orbis terrarum: et tamquam gutta roris antelucani, quae descendit in terram*². Quid igitur solus ero cum Deo collatus? quemadmodum *stellae* in *solis* praesentia videri nequeunt, et sunt quasi non essent, ita *ego*, quantumvis grandibus et eximiis bonis ornatus essem, in Dei praesentia sum quasi non essem; et multo minus, quam si vermiculus vel teredo cum universo terrarum orbe conferretur.

Scientia mea, virtus, potentia, discretio, fortitudo, venustas, et caetera bona omnia, quae habeo et habere possum, nihil sunt in eorum, quae Deus habet, comparatione; ac proinde non *inuria* Christus ait: *Nemo bonus, nisi solus Deus*³, nemo etiam potens, nemo

¹ Is. 40, 17.

² Sap. 11, 23.

³ Luc. 18, 19.

fortis, nemo pulcher, nisi Deus, qui solus est ipsa bonitas, sapientia et omnipotentia: in cuius comparatione bonitas caeteraeque perfectiones nomen hoc haudquaquam merentur.

Quae igitur mens capere potest, homini tam *nihil* Aff. pudoris, doloris.
tantam inesse audaciam, ut Deum suum contemnere,
illumque novis in dies sceleribus offendere audeat!
O amentiam meam! O me miserum, qui sum ausus
talia! O Deus immense! in cuius comparatione sum
quasi non essem, per infinitam *Esse* tui excellentiam
te rogo et obsecro, ut omnia peccata mihi condones,
mentemque meam coelesti luce illumines, qua vilitatem
et infelicitatem, in quam propter scelera prolapsus
sum, cognoscam: concede mihi, ut me ipsum detester,
contemnam, et minoris me, quam ipsum nihilum ducam,
ac pro admissis dignam cum S. Job *in favilla et cinere*
*poenitentiam agam*¹, talemque me ipsum in conspectu
tuo, qualis revera sum, reputem.

MEDITATIO V.

Peccati gravitas ex infinita Dei, qui eo offenditur, excellentia deprehenditur.

*Haec meditatio est omnium efficacissima ad excitandum
intimum de peccatis dolorem contritionemque perfectam, quae
scilicet procedat ex amore Dei super omnia: dum gravitas
peccati non tantum ex offendentis vilitate, verum etiam ex ejus,
qui offensus est, excellentia aestimatur. Quia tanto major
est injuria, quanto is, cui irrogatur, praestantior est atque
excellenter. Quum igitur Deus in suo esse, et perfectionibus
infinitus sit, peccatum etiam, qua Deum respicit, quem offendit,
erit, ut S. Thomas ait, injuria quasi infinita*².

¹ Job 42, 6. ² Cf. I. II. q. 87. a. 4.

PUNCTUM I.

Dei offensi
magnitudo
in se:

1. Ejus
amabilitas,

Primum perpendendae erunt infinitae *perfectiones*, quas Deus habet in semetipso, illae praesertim, quibus peccatum directe opponitur, et ex quibus maior rem accipit deformitatem et gravitatem.

Primo igitur expendam mecum infinitam Dei *bonitatem*, propter quam ab omnibus creaturis summe *amari* meretur, usque adeo, ut si *infinito* amore illum diligere possent, totum in eum conferre deberent. Tanta enim est Dei *bonitas*, ut non possit quis clare eam intueri, et non summe diligere, quemadmodum beatae mentes in coelis faciunt. Quod igitur magis detestandum potest esse *facinus*, quam tantam hanc bonitatem flocci facere et exsecrari? Quae item *injustitia* major, quam ejus, qui infinito amore sit dignus, osorem esse? O interminata bonitas! cur te contempsi et exhorri? utinam te nunquam offendisse; poenitet me, Deus, peccati mei super omnia, quae possum detestari, quoniam volo te super omnia amare, quae amari possunt.

Secundo perpendam Dei *immensitatem*, infinitae *sapientiae* conjunctam, per quam in omni loco revera *praesens* existit, intuens omnia quaecumque fiunt. Ideoque me ipsum intra perspicacissimam hanc *immensitatem* intuens, advertam, quidquid peccatorum hactenus admisi aut nunc admitto, id totum intra ipsam Dei immensitatem fieri: quare Deum ad iram, nau seam ac vomitum vehementer provocavi, cuius *oculi*, ut ait Scriptura, *mundi sunt, ne videant malum, et respicere ad iniquitatem sine horrore non poterunt*¹. Cor vero adeo delicatum est, ut iniquitas ei nauseam pariat, ac *tepidum* amantem evomere incipiat *ex ore suo*². Quae igitur major *caecitas* esse potest, quam

¹ Habac. 1, 13.² Apoc. 3, 16.

vitam meam intra Dei immensitatem ducentem, atque in divinae ejus sapientiae conspectu constitutum, sceleribus meis eidem injuriam inferre? Quae major *impudentia* servi, quam si domini voluntatem et honorem in ipsius praesentia contemneret? Quae major *temeritas*, quam hoc agere contra eum dominum, qui possit in illum pro meritis animadvertere? O Domine, quomodo me hactenus juxta te atque in praesentia tua sustinuisti? cur non ingratum et perfidum in nihilum redegisti? cur oculos tuos a me non avertisti? et in perpetuum a te non ejecisti et removisti? Poenitet me, Domine, ex toto corde hujus meae impudentiae et temeritatis: ideoque firmiter statuo, gratia tua mihi opitulante, nihil deinceps tua praesentia indignum perpetrare.

Tertio revolvam mecum summam Dei *omnipotenciam*, qua in omnibus est creaturis, *donans* illis esse, quod habent, et ad omnes illarum actiones una cum illis *concurrens*, usque adeo, ut sine divinae omnipotentiae concursu non possint videre, audire, loqui, manum aut pedem movere, intelligere, velle, aut aliud aliquid vel minimum agere. Ex quo efficitur, quoties peccatum aliquod perpetro, toties uti me omnipotentia divina ad cogitandum, dicendum, vel faciendum, quod ei est *ingratissimum*: cuius tamen tanta est bonitas, ut, ne arbitrii mei libertatem impedit, concursum illum suum *mihi* non deneget, neque ipsis *creaturis*, quibus ad eum offendendum abutor. Concurrit enim cum *cibo*, ut palatum meum oblectet, etiamsi ego sic comedendo peccem; concurrit quoque cum *creaturae pulchritudine*, ut visum meum recreet, etiamsi ego eam aspiciendo peccem: quanta ergo est temeritas, quod ego Deum ipsum propria ipsius omnipotentia oppugnem, et auxilio, quod ipse mihi confert, utar ad id faciendum, quod in ipsius cedat injuriam?

3. omni-potentia, qua continuo meum et pro me operatur.

Supplex
deprecatio. O bonitas omnipotens, cur tam constanter et liberaliter concursum tuum tam male eo utenti subministras? Cur eadem potius omnipotentia abutentem non exterminas? Ignosce, Domine, huic meae audaciae atque proterviae, quae major fuit, quam comprehendere possim: enjus modo magis me poenitet, quam effari queam, multoque ampliore dolore tangi vellem et optarem. O Deus immense!¹ qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserendo manifestas, multiplica super me misericordiam tuam, et miserere mei; atque sceleribus meis veniam tribuens, opitulare mihi, ut deinceps nunquam male infinita potentia tua, sed bene ad tuum duntaxat obsequium utar.

Eodem modo possunt percurri et expendi attributa misericordiae, justitiae, charitatis Dei atque alia complura, de quibus in sequenti punto nonnulla mentio fiet.

PUNCTUM II.

Dei magnitudo ex ejus beneficiis: Secundo consideranda sunt mihi summatim innumerata Dei *beneficia*, et qualē se ille praestiterit erga me; ac vicissim, quomodo ego me erga eum habuerim, ut ex his simul collatis evidenter appareat injuriae gravitas in benefactorem infinitum.

1. Creatio
etc. Primo igitur *creationis*, *conservationis* et *gubernationis* beneficia perpendam; quae innumera bona, tum ad esse naturale corporis et animae pertinentia, tum ad supernaturale gratiae non mediocriter conduceantia, in se complectuntur. Ex qua consideratione operam dabo, ut vehementer animi dolorem concipiam², quod meum *Creatorem*, sine quo non existerem, *Conservatorem*, sine quo durare minime possim, *Gubernatorem*, sine cuius providentia vivere non valeam, offenderim. Ad quod non parum proderit, si, quidquid Moyses

¹ Cf. orat. in Dom. X. p. Pent.

² S. Bern. in Cant. serm. 10. n. 5 et 6.

ad Israeliticum populum, peccata illorum ipsis exprobrans, dixit, expendero, illa praecipue verba: *Haec cuncte reddis Domino, popule stulte et insipiens? Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, et fecit, et creavit te? Deum, qui te genuit, dereliquisti et oblitus es Domini Creatoris tui?*¹

Secundo revolvam mecum beneficium *redemptionis*, quod in se comprehendit aeterni Verbi incarnationem, et labores omnes atque cruciatus vitae, passionis ac mortis Jesu Christi, Domini mei: quem intuebor ut *Patrem, Pastorem, Medicum, Magistrum et Salvatorem* meum. Eum igitur, cui omnibus hisce titulis ac nominibus devinctus sum, ego peccando summa affeci injuria! Ego, ut Apostoli dicto² utar, *crucifixi mihi ipsi Filium Dei, et contemptui habui Dominum et liberatorem meum Jesum Christum;* ego unigenitam Dei Filium pedibus conculeavi, sanguinem illius protrivi, exempla contempsi, leges et praecepta vilipendi, ac demum ita vixi, atque si redemptio haec non in mei gratiam fuissest in mundo perfecta. Quomodo igitur, anima mea, non tota in lacrymas resloveris, quod tales *Patrem, Magistrum, Pastorem et Redemptorem* offenderis? Quomodo piae doloris vehementia non finditur cor tuum, quod eum sceleribus tuis irriteris, qui, ut ab illis te eximeret, mortem oppetere non recusavit? O Redemptor benignissime, poenitet me supra modum offensae contra te admissae. Ignosce, Domine, iniquitatibus meis, et sanguine tuo scelerum meorum maculas elue: cuius virtute statuo firmiter, tua me gratia adjuvante, sordes hasce nunquam amplius repetiturum.

Tertio ponderabo mecum eadem ratione beneficium *sanctificationis*, quod in se continet *baptismum, et reliqua Novae Legis sacramenta, praesertim poenitentiae,*

2. Redemptio, variis titulis J. Chl. inde oriundi.

et Sanctissimae Eucharistiae, nec non Spiritus Sancti inspirationes, et alia sexcenta beneficia, manifesta et occulta, quin et futurorum beneficiorum in resurrectione et glorificatione promissionem: quorum omnium me reum agnoscens, ingenti stupore admirabor, quod tantis tamque eximiis beneficiis provocatus, tam male responderim, et cum Deo quasi certamen quoddam instituerim, illo me novis semper beneficiis affidente, et majora in dies dona mihi conferente, me vero novis eum semper injuriis irritante, et graviora in dies scelera adversus eum multiplicante. Quamobrem, unumquodque peccatum arbitrabor fuisse ingratitudinis quodammodo infinitae, quod contra benefactorem infinitum, et infinita beneficia, ab eodem, infinito quodam amore, sine ullis meis meritis collata, fuerit admissum.

Ingratitudo
ab exemplis
humanis clari-
rior fit.

Ad exaggerandam autem adhuc magis scelerum meorum turpitudinem non erit abs re, nonnullas sacrarum literarum historias in memoriam revocare. Prima est Josephi, cui impossibile videbatur, cum domini sui, a quo tot beneficia acceperat, uxore illicitum quid committere¹. Altera est Saulis², qui, quum esset immanis Davidis persecutor, tamen referente Jonatha obsequia ipsi a Davide praestita, placatus exstitit, et iterum, quum idem Saul cognovisset, se facile a Davide perimi potuisse, sibi tamen ab eo parcitum esse, valde compunctus dixit: *Justior tu es, quam ego: tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala*³.

Accusatio
mei et ve-
niac petitio.

O anima mea! quomodo peccare potes contra Deum et Dominum tuum, a quo *bona omnia*, quae habes, acceperis? O Deus animae meae, multo *justior tu es, quam ego*; tu enim non cessas novis me in dies beneficiis cumulare, et ego te offendere non de-

¹ Gen. 39, 9.

² 1 Reg. 19, 6.

³ ib. 24, 18.

sisto. Tu, quum possis mihi vitam, et id quod sum, adimere, id non facis: ego, quum vita te nequeam spoliare, voluntate tamen, quantum in me est, id frequenter facere tento. Tu gigantis praecidisti caput et serpentis contrivisti, ut me a sempiterna morte liberares; ego eidem ultiro, dum te offendō, me subiecio. Quis suo, quum possit, hosti vitam non aufert? tu vero, ut tuum hostem a morte redimeres, mortem subire voluisti. Condonā mihi, Domine, plus quam belluinam hanc ingratitudinem, et copiosa gratia tua auxilio mihi esto, ne iterum in horrendas hasce miseras corruam.

PUNCTUM III.

Tertio expendendum mihi est, quid me ad peccandum impulerit: crescit enim procul dubio injuriae magnitudo, si *levi de causa* irrogetur. Quam igitur ob causam Deum meum offendī? Propter modicam et foedam carnis *voluptatem*, propter *honoris punctulum*, propter *vile unius munni lucellum*, propter brevem *propriae voluntatis gustulum*; ac denique, propter res abjectissimas, instar *fumi* praetereuntes, quae in Dei comparatione ita sunt, ac si non essent. Et propter hujusmodi, *Deum viventem factis meis negavi*¹, atque ex illis idola et falsos deos mihi constitui, dum pluris eos, quam Deum verum aestimavi: adeoque intra me quasi *Christum crucifixi*², quo Barabbae, id est peccati, vitam conservarem. O Domine! quam juste coelis imperas, ut *obstupescant*, et portis ejus, ut *desolentur vehementer*, propter duo mala, quae fecit populus tuus, quaeque ego sceleratus peccator non semel, sed saepius admisi! nimirum, quod *dereliquerim te venam aquarum viventium*, et *foderim*

Aggravatur
peccatum ex
vilitate ob-
iecti pecc.

Stopor et
dolor.

¹ Tit. 1, 16. ² Hebr. 6, 6.

*mihi cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas*¹. O laborem male collocatum! O insanam commutationem! derelinquere Deum infinitum, et fontem perpetuum immensorum ac immortalium bonorum pro desideriis bonorum temporalium ac peritiorum, quae similia sunt *cisternis* dissipatis, aquas continere non valentibus, sed sensim in siccitatem abeuntibus.

Comparatio
cum facto
Esau.

Anima mea, si vile tibi videtur factum *Esau*, qui *primogenita sua pro lentis edulio vendidit*²: multo sane vilius erit tuum, qui coelestem primogenituram propter minimum hujus vitae commodum vendis: ille enim primogenita vendidit, ut *vitam servaret*; tu vero hanc primogenituram vendens, sempiternam *mortem* incurris: quemadmodum autem ille non invenit locum *poenitentiae* ad venditionem illam revocandam, sic par fuissest, nec tibi poenitentiae locum concedi, cuius crimen multo gravius est, quam illius: sed quoniam major est divina *misericordia*, ad illam summa cum animi submissione accedens roga, ut malam hanc venditionem, quam peccando iniisti, gratia sua dissolvat atque rescindat.

Quae insania,
aliter credere,
aliter su-
agere.

Denique in hac meditatione et sequentibus, animus mihi in eo potissimum defigendus est, quod sit incredibilis amentiae, ea credere, quae fide credo, vitam vero adeo sceleratam agere, qualem ego ago, id est, credere, peccatum adeo magnum esse malum, uti explicatum est, et tamen illud committere, credere, Deum esse tam bonum et justum, et illum tamen offendere: *et idem de reliquis*.

PUNCTUM IV.

Admiratio
erga singu-
las creaturas,
quod me su-
stinuerint.

Quarto, vehementi quodam et stuporis pleno affectu in exclamationem prorumpam, admirans, quomodo *creaturae* omnes hactenus me sustinuerint, qua-

¹ Jer. 2, 12. 13. ² Gen. 25, 33.

rum ego conditorem et benefactorem tam graviter offenderim? Quomodo *Angeli*, divinae justitiae ministri, *gladios* suos *flammeos* contra me non exseruerint; sed ab innumeris potius periculis me tutati fuerint, et hominis sceleratissimi patrocinium ac tutelam susceperint? Quomodo sol, luna et stellae luce sua me illuminaverint, et influxibus suis conservaverint? Quomodo *elementa*, volucres coeli, pisces maris, caeteraque animantia et nascentia terrae ad mei sustentationem juverint? Confiteor, Domine, indignum me esse *pane*, quem comedo; *aqua*, quam bibo; *aëre*, quo respiro: imo nec dignum esse, qui *oculos* meos ad *coelum* levem, quin potius id mereri, ut *fulmina* inde vibrentur, quae instar *Sodomaee* et *Gomorrhæ* in *cinerem* me redigant; vel, ut *terra* dehiscens me vivum, instar *Dathan* et *Abiron*, absorbeat; vel certe, ut novae ad enormia scelera mea castiganda *gehennæ* excogitentur.

Et quoniam ad me refraenandum bonitas, sapientia, immensitas, omnipotentia, liberalitas, beneficentia et charitas tua tantum non valuerunt, aequum esset, ut *justitia injurias*, divinis hisce perfectionibus et summis beneficiis illatas, ulcisceretur, universisque creaturis eandem conferret facultatem, quam in novissimo judicii die illis datura est, quando *armabit creaturam ad ultionem inimicorum*¹, ut eaedem, inquam, vindictam de me ob injurias earum Creatori et ipsismet irrogatas sumerent, quae veluti instrumenta ad Deum offendendum a me adhibita fuerunt. Quapropter, mi Deus et Creator, te supplex rogo et obtestor, ut, quoniam misericordiae tuae placuit, me ad poenitentiam adeo longanimiter exspectare, prioribus beneficiis et hoc quoque adjicias, ut omnium scelerum veniam tribuere mihi digneris. Amen.

Humilis de-
precatio erga
Deum.

¹ Sap. 5, 18.

MEDITATIO VI.

Peccati gravitas ex suppliciis temporalibus et aeternis, quibus illud castigatur, cognoscitur.

PUNCTUM I.

In poenam
peccati Deus
inste inter-
dum privat.

1. bonis fort.

2. honore,

3. imperio,

Primum consideretur letalis peccati gravitas, con-
jiciendo oculos ad omnes vitae praesentis poenas et
miserias, quarum illud est causa, quod Deus justis-
sime ejusmodi flagellis temporalibus subjicit. Cujus
rei probationem exhibit omnia bona tum extrin-
seca, quae *fortunae* appellamus, tum ea, quae ad
corpus pertinent; omnia enim illa *peccati* causa de-
strui et pessum dari inveniemus: nam *in primis* opes,
divitias et reliquam temporalem substantiam destruit
peccatum, quas Deus peccatoribus, male eis utenti-
bus, adimit; sic enim Aegyptum pretiosa monilia
supellectili, Jebusaeos vero et Chananaeos eorum re-
gionibus privavit.

Secundo destruit honorem: etenim qui Deo et
proximis, quantum in se est, honorem adimit, ipse
quoque honorem suum meretur amittere. Nam prop-
terea *summus sacerdos Heli* et filii ejus honoris sa-
cerdotalis simul cum vita jacturam fecerunt, dicente
illis Deo: *Qui contemnunt me, erunt ignobiles*¹.

Tertio destruit sceptrum et *imperium*: sic, propter
inobedientiae crimen, Deus *Sauli regnum*, quod illi
primo in Israël dederat, abstulit². Et Nabuchodonosor
propter summam animi elationem suum etiam
perdidit, atque septem annis, bestiarum more, vitam
duxit, *praecedente Deo arborem illam visu pulcherri-
mam*, eo quod peccata illius non paterentur eam fir-
mam consistere³. Justa autem Dei animadversione id

¹ 1 Reg. 2, 30.

² ib. 13, 14; 15, 23.

³ Dan. 4, 30.

accidit, quoniam aequitatis lex postulat, ut non dominetur in terris, nec ullo singulari honore praefulgeat, qui summo coeli ac terrae monarchae subditus esse renuit, neque caeteris hominibus superemineat, qui per peccatum se bestiis similem facit.

*Quarto destruit sanitatem, castigante Deo peccatores multis ac variis infirmitatibus et plagis, adeo ut a planta pedis usque ad verticem capitis nulla sit in eis sanitas*¹: non enim meretur habere sanitatem, qui totam eam in illius, a quo donata est, offenditionem impendit; et qui animam gaudet habere infirmam, quum in promptu sit medela, qua illam sanitati possit restituere, dignus est, qui corpore quoque sit adeo infirmo et saucio, ut nullis remediis curari valeat, instar illius *paralytici, qui triginta et octo annis apud probaticam piscinam* (in qua caeteri sanitatem adipiscebantur) *sanari nequivit*².

*Quinto tollit ab homine gaudium et voluptatem, illumque letifera complet tristitia, quae exsiccat ossa et vitam morte acerbiorem efficit. Quemadmodum accidit civitati, quae moerens dicebat: Replevit me amaritudinibus, inebravit me absynthio*³; et scelerato illi Antiocho regi, qui ait: *In quantam tribulationem deveni et in quos fluctus tristitiae, in qua nunc sum, qui jucundus eram et dilectus in potestate mea*⁴.

*Sexto adimit vitam et infelissimae necis est causa. Etenim propter scelera Pharaonis et Aegyptiorum Angelus Domini una nocte omnia illorum primogenita interemit*⁵, et alio die reversae aquae maris rubri operuerunt currus et equites cuncti exercitus Pharaonis⁶. Alius quoque Angelus in castris Sennacherib centum octoginta quinque hominum millia percussit⁷.

¹ Is. 1, 6. ² Joan. 5, 7. ³ Thren. 4, 15.

⁴ 1 Mach. 6, 11. ⁵ Exod. 12, 29. ⁶ ib. 14, 28.

⁷ Is. 37, 36.

^{4. sanitate}

^{5. gaudio et pace,}

^{6. vita.}

Israëlitae praeterea innumeri in deserto, propter murmurations, variis mortis generibus interierunt¹.

Septimo denique peccatum est causa *trium* illorum terribilium malorum, quae Davidi proposita fuerunt², ut *unum eorum* in ultionem peccati admissi deligeret: *nimirum, famis, belli et pestilentiae*, quibus flagellis innumera hominum multitudo summa cum miseria et rabie perire solet. Ex peccatis quoque proveniunt *terrae motus, maris tempestates, aquae diluvia, ignes, fulmina, grandines, tonitrua, aliaque his similia*: quia quum peccatum sit universalis conditoris injuria, omnes creaturae velut instrumenta in ultionem sui creatoris conspirant. Haec omnia mihi metipsi applicans et miserias, quas in me experior, cernens, intelligam, eas mihi justissime ob scelera mea irrogari, et certa experientia cognoscam, uti Jeremias propheta inquit: *Quia malum et amarum est, dereliquisse me Dominum Deum meum et non esse timorem ejus apud me*³. Quamobrem ex horrore, quo poenas hasce temporales refugio, detestationem culpae concipiam, dicamque animae meae: *Si miserias et aerumnas praesentis vitae adeo pertimescet, cur iniquitatem, quae causa illarum est, non magis reformidas? Si paupertatem et ignominiam horres, cur peccatum, a quo illae existunt et proficiscuntur, non detestaris? Si aegritudinem corporis fugis, cur animae infirmitatem non magis refugis? quum illa in temporaneam mortem, haec vero in sempiternam desinat?* O Deus aeterne! superna, quaeso, luce cor meum illumina, ut ex formidine poenae corporis discam timere culpam et miserias animae.

Immittuntur
quaelibet
mala tempo-
ranea.

Aff. timoris
et doloris.

¹ Num. 11, 33; 16, 49. ² 2 Reg. 24, 13.

³ Jer. 2, 19.

PUNCTUM II.

Secundo cogitabo, peccatum esse malum praedictis omnibus malis temporalibus incomparabiliter majus¹, usque adeo, ut nec illis omnibus simul pars minima poenae, quae vel unico tantum mortali peccato debetur, persolvi queat, cujus rei nonnullas SS. Patrum rationes claras mecum expendam. *Earum prima sit:* quia mala omnia recensita privant bonis *creatis*, quae certis limitibus ac terminis bonitatis circumscripta sunt; at peccatum spoliat bono *infinite*, Deo videlicet. Et quemadmodum *solus Deus* per excellentiam *bonus* appellatur², quoniam caeterae res conditae, quamvis aliqua bonitate praeditae sint, si eum Deo conferantur, sunt quasi non essent: ita quoque peccatum absolute *malum* nominari potest, quia malitia reliquarum miseriарum, si cum peccato componatur, est quasi non esset; nec omnes illae miseriae simul junctae efficere possunt, ut *malus* denominer, si peccatum absit; quum e contrario solum peccatum hanc mihi appellationem possit imponere, etiamsi caeterae omnes miseriae absint. Hinc fit, ut tametsi omnes calamitates praesentis vitae, paupertas, dedecus, morbus, dolores, tristitia, persecutio, cum omnibus tormentis, quae SS. Martyres perpessi sunt, simul me premerent, non tamen adaequarent *miseriam* vel unius peccati mortalit: ideoque alacri et gaudenti animo potius haec omnia perferam, quam unum crimen letiferum admittam, exemplo commotus insignis illius martyris in libris Machabaeorum, qui satellitibus acerrima supplicia minantibus, nisi mandatum unum divinae legis, ut ipsi volebant, transgrederetur, respondit, *praemitti se velle in infernum*³: quod perinde est, ac si dixisset,

His tempora-
libus malis
peccatum in-
finito majus:

1. privat bo-
no infinite;

2. solum est
malum.

¹ S. Thom. I. q. 48. a. 6. ² Luc. 18, 19.

³ 2 Mach. 6, 23.

malle se summis cruciatibus et contumeliis mactari,
in frusta concidi et mille sub terram stadiis dejici,
quam hujusmodi scelus committere.

O martyres gloriosissimi! qui vos ad immanissima
quaevis tormenta et mortem ipsam obeundam quam
promptissimos obtulistis potius, quam letale aliquod
crimen vel ad momentum admireretis, vos ego sup-
plex oro, ut talem mihi a summo et sempiterno Rege
precibus charitatem ac fortitudinem impetreretis, ut pec-
cati devitandi causa quamcumque poenam parvifaciam.

Ad praedictorum confirmationem et illud facit,
quod malum *culpae* usque adeo excedat *poenae* malum,
ut Deus, quamvis sit infinite bonus, possit auctor esse
et causa cuiusvis *poenae*, imo juxta illud Amos pro-
phetae¹: *Si erit malum in civitate, quod Dominus non*
fecerit, omnium hujusmodi malorum auctor est Deus,
quia illa nec ipsum efficiunt malum, nec ejus bonitati
adversantur: at *culpae* etiam minimae nullo pacto
auctor aut causa esse potest, eo quod illa bonitati
ejus aduersetur, quae, ut Habacuc propheta testa-
tur², *respicere ad iniquitatem non poterit*, approbando
videlicet eam, vel sibi in ea placendo.

Eadem ex causa, quum Deus humanam carnem
indueret, potuit in se omnia mala *poenae*, quae in
mundo erant, assumere; at ut in illum vel minima
culpa caderet, fieri omnino non poterat³: imo citius
Christus Dominus praeter omnia tormenta et con-
tumelias, quas passus est, ad multo etiam majores et
acerbiores, si fuisset necessarium, sese obtulisset,
quam vel minimum aliquod *peccatum* admisisset. Cujus
ut ego vestigiis inhaereum, idem faciendum statuam.

O Deus purissime! qui, quum ab omni culpa et
poena liber atque immunis esses, nostram naturam
assumere, poenisque nostris te subjicere voluisti, ut

3. Deus
hujus mali
auctor esse
nequit.

4. Christus
mala poena,
sed non cul-
pam assu-
mere po-
tuit.

¹ Amos 3, 6. ² Hab. 1, 13. ³ S. Thom. III. q. 14 et 15.

manifestum faceres, quanto odio et horrore *culpam* prosequereris: in praesenti vita *poenis* et cruciatibus me afflige, dummodo a culpa liberes in aeternum.

Hinc deducitur *tertia* ratio, quae gravitatem culpae multo evidentius declarat: nimurum quod Deus infinita sapientia sua praesentis vitae *mala* ordinet ad medicinam peccati¹. Quum autem nullus medicus, qui alicujus prudentiae sit, magnum aliquod malum faciat in minoris mali curationem, manifestum hinc sumitur indicium, omnes hasce miserias minores ac leviores esse, quam *peccatum*. Ac propterea piissimus Salvator ac Medicus noster Jesus Christus voluit immania *supplicia* in passione et morte subire, ut nos a *criminibus* nostris eriperet. Quae nihilominus tormenta, quamquam multo acerbiora exstisset, sceleribus tamen nostris paria non essent, neque ad eorum curationem et satisfactionem *sufficerent*, nisi persona patiens infinitae dignitatis esset ac sanctimoniae.

Ex quo tum *odium* maximum et horrorem tam Aff. horroris et odii. gravis morbi concipiam, cui curando adeo acerba sint pharmaca et antidota necessaria; tum magnam solidamque in meis adversitatibus tolerantiam habere studebo, apud me statuens, eas, etsi acerbissimae essent, incomparabiliter tamen iniquitatibus meis esse mitiores, et ideo dicam, quod scriptum est in libro Job²: *Peccavi et vere deliqui; et, ut eram dignus, non recepi.* O coelestis medice! qui plagarum mearum gravitatem probe cognitam et perspectam habes, *hic ure, hic seca*, dummodo reddas me sanitati.

PUNCTUM III.

Tertio cognoscitur peccati gravitas, quum ad poenas aeternas comparatur. *Primum* enim tantum illud est malum, ut, posteaquam omnium malorum prae-

5. Malum poenae medicina contra cul-
pam.

¹ S. Thom. I. q. 48. a. 6. ² Job 33, 27.

Malum cul-
pae confertur
cum malo
poen. aet.:

1. hae non
minimuntur,
etsi iam in-
fletae teu-
porales.

sentis vitae, quae paulo ante sunt enumerata, causa fuit, ac si nihil illa essent, sempiterna quoque futurae vitae mala perinde infert: quia Deus peccatori in sceleribus suis perseveranti ita etiam illa infligit, ac si nulla in eum animadversione in hac vita usus fuisset, adeo ut nec *decem Aegypti plagae*, nec *ignis*, qui ignominiosam *pentapolim exussit*, nec *flagella infelicitis Jerosolymae*, nec poenae et calamitates, quas peccatores Deo rebelles in hac vita patiuntur, ad rationes et computum acceptentur aut quidquam momenti allaturaे sint ad alleviationem tormentorum inferni: quae potius eadem intensione illis infligentur, ac si nihil unquam in hac vita sustinuissent.

Hinc est, quod propheta Nahum negligens et parvipendens hujus vitae castigationes dicit: *Non consurget duplex tribulatio*¹, tum quod castigationes istae censeantur quasi non essent, tum quod aeternorum tormentorum sint quasi *principium*.

2. Illa seve-
ritas justis-
sima.

Secundo, perpendam justissimae hujus severitatis rationem. Nam peccatum, quum sit injuria quaedam *infinita*, eo, quo superius declaratum est, modo, omnes vero vitae praesentis poenae sint *finitae*, non esset inter poenam et culpam aequa proportio, nisi aliae succederent poenae, quae aliquam sibi conjunctam haberent infinitatem, cuiusmodi sunt illae *inferni* ex duplice capite, tum quod *aeternae* nec ullum duratio- nis finem habiturae sint, tum quod bono *infinito* pri- vent, *visione* videlicet Dei. Unde S. Augustinus², quamvis peccatoribus, inquit, *judicium* universale in mundi termino subeundum non foret; quamquam per omnem aeternitatem in summa deliciarum hujus mundi affluentia sine ulla poenae formidine, victuri essent: attamen ob hoc solum, quod a felicissimo Dei con- spectu aeternum separarentur, amarissime illis flendum

¹ Nah. 1, 9.

² In Ps. 49. v. 3 (n. 7).

esset; neque enim ullam huic parem poenam vel animo comprehendere potest, qui ex vivae fidei lumine novit, quid sit Deus. Sed *quoniam haec amantibus duntaxat poena est, non contemnitibus*; paucissimi vero in hac vita illam sentiunt: alia quoque illis poena, quam omnes sentiant et qua vehementissime crucientur, constituta est, ardentissimi videlicet gehennae *ignis*, in cuius comparatione poenae hujus vitae *levissimae* sunt, ac si poenae non essent. Quomodo igitur non contremiscam, in peccatis meis obstinatus haerere, qui hoc ipso mereor, ut duplex in me consurgat tribulatio, et *duplici contritione me conterat*¹ Deus; temporalis enim castigatio vestigium quoddam, sive principium est suppliciorum aeternorum. O Deus immense! libera me ab hac rebellione et obstinatione, ne tantam subeam miseriam.

PUNCTUM IV.

Postremo considerabo *summum*, quod verissime de peccato dici potest: nimirum, quum tam sint immania mala solius poenae, quae damnati sustinent in inferno, peccatum tamen omnibus illis incomparabiliter majus *malum* esse, usque adeo, ut si quis inferni tormenta sine peccato pateretur, alias vero unum duntaxat *letale* peccatum admitteret, hic multis partibus pejor illo et miserior existimandus esset. Et si uno in latere omnia inferni suppicia sine culpa aliqua constituerentur, in altero autem unicum duntaxat mortiferum crimen, mihiique unum e duobus his eligendum foret, citius ego, ait S. Anselmus², in inferni tormenta me projicerem, quam vel unum letale peccatum admitterem. Et potius cum S. Eleazaro dicierem, *praemitti me velle in infernum* sine peccato,

Malum cul-
pae malo
poenae
aeternae
gravius.

Neque tamen
haec compa-
ratio neces-
saria.

¹ Jer. 17, 18. ² De S. Ans. similitudinibus c. 191.

quam in vivis manere cum illo, eo quod *mors* culpae, ut verbis Sapientis¹ hoc sensu utar, sit *mors nequissima et utilis potius infernus, quam illa*. O Deus immense! verissimam hanc sententiam quam altissime cordi meo imprime, ut multo vehementius *peccatum, quam infernum extimescam*: quia revera non est pejor *infernus, quam vivere in peccato*.

Anima mea, summa acerbitate plange scelera tua, non modo, quia illis *infernum commerueris*, sed multo magis, quod grande malum contra Deum perpetraveris. Desine a peccatis, ne forsitan Deus *percutiat te plaga inimici, castigatione crudeli*², permittens te in sceleribus tuis indurari, ut postea aeternis suppliciis in te animadvertis.

Quoad ultimam hanc exaggerationem advertendum est, non idecirco eam adjectam esse, quod necessarium sit, hanc fieri comparationem, quum nullus unquam *inferni supplicia subiturus sit sine peccato, nec ejusmodi casus evenire possit, ut pro peccato vitando infernus sit eligendus; verum, ut evidentius liqueat, quam ingens malum sit peccatum et quam dignum, quod majore in horrore et odio habeatur, quam ipse infernus*. Propterea S. Ambrosius³, nullam, ait, poenam esse graviorem vulnere conscientiae, nec ullum severius judicium, quam domesticum illud, quo quisque seipsum judicat esse reum. Etiamsi, inquit idem Sanctus, justo annulus Gygis daretur, cuius beneficio latere posset, quum delinqueret, non tamen peccatum admitteret, quia non formidine poenae, sed horrore peccati et amore virtutis illud declinat.

Quae in hac meditatione generatim dicta sunt, apertiora fient ex iis, quae in sequentibus de quatuor hominis novissimis et particularibus, quae septem capitalibus peccatis respondent, animadversionibus dicentur.

¹ Eccli. 28, 25. ² Jer. 30, 14. ³ De offic. I. 3. c. 4. (n. 24).

MEDITATIONES

de hominis novissimis, ad excitandum peccati odium.

Meditationes de hominis novissimis, quae sunt: mors. et sepultura, judicium particulare et universale, infernus vel purgatorium, et gloria coelestis, efficacissima sunt ad permovendas hominum mentes ad peccati detestationem et firmum animi propositum concipiendum illud totis viribus fugiendi. Nam propterea inquit Ecclesiasticus: *Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis*¹. Moyses quoque his verbis Israëliticum populum affatur: *Utinam saperent, et intelligerent, ac novissima providerent*²: quibus indicat, veram sapientiam, intelligentiam et providentiam nostram consistere in meditatione ac ruminatione diligentí harum rerum, quae in fine vitae nobis eventuræ sunt, sic eas præveniendo, ut ne imparatos opprimant. *Nominatim vero mortis meditatio eam vim habet, uti quotidiana docet experientia, ac propterea omnes, in quacumque trium viarum, purgativa, illuminativa, et unitiva, versentur, utilissime sese in ea exercebunt, diverso licet fine: tyrones, ad peccatorum suorum purgationem, priusquam mors illos occupet et imprudentes e medio tollat; proficientes, ut totis viribus virtutum acquisitioni instant, statuentes secum, tempus merendi esse brevissimum, et mortem illud velocissime praecidere; perfecti, ut res omnes conditas perfecte atque ex animo contemnant, ingentique desiderio Creatori suo per amorem conjungi atque uniri satagant.* Quamobrem, etsi tradimus considerationes, quae omnibus universim conducant, sed eas maxime, quae conferunt ad purgativam, de qua nunc agimus.

¹ Eccli. 7, 40.² Deut. 32, 29.

MEDITATIO VII.

De proprietatibus mortis.

In hac meditatione nonnullas mortis proprietates proponemus, finesque, quos in illis Deus nostrae utilitatis causa potissimum spectavit: quas ad tria praecipua capita reducemos.

PUNCTUM I.

M. certitudo. Prima igitur mortis proprietas est, quod sit certissima, ita ut nullus omnino tempore a Deo praestituto eam possit evadere.

Carea quod *primo* mihi expendendum erit: Deum jam inde ab aeterno *mensuratos* apud se *habere annos vitae* uniuscujusque hominis; imo mensem, diem et horam, in qua quisque moriturus sit, in notato habere, *qui*, uti S. Job ait, *praeteriri non poterunt*¹: nec regum aut summorum hujus mundi monarcharum aliquis sibi vel alteri vel unicum vitae momentum potest adjicere ad id, quod Deus decrevit. Ac proinde, sicut in hanc lucem ingressus sum die et hora, qua Deo placuit, non ante: ita lucem quoque hanc deseram die et hora, qua Deo visum fuerit, non postea, ut hinc intelligam, me omnem diem, quo vivo, ex gratia ab eo accipere, sicut eos, quibus vixi, eadem gratia accepi, quum Deus spatia vitae meae potuerit abbreviare atque praecidere, quemadmodum aliis fecit, qui vel in utero matris, vel in pueritia vivere desierunt. Igitur quum vita mea a Deo tota dependeat, justum est, me universum illius tempus in ejus servitium, qui illam mihi impertitur, impendere, ac pro summa ingratitudine reputare, vel unicum illius momentum in ejus offensione consumere.

Deus ab aeterno cuilibet certos terminos statuit.

¹ Job 14, 5.

Secundo recolam, Deum hoc suo decreto nonnullis hominibus dies, quibus supra terram juxta naturalem suam complexionem vivere poterant, abbreviare vel producere propter secretos suavissimae suaे providentiae fines. Nonnullis enim propter suas vel aliorum Sanctorum orationes dies vitae prorogat: quemadmodum fecit Ezechiae regi, cui quindecim annos vitae adjecit¹, eo quod magna cum instantia et lacrymis id postulasset; idem quoque accidit in defunctis, miraculose ad Sanctorum preces resusecitatis. Aliis vitam abbreviat vel ad ipsorum salutem, dum, ut ait Sapiens, rapit illos in infantia, ne malitia mutaret intellectum illorum, aut ne fictio deciperet animas eorum², vel e contrario in poenam gravium scelerum, praecidendo eorum gressus, ne graviora alia prioribus adjiciant. Nam ideireo David de talibus ait: Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos³. Nonnunquam vitam aliquibus breviat in levioris alicujus criminis punitionem, quemadmodum evenit prophetae illi, qui alterius astutia circumventus manducavit in loco, in quo Deus illi cibum sumere prohibuerat⁴.

Ex quibus omnibus eliciam firmum propositum propositum. ita deinceps vitam meam instituendi, ut Deus propter peccata mea illam non abbreviet, rogans illum cum Psalmista⁵: Ne revoce me in dimidio dierum meorum, accelerata morte: memento, annos tuos aeternos esse, ideoque meorum, qui pauci sunt, commiseratione tangere.

PUNCTUM II.

Secunda mortis proprietas est, eam quoad diem, locum et modum esse omnibus hominibus incertissimam solique Deo manifestam.

Incertitudo circumstan-
tiarum.

¹ Is. 38, 5. ² Sap. 4, 11. ³ Ps. 54, 24.

⁴ 3 Reg. 13, 24. ⁵ Ps. 101, 25.

Abbreviatio
vitae poema
vel gratia.

1. qualis?

Circa quod primo mecum expendam, neminem scire posse diem et horam, qua sibi sit moriendum, neque locum aut occasionem, qua mors ipsum occupabit, nec mortis genus, quo sit ex hac vita tollendus, naturaline (praevia nimirum infirmitate, quamvis incerto morbi genere) an vero violenta, ut igne, aqua, hominum aut ferarum violentia, an fulmine de coelo, tegula fortuito e tecto delapsa, an demum alio mortis violentiae genere necandus sit. Hoc tantum novit quisque, mortem sive infirmitatem extremam illiusque occasionem repente venturam, hominemque imprudentem, ac de illa minime omnium cogitantem adorituram, more latronis, qui nocturnis horis furtim in aedes irrumpit, ut nos spoliet¹, et quidquid pretiosi repererit, auferat. Dies enim Domini, dicente Paulo Apostolo², sicut fur in nocte, ita veniet, ut domos corporum nostrorum condescendat, indeque omnium, quod habemus, pretiosissimum, id est animam, abstrahat, judiciumque de ea faciat.

2. cur?

Secundo exquiram apud me, quem in finem voluerit Deus horam mortis hominibus esse occultam: nimirum, ut nos ad vigilantiam ingenti hujus horae formidine excitaret, quo illam poenitentia peccatorum praeveniremus, antequam mortis hora nos occupet, et quodcumque facere potest manus nostra in meritorum et virtutum acquisitione, aliisque piis laboribus, instanter operemur³, dum lucem habemus, ut non, candelæ ex improviso deficiente, tenebrae nos comprehendant⁴. Hoc monuit Christus, dum parabolas, quas in hanc rem produxerat, his verbis concludit: Vigilate, quia nescitis diem, neque horam⁵; estote parati, quia, qua hora non putatis, Filius hominis veniet⁶. His ego verbis me ipsum identidem exhortabor mihi que-

¹ Matth. 24, 42. 50. ² 1 Thess. 5, 2. ³ Ecclæ. 9, 10.

⁴ Joan. 12, 35. ⁵ Matth. 25, 13. ⁶ Luc. 12, 40.

dicam¹: *Praeceinge lumbos tuos diligenti passionum ac vitiorum mortificatione, et lucernae ardentes virtutum ac bonorum operum sint in manibus tuis*, et summa vigilantia *exspecta Dominum tuum*; veniet enim die, *qua non speras, et hora, qua nescis*, et quam tu minime cogitas, illa fortassis est, quam ille ultimam esse decrevit: in qua nisi te bene paratum inveniret, heu quam eris deceptus!

*Tertio statuam apud me, omnes mortes improvisas ac repentinis, quae unquam evenerunt, et quotidie eveniunt, esse totidem admonitiones, quibus me Dominus hujus veritatis admonet, quo metu concepto, ingenti cum sollicitudine ad instantem mortem me praeparem: mors enim, quae hominem quemcunque occupavit, me quoque adoriri potest. Quamobrem, quando intueor aut referri audio, nonnullos repente gladio cecidisse, alios hostium suorum manibus interemptos esse, alios, cum sani dormitum concessissent, extremum mortis somnum obdormivisse, metum inde atque documentum accipiam: quum sit possibile, me quoque hujuscemodi repentina morte et ex improviso tolli. Ideoque diligenter mecum perpendam, ob quodecunque mortiferum crimen mereri me, simili morte muletari, nisi statim confugiam ad asylum poenitentiae, quod Christus indicavit, quum similes duo casus per illa tempora evenissent, interimente vide-licet Pilato Galilacos quosdam, et turri Siloë Jerosolymis repentino casu octodecim homines conterente; quum enim haec ei relata essent: *Putatis, inquit, quod hi Galilaei et Jerosolymitae prae omnibus Galilaeis et Jerosolymitis peccatores fuerint, quia talia passi sunt?* Non, dico vobis; sed, nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis². Quod perinde est, ac si dixisset: Quando videritis, quempiam repentina et in-*

¹ Luc. 12, 35 sqq.

² ib. 13, 2. 3.

felici morte tolli, nolite vobis inanem promittere securitatem, reputantes vobiscum, hoc illi evenisse, quod multis et gravibus peccatis implicitus esset: quia vere affirmo vobis, quod omnis peccator, etiam cuius peccata tam gravia non sunt, nisi poenitentiam agat, hac animadversione eodemque modo, ut illi perierunt, perire sit dignus.

Timor cuiuslibet peccati mortalisi.

Quum haec igitur ita se habeant, quomodo non timeo, vel una *hora* in *peccato mortali*, cujuscunque generis illud sit, permanere? Quis mihi securitatem tribuit, non venturum super me simile flagellum, quod justissime promerui? Quis me solum a generali hac Christi in peccatores impoenitentes interminatione immunem fecit? O miser et infelix peccator! *miserere animae tuae*¹ et da operam, ut Deum per poenitentiam places, priusquam derepente in hanc misericordiam incidas.

PUNCTUM III.

Semel tantum mori licet.

Tertia mortis proprietas est, quod semel tantummodo subeunda sit, juxta illam Apostoli Pauli sententiam ad Hebr.: *Statutum est hominibus semel mori*². Ex quo sequitur, errorem ac detrimentum malae mortis, quum sit omnium summum, nullum tamen in omnem aeternitatem habere remedium, quemadmodum sors bonae mortis felicitatem aeternam adfert sine jacturae periculo. Si itaque semel in mortali peccato defunctus fuero, nunquam reperturus sum medium ad jacturam hanc reparandam, quia, uti Salomon inquit, *si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit*³. Id est: Si homo a morte praecisus ad aquilonem inferni propter obstinationem in peccatis ceciderit, nullum illi unquam

¹ Eccli. 30, 24.

² Hebr. 9, 27.

³ Ecclae. 11, 3.

superesse remedium, quo gratiam Dei recuperare aut poenas evadere valeat; si vero ad austrum coeli ob perseverantium in gratia Dei ceciderit, nullo unquam tempore formidabit, se aut crimen aliquod denuo admissurum, aut coelestem gloriam amissurum.

Ex harum rerum viva et efficaci consideratione <sup>Aff. stuporis
de mea incuria.</sup> primo quidem in me ipso obstupescam et admirabor, quomodo fieri possit, ut maxima fidei certitudine ista credens, in tanta nihilominus salutis meae incuria et voluntaria rerum, quarum mea maxime interest, *oblivione vivam!* Deinde operam dabo, ut me ipsum excitem ad amplectendam citissime poenitentiam et morum correctionem spiritusque fervorem, supplici prece Dominum rogans, ut arborem vitae meae tali tempore, loco et occasione succidat, ut non ad aquilonem inferni, sed ad austrum coeli cadat.

Examinabo quoque me ipsum, uti S. Bernardus¹ monet, si Deus me modo praecideret, ad quod latus casurus essem, et enitar, securam reddere causam meam, dignos verae poenitentiae fructus proferendo, quibus arbor ad austrum coelestis gloriae inclinatur, ut, si tum praecisa fuerit, in eam transplantetur.

* *Quibus vero practicis deceptionibus homines circa tres predictas veritates circumveniantur, meditatione 12. declarabitur.*

MEDITATIO VIII.

De iis, quae homini morti vicino afflictionem et anxietatem adferunt.

Ea, quae me in hora mortis vehementer torquere, et ingentem moerorem animo meo adferre poterunt, ad tres ordines reduci possunt. Aliqua enim sunt jam praeterita, nonnulla

¹ S. Bern. serm. 49. ex parvis (ord. nov. 85. de diversis).

adhuc praesentia, alia futura. Quae ut efficacius sentire valeam, imaginabor, horam illam terribilem jam mihi esse praesentem, meque in lectulo a medicis desperatum, atque omni spe vitae destitutum jacere. Quod quidem persuaderi non est difficile, quum fieri possit, mihi haec dicenti, legenti, aut cogitanti unicum tantum vitae diem superesse; quumque certum sit, diem quendam mihi ultimum esse futurum, possem animo statuere, hunc ipsum esse, qui jam adest.

PUNCTUM I.

Primo igitur considerabo, quantum mihi cruciatum et afflictionem allatura sit *memoria rerum praeteritarum*, quarum praecipuas percurram.

Primo horrendum in modum torquebit me praeteritorum peccatorum recordatio: omnium puta carnis libertatum, ultiōnum, libidinum, ambitionum, aliarumque cupiditatum inordinatarum, quibus arsi toto vitae meae decursu; quin et tepiditatum in divinis obsequiis et aliarum negligentiarum et omissionum, cum reliquis vitiis, quae needum satis deflevi et emendavi. Imaginabor itaque ex omnibus peccatis constitui quasi exercitum quendam taurorum, leonum¹, tigridum aliarumque ferarum me obsidentium et cor meum dilaniantium, vel exercitum quendam horribilium vermium, conscientiam meam rodentium et remordentium ita, ut non opes, non deliciae, quibus gavisus fui, suffeciturae sint ad trueulentas eorum fauces obturandas: quia post voluptatem culpae nihil remanet, nisi acerbitas poenae, et post dulce vinum sensualium voluptatum epotum cogar faeces amarissimas exhauire². Tunc implebitur, quod vates regius ait³: Circumdederunt me dolores mortis, et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me, praecoccupaverunt me laquei mortis. O dolores amarissimos! O

¹ Ps. 21, 13.

² Ps. 74, 9.

³ Ps. 17, 5. 6.

Præteritorum recordatio:

1. peccatorum;

torrentes rapidissimos! O laqueos arctissimos! e quibus propriis viribus me expedire non valebo, et vix ad utilitatem meam illos convertere: dolorum namque amaritudo provocabit me ad diffidentiam, torrentium vehemens furia mentem meam perturbabit, laqueorum angustiae guttus meum stringent, ut veniam a Domino flagitare nequeam, cacodaemone sic urgente, ne ab illis expediari.

Anima mea! defle, et confitere diligenter peccata tua in vita, ne in morte turbent crucientque te. Ne dixeris: *Peccavi, et quid mihi accidit triste?*¹ Subito enim transiet gaudium et succedet violenter tristitia. *De propitiato peccato noli esse sine metu*², ne, quod in vita negligenter lacrymis expiasti, in morte revirescat.

Haec et ejusmodi alia documenta, quae Ecclesiasticus cap. 5. tradit, eliciam ex hac consideratione, firmo animi proposito, in opus ea quamprimum conferendi.

Secundo expendam mecum, tunc non modo afflicturam et cruciaturam me recordationem peccatorum, verum etiam temporis pretiosissimi et plurimarum occasionum jacturam, quae ad negotium maximi ponderis, id est salutis meae, tractandum mihi concessae erant. Tunc desiderabo vel unicum diem ex multis, quos dormiendo, ludendo, confabulando perdidii; nec mihi dabitur. Tunc maximum ex eo animi dolorem percipiam, quod sanctissima Ecclesiae sacramenta, orationis et pietatis exercitia non frequentaverim, divinis inspirationibus non responderim, concionibus verbi divini non interfuerim; eleemosynas in pauperes non erogaverim, nec amicos mihi fecerim, qui me in aeterna tabernacula susciperent, Sanctos nullo speciali cultu ac veneratione affecerim, qui in tremendo hoc articulo intercessorum et advocatorum munere pro me fungi possent. Tunc firma proposita, si vita pau-

<sup>2. neglecta
bonorum
operum.</sup>

¹ Eccl. 5, 4. ² ib. v. 5.

lisper prorogaretur, ea perficiendi, quae, quum facultas adesset, neglexi, erunt forte mihi inutilia, quemadmodum fuerunt infelici regi Antiocho, Israëliticae gentis persecutori immanissimo, de quo, in mortis articulo exsistenti, licet ingentibus Deum promissis oneraret, Sacrae Literae dicunt¹, quod *orabat hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus*: non quod Deo misericordia, sed quod ad eam obtinendam vera dispositio infelici illi deesset, quia omnia haec proposita ex timore pure servili proficiscebanfūr, erantque instar praeli, ad salutem violenter extorquendam, quasi Deum sicut homines circumvenire posset.

Sequar nunc
judicium
mortis.

Ex hac consideratione colligam, horam mortis talem esse, quae omnes dolos ac fraudes releget, eo quod tunc multo aliter de rebus ipsis judicetur, quam modo; reputabo namque, *vanitatem esse*², quod prius existimabam esse sapientiam, et e contrario, sapientiam esse, quod ante rebar esse stultitiam. Vera igitur sapientia in eo consistit, ut modo statuam facere, quae tunc fecisse vellem, idque statim opere exsequi. Lex namque communis et ordinaria est, quod is, qui sanctam et innocentem vitam agit, sancte quoque moriatur; qui autem seclerate vivit, similem quoque exitum sortiatur. Speciatim vero firmum faciam propositum, nullum temporis punetum nec ullam profectus occasionem omittendi, memor illius, quod dicit Ecclesiasticus: *Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te praetereat*³, sed commodum ex omnibus haurias, ad illius, qui ea concedit, laudem et gloriam.

PUNCTUM II.

Separatio a
rebus praesentibus:

Secundo considerabo ingentem afflictionem animae meae, quae ex derelictione omnium rerum praesentium orietur, si eas mala conscientia aut inordinata affectione

¹ 2 Mach. 9, 13.

² Ecclae. 2, 11.

³ Eccli. 14, 14.

possideo: ideoque persuadeo mihi, quod in ea hora invitus et omnino nolens *tria* potissimum rerum genera relinquere cogar.

Primum divitias, dignitates, officia, voluptates ac <sup>1. ab omni-
bus rebus
externis;</sup> possessiones, quas habeo; nec earum rerum quidquam mecum ferre potero, et quo hisce bonis locupletior fuero, eo majore animi moerore illa relinquam: Quia *mors amara est homini pacem habenti in substantiis suis*¹, et longiorem adhuc vitam, quo diutius illis frui valeat, desideranti. Hanc vero acerbitatem majorem in modum augebunt peccata, quae in earum acquisitione aut usu commissa fuerunt, sic divina justitia ordinante, ut quae vitiosarum hominis voluptatum instrumenta fuerunt in vita, eadem carnifices sint et tortores in morte. Tunc adimplebitur, quod in lib. Job de peccatore scriptum est: *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias, quas devoravit, evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus. Caput aspidum suget, et occidet eum lingua viperae*². Quod perinde est, ac si dixisset: Deliciae ac voluptates ejus convertentur in *fel*; opes *nauseam* et molestiam illi parient, nec tamen animum adjiciet, ut vel de eis disponat, vel eas relinquat, quoadusque mors illas vi auferat; eum vero serpentibus ac viperis inferni torquendum propterea tradet, quod cum peccato illas acquisierit et possederit.

Secundo, eadem hora separabor a parentibus, fratribus, amicis, aliisque omnibus notis, quos vel naturali vel alio sive licito sive illicito amore dilexi. Quum vero non deseratur sine dolore, quod cum amore possidetur³, quo major est amor in rem possessam, eo necesse est majorem esse doloris sensum, quando ea relinquitur; incredibilis ergo tunc me dolor exagitabit

¹ Eccli. 41, 1. ² Job 20, 14—16.

³ S. Greg. M. Moral. l. 1. (in Job 1, 3).

ob hanc a personis et rebus mihi charissimis separationem, quibus anima mea est conglutinata, cuius doloris atque anxietatis vi regis illius in verba prorum-pam: *Siccine separat amara mors?*¹ Fierine potest, ut ego illos, quos ingenti complector amore, derelinquam? ut amplius eorum conspectu et contubernio non fruar? O mors amara! cur animum meum tanta complex amaritudine et magno cum moerore divellis a me, quod magno cum gaudio possedi?

3. ab ipso
corpo.

Tertio et postremo, eadem hora animae meae deserendum erit corpus, cum quo veterem et arctissimam habuit amicitiam; atque porro mundus et omnia, quae mundi sunt, sine spe, ullo unquam tempore ad illa redeundi, eaque videndi, audiendi, gustandi, aut tangendi. Et si immodico amore corporis, vitae reliquarumque rerum mundi hujus visibilis teneor, necesse est, ut in hac separatione maximus me dolor opprimat. Quod facile conjicere possum ex ingenti molestia et moerore, quo afficiar, quando opum, honoris, aut famae jacturam facio; aut a meis divulsus, a patria exsulare et in aliena regione peregrinari cogor; aut quando aliquod membrum a corpore mihi praescinditur. Haec enim omnia simul et confertim evenient mihi in morte, adjuneta alia conditione multo acerbiore, nimirum quod omnis sublata sit spes ea in hac vita recuperandi.

Ergo iam
munc mente
me separabo.

Posteaquam ea, quae in unaquaque harum trium considerationum posita sunt, diligenter expendero, ingrediar meipsum et examinabo, num immodico rerum illarum amore detinear. Quod si ita esse deprehendero, enitar, illum vi hujus considerationis et usu mortificationis radicitus extirpare: hoc enim est *in vita* et magno emolumento mori, mortem ipsam antevertendo, ut quum venerit, non sentiatur, quemad-

¹ Re . 15, 32.

modum faciunt religiosi, qui terrena omnia Christi amore deserunt, quem supplici prece obtestabor, ut gratiam et opem ad hoc ipsum agendum mihi largia-
tur, dicens: O Deus aeterne! *in cujus manu sunt animae justorum, quas sub tali protectione atque tutela non tangit tormentum mortis*¹, exstirpa ab anima mea om-
nium rerum visibilium inordinatum amorem, ut, quum eas reipsa relinquam, nullo afficiar dolore. Anima mea, si triplici hac mortis amaritudine non vis tangi ac molestari, noli ea diligere, quae mors tibi auferre potest; facile enim et sine dolore deseres, quae sine amore possederis.

Ponderabo quoque in eisdem considerationibus, magnam esse dementiam, propter ea, quae post bre-
vissimum tempus relicturus sum, Deum offendere et aeternam animae meae salutem in diserimen vocare:
quocirca proponam firmiter, quidquid in hoc pericu-
lum me conjicere possit (sive homo, sive aliud quod-
vis temporale bonum sit), illud devitare, illique mori,
antequam propter illud Deo moriar, prorsusque ab-
jicere et abdicare, antequam me illud a Deo abstrahat.
Propterea namque Christus Redemptor noster dicit,
*se venisse in terram, non ut pacem ferret, sed gladium et separationem*², separando hominem ab omnibus, quae sempiternam illius salutem praepedire possint. O dul-
cissime Servator! trade mihi nunc gladium mortifica-
tionis, ut amputem a me, quidquid possit me separare
a te; et omnibus creatis rebus salubriter moriar, ut
tibi Creatori meo in omnia saecula saeculorum vivam.
Amen.

Quanta de-
mentia prop-
ter ultimam
reiu Denino
offendere.

PUNCTUM III.

Tertio expendam tecum, quantam afflictionem et ^{timor futu-}
angustias in hora mortis allaturus mihi sit timor red-
dendae rationis et severi Dei judicii, post mortem

¹ Sap. 3, 1. ² Matth. 10, 34; Luc. 12, 51.

mox subeundi; nec non ignorantia sententiae, quae in meae salvationis negotio ferenda est.

1. ob dubiam
judicia sententiam;

Hujus timoris magnitudo tres maxime ob causas vehemens erit. Quarum *prima* est: quia malum, quod timetur, est omnium malorum supremum, malum aeternum et irremediabile, ad cujus januas jamjam approxinquo; *secunda*: quia sententia, quae ferenda est, erit *definitiva* et irrevocabilis, et nemine resistente statim exsecutioni mandabitur; *tertia*: quia causa ex parte mea est vehementer *dubia*; quandoquidem constat mihi de admissa *culpa*, de vera autem ejus poenitentia non ita, et conscientia certo accusat, quod summum hunc judicem offenderim, non tamen dictat, quod bonis eundem actionibus placaverim, ut propitiū eum propterea sim habiturus: *Nescit enim homo, utrum amore, an odio dignus sit*¹, et *quamvis nihil mihi conscius essem, sed non in hoc justificatus essem, quia qui judicat me, Dominus est*², et fieri potest, ut ipse reperiat, quod ego non invenio.

Propter has omnes causas erit timor hic saevissimus. Si enim, qui litem seu controversiam habent de aliquo negotio, in quo tota illorum substantia, honor et vita vertitur, die illo, quo sententia pronuntianda est, magno metu premuntur; quanto majoris timoris cruciatus animum meum premet ac vexabit, quum diei proximus ero, quo definitiva salvationis vel condemnationis meae sententia est proferenda? si tunc viri magna etiam sanctitatis laude celebres insolito timore concutiuntur, quantus me miserum ac infelicem peccatorem timor et horror invadet?

2. ob astus
daemonis.

Augebitur vero majorem in modum timor hic et perplexitas animi sagacitate et vafricie cacodaemonis, qui tunc *sciens, quod modicum tempus habet*³, majore furia ad hominem tentandum accedet, omnesque suas

¹ Ecclae. 9, 1.

² Cf. 1 Cor. 4, 4.

³ Apoc. 12, 12.

vires explicabit eoque conferet, ut illum in desperationem inducat. Scelera ejus supra modum amplificans et divinae justitiae in sceleratos homines rigorem exaggerans, dicet, justum esse, ut, qui male vixit, male moriatur, et qui Dei misericordia in vita ad salutem uti noluit, in manus justitiae ejusdem incidat; sugeretque illud: *Si justus vix salvabitur, impius et peccator ubi parebunt?*¹ Et quoniam mendax est paterque mendacii et falsus hominum accusator, nisi Deus manus ejus vineiat ac potestatem limitet, mille falsas imaginationes et accusationes cum spectris et visionibus horrendis mihi objicit, quae me perterrefaciant, consternent, maioresque quam mors ipsa angustias mihi adferant.

Hi sunt *timores*, qui in *extremo mortis articulo* animum meum affligerent, nisi tempestive praeveniens, eorum vehementiam retundam. Quod faciam, si memetipsum ingressus, animo diligenter expendam: si mortis me hora *nunc* urgeret, quid horum potissimum tanti mihi timoris causa esset: eoque invento, de remedio efficaci adhibendo statuam opportune. Et si nollem a morte in *praesenti statu* tolli, opera mihi danda erit, ut ex eo quamprimum me expediam; neque enim licitum est, neque securum, vel uno momento in eo statu *vivere*, in quo nolis mori.

Finiam hanc meditationem, statuendo mihi ante oculos Christum nudum et crucifixum, jamjam exspiraturum, eumque magno animi fervore deprecabor, ut propter *mortem* suam bonam mihi mortem largiatur, et si tartareus hostis ad mortem meam sicut ad suam venerit, ab illius me astu violentiaque defendat, tamque fortem et imperterritum mihi tunc animum donet, ut magna cum fiducia cum ipso dicere possim: *Pater, in manus tuas commendabo spiritum meum*².

Ergo nunc
praevenire
debo.

Colloquium
cum Christo
in cruce inno-
riente.

¹ 1 Petr. 4, 18.

² Luc. 23, 46.

O Pater misericordissime, *anima mea* jam est *in manibus meis*¹, et in proximo, ut egrediatur, sed cum periculo in manus hostium suorum irrevocabiliter incidendi: suscipe eam in tuas, ne opus earum depereat, quae pro ea cruci fuerunt affixa. En offero me ad imitandam paupertatem et nuditatem tuam in vita, ut manus tuae in hora mortis me suscipiant et secum ad aeternam in coelis requiem ac felicitatem ducant. Amen.

Sunt hic quoque instituenda colloquia ad Beatisimam Virginem, Angelum custodem et alios Sanctos: qui rogandi sunt, ut in illa hora mihi velint adesse, meque a tartarei hostis molitionibus tueri et ad optatam aeternae beatitudinis requiem perducere: nam in vita tractandum est, quod tunc sit profuturum.

Proderit porro non parum ad securam mortem modus ille praeparationis ad eam, qui ponetur in IV. harum meditationum parte, ex Christi Servatoris nostri in morte sua gestis depromptus; nec non ea, quae in V. parte de gloriose B. V. Mariac ex hac vita transitu dicentur.

MEDITATIO IX.

De particulari judicio animae, quod fit proxime post mortem².

In hac meditatione supponenda est illa fidei nostrae veritas, nimirum quod *omnes nos*, uti S. Paulus ait³, manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum; judiciumque singulorum exerceri invisibiliter statim post ejusque mortem, juxta illud: Sta-

¹ Ps. 118, 109.

² Cf. S. Thom. III. q. 59. a. 5.

³ 2 Cor. 5, 10.

tutum est hominibus semel mori, post hoc autem judicium¹. Quare ut nemo primum, mortis videlicet, decretum effugere potest, ita nec secundum, quod est de judicio *subeundo*, quisquam poterit evadere.

Coram illo ergo tribunali constituam in hac meditatione me ipsum, atque animo fingam, me cernere judicem hunc sedentem in *throno flammae ignis*, qua forma Daniel eum vidit², ut irae illius in sceleratos homines severitatem mihi repraesentom; vel in throno *magno et candido*, resplendenti radiis lucidissimis, qua specie S. Joannes eum vidit³, ut infinitam ejus sapientiam, puritatem et clementiam in bonos mihi proponam. Utraque figura uti potero eo, qui in proximo puncto tradetur, modo.

PUNCTUM I.

Primo attendendum, qui sint illi, qui judicio huic ^{Judicii personae:} assistent; erunt enim minimum *quatuor*, quorum proprietates et species, seu formae, sunt etiam observandae.

Prima est *anima* judicanda, quae ita sola erit, ut corpore et rebus omnibus visibilibus spoliata, actionibus suis duntaxat vestita compareat. Quamquam enim morienti multi consanguinei et amici, multique religiosi viri eum circumstent, in instanti tamen, quo anima e corpore egreditur, nemo eam amplius comitari aut quidquam opis ei adferre potest. Aequa sola tunc divino tribunali sistetur anima regis ut anima rustici, divitis ut pauperis, docti ut idiotae: nam honores et opes hic manent; et quamvis acquisitae scientiae illam non deserant, earum tamen nulla tunc habebitur ratio, sed *operum* duntaxat. Ex quo intelligam, quantae sit insaniae, adeo sollicite id quae-

^{1. Anima}
judicanda.

rere, quod, quum in illo articulo nullam possit homini opem, eidem tamen nonnunquam detrimentum adferre queat.

2. Accusator
vel
advocatus,

Latera *animae*, quemadmodum e Sacris Literis elici potest¹, cingent ut minimum *Angelus custos et cacodaemon*, diversa licet forma, pro diversitate judiciorum eventus, quem quilibet eorum exspectabit. Cogitare ergo licet: *sceleratis* hominibus daemonem ad dexteram consistere, nimio gaudio exslientem propter praedam, quam sperat; Angelum vero tutelarem ad sinistram, moerenti similem, propter animae illius jacturam, quam timet. Contra, vero accidet *justis*, licet daemon truci semper et formidabili specie compareat.

3. Judex.

Quartus aderit *judex*, ipse videlicet Deus, qui judicium hoc invisibiliter expediet, quamvis certa et manifesta praesentiae suae signa daturus sit, metum et horrorem malis et sceleratis incutiendo, pace vero et consolatione probos et justos recreando. Hic autem *judex*, quia est infinitae sapientiae, non poterit in *judicando* decipi; quia summae aequitatis, non poterit a *justitia* deflectere; quia immensae potentiae, non poterit sententiae illius a quoquam resisti; quia demum supremus *judex*, non poterit ab ejus tribunalí appellari aut supplicari, quum sententia illius semper sit definitiva et irrevocabilis: etenim quum omnia, quae in hac lite seu controversia proponi et adferri possunt, oculis meis primo statim aspectu pateant, superflua esset ad revisionem *appellatio*.

Affectus
timoris et
fiduciae in
judicem.

Dum haec mecum perpendo, animam meam intuebor coram aequissimi hujus judicis tribunalí, ut *judicetur*, astare: et nunc quidem, ut me ipsum ad timorem excitem, sclera mea mecum revolvens, *judicem* hunc aspiciam contra me iratum, vultu severo et minaci atque animo inexorabili, *cacodaemonem*

¹ Zach. 3, 1; Ps. 108, 6.

vero lateri meo dextro assistentem specie hilari ac triumphantis simili; nunc illud regii prophetae mihi applicabo: *Constitue super eum peccatorem; et diabolus stet a dextris ejus. Cum judicatur, exeat condemnatus; et oratio ejus fiat in peccatum*¹; nunc contra, ut me ipsum ad confidentiam excitem, eundem judicem contemplabor benignum erga me, vultu amabili ac placido, et Angelum meum tutelarem ad dexteram meam consistentem, specie gaudentis et exsultantis de mea victoria, quem imaginabor tartareum hostem in mei defensionem repellentem, eumque hujusmodi verbis, quae Zacharias propheta refert², objurgantem: *Increpet Dominus in te, satan; et increpet Dominus in te, qui elegit hunc. Numquid non iste torris est erutus de igne? Quid igitur tibi vis? O judex justissime et Pater misericordissime! confiteor, me nigrum esse torrem instar carbonis propter iniquitates meas, et passionum mearum igne semiustulatum: quamobrem ablue et munda me, Domine, aqua viva gratiae tuae, eaque ignem me comburentem restingue, ut in die rationis reddendae tartareus hostis me deserat, tutelaris Angelus defendat, misericordia tua suscipiat et justitia tua coronet. Amen.*

Oratio.

PUNCTUM II.

Secundo expendam mecum tempus et locum, in quo tempus et locus judicii. *judicium hoc fiet. Tempus est instans mortis; tametsi nonnunquam ex speciali dispensatione divina, in paucis aliquibus paulo ante mortem incepisse ad nostram aedificationem et exemplum, observatum sit³, ut plurimum tamen in ipso instanti, quo anima corpus deserit, sine ulla dilatione invisibiliter exercetur. Et uno eodemque momento universum judicium perficitur.*

¹ Ps. 108, 6. 7. ² Zach. 3, 2.

³ Cf. S. Greg. M. Dialog. 1. 4. c. 38.

^{1.} Tempus ipsum instans mortis.

accusatio instituitur, sententia profertur et executioni mandatur. Hoe *instans* sive *momentum* omni tempore ante oculos mihi circumferendum esset, velut omnium bonorum meorum aut malorum aeternorum futurum principium. *O momentum, a quo aeternitas sumit initium!* quis tui, sine magno salutis periculo, memoriam deponere, aut sine ingenti horrore meminisse potest? Recordare crebro, anima mea, hujus *momenti*, et contendere, ut nec unicum tibi frustra elabatur, quandoquidem in unoquoque vitam sempiterno tempore duraturam promererri potest.

2. Locus ipse
lectus mor-
tis.

Locus judicii hujus est ille, in quo unumquemque *mors* occupat, ita ut necesse non sit morienti, ad vallem Josaphat, aut ad determinatum alium locum se conferre: quum enim *judex* in omni loco sit *praesens*, in omni etiam loco suum *tribunal* et *judicium* hoc exerceat, in terra, in mari, in cubiculo, in platea, ut, quod ignorem, quisnam potissimum *judicio* meo sit destinatus, omnia et singula suspecta habeam et extimescam. Et quoniam in *lecto* et cubiculo *mors* ut plurimum accidit, in hisce locis existens, animo fingam, illuc constitutum esse thronum atque *tribunal* Dei, ut me dijudicet, et Angelum utrumque, bonum ac malum, huic *judicio* assistere; haec enim sancta cogitatio carnis immoderationem refraenabit, quae loci solitudine maxime erumpit et augetur.

Et utraque hac consideratione ingentem Deum offendendi formidinem animo concepiam, eo quod *tempus* forsitan et *locus*, quo peccatum illud perpetro, *tempus* quoque et locus sit, in quo suum Deus in me *judicium* exercebit, quemadmodum evenit *uxori Loth*¹, quae eodem loco et temporis momento, quo contra Angeli jussionem Sodomam retrospexit, *in statuam salis conversa* est. Et quemadmodum S. Paulus

¹ Gen. 19, 26.

affirmat: *Qui Corpus et Sanguinem Domini indigne manducat et bibit, judicium sibi manducat et bibit*¹, simili quoque modo, quum ego *iniquitatem velut aquam bibo*², judicium animae meae bibo; imo fieri potest, ut *potus usque adeo sit mihi letalis, ut eodem momento judicium hoc exsecutioni mandetur.*

PUNCTUM III.

Tertio revolvam tecum judicii hujus *processum* et ordinem, id est, accusatores, testes, probationes et examen severum, quod de omnibus meis actionibus instituetur, ut juxta eas sententia feratur.

Causae
discussio.

Primo, accusatores erunt tres: *Primus diabolus*, quem S. Joannes³ appellat *accusatorem fratrum nostrorum*, cuius quasi-officium est *accusare illos ante conspectum Dei die ac nocte*: is autem in novissimo hoc judicio majore odio rabieque accusabit me de omnibus et singulis sceleribus, quae ipsius persuasione admisi, dum ejus temptationibus consensum praebui. His vero *falsas* aliquas accusationes adjicit, ex meris suspicionibus profectas, tum quia cognoscit hominis intentiones, tum quia ira et malitia ipsum excaecant, faciuntque, ut falsa pro veris reputet. Quapropter anima mea resiste viriliter omni tempore hosti huic tartareo, et noli quidquam, *quod illius sit*, admittere, ut, quando ad judicium contra te venerit, nihil in te suum inveniat, quo te perterreat, nec ullum scelus verum, de quo te accuset.

1. Accusatio
daemonis.

Secundus accusator erit cuiusque *conscientia*, quae etiam millenorum testium instar erit, cuius nos stimuli vehementer exagitabunt, quo nostra omnia prodantur: nam, ut S. Paulus ait, *testimonium reddet conscientia, cogitationibus accusantibus, aut etiam defen-*

2. Accusatio
conscientiae.

*dentibus, in die, quo judicabit Deus occulta hominum*¹. Et quemadmodum in confessione ego me sponte reum, accusatorem et testem contra me ipsum constituo, ut a sacerdote absolutionem consequar; ita tunc idem facere cogar, ut a Deo judicer et condemner propter ea, quae in praesenti vita non fuerint dimissa.

2. Accusatio
Angeli cust.

Denique Angelus tutelaris tertius erit meus testis, et quodammodo etiam accusator, ob meam in ejus inspirationibus et consiliis repellendis proterviam, ex quo colligam, quanti mea intersit, horum duorum fidelissimorum contubernialium meorum, Angeli tutelaris et conscientiae, inspirationibus et consiliis omni tempore acquiescere, et quum in hac vita me aut accusant, aut reprehendunt, eis obtemperare, ne me in altera vehementius accusent, juxta illud consilium Christi², dicentis: Quum ratis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad judicem, et judex tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem. O Princeps Coelorum! ad cuius tribunal judicandus profiscor, concede mihi, ut laudabili consilio tuo acquiescens, duobus etiam hisce bonis adversariis meis consentiam, ut omni culpa liber, a tortore quoque et sempiterno carcere sim immunis. Amen.

4. Severissimum judicis examen.

Super omnia vero animo meo ponderabo severissimum illud judicis examen, quod duo habebit in se terribilia. Primum, quod sit universale futurum de omnibus et singulis gestis et peccatis meis, operum, verborum et cogitationum, etiam otiosarum³, negligientiarum praeterea et omissionum totius vitae meae, necnon ingratitudinis, qua divinis beneficiis, tum generalibus, tum specialibus (ut sunt sacramenta, inspirationes divinae, et alia hujusmodi) respondere neglexi; et malarum denique circumstantiarum, quae

¹ Rom. 2, 15. 16.

² Luc. 12, 58.

³ Matth. 12, 36.

bonis actionibus permixtae fuerunt. Nam propterea dicit: *Quum accepero tempus, ego justicias judicabo*¹, ac si distinctius diceret: de iis etiam actionibus, quae justae esse videntur, examen instituam.

Secunda examinis hujus proprietas est, quod ipsi etiam *reο* examinato clarissimum evidensque sit futurum: quia omnium et singulorum probatio erit lux quaedam clarissima, qua Deus animae ejus universa et singula scelera, nullo praetermisso, detegit, etiam ea, quae ex memoria effluxerunt, aut quae peccata non esse ipsa reputabat. Nam propterea per Prophetam² ait: *Et erit in tempore illo: scrutabor Jerusalem in lucernis*, sc. non modo se dicit judicaturum *impios* in *Babylonia* degentes, sed *justos* etiam, *Jerosolymae* incolas³, tantamque lucem ad animas eorum scrutandas accensurum, ut ipsimet omnes conscientiarum suarum angulos intueantur. O quantis miseriis premetur pauper et misera anima mea in adeo stricto et severo examine! Quantus eam tenebit stupor ex evidentia tam certae et clarae probationis! O Deus aeterne! *Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*⁴. Time, anima mea, etiamsi enormia in te flagitia non invenias: quia ille, qui te examinaturus est et *judicaturus*, *Dominus est*⁵, qui multo clarius acutiusque videt, quam tu, ideoque facile ea reperiet. Examina te ipsam quam potes exactissime et in scelera, quae repereris, severissimum exerce judicium, quia, si te ipsam *judicaveris* cum dolore, *non amplius ad tuam damnationem judicaberis*⁶.

eaque ipsi
reο claris-
sima.

Affectus
timoris et
deprecatio.

Haec sunt principalia proposita, quae mihi ex hac consideratione sunt elicienda, quae sub vesperam uniuscuiusque diei, dum examen conscientiae instituo, vel, dum per exomo-

¹ Ps. 74, 3. ² Sophon. 1, 12.

³ S. Bern. in Cant. serm. 55. n. 2. ⁴ Ps. 142, 2.

⁵ 1 Cor. 4, 4. ⁶ 1 Cor. 11, 31.

*logesim peccata mea expiare contendo, in opus conferre enitar,
quemadmodum latius explicabitur meditat. 28. et 31. hujus
I. partis.*

Opera bona
summo erunt
solatio. Ad extremum illud expendam, quod in hoc exame
n Deus animae justae omnia quoque bona opera,
verba et cogitata patefacturus sit, etiam ea, quorum
ipsa memoriam deposuerat, et de quibus, bona an
mala essent, ambigebat. Tunc obedientias et poenitentias,
orationes et mortificationes suas summa cum
voluptate videbit; nam propterea vox coelestis pro
nuntiavit *beatos eos, qui in Domino moriuntur . . . ; opera enim illorum, inquit, sequuntur illos*¹. Hac consideratione, comparando inter se proborum ac im
proborum examen, excitabo memetipsum ad talem
vitam hic traducendam, quae in novissimo examine
a Deo approbetur.

PUNCTUM IV.

Anima
reproba
spoliatur
donis super
naturalibus

instar sacer
dotis rei de
gradandi : Quarto expendam mecum, quomodo Christus in
mortis instanti justa sententia sua privaturus et de
spoliaturus sit miseram peccatoris animam gratiis et
donis supernaturalibus, quae adhuc in illo post pec
catum remanebant, ut sine illis aeternos gehennae
ignes ingrediatur. Hujus sententiae et poenae, quam
damnatus illo tempore perpessurus est, immanitatem
conjectura assequemur ex his, quae accidunt *sacer
doti adeo enormis delicti reo, ut vivus flammis ab
sumi mereatur.* Hunc enim, ne dignitati sacer
dotali infami hoc supplicio aliqua irrogetur ignominia,
primum degradat Episcopus eumque indumentis sa
cerdotalibus indutum, singulatim spoliat, dicens:
*Quandoquidem honore sacerdotali indignum te reddi
disti, nos quoque indumentis sacerdotalibus expoliatum*

¹ Apoc. 14, 13.

honore, quem habuisti, te privamus, sive degradatum saeculari potestati tradit, quae meritam ignis poenam illi inferat. Eodem modo Christus, *episcopus et pastor animarum nostrarum*¹, degradabit animam peccatoris, cui in sacro baptismate contulit dignitatem sacerdotii spiritualis et sacerdotalibus vestibus eam decoravit: quam, quod ipsa peccando hoc honore indignam se reddidit, seque ipsam praecipuo gratiae et charitatis indumento nudavit, his ipse vestibus spoliabit.

Primo namque auferet illi Deus in hoc instanti ^{1. virtutibus fidei et spei,} lumen fidei, quod erat ei spirituale cingulum, dicetque ei: Quandoquidem hoc cingulo indignam te redditisti, nec te ita cinxisti, ut vitae tuae actiones iis, quae credebas, conformares, illud a te tollo, ut in perpetuis tenebris ligatis manibus ac pedibus permaneas. *Deinde* auferet illi virtutem spei, dicens: Quoniam hac virtute indignam te fecisti et ea male usus fuisti, idecirco tollo a te spem omnis auxilii, quod tibi ad ferendum suave jugum legis meae prompte obtuleram; adimo tibi stolam, quae pignus est immortalitatis ac aeternae vitae, quod tibi impertitus fueram; avello abs te manipulum planetus et poenitentiae, ut nunquam speres a me peccatorum veniam; denudo te amictu protectionis meae, ne ullo unquam tempore amplius ea gaudeas. Despoliabit eam praeterea omnibus gratiis gratis datis, uti sunt gratiae prophetiae et miraculorum², dicetque: Quandoquidem his gratiis omnino indignam te redditisti, aucupando ex eis vanum honorem et gloriam hominum, sanctissimasque leges meas spernendo atque conculeando, omnibus his donis, quae a gratia proverunt, te privo, ut nihil deinceps, nisi rigor justitiae, tibi supersit. Hoc pacto infelix anima ingenti

¹ 1 Petr. 2, 25.² Cf. Matth. 7, 22. 23.

cum contumelia et infamia denudabitur, atque in ea illud Ezechielis¹ complebitur: *Denudabunt te vestimentis tuis, et tollent vasa gloriae tuae, . . . et dimittent te nudam et ignominia plenam.* O quantam confusionem sustinebit infelix anima mea, quando se illis omnibus, quibus ante mirum in modum decorabatur, denudari videbit! O Redemptor mundi! *princeps pastorum et episcope animarum nostrarum, noli degradare, aut despoliare animam meam vestimentis, quibus in sacro baptismatis lavaero eam adornasti; sed indumento gratiae tuae, quam culpa mea perdidii, denuo me vesti, ut ab hac nuditate et confusione sempiterna liber exsistam.* Amen.

(character
saecram. na-
net ad poe-
nam)

Perpendam insuper mecum, unum ex his vestimentis animae remansurum, *characterem videlicet*², sive signum christianismi, quod accepit partim in sacramento baptismatis, partim in sacramento confirmationis et ordinis, si his sacramentis initianta est: verum id in majorem ipsius confusionem cruciatumque cedet. Mauri etenim ac pagani in gehennae incendiis cum Christiano existentes, signum hoc *coepiti et non absoluti aedificii*³ intuentes, mirandum in modum illudent ei, dicentes: O stulte et mentis inops, qui tantum bonum in manibus habens, ejus tua culpa jacturam feceris! *Cur coepisti aedicare et non consumasti, quum plurima tibi pro eo absolvendo auxilia suppeterent?* si nos christiana fide imbuti fuissimus, omnem certe operam dedissemus, ne in hanc miseriam devolveremur: at te quis circumvenit nobisque in iisdem cruciatibus sociavit?

3. virtutibus
acquisitis.

*Ad extremum despoliabitur anima virtutibus moralibus et politicis, quas in praesenti vita acquisivit*⁴: nulla enim tunc remanebit ei prudentia, nulla ju-

¹ Ezech. 23, 26. 29. ² Cf. S. Th. III. q. 63. a. 5 ad 3.

³ Luc. 14, 30. ⁴ Cf. S. Th. Suppl. q. 98. a. 1 ad 3.

stitia, nulla fortitudo, nec ulla caeterarum virtutum. Et, si forte nonnullae ei *scientiae* remanserint, quas industria et labore suo conquisivit, illae ad majorem ipsius cruciatum cedent¹, eo quod illam scientiam, qua ab hisce miseriis liberari potuisset, sibi comparare non studuerit. Hoc autem pacto complebitur in ea tremenda illa libri Job sententia²: *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Diversitas, quas devoravit, evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus.* Cave, anima mea, sponte nunc diversitas gratiae et charitatis, quas accepisti, evomere, ne violenter postea fidem caeterasque virtutes evomere cogaris; et scientiae, quas modo cum voluptate acquiris, convertantur tibi in fel aspidum, teque vehementer crucient.

Hi praecipui sunt fructus, ex hisce considerationibus mihi colligendi: ut hac ratione discam *negotiarum talentis*, quae Deus mihi tradidit³, ne in die reddendae rationis ea mihi velut servo negligent et desidioso auferat, illis duntaxat relictis, quae aspidum instar ac draconum cor meum crudelissime dilaniabunt, propterea quod male iis usus fuerim.

Ergo
negotiandum
macte cum
donis Dei.

PUNCTUM V.

Quinto eam perpendam *sententiam*, quam eodem mortis instanti Christus contra peccatorem pronunciabit, quamque interna horrendaque voce iisdem verbis intimabit, quibus in universali judicio in sceleratos omnes damnationis sententiam feret, dicens: *Discede a me maledicte in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus*⁴. Quod perinde est, ac si diceret: Aufer te hinc, peccator detestabilis, qui nec in conspectum meum venire, nec in gloriam meam

Sententia
in animam
reprobam;

¹ Cf. S. Th. Suppl. q. 98. a. 7. ² Job 20, 14. 15.

³ Matth. 25, 14 sqq. ⁴ ib. 25, 41.

introire dignus es: abi in *ignem* illum aeternum, quem scelera tua juste merentur, et sociare *diabolo*, cuius potestati te totum trado, ut te secum abripiat.

eiusque
exsecutio
instantanea.

Lata hac sententia, eodem instanti Deus animam protectione sua destituet, et tutelaris Angelus deseret, dicens: *Curavimus Babylonem, et non est sanata; derelinquamus eam*¹. Quod idem est, ac si diceret: Multa adhibui remedia, ut curareris et salutem aeternam conquereris, sed ea admittere noluisti: quapropter potestati ejus te relinquo, qui ultiōnem, quam rebellio et protervia tua meretur, de te sumet. Eodem momento ingenti cum exsultatione *diabolus* infeliciē animam abripiet, nec ulla admittet preces et supplicationes, sed eam secum gaudens in infernum asportabit. Quare peccator e lecto, in quo, multis utens commodis et numerosa consanguineorum et amicorum caterva circumdatus, jacebat, morte in specie quidem felici et placida, sed reipsa infelicitas, nam, ut Sanctus Job ait, *in puncto ad inferna descendet*², et de uno extremo bonorum temporalium ad aliud extremum suppliciorum aeternorum in ictu oculi transibit. O quid infortunata illa anima sentiet in primo ad inferos ingressu, advertens, quid reliquerit et quid invenerit, aspiciens, inquam, et sentiens lectum illum, in quo collocabitur, igneum, *operimentum vermium*³, societatem daemonum et quidquid reliquum est tormentorum, sine ulla spe ex illis emergendi. O judex justissime, miserere mei, et quum veneris judicare, noli me condemnare: per timesce, anima mea, hanc damnationis aeternae sententiam et eo modo vitam tuam hie institue, ut eandem evadere merearis.

Primus
ingressus
animae in
infernum.

¹ Jer. 51, 9. ² Job 21, 13.

³ Is. 14, 11.

PUNCTUM VI.

Sexto considerabo *sententiam*, quae pro *justo* fere-
 tur, cui Christus Redemptor noster voce dulci et
 dilectionis plena invisibiliter dicet: *Veni, benedicte*
Patris mei, posside paratum tibi regnum a constitutione
mundi. Euge serve bone et fidelis, quia super pauca
fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gau-
*dium Domini tui*¹. Eodem momento *diabolus* fugam
 capesset, *Angelus* vero tutelaris animam suscipiet,
 aliis quam plurimis *Angelis* accendentibus, ut eam
 sicut pauperis *Lazari* animam ingenti cum tripudio
 in coelum deducant, ubi sempiternis bonis sine ullo
 amissionis metu fruatur, si nihil in ea *purgatoriis*
 poenis expiandum restet. O quam ineffabile gaudium
 occupabit animam in primo hoc et desideratissimo
 coelestis paradisi introitu! quum, quae prius dolori-
 bus plena, despectibus humiliata, timoribus pertur-
 bata erat, in ictu oculi viderit se longe aliam effectam
 esse, poena omni in gloriam commutata, et planetu
 in gaudium, *Angelis* sociatam, in loco quietis con-
 stitutam, et divinae visioni penitus immersam.

His omnibus bene perpensis, *comparationem* inter bonos et malos instituens, videbo, *mortem peccatorum*, ut regius propheta inquit², esse *pessimam* et detestabilem, omnis quietis finem, et intolerabilium tormentorum principium; contra vero *mortem Sanctorum* esse *pretiosam in conspectu Dei*³, finem laborum ac molestiarum, ac sempiternae tranquillitatis initium: hac consideratione me ipsum animabo ad *bonam mortem* procurandam, quo bonam accipiam sententiam, idque poenitentiae opera et virtutum exercitia strenue amplectar, hac de judicis benignitate concepta fiducia, quod clementem in me sententiam sit pronuntiaturus, si ejus misericordiae in vita mea locum dedero.

Sententia
in animam
justam.

Ineffabile
gaudium.

*Nunc eligere
possum et
debo.*

¹ Matth. 25, 34; ib. v. 21. ² Ps. 33, 22. ³ Ps. 115, 15.

Colloquium
cum B. M. V.,
ut ante sen-
tentiam sit
mea ad-
vocata.

Finiam hanc meditationem colloquio ad Beatissimam Virginem Mariam, quae huic iudicio non se ingeret, quod statim, atque anima e corpore egreditur, janua omnino intercessioni ac veniae claudatur, aperiatur vero severae justitiae: quapropter obtestabor eam, ut modo pro me intercedat, et actiones bona sententia dignas mihi impetrat. Ad quod plurimum proderit magna pietate et spiritu proferre ultima salutationis angelicae verba: *Sancta Maria, mater Dei! ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae. Amen;* vel ea, quae hymnus alias habet: *Maria, mater gratiae, mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, et hora mortis suscipe.* O Virgo excellentissima, peccatorum fidelis advocata, promove causam meam apud Unigenitum Filium tuum, mitiga iram illius tua potenti intercessione, et impetra mihi locum verae poenitentiae, priusquam tempus eam faciendi clabatur. Et quoniam sententia, quae in morte fereatur, est irrevocabilis, effice, mater clementissima, ut pro me illa pronuntietur, quo benedictum fructum ventris tui Jesum Christum videre, eoque tecum in omnem saeculorum aeternitatem perfrui valeam. Amen.

Ad hujus meditationis scopum respiciunt ea, quae in III. parte dicuntur, in meditatione de morte divitis epulonis et mendici Lazari; quae historia vivum quoddam exemplar est eorum, quae in hac meditatione sunt posita.

MEDITATIO X.

**De iis, quae corpori post mortem evenient,
ac de sepultura.**

E praecipuis fructibus, quos ex mortis meditationibus nos referre oportet, non minimus ille est, quod ex eis discamus nobile illud virtutis exercitium, quod

ab affinitate, quam cum ipsa morte habet, *mortificationem* appellamus: quae nihil est aliud, quam *passionum et inordinatarum affectionum nostrarum mors*, qua vitam illis adimimus, easque reprimere ac sepelire conamur, quoadusque in pulverem et nihilum redigantur, eo modo, quo David ait: *Persequar inimicos meos, et comprehendam illos; et non convertar, donec deficiant; confringam illos, nec poterunt stare; cadent subtus pedes meos*¹. Propterea dicit S. Ambrosius², vitam justi esse quandam *moris imitationem*, eo quod assiduum illius studium sit, *carnalem vitam*, quam intra se experitur, omnium rerum, quas caro et voluntas propria inordinate appetunt, *privatione* et pullulantum concupiscentiarum *repressione* perimere, quoadusque instar *mortui* se habeat ad omne peccatum, juxta illud Apostoli: *Existimate, vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu*³. Et iterum: *Si mortui estis cum Christo ab elementis hujus mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? ne tetigeritis, neque gustaveritis, neque contrectaveritis; quae sunt omnia in interitum ipso usu*⁴: sed *mortificate membra vestra, quae sunt supra terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, avaritiam, etc.*⁵

Hujus mortificationis praxim ad mortis similitudinem ostendimus in hac meditatione, cuius finis erit ipsius *moris imitatio*. Procedemus autem in ea per affectus *timoris*, qui magis proprii sunt viae purgativae; quamvis illi, qui sunt *amoris*, efficaciores sint, juxta illud: *Fortis est ut mors dilectio; dura sicut infernus aemulatio*⁶, quia nimirum interimit, sepelit, et evertit omnia, quae amato sunt contraria, uti suo loco

¹ Ps. 17, 38. 39. ² Lib. de bono mortis c. 3.

³ Rom. 6, 11. ⁴ Col. 2, 20. ⁵ ib. 3, 5.

⁶ Cant. 8, 6.

declarabimus¹. Obiter nihilominus in hac meditatione trademus proxim modi ejusdam meditandi valde utilis, quo *externa*, et quae sensibus percipiuntur, spiritualiter explicamus et applicamus *internis*; ex quo regulas et documenta perfectionis colligimus.

PUNCTUM I.

1. Status
ipsius
corporis
emortui:

insensibile

deforme

eito
ejiciendum.

Primo itaque considerandum, quale remansurum sit *corpus* meum *post mortem*, anima destitutum: ubi speciatim tres illius miserias tecum perpendam. *Prima* est, quod membrorum ac *sensuum* usu destitutum, non possit amplius videre, audire, loqui, ex uno in aliud latus se vertere, bonis vitae praesentis gaudere, neque affici ex rebus pulchris, suavi cantuum musicorum symphonia, odoribus fragrantissimis, cibis sapidissimis, rebus ad tactum delicatissimis; haec enim omnia non plus illud afficiunt, quam si non essent, eo quod instrumenta perdiderit, per quae istis gaudere ac frui consueverat, parumque illi profuturum sit, quod eis aliquando usum fuerit.

Secunda miseria est, quod sit deformis, pallidum, indecorum ac foetidum, magnoque impetu ad corruptionem festinet, adeo ut quod paulo ante pulchritudine sua oculos spectantium recreabat, idem nunc sua deformitate sit horro.

Ex quo *tertia* resultat *miseria*: nimis quod ab omnibus solum in cubiculo, et in eorum, qui illud sepulturae tradituri sunt, potestate relinquatur; imo amici et domestici ipsi vehementer urgeant, ut quamprimum domo ejiciatur, et pro magno pietatis genere habeant, si quam citissime id fieri current.

Ex hac consideratione colligam, quam prudenter et secure facturus sim, si ea, quae mihi post mortem

¹ Part. VI. meditat. 10 et 11.

2. Hinc
discam jam
nunc mori
tum sensib[us]
meis,

violenter et sine fructu eventura sunt, modo, dum vivo, praeveniam, meque velut mundo et omnibus, quae carnis et sanguinis sunt, mortuum tractem, enitarque, mortem in tribus illis jam dietis proprietatis aliquo modo imitari: mortificando *sensus* meos, et me cunctis eorum voluptatibus privando, non illicitis tantum, sed etiam licitis, verum non necessariis, adeo ut veluti mortuus non habeam ultra pedes, manus, oculos, aures, gustatum et linguam ad omnia, quae peccati speciem p[ro]aeferunt, et perfectioni, quam profiteor, adversantur.

Neque pulchrae blandientesque praesentis vitae res magis me afficiant, quam si non essent: in quibus non considerabo, quid illae sint modo, sed quid paulo post futurae sint. Nam, ut S. Gregorius Papa inquit¹, quantis licet auri et argenti molibus circumdetur, quibuslibet pretiosis vestibus induatur *caro*, quid est aliud quam *caro*? Quid autem est *caro* nisi *foenum*, et quid *gloria ejus*, nisi *flos agri*², qui unico flatu marcescit? Denique *virtutem* generoso adeo animo sequar, ut, sicut moriturus non conqueritur de illis, a quibus deseritur et relinquitur, ita ego quoque nihil aestimem, quod mundus me deserat, conversationem meam fugiat, meque non aliter ac mortuum et crucifixum abhorreat; sed fortior me reputem, si idem mihi accidat, quod Davidi de se dicenti: *Qui videbant me, foras fugerunt a me: oblivioni datus sum, tamquam mortuus a corde.* Factus sum tamquam vas perditum, quoniam audivi vituperationem multorum commorantium iu circuitu³. Utinam morerer mihi ipsi in corde meo, ut nec sentirem me ab hominibus velut mortuum tractari; utinam ita mortuus et crucifixus essem omnibus rebus, quae mundi sunt, ut mundus

tum mundi
et homi-
nilans.

¹ Hom. 13 in Evang. n. 6. ² Is. 40, 6.

³ Ps. 30, 12—14.

me quoque mortuum et *crucifixum* existimaret¹. Concede mihi, dulcissime Jesu, ut per legem gratiae tuae *moriar* legi culpae, Deoque soli *vivam*; ac delectabile mihi sit, in eadem cruce tecum esse *crucifixum*², ut deinceps non *ego vivam*, sed *tu in me*, per omnia saecula saeculorum. Amen.

PUNCTUM II.

1. Cura
cadaveris,
se: :

vilissimum
indumentum

et habita-
culum.

Aff. pudoris
de vanitate
commissa.

Secundo perpendam *vestimenta*, *lectum*, et *habitaculum*, quae corpori meo mortuo praeparabuntur. *Indumentum* est fere totius domus vilissimum et simplicissimum; quia non est aliud, quam abjectum aliquod linteum, quo cadaver involvatur, sine ullis aureis vel sericis ornamentis: quorum si nonnulla funeri meo (quum ad sepulchrum corpus deferendum est) condecorando superimposita fuerint, attamen, priusquam illud sub terram condatur, auferentur. *Lectus* est dura terra; et, ut Isaias propheta ait, *subter illud sternetur tinea, et operimentum ejus erunt vermes*³: *cortinae* et *pulvinaria* arida reliquorum mortuorum ossa. Ejusdem quoque generis erit *habitaculum*, sive cubile, quod aliud non erit, quam fossa septem pedum longitudinis, quae media hora construitur; nam caeterae sepulchrorum splendidiae fabricae, ad quid deserviunt mortuo corpori, quod iis frui et gaudere nequit? Ex his omnibus vehementi pudore suffundar de vanitate et curiositate mea, qua desidero vestium splendorem, lecti mollitiem, habitationis amplitudinem; enitarque mortificare omnem in his rebus immoderantiam, et aequanimititer tolerare earum defectum: eo quod ea, quae habeo, quantumvis modica sint, multa nimis sint, si comparentur cum his, quae mihi post mortem remansura sunt.

¹ Gal. 6, 14.

² ib. 2, 19.

³ Is. 14, 11.

Speciatim vero, si religiosis votis obstrictus sum, aut *perfectionis desiderio flagro, acres hinc stimulus et incitamenta colligere possum, ut talis sim per excellentiam, omne videlicet studium eo conferendo, ut vita mea sit assidua quaedam mortis meditatio ac imitatione in tribus huic statui propriis.*

*Primum in omnium rerum expoliatione, ad quod paupertas me obligat; sicut mortuus omnium opum suarum dominium amittit, quae ad haeredes ipsius, vel ad pauperes transeunt, nec sentit, quod vilissimo vestimento contingatur, aut loco abjectissimo sepelitur, ita ego non contentus ero, quod omnia, quae possidebam, abjicerim, et in pauperes erogaverim, ut nudum Jesum sequerer, verum etiam rerum necessiarium defectum placido animo feram; nec modo non conquerar (sicut nec mortuus conqueritur), si vilissima quaeque in vestimentis, lecto et habitatione mihi attribuantur, sed lubenti etiam id animo amplectar. Etenim si *nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus revertar illuc*¹, parum est, si *nudus quoque, modo supradicto, vivam*, ut sic medium vitae meae cum ingressu et exitu correspondeat et conforme sit.*

Secundo etiam mortuum imitabor in omnium voluptatum sensuum abdicatione et renuntiatione, ad quod me obligat perfecta castitas: ut, quemadmodum in morte matrimonia dissolvuntur, cessant curae quoad uxorem, filios, universamque familiam, ut sit divorcium quoddam universale ab omnibus rebus terrenis et carnis voluptatibus, ita ego quoque per votum castitatis mortuus sim omnibus hisce rebus et curis earum, meque non aliter ad illa habeam, quam si vel ea in mundo non essent, vel ego illis non viverem.

Tertio mortuum imitabor in perfecta obedientia: ut, quemadmodum corpus mortuum patitur se pro-

2. Discam,
janu nunc
amat per-
fectionem
evangelicam,

pauper-
tatem,

alterius libitu portari et tractari sine ulla resistantia, querela, aut repugnantia, nec habet voluntatem ad eligendum amictum aut sepulchrum vel aliud quidquam, sed ea tantum, quae ab aliis ei donantur, acceptat: ita et ego in omnibus, ubi peccatum non sit, a praelatis et Superioribus meis permittam me gubernari, illisque in cunctis, sive alta sive humilia, sive dulcia sive amara, sive facilia sive difficilia fuerint, obtemperabo sine ulla excusatione, contradictione, aut repugnantia; nec propriam voluntatem habebo, qua hoc vel illud eligam, sed voluntati propriae mortuus alienae me submittam, et ea tantum, quae mihi data fuerint, humiliter acceptabo.

Haec sunt proposita, quae mihi ex hac mortis consideratione sunt elicienda, quae in opus quoque conferre adnitar: neque magnum quid est *quinquaginta annis* (quamvis forte non sint futuri quinquaginta dies) hoc pacto mortem anticipare, ut securus sim de vita *aeterna*: in qua quinquages millenis millionibus annorum possidebo coelestis regni divitias, illiusque gaudiis et opulentia perfruar, perfectamque libertatem ab omni miseria liberam adipiscar. O felicem mortem, quam excipit tam felix vita!

O dulcissime Jesu! cuius *vita* fuit continua quae-dam *mors*, ut nobis sanctissimae et perfectissimae vitae exemplum quoddam präferres, largire mihi hanc gratiam, ut ad tui imitationem *vivam* et *moriar* nudus a terrenis rebus omnibus, mortificatus cunctis sensuum deliciis ac voluptatibus, et *subjectus omni humanae creaturae*¹, ob tuum amorem. Fac, ut omni tempore cunctis rebus visibilibus mortuum me reputem, ut *vita mea abscondita sit tecum in Deo*², per omnia saecula saeculorum. Amen.

Quo parvo
pretio emam
aeternum
præmium.

Oratio ad
Chm., ut
eum imitari
possim.

¹ 1 Petr. 2, 13. ² Col. 3, 3.

PUNCTUM III.

Tertio revolvam mecum *iter corporis usque ad sepulchrum*, ponderando *primum*, quomodo in feretro collocandum et alienis humeris usque in ecclesiam deferendum sit, et quod paulo ante per vicos et plateas obambulabat, omnem in partem oculos circumferens, et sacram aedem ingrediens, omnia et singula accurate perlustrabat, nunc alienis pedibus ingredietur, prorsus caecum, surdum et mutum, fletus aliorum tantummodo propter miseriam suam incitamentum. Quamobrem ad carnis meae lasciviam comprehendam, quoties e *lecto* surgo, recordabor illius horae, qua alii ab eodem me tollent, nunquam ad illum redditum; quoties domus meae *gradus* descendeo, memor ero diei illius, quo alii per eosdem me deferent, sine ulla spe illos iterum concendendi; quoties per urbis *plateas* obambulo, paulo post per easdem plateas ab aliis me esse deferendum, eandemque ecclesiam ita alienis pedibus ingressurum, ut nunquam deinceps eam sim egressurus.

Secundo considerabo, quali cum *comitatu* ad sepulchrum deferendus sim: aliis cantantibus, aliis plorantibus, quamplurimis vero sequentibus, ut me pie honorent; ubi expendam mecum, nihil corpori meo tunc profuturum, quod modico, aut ampio honore afficiatur, et multo minus animae, si in inferno ardentissimis gehennae ignibus torqueatur; imo honor hic, si eum illa nosset, acerbiorem illi cruciatum adferret.

Tertio intuebor, quomodo corpus meum in sepulchrum inferant, *terra* cooperiant, atque in summitate illius lapidem imponant: quod tamen ibi a vermis depascetur, in pulverem et cinerem redigetur, ac paulo post ita prorsus oblivioni tradetur, ac si nunquam in mundo exstitisset. Et quamquam multa et admodum honorifica illius post mortem haberetur me-

1. Sepultura
endaveris.

Alienæ manus
effertur.

quo comi-
tatu?

terracæ
conditur.

moria, attamen id animae parum utilitatis adferet, nisi Deo fruatur, quemadmodum parum prodest Aristoteli et Alexandro Magno, multis in hoc mundo paeconiiis celebrari, si animae ipsorum in inferno atrocissimis tormentis excrucientur; juxta illud, quod quidam sanctus vir de illo dicere solebat: *Condoleo tibi Aristoteles, qui, ubi non es, laudaris, et ubi reveras, cruciaris.*

Ex his considerationibus quaedem eliciam documenta: *Primo* namque discam, *vanos* hujus mundi honores nihil aestimare; *deinde* memetipsum profunde *humiliare* et omnium pedibus velut *vermem* ac pulvrem, qui ab omnibus conculcatur et *abjicitur*, substernere; *tum* etiam *pauperes* et humiles non aspernari, quibus paulo post in morte sim futurus aequalis. *Demum*, animam meam alloquens, dicam: Intuere diligenter, quem finem habitura sit caro, qua circumdata es: vide, quam foveas, quam molliter tractes, quam exornes, supra quam exstruas turres inanes; quum omnia haec nihil aliud sint, quam *pulvis*, *quem projicit ventus a facie terrae*¹, et mox in eundem revertitur. Pudeat te, tam vili et abjectae carni esse subjectam, quin potius da operam, ut eam tibi velut ancillam subjicias; quo tibi adjumento sit ad aeternam vitam acquirendam. *Domine Deus aeterne, illumina oculos inopis animae meae superna luce tua, ut videat tristem ac lamentabilem miseri corporis sui terminum, et praesentia omnia, spe futurorum bonorum, pro nihilo ducat. Amen.*

Quarto et ultimo considerabo, incertum esse, an tam honorificum mihi obventurum sit funus, an vero Deus ad scelerum meorum punitionem permissurus, ut in ventribus piscium aut ferarum sepeliar, aut quemadmodum S. Jeremias propheta inquit, *sepultura*

2. Docu-
menta inde
sumenda:

parvi
pendere
mundana,

humiliare
me ipsum,

sepulturae
honore me
indignum
reputare.

¹ Ps. 1, 4.

asini sepeliar, putrefactus et projectus extra portas¹, canibus et porcis in escam cedam, quemadmodum infelici Jezabeli accidit². Quod ego juste ob innumera flagitia mea sum promeritus; siquidem bestiali vitae sepultura quoque bestialis convenit. Ac proinde, ad me quod attinet, inanem mundanorum funerum et sepulchrorum pompam detestabor, desiderans, mihi in vita et morte humillimum totius terrae locum obvenire.

Possunt quoque illa, quae in *tribus* hisce punctis dicta sunt, spiritualiter explicari, animaeque per peccatum mortuae applicari. Illa namque remanet foeda et abominabilis, ad actiones aeternae vitae meritorias efficiendas inepta, sepelientibus eam passionibus suis inordinatis in profundo malorum et contegentibus lapide obstinationis, quousque ad obscurum et horrendum inferni sepulchrum deferatur. Quae omnia ad insignem me permovere debent compassionem: si enim corpus, quod ab anima derelictum est, defleo, cur non magis animam, quam Deus deseruit, deplorem? Et quandoquidem mortuo corpori vitam, si possem, restituerem, rationi quoque consentaneum est, ut animam meam summa diligentia et sollicitudine vivificare satagam, mediis, quae Deus mihi ad hoc contulit, adhibitis, priusquam cum corpore anima quoque omni jam remedii spe sublata emoriatur. O Deus aeterne! noli permittere, ut in vivo corpore animam mortuam circumferam! vivifica tu illam gratia tua, ut quando corpus eam reddiderit, vitam aeternam consequatur. Amen.

Collatio
emortui
corporis
cum anima
per peccatum
emortua.

Haec consideratio fusius tractabitur in III. parte in meditatione de tribus defunctis a Christo resuscitatis.

¹ Jer. 22, 19. ² 4 Reg. 9, 35.

MEDITATIO XI.

**De mortis memoria: et de pulvere, in quem corpus,
terrae mandatum, convertitur.**

Meditatio haec verbis illis tamquam fundamento inhaeret, quibus Ecclesia in die Cinerum utitur: *Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris*¹. Quibus nimirum Deus *Adamum*, post ejus inobedientiam affatus, mortis sententiam, quam prius fuerat comminatus, in illum protulit. Obiter autem eisdem verbis nobis insinuatur, quid simus, quid fuerimus, et quid futuri simus; nihil videlicet, nisi *pulvis*.

PUNCTUM I.

Ortus corporis ex pulvere
excitare debet: humilitatem, gratitudinem in Deum.

Primo, considerandum est, Deum omnipotentem, Adami protoparentis nostri corpus de *nihilo* creare potuisse, quemadmodum animam condidit, noluisse tamen; sed ex materia quadam, tum vilissima atque crassissima, tum spectabili atque palpabili, ex pulvere videlicet et *limo terrae* illud formasse²: ut nimirum homo oculis corporeis limum hunc quotidie intuens, originis, et principii sui continue admoneretur, idque duplice in finem. *Primum*, ut in summa semper animi demissione se contineret, agnoscens, ex se et esse suo se dignum esse, qui ab omnibus contemnatur et pedibus veluti *lutum* conculcetur, nec quidquam se habere, unde se inaniter erigat, etiamsi multis alias eximiis bonis locuples sit: siquidem illa omnia fundantur in pulvere. — *Deinde*, ut esset illi recordatio haec incitamenti loco, ad *diligendum* Conditorem suum adeo benignum et potentem, qui ex tam vili pulvere ipsum ad tantam altitudinem sublimaverit, ut esset

¹ Gen. 3, 19. ² ib. 2, 7.

homo imagine et similitudine ipsiusmet Dei Conditoris sui insignitus.

Quamobrem pulvis et lutum *excitatoris* vice esse debent, quae originem et materiam, e qua fui conditus, mihi redigant in memoriam; ideoque imaginabor, quotiescumque illa intueor, hujusemodi me vocibus compellari: Recordare homo, quia *pulvis* es; ac proinde instar pulveris humilia te, et omnium pedibus substernere; Creatorem quoque tuum, qui te ex pulvere eduxit, dilige, ei servi, et obtempera. Quotiescumque autem ex donis a divina bonitate mihi collatis in superbiam erigar, fingam animo, idem lumen hujusemodi vocibus elationem meam reprimere: *Quid superbis terra et cinis?*¹ Quid extolleris testa de Samiis terrae?² Reddat te cautum obliviosus *Adamus*, qui pulveris, e quo factus fuerat, oblitus, Dei similitudinem affectavit, et adversum Conditorem suum se erexit. O Creator omnipotens, ne patiaris me in perniciosam ac detestabilem hanc oblivionem devenire, ne in adeo gravia damna corruam. Illumina oculos meos, ut attenta mente *lumen*, de quo formatus sum, intuear, et aures meas aperi, ut ejus voces percipiam animoque meo tam profunde infigam, ut nullo unquam tempore earum obliviscar. Amen.

Punctum hoc fusius tractabitur in VI. harum meditacionum parte.

PUNCTUM II.

Secundo, perpendendum mihi est: Deum, posteaquam Adami oblivionem atque superbiam conspexit, ad mortem eum et pulverem, de quo plasmatus fuerat, condemnasse: tres autem in ea sententia potissimum fines, ad illius et nostram utilitatem, Deus sibi propositos habuit.

Reditus
in pulverem,
qui est:

¹ Eccli. 10, 9. ² Is. 45, 9.

1. poena
peccati,

Quorum *primus* est, ut ea poena peccatum illius castigaret, nos vero instrueret, quam grande malum sit mortalis culpa; quae sola sufficiens est, destruere et in pulverem converttere opus adeo elegans et noble, qualis est humani corporis fabrica: nisi enim Adamus peccasset, haudquaquam mortuus fuisse, sed corpore et anima cum omni integritate et perfectione sua in coelum translatus fuisse; propter peccatum autem anima cogitur corpus deserere, quod mox dissolvitur et in tenuissimum pulverem convertitur. Nam, ut ait Apostolus, *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*¹.

2. medicina
contra
superbiam,

Secundus finis est, ut quibus ad humiliationem satis non fuit, ex pulvere factos esse, memoria saltem *mortis* nostra que in pulverem conversionis superbiae esset medicamentum efficacissimum. Quare pulvis et limus terrae, quem intueor manibusque contrecto, efficax mihi stimulus est, quod non tantum originem et materiam, e qua processi, sed *finem* etiam, in quem redditurus sum, revocet in memoriam: atque adeo, quoties illum aspicio, hujuscemodi me voces audire existimabo: *Memento homo, te mox in terram et pulverem convertendum, nec secus, atque ego nunc, omnium pedibus proculandum. Quid superbis? hodie es caro, paulo post pulvis futurus: unde igitur te ipsum extollis, et ostentas?* O Pater misericordiarum, immensas tibi debeo agoque gratias, quod ipsam sceleris mei poenam in superbiae meae remedium et medicinam converteris. Concede mihi, ut voces, quibus pulvis vere me compellat, surda aure non excipiam, ne clementissimi patris punitio in severi judicis flagellum mihi convertatur.

Tertius finis fuit, ut timore hujus poenae atque pulveris, in quem caro convertenda est, *torporem*

(Actio
gratiarum.)

¹ Rom. 5, 12.

nostrum ad poenitentiam pro peccatis admissis agendum, appetitionesque sensuales et passiones effraenes coercendas exstimalaret. Ut, si ad nos excitandos atque mortificandos memoria summi illius beneficii, quo Deus nos ex terrae limo et pulvere extraxit, non sufficit, recordatio certe illa, quod, ubi minime cogitaverimus, in eundem pulverem reddituri simus, id efficiat extorqueatque *timor*, quod non potuit *amor* obtainere. Quapropter anima mea, Prophetae consilium illud amplectere: *In domo pulveris pulvere vos conspergite*¹: ut quandoquidem in carne degis, quae ex pulvere formata est, pauloque post in pulveris domo, in sepulchro videlicet, habitabis, cinere et pulvere te operias, poenitentiam pro tuis sceleribus agendo, et pulveris hujus recordatione dulcia quaeque praesentis vitae condiendo, ne te sempiternae morti reddant obnoxium.

3. excitatio
ad poeni-
tentiam.

PUNCTUM III.

Inde progrediar ad considerandum *spiritum*, qui Etiam sensu spirituali pulvis sum. in verbis hisce latet, et ponderabo mecum, non sine causa esse dictum: *Recordare o homo! non quod pulvis fueris, sed quod pulvis es.* Ut nimur intelligam, me ex natura mea corrupta, etiam nunc terram et pulverem esse: quia ad res terrenas, divitias, honores et carnis voluptates proclivis sum, et *tamquam pulvis instabilis et mutabilis, quem projicit ventus a facie terrae*²; ita a vento eujuscumque temptationis, et nominatim vanitatis, concuti me et commoveri patior, ac proinde, nisi me ab inclinationibus hisce meis continuero, in terram et pulverem, hoc est, in hominem terrenum, ambitiosum, sensualem, et vanum commutandum. Propter quod teneor me profundis-

¹ Mich. 1, 10.

² Ps. 1, 4.

sime humiliare, submisso de me sentire, meamque fragilitatem, mutabilitatem et periculum, in quo versor, extimescere.

Omnia creata
ut pulvis
et lutum
aestinanda.

Deinde mecum expendam, qua ratione haec mala ac pericula, divina gratia opitulante, possim evadere, rememorando videlicet, tum me, tum omnia terrena, quae diligo, in pulverem aliquando esse redigenda. Et hoc spiritu, quotiescumque opulentum quempiam ac potentem intueor, cuius divitiae ac magnificentia oculos meos post se abripit, ne *avaritia* ambitiove me occupet et prosternat, cogitabo, neque illum, neque aurum et argentum ejus aliud esse, quam *terram*, in quam etiam omnia illa sint convertenda. Quodsi personam aliquam eximiae venustatis conspicer, ne forte *luxuria* me tentet dejiciatque, in memoriam mihi redigam, ipsam et ornamenta ejus *pulverem* esse, in quem etiam aliquando convertentur.

Eodem spiritu verba haec ad omnes res terrenas applicans, mihi ipsi dicam: Memento omni tempore, universa, quae intueris, et vehementer desideras, non aliud esse, quam pulverem, et in eundem convertenda; et, si ea inordinate dilexeris, te quoque in similem pulverem et terram convertendum: quapropter Deum solum et coelestia duntaxat dilige, ut virtute divinae gratiae de te dici possit: coelum es, et in coelum converteris, transformatus nimirum per amorem in coelum, quod diligis.

PUNCTUM IV.

Omnia me
inclamant,
ut
recordar
propinquae
mea mortis.

Quarto, expendam mecum, Deum per mortuos, perque calvarias et ossa eorum iisdem me verbis in dies alloqui: *Memento homo, quod pulvis es, et in pulverem reverteris.* Sed ut fortius et efficacius animo meo illa imprimantur, et majorem ex illis profectum

hauriam, memorabilem etiam illam *Ecclesiastici*¹ sententiam, horum verborum sensum, ac spiritum in se continentem accuratius expendam: *Memor esto judicii mei, sic enim erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie.* Et quoniam defunctus quilibet duplex subit judicium, unum *corporis* sui, propter quod condemnatus fuit, ut in pulverem converteretur et vermium esca fieret, alterum *anima*e, propter quam accipit sententiam meritis suis parem: utriusque nos vult haec sententia memores esse. Quamobrem quotiescumque defunctum aliquem, vel ossa et calvarias mortuorum in coemeteriis intueor, fingam animo, quod hisce me verbis compellent: *Memento homo, me idem aliquando fuisse, quod tu modo es; et quod ego modo sum, te mox futurum: ego heri vitae meae curriculum absolvi; fieri potest, ut tu hodie tuae finem imponas: ego heri in pulverem conversus sum; et tibi hodie idem potest contingere.* Heri Campani aeris sonitus sepulturam meam ornavit; fieri potest, ut idem tuam hodie cohonestet. Ego heri de cunctis actionibus meis rationem Deo omnipotenti reddidi; accidere potest, ut eadem hodie a te exigatur: ego heri sententiam meritis meis congruam excepī; fieri potest, ut similis hodie in te dicatur. Adverte diligenter, quod haec omnia hodie tibi evenient, quia universum tempus vitae tuae *Hodie cognominatur*², et instar est unius diei, fierique potest, ut haec hora tibi sit novissima, et diem crastinum non videas. Audi, anima mea, voces, quibus te mortui alloquuntur; attende ad lectio-
nem, quam tibi arida illorum ossa p̄aelegunt; memor esto judicii, quod illi subierunt; sic enim erit et tuum. Vitam tuam ita institue, quemadmodum illi suam institutam fuisse cupivissent; eas quoque p̄aeparatio-
nes adhibe, quas illi se adhibuisse vehementer de-

Colloquium
cum anima
mea.

¹ Eccl. 38, 23. ² Hebr. 3, 13.

siderassent. Iter, quod illi jam emensi sunt, tu in vita saepius emetire, ut, quando hora mortis advenierit, tam expedito cursu illud decurras, ut vitam immortalem et sempiternam apprehendas. Amen.

MEDITATIO XII.

Qua ratione deceptionibus et gravissimis incommodis, quae ex mortis oblivione proficiscuntur, occurrendum sit.

Meditatio haec versatur circa parabolam Christi de *divite illo avaro*, qui, copiosis agrorum et possessionum suarum proventibus collectis, intra semet ipsum horrea sua dilatare, omnesque fructus in eis recondere et multos in annos adservare meditabatur, atque animae suae ajebat: *Anima, habes multa bona posita in annos plurimos; requiesce, comedere, bibe, epulare.* *Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te; quae autem parasti, cuius erunt?*¹ Dives hic, *mortis* suae adeo immemor, et parum sollicitus, eos refert, qui in simili degunt *oblivione*, quum praesertim opulentii, sani et juvenes sunt: quam licet mihi ipsi applicare eo, qui sequitur, modo.

PUNCTUM I.

Primum, considerabo mecum *tres* maximas *deceptiones*, quas *mortis oblivio* secum adfert: propter quas Deus divitem hunc *stultum* appellavit.

Prima est, quod promittam mihi plurimos annos vitamque *diuturnam*; quidque tota ea facturus sim, certo definiam; quasi hoc a me duntaxat, et non a

Deception ex
oblivione
mortis
oriunda:

1. Spes
vitae longae.

¹ Lue. 12, 19. 20.

Dei voluntate dependeret, qui forsitan decrevit, eadem die vel nocte mihi vitam adimere, quam ego longissimam adhuc futuram cogito: qua ratione omnes machinas meas evertens, quam parum firmae illae sint, facile ostendit; ut merito propterea illis sancti Jacobi Apostoli verbis me ipsum increpem: Quomodo dicere audes: *Hodie aut crastino ibo in illam civitatem, et faciam ibi quidem annum; et mercabor, et lucrum faciam: qui ignoras, quid erit in crastino? Quae est enim vita tua? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur*¹. Nonne melius diceres: *Si Dominus voluerit; et: si vixero, faciam hoc aut illud.* Si enim aliter Deus disposuit, facile te deceptum deprehendes.

Altera deceptio est, quod pollicear mihi non modo vitam diuturnam, verum etiam sanitatem, vires, et perfectam in bonis possessis voluptatem, quodque nunquam illa mihi defectura, sed usque ad extremum spiritum mecum perduratura sint. Quare, si non verbis, reipsa tamen animae meae dicere videor: *Requiesce, comedere, bibe, epulare;* nihil enim tibi earum rerum, quae ad voluptatem pertinent, unquam derit: quae deceptio gravissima et periculosissima est, quum omnia haec a Deo dependeant, qui bonis hisce terrenis ante ultimum vitae terminum me dispoliare valet, aut certe, si ea relinquat, statuet, quod Ecclesiastes ait, ut *cunctis diebus vitae meae comedam in tenebris, et in curis multis, et in aerumna atque tristitia*².

Tertia fallacia est, quod hac ratione adeo negligenter de his, quae ad futuram vitam necessaria sunt, mihi provideam, quasi alia praeter hanc *vita nulla superesset*. Atque haec fuit maxima divitis hujus stultitia, quod quum animae suae de omnibus bonis ad temporaneam hanc vitam commode transigendam

<sup>2. Spes vitae
incundae.</sup>

<sup>3. Negligens
cura futurae
vitae.</sup>

necessariis abunde prospexisset, eidem tamen de bonis ad sempiternam et immortalem vitam pertinentibus haudquaquam providerit: propter quod cogetur infelix anima, quae in miserabili hac vita comensationibus, potationibus, aliisque corporis voluptatibus se explevit, perpetuam in altera famem et sitim et nunquam finiendas miseras tolerare.

*Exstimulatio
mei ipsius.*

Examinabo itaque, num anima mea ab his *tribus* fallaciis circumventa sit: ideoque illam, aliter quam dives ille fecerit, exhortabor. Ne tibi, anima mea, plurimos annos pollicearis, quum nescias, an vel diem praesentem evades; audi Sapientem: *Ne glorieris in crastinum, ignorans, quid superventura pariat dies*¹. Ne te otio quietique tradideris, sed labori, neque conviviis et comessmentibus, sed jejuniis et lacrymis. Sit tibi curae vita illa, quae te exspectat, aeterna: quia nec opus, nec ratio erunt apud inferos², nec post mortem ullus amplius superest locus, quietem et satisficiet illam omni aevo duraturam promerendi.

*Oratio
ad Deum.*

O Deus aeterne! per infinitam bonitatem tuam supplico, me ab hisce fallaciis et deceptionibus defende, priusquam mors me illis involvat. Exstimula tu animam meam, et ad opera tibi grata exhortare, ut deinceps magis ac magis evitet omnia, quaecunque tibi possunt displicere.

PUNCTUM II.

*Dama
hujus
deceptionis.*

Secundo, perpendam tecum ingentia *detrimenta*, quae illos in morte consequentur, qui fallaciis hujusmodi fuerint circumventi; quae ex his verbis, quibus Deus divitem illum allocutus est, eruam: *Stulte, inquit, hac nocte animam tuam repetent a te, et quae praepararasti, cuius erunt?* Quibus quatuor gravissima

¹ Prov. 27, 1. ² Ecclae. 9, 10.

damna continentur, propter quae merito regius propheta affirmat, *pessimam esse mortem peccatorum*¹.

*Primum detrimentum est, quod in inscitia et stultitia sua moriantur, nec prius illam agnoscant, quam desperatum sit remedium; nam vel tempestive, vel tarde, mali aeque ac boni fallacias hasce advertunt, modo tamen valde diverso: mali enim in deceptione et ignorantia sua ad mortem usque permanentes, tunc primum tormentorum et miseriarum, quas patiuntur, experientia eos errores atque deceptiones advertunt, in quibus vixerunt, ideoque, tamquam e profundo somno excitati, se ipsos, ut ait Sapiens, *insensatos*, id est mentis et judicii expertes, pronuntiant²; boni vero in praesenti vita ab hisce fallaciis, lumine fidei edocti, se expediunt, atque ad mortem, priusquam illa veniat, convenientibus exercitiis disponunt. Quapropter, anima mea, ut ab hisce te deceptionibus expadias, lumen hoc divinum, veluti magistrum sequere, quod fraudes istas tempestive tibi detegit, nisi malis, experientiam aeternarum miseriarum hanc tibi lucem praferre; atque ex alienis periculis damnisque experientiam sume, priusquam in caput tuum illa recidant.*

*Secundum damnum est, mori eos de nocte, morte videlicet *subitanea* et festinanti, ac dum in flagranti, ut dicitur, delicto sunt. Quia saepenumero Deus, dum illi integra utuntur sanitatem, nihilque sibi deesse (sic ut infelix ille dives) existimant, mortis sententiam eis promulgat, quam e vestigio exsequitur, ita ut a nocte temporanea ad aeternam, et ab interioribus animi tenebris ad *exteriores*, quae sunt inferni, miseri transeant³.*

Hoc timore plenus, ex intimis animi medullis Deum precabor, ut me ita praemoneat, ut sufficiens ad preparationem mihi tempus supersit: quemadmodum fecit

1. Mors in media deceptione futura.

2. Mors subito ventura.

Ezechiae regi, quem per Isaiam prophetam praemonens: *Dispone*, inquit, *domui tuae, quia morieris tu, et non vives*¹. Nec tamen ad id exspectandae sunt mihi coelestes revelationes, sed Isaiae mihi loco sufficiet *fidei et rationis lumen, divina inspiratio, experientia aliorum morientium, gravis infirmitas me opprimens, et medici periculum denuntiantis admonitio*. Denique, quum nullum vitae diem certum habeam, sed in unoquoque metuenda et exspectanda mihi sit mors, prudentiae erit, animo fingere Deum *hodie* mihi dicentem: Dispone *hodie* negotia animae tuae, quia fieri potest, ut crastina luce mortem obeas. Atque admonitioni huic statim parebo.

Tertium damnum est, *mori coactos*, quia ab invitis et repugnantibus per vim anima repetitur. In quo differentiam licebit cernere inter *justos*, ab omni hujuscemodi deceptione liberos, et *peccatores*, multis fraudibus et fallaciis circumventos; quia justi lubentes ac volentes ad mortem se offerunt, quamprimum Deus ad alteram vitam eos evocat; imo ei cum Davide dicunt²: Domine, *educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me, Domine Deus veritatis*. Et quamvis illorum natura mortem nonnihil refugiat, contra illam tamen adeo praevaleret gratia, ut Deo animas ab eis repetenti e vestigio et magna cum resignatione illas tradant. Contra vero mali mortem horrent, et magna animi impatientia illam tolerant: ideoque de illis dicitur, quod divinae justitiae ministri, daemones, illorum animas repetant et contra voluntatem ab illis extrahant.

O Deus aeterne, concede mihi ab omnibus praesentis vitae rebus ita expeditum vivere, ut opus non sit, animam meam violenter ab eis avelli. Repete illam,

¹ Is. 38, 1. ² Ps. 141, 8; 30, 6.

quandocunque tibi placebit, quia paratus sum lubenti
et gaudenti animo, quoevere die postulaveris, tibi
restituere.

PUNCTUM III.

Tertio, diligenter expendam, quam sit terribilis et <sup>Bona terrena
omnia</sup> metuenda illa Dei interrogatio: *Fa quae parasti, cuius erunt?* In qua detrimentum *ultimum* proponitur eorum, qui mortis suae oblii, nullam de ea curam et cogitationem suscipiunt: quod inopinato nimirum et repente magna cum animi illorum molestia a *bonis*, quae possidebant, avellendi sint, adeo ut nec illis perfrui, neque de illis disponere, neque ad quorum manus perventura sint scire valeant; hoc est enim dicere: *Quae autem parasti, cuius erunt?* cuius erit domicilium, in quo degis? lectulus, in quo somnum capis? vestimenta pretiosissima, quibus circumdaris? cuius auri argentique thesauri, quos in arcis tuis inclusos adservas? cuius ministri, qui modo tibi famulantur? amici, qui te oblectant? officia et dignitates, ob quas in omnium ore atque aestimatione versaris? O te miserum et infelicem, qui *thesaurizas, ignorans cui ea congreges*¹. Quandoquidem infelix anima tua, pro qua ista congregasti, illis deinceps uti non valebit.

Eadem interrogatione ex me ipso percontabor, et <sup>quae cui
congregabo?</sup> qualia bonorum genera in praesenti vita mihi thesaurizaverim, examinans, dicam: Bona, quae in vita hac congregasti, cuius erunt post mortem? Numquid erunt illa animae tuae? an vero *haeredis, quem ignoras?*² Si temporalia sunt, certum est, ea tua non futura, nam dives moriens nihil secum auferet, *neque descendet cum eo gloria ejus*³; si spiritualia, virtutum et sanctorum operum bona sunt, illa vere tua erunt, *opera enim illorum justorum, quum moriuntur sequuntur*.

¹ Ps. 38, 7.

² Ecclae. 2, 19.

³ Ps. 48, 18.

*illos*¹, nec deserunt, quoad eos in gloriae throno collocent. Quamobrem, anima mea, stude, ut talia tibi bona congreges, quae omni tempore, in vita et morte, sint tua, et quibus te nemo spoliare valcat.

Ad instar interrogationis hujus similem quoque aliam mihi metipsi proponam et dicam: *Anima ipsa*, quae modo in corpore isto degit, cujus erit post mortem? num Dei, an daemonis? num Christi, qui sanguine suo illam redemit, an satanae, cui illa se sponte subjecit? Si mortifero scelere me obstrinxi et impoenitens morior, nullum est dubium, quin diaboli ea futura sit, qui eam in hora mortis a me repetet atque avellet, quia ipsius est propter culpam; si autem in gratia Dei vivo, atque in illa ad finem usque persevero, erit Dei, qui tum aderit, ut illam secum in regnum et gloriam suam abducat. Quapropter age modo poenitentiam pro sceleribus tuis, ut *princeps tenebrarum* et *hujus mundi* hodie ad te veniens, nihil in anima tua, quod suum sit, inveniens², illam deserat. O Rex coeli et terrae! *Tuus sum*, ergo *salvum me fac*³: tua est anima mea, quia illam condidisti; tua, quoniam redemisti; sit, quaeso, etiam tua per gratiam sanctificatea, et in sempiternum tua permaneat, aeternae gloriae praemio coronata. Amen.

PUNCTUM IV.

Pro conolucione et confirmatione eorum, quae in tribus hisce punctis dicta sunt, considerabo terribile quoddam exemplum praedictorum in rege Baltassaro, qui conviviis et comessionibus cum satrapis suis indulgens, vedit de repente *manum* quandam, verba haec in pariete describentem⁴: *Mane, Thekel, Phares*. Quae verba Daniel hoc pacto est interpretatus: *Mane: nu-*

¹ Apoc. 14, 13. ² Joan. 14, 30. ³ Ps. 118, 94.

⁴ Dan. 5, 25 sqq.

meravit Deus regnum tuum et complevit illud; Thekel: appensus es in statera et inventus es minus habens; Phares: divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Quae omnia eadem nocte, ipso miserabiliter interempto, completa fuerunt. Haec omnia mihi ipsi accommodare licet, si similis me occupat aeternae salutis oblivio; fingamque animo, venturam aliquando ex tempore diem, sive noctem quandam, in qua Deus omnipotentiae suae digitis in conscientiae meae pariete sententiam horum trium verborum describat.

Quorum primum erit: Numeravit Deus dies vitae tuae¹, illos nimirum, quibus regno, substantia, divitiis, honoribus, et officiis tuis fruiturus sis, qui completi jam sunt, nam hodierna dies erit vitae tuae novissima.

Secundum erit: Appensus es in statera, examinatis diligenter universis et singulis operibus tuis, et non sunt inventa plena², sed mutila valde et manca, eo quod tuis obligationibus non satisfeceris.

Tertium erit: Divisum est regnum tuum, quia abs-tulit a te Deus regnum, substantiam, dignitates et bona, quae possidebas, atque transtulit ea in hostes tuos, vel extraneos et alios, qui illis perfruentur. Divisit quoque corpus et animam tuam, et illud quidem vermibus in escam, hanc vero daemonibus, qui eam excarnificabunt, in praedam tradidit.

Atque eadem ipsa hora, qua sententia haec pronuntiatur, nullo resistente, mandabitur exsecutioni. O quales tunc angustiae et tremores me occupabunt! multa sane acerbiores illis, quos rex Baltassar sensit. O quales clamores, lamentationes, turbationes et mortis angores affligerunt pauperem et infelicem animam meam, tanto majore tormento, quanto major fuit illius ignavia et oblivio! Recordare mei, Domine, propter immensam bonitatem et misericordiam tuam, atque in anima

Sententia
Illi etiam
in me con-
tinuo exseca-
tioni dabitur

¹ Cf. Job 14, 5. ² Apoc. 3, 2.

mea horum *trium* verborum sententiam adeo fortiter imprime, ut memor sim supputationis dierum meorum, et finis, quo illi terminandi sunt: quo tanta sollicitudine vitam transigam, ut in die judicii, quando me in statera tua appenderis, non inveniar mutilus et mancus, sed plenus et integer in cunctis actionibus meis, et quamvis a me dividas et transferas regnum terrae, non tamen a coelesti regno tuo me excludas. Amen.

MEDITATIO XIII.

De universali judicio, quoad signa et alia, quae diem illam praecedent.

PUNCTUM I.

Ad argumenti hujus fundamentum, praemittenda est articuli illius *fidei* indubitata veritas, qua docemur, praeter particulare illud judicium, quod in cujusque mortis hora transigitur, superesse universale omnium simul hominum in novissimo die futurum, et quidem visibile ac publicum: sic a divina providentia varias ob causas decretum.

Cur
universale
judicium
locum
habent. *Prima* est, quo sententia, in particulari judicio lata, confirmetur, ejus justitia mundo innotescat suppleaturque, quod illuc defuit¹. Nam in hora mortis de *anima* solum judicium fertur, non de *corpore*; contingit autem interdum, animam Dei judicio damnari, corpus vero magno honore ad sepulchrum deferri, aut etiam contra, animam in coelum magna gloria deduci, corpus ignominiose ad sepulturam. Quum autem anima et corpus vel Dei obsequio vel offensioni cooperati sint,

¹ Cf. S. Thom. III. q. 59. a. 5.

par erat, diem aliquem constitui, quo judicium de utroque ferretur. Qua consideratione carnem meam, ut spiritui se subjiciat, instigabo, cum quo simul erit judicanda.

*Secunda causa est, quo tum justorum honori, qui in hac vita fuerant oppressi, tum multo magis gubernationis suae existimationi Deus consuleret, omnibus simul, sapientem se fuisse ac sanctum in omnibus, quae ordinavit aut permisit, manifestando; ideoque nec bonos de oppressa virtute conqueri¹, nec iniquos de vitiorum exaltatione et victoria gloriari merito posse, sed confundi et erubescere omnes debere, qui de iis, quae ignorabant, ausi sunt temere judicare. Quare merito Apostolus monet²: *Nolite ante tempus judicare, quo adusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium.**

Tertia fuit causa, quo Jesu Christi gloria non solum bonis in coelo, sed in terra etiam, ubi ejus ignominia fuit publica, impiis innotesceret, et qui viderunt humiliationem ejus, viderent et praemium.

Atque propterea judicii hujus locus erit vallis Josaphat³, prope Jerusalem et montem Olivarum, ut quo loco ipse judicatus, damnatus, crucique affixus fuit pro peccatis nostris, in eodem videant omnes, eum summo cum honore judicem esse vivorum et mortuorum⁴, et quem pauci tantum discipuli in coelum ascendentem viderunt, descendenter eundem (ut dixerunt Angeli) ad universos judicandos, videant universi⁵. Propter has causas talis judicii cogitatio potest in me gaudii, gratitudinis laudisque Dei affectus ex-

2. Ut rerum
omnibus
justi honore,
impi
confusione
afficiantur.

3. Ut Chrs
D. etiam
in terra
glorificetur.

¹ Cf. Jer. 12, 1; Hab. 1, 13; Job 21, 7. ² 1 Cor. 4, 5.

³ Joël 3, 2. (A multis scilicet illius textus verba a proprio sensu judicii contra hostes populi Israël transferuntur ad judicium universale. *N. Ed.*)

⁴ Act. 10, 42. ⁵ ib. 1, 11.

citare, quibus gloriam pro inenarrabili illa providentia, qua ad tales illud fines direxit, illi reddam, creaturas omnes cum Davide ad idem invitando: *Laetentur, ait, coeli et exultet terra . . ; gaudebunt campi, et omnia quae in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie Domini, quoniam venit judicare terram; judicabit orbem terrae in aequitate, et populos in veritate sua. Judicabit orbem terrarum in justitia, et populos in aequitate*¹: quia injusticias omnes et gravamina absque personarum discrimine discernet.

PUNCTUM II.

Signa
praevia. Secundo loco perpendenda sunt *signa iudicium ipsum* praeccidentia, quae Christus in evangelio enumerat², eorundem tam *multitudo*, quam *atrocitas, praesagia, effectus*, quos in hominum animis generabunt, *modus*, quo illa succedent, *causae* denique, cur ita evenient.

Quam multa. *Primum* igitur multitudo perpendatur: Omnem enim *creaturam*, ut Sapiens ait³, *armabit Deus ad ultionem inimicorum suorum: . . . et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos et impios, et quoniam omnes creature instrumenta fuerunt beneficiorum in eos ante collatorum, omnes tunc instrumenta erunt justitiae ejusdem in eorundem poenam et ingentia damna, idque jure merito, siquidem ipsi cum injuria creatoris sunt eis abusi; et quamvis nunc eam injuriam dissimulent, tunc tamen signis eam horrendis manifestabunt.*

Quam terribilitas — totus mundus concutitur. *Secundo*, eorundem signorum *terribilitas* consideranda, aliquibus illorum commemoratis: *Sol enim obscurabitur et luna non dabit lumen suum; sed convertetur in sanguinem. Stellae, vel cometae, instar fulminis cadent de coelo et virtutes coelorum commovebun-*

¹ Ps. 95, 11—13 et 97, 9.

² Matth. 24, 27 sqq.

³ Sap. 5, 18. 21.

*tur*¹, stupendum edentes strepitum, sicut *horologium*, quum ad horam pulsandam solvitur; erunt *terrae motus* horrendi; aperietur enim multis in locis, sicut *vulcani* seu crateres alicubi nunc conspi ciuntur; *mare turbabitur* fluctuum ingenti sonitu; venti alii in alias exsurgentibus, horrendas excitabunt tempestates; in *aëre tremenda* erunt tonitrua, fulgura, fulmina; conspiciuntur visiones terrificae, et magis pavenda *monstra*, quam quae olim in *Aegypto et Jerusalem*² apparuerunt: *animalia*, ferae, serpentes per varias partes vagantia dis current, frementia, ululantia, calamitose sibilantia.

Quae, quum per se ipsa horribilia sint, affligerunt tamen adhuc multo magis, tum propter ea quae praenuntiant, quae multo sunt horribilia, tum propter hominum apprehensionem. Omnia enim veluti ob oculos ponent tremenda quae imminebunt mala, mundusque ipse veluti faciem praeferet inferni. *Solis* tenebrae aeternas ominabuntur tenebras, quibus animae tenebrae et peccata punientur. *Lunae* sanguis Dei iram indicabit, qui de impiis vindictam sumet; eo quod se illi peccatorum sanguine foedarunt; *stellarum* e coelo casus infelicem portendet eorundem e coelo Ecclesiae in abyssum inferni casum, quia ipsi se ex alto divinae gratiae ad culpae profundum praeципitabant; *elementorum et belluarum* furor horribilitatem indicabit furiarum infernalium contra illos, quia bestiarum vitam vixerunt, nullo ordine et moderatione passionum. Ex quo efficietur, ut homines prae timore et terrore arescant, tam propter ea, quae tunc cernerent, quam quae sibi imminere timebunt, invadente eos *spiritu tristi, qui exsiccat ossa*³.

Prænuntiant
terribilia
futura.

O quam aliter in ea occasione habebunt se illi, qui bona et secura sunt conscientia, quam qui mala

¹ Matth. 24, 29; Joël 2, 31.

² Sap. 17, 2 sqq.; 2 Mach. 5, 2—4. ³ Prov. 17, 22.

Fiducia
justorum.

et turbata. Etsi enim omnes timebunt, *boni* tamen simul cum timore *fiduciam* habebunt in misericordia divina; ita enim eos Christus est consolatus: *His fieri incipientibus, respicite et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra*¹, finisque laborum vestrorum, quietis vero principium. *Iniquorum* vero timor non fiduciam, sed desperationem et magnam impatienciam habebit adjunctam, *semper enim*, ut ait Sapiens, *praesumit saeva perturbata conscientia*², timorem sibi augens et poenam; et si nunc, teste Davide, *timore trepidarunt, ubi non erat timor*³, quid ibi facturi sunt, ubi tanta erit timoris occasio, incipiente statim tremore et stridore dentium, qui aeternum durabit in inferno?

His omnibus et singulis perpensis me ipsum ad salutarem Dei timorem et peccatorum detestationem extimulabo, sic animam meam alloquens: cur Dei omnipotentis iram non metuis, qui quo nunc *benignior* est te ferendo, eo tunc erit in puniendo *severior*? cur non cupide et amanter sacramenta et alia ejus gratiae signa nunc amplecteris, antequam horrenda irae ejus te signa opprimant? si etiam ipsius coeli tunc trement columnae, cur te prius coelesti vita non firmas, ne, etiamsi timeas, dejiciaris? O Deus infinite! *Confige timore tuo carnes meas*⁴, faciens me a *judiciis tuis* terribilibus timere. Prius arescant sicut crevum ossa mea⁵, quod te offenderim, quam inutili arescam timore. Operiatur rubore vultus meus ob mea peccata, ut caput meum elevare tunc liceat cum laetitia, propter eam, quam de eis sperem redemptionem. Amen.

PUNCTUM III.

Tertio considerandus est horrendus ille *ignis*, qui ex quatuor mundi partibus exsurgens, ipsum universum

¹ Lue. 21, 28. ² Sap. 17, 10. ³ Ps. 13, 5.

⁴ Ps. 118, 120. ⁵ Ps. 101, 4.

Colloquium
cum anima
mea et cum
Deo.

et quaecunque in eo sunt, consumet, renovabit vero <sup>Ignis novis
simi diei:</sup> purificabitque, quod in eo est remansurum. Circa hunc ignem tria praecipue, quae ad nostrum institutum faciunt, sunt perpendenda.

Primum, quod summa festinatione absque rei ullius resistentia, terra et quae in ipsa sunt opera, palatia, viridaria, auri et pretiosorum lapidum thesauri, animantia, volucres, pisces, omnesque homines, qui superstites tunc erunt, nemine prorsus evadente, exurentur¹, et hic totius hujus spectabilis universi pulchritudinis et gloriae (quam mundani homines tantopere diligunt et aestimant) finis erit, juxta illud Joëlis: Ante faciem ejus ignis vorans, et post eum flamma exurens; quasi hortus voluptatis terra coram eo, et post eum solitudo deserti, neque est, qui effugiat eum². Cur, o anima, hujus mundi figuram³ non horreseis, quae ita praeterit festinanter, cujus adeo erit finis calamitosus? Treme ab hoc igne, qui omnes divitias ejus exuret, neve tuae concupiscentiae ignem illis foveas.

Deinde considera, ignem hunc, ut ait Sapiens, factori suo deservientem, crudelissime exarsurum in tormentum adversus injustos⁴; leviorem vero futurum in eos, qui in Deo confidunt et superstites erunt, quibus purgatorii vice erit, ut a culpis et earum reliquis purgentur, merita vero et corona augeantur, quae illi brevi consequentur. Impios vero horrende torquebit, tamquam inferni initium, qui in perfidiae poenam illos manet. Ex quo efficitur, ignem hunc in mundo perduraturum usque ad universalis judicii finem, Deo ejus flamas intercidente⁵, hoc est, ut S. Basilius interpretatur, ita ignis ille electorum corpora illustrabit, ut nullum inferat detrimentum, reproborum vero ita torquebit, ut statim ac resurrexerint, horrendum illum experiantur,

*omnia
terrena
exuret.*

*discernet
inter
improbos
et justos.*

¹ 2 Petr. 3, 10. ² Joël 2, 3. ³ 1 Cor. 7, 31.

⁴ Sap. 16, 24. ⁵ Ps. 28, 7.

qui illis paratus est: ad quem mox, atque sententia lata erit, tamquam furiosus fluvius eos rapiet, atque in infernum cum illis descendet, et tunc implebitur, quod scriptum est: *Ecce dies veniet succensa quasi caminus; et erunt omnes superbi, et omnes facientes impietatem stipula; et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quae non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiae, et sanitas in pennis ejus; et egrediemini, et salietis sicut vituli de armento. Et calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum*¹.

Ignis
internalis
collatus cum
In nomine
gloriae.

Confer, o anima mea! clibanum illum ardenteum cum hoc justitiae sole, flamas illas excaecantes cum his splendoribus illustrantibus, cineres illos tormentorum cum his levaminum pennis, illam instar stipulae conflagrationem cum laetissimis hisce vitulorum tripudiis; talemque nunc vitae rationem elige, quae tot malis ereptam tot bonis accumulet. O Deus aeterne, *a cuius facie fluvius igneus rapidusque egreditur*² in vindictam impiorum, *alter vero fluvius aquae vivae, tamquam crystallum splendidus*³, in refrigerium electorum, lava me, ac secundi hujus fluvii aqua purifica, ut ab alterius igne sim liber. Amen.

PUNCTUM IV.

Quam
repente dies
ultimo iudicij
venturus sit.

Quarto consideranda, quae Christus de statuta illa judicij die dixerit. Quod videlicet, *de die illa et hora nemo scit, neque Angeli coelorum, neque Filius hominis, nisi solus Pater*⁴: et quod repente, et in ictu oculi⁵ sit venturus: ad quod duas adfert similitudines vel exempla. *Sicut, inquit, factum est in diebus Noë, ita erit*

¹ Mal. 4, 1—3. ² Dan. 7, 10. ³ Apoc. 22, 1.

⁴ Cf. Matth. 24, 36 et Marc. 13, 32.

⁵ Luc. 21, 34; 1 Cor. 15, 52.

in diebus Filii hominis. Edebant, et bibebant, uxores ducebant, et dabantur ad nuptias usque in diem, qua intravit Noë in arcam; et venit diluvium, et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Lot: cum minime Sodomitae cogitarent¹, qua die exiit Lot a Sodomis, pluit ignem et sulphur de coelo, et omnes perdidit: secundum haec erit, qua die Filius hominis revelabitur², ad judicium veniens. Nam attendentibus ad nuptias, animique relaxationibus suis immersis hominibus, incipiet tribulationum diluvium et exsurget ignis, qui omnes devorabit, eritque damnatorum innumerablem numerus, salvandorum exiguis, qui, ut Noë et Lot, salvi evadent.

Et quum idem evenire experiamur in multis hujus temporis tribulationibus, pestis et aliorum flagellorum, quae non cogitantes nos et repente invadunt, curandum mihi est, ita paratum vivere, ut evadere merear, Christi ipsius consilium sequens, quod post narrationem illius diei intulit, dicens: Qui quæsierit animam suam salvam facere, perdet illam, hoc est, vitam carnalem mortificet: nam qui hac ratione illam perdiderit, spirituali vita vivificabit eam³, eritque securus in hujus judicii die. Et iterum Christus dixit: Vigilate itaque, omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quae futura sunt, et stare ante Filium hominis⁴. O supreme judex! vivifica me gratia tua, ut, sicut Noë ille in arca, ita ego in tua salver Ecclesia. Extrahe me ab hujus saeculi Sodomis, licet invitum et dissimulanten ac tergiversantem, sicut Lot⁵, ut, ab ignibus devastantibus ereptus, in alto sanctae gloriae tuae monte salvari merear. Amen.

Quare
semper
paratus.
esse debet.

Supplex
orem Chm.
judicem.

¹ Cf. Gen. 19, 24. ² Luc. 17, 26—30.

³ Cf. ib. 17, 33. ⁴ ib. 21, 36. ⁵ Cf. Gen. 19, 16.

MEDITATIO XIV.

De resurrectione mortuorum, judicis adventu et iis, quae ille ante sententiam facturus est.

PUNCTUM I.

Resurrectio
mortuorum.

Primum consideranda est generalis mortuorum *resurrectio*, quo animo simul et corpore in hoc judicio compareant.

1. Quam
subito anima
suo corpori
jungatur.

Circa hunc fidei articulum perpendendum est *prium*: *Archangelum* quemdam vocem illam tremendam instar tubae¹ editurum: *Surgite mortui et venite ad judicium*. Quae vox usque adeo potens erit, Dei omnipotentis virtute, ut *in ictu oculi*² mortui omnes resurgent, et *mare det mortuos, qui in ipso erant, et mors et infernus reddant mortuos suos*³: etiamsi enim in *pulverem* sint conversi, potentia tamen divina in momento eos reformabit ita, ut omnem membrorum integritatem recipient. Eodemque momento animae, quae in *inferno* fuerint, ascendent, et quae in *coelo*, descendunt; et suo quaque corpori, quod ante mortem habuerat, coniungentur. Huic itaque Archangeli voce et citationi ad judicium omnes omnino absque resistentia aut tergiversatione parebunt, etiamsi reges, pontifices, monarchae fuerint. Recordare frequenter, anima mea, vocis hujus tremenda et potentissimae, sonet haec tuba continue in auribus tuis; time terriblem hanc citationem et praepara te ad comparendum; obaudias nunc voce Dei ejusque visibilis Archangeli dicentis: *Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus*⁴, qui non mortem quaerit peccatoris, sed ut convertatur, resuscitetur et vivat.

¹ 1 Thess. 4, 15.

² 1 Cor. 15, 52.

³ Apoc. 20, 13.

⁴ Eph. 5, 14.

Deinde contemplabor corpus, quod anima damnata ex inferno ascendens accipiet, quidque sentiet in illud se videns ingressam. Dabitur enim illi corpus patibile quidem, sed immortale, ut semper patiens, nunquam tamen amplius moriatur, foedissimum, foetidum, horridum, quod miserrimae animae aeternus sit carcer, novusque infernus in eo commorari. O quanta in se mutuo primo illo congressu conjicient maledicta! *Sis maledictum* (dicet anima corpori), quod, ut tibi indulgerem, et quod mihi rebelle fuisti, tot sustinui, ac aeternum tecum sustinebo tormenta: corpus vero eadem in animam refundens: *Maledicta*, inquiet, *tu*, quae arbitrii tui libertate me tibi subjicere et mortificare potuisti; quod quia neglexisti, patienda en mihi tecum horrenda et aeterna tormenta. Hac ratione miserrimi illi duo conjuges, qui in mortali hac vita facile convenerunt, ut voluptates amplecterentur, innumeras cum eis culpas eibentes, tunc *sicut spinae se invicem complectentes*¹ pungentesque, alter alterius carnifex effectus, horrendas mutuo poenas sibi ipsis augebunt.

*Tertio considerabo similiter, quale corpus accipiet anima beati de coelo descendenteris, quamque jucundus illi erit talis in eam ingressus. Erit enim corpus illud immortale, impatibile, splendens et omnino perfectum et gloriosum. O quantas sibi mutuo benedictiones precabuntur! Anima corpori congratulans, dicet: *Euge corpus, sis benedictum, quod patienter mortificationes ferens, teque hilariter mihi in omnibus, quae Deus jussit, subjiciens, me ad gloriam, quam hactenus habui et aeternum habitura sum tecum, feliciter juvenis. Gaude, quia jam laboris et tempestatis tempus transiit, accessit vero quietis et tranquillitatis: semi-natum fuisti in ignominia, dum fuisti sepultum in terra, sed surrexisti in gloria*², glorifica Deum mecum, si-*

2. Quam
horrenda
conjunctio
in reprobatione
mutuaque
exprobatio.

Quam
jucunda unio
mutuaque
congratulatio
in beatia.

¹ Nah. 1, 10. ² 1 Cor. 15, 43.

quidem mecum es regnaturum. Denique comparatione inter bonos et malos instituta corpus meum ad patientium in mortali hac vita animabo, ut felix illa sors ei contingat, ad beatam vitam surgendi.

PUNCTUM II.

Judicis
adventus :

Considerandus deinde *judicis* ipsius adventus ad judicium, ejus e coelo exitus, majestas, vultus, habitus, comitatus, quem secum habebit, regium ipsius vexillum, gloriosus in judicio thronus, et judicii denique ad latus ejus assessores.

1. Gloria
ipsius
judicis.

Primum ergo perpendendum, *Christum* Dominum nostrum reipsa vereque e coelo exiturum, et secundo in mundum, ad eum judicandum, venturum, sed longe alio habitu, quam venerit primum. Veniet enim in corpore gloriificato, splendidissimo, corona gloriae et immortalitate coronatus, tantoque amictus splendorc, ut sol, luna et stellae in ejus praesentia haud datura sint lumen; tanta vero ejus majestas, ut Angeli hominesque omnes, justi ac peccatores, et ipsimet daemones, quamvis invitissimi, illi se subjiciant, eumque adorent ac pro Deo et Domino suo agnoscent; tunc enim Pater implebit, quod aliquando promisit: *Subjecturum se omnia sub pedibus ejus*¹. Et *positurum inimicos ejus sub illius pedibus*². Et *in nomine ejus omne genu flectendum coelestium, terrestrium et inferorum*: et *omnem linguam confessuram, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris*³. O Salvator mi! justum est, ut secundus tuus adventus patefaciat gloriam, quam primus occultaverat. Concede mihi, obsecro, te in prioris humilitate imitari, quo posterioris gloriae particeps fiam.

2. Comitatus
Angelorum
et Sancti.

Considerandus deinde *comitatus*, quem secum habitus est. Nam Enoch prophetavit: *Ecce venit Do-*

¹ Ps. 8, 8. ² Ps. 109, 1. ³ Phil. 2, 10. 11.

*minus in sanctis millibus suis*¹, coelesti toto exercitu stipatus, tribus suis hierarchiis, et novem earum choris, indutis, ut pie credere licet, corpora aërea, solis instar splendentia, quae hierarchiae et chori sui pulchritudinem et excellentiam in eis ostendent.

Praeferetur, ut ex evangelio colligitur, *signum Filii hominis*², regium videlicet sanctae crucis vexillum, admirando fulgens splendore: quod unicūm quidem erit, sed justis, qui in hac vita illud amplexi, in eo gloriati sunt, carnem suam cum vitiis et concupiscentiis crucifigentes, jucundissimum erit spectaculum; impiis vero, qui aut non crediderunt, aut tamquam hostes illud horruerunt, quod *ventrem suum ut Deum haberent*³, horrendum atque tremendum, ideoque statim atque illud conspicient, amarissime flebunt, quia justam in eo suae damnationis causam videbunt. Sequere igitur, anima mea, crucis in hac vita vexillum, ut cum pace et securitate illud intuearis in altera; defleas, quam hactenus ab eo aversionem habuisti, ut laeta tunc illud aspicias.

Quarto considera, quo pacto, quum primum in vallem Josaphat Christus descenderit, sedebit in excellentissimo et splendidissimo *throno*, ex pulcherrima nube fabricato, cuius divinus *vultus*, etsi unicus idemque, bonis tamen erit placidissimus, sed terribilissimus *malis* adeo, ut vel ipso ejus aspectu tremore et confusione repleantur. Ex ejus autem sacratissimis manuum, pedum, laterisque *vulneribus* lucis radii procedent versus bonos jucundissimi, qui corporeo eorundem vulnerum aspectu singularem capient voluptatem, agnoscentes ex eis summi illius regis in se amoris magnitudinem, qui talia voluit ipsorum gratia subire; sed ex eisdem vulneribus adversus sceleratos radii prodibunt irae et ignis stupendi: Qui,

3. *Signum crucis, solamen justorum et horror impiorum.*

4. *Judicis aspectus jucundus alii, aliis terribilis.*

Scriptura teste, *plangent amarissime quasi super unigenitum, et dolebunt, ut doleri solet in morte primogeniti*¹, quia eorum fructu in suum commodum uti contempserunt, praecipue vero *Judaei et gentiles illi, qui eadem Christo crudelissime inflixerunt.*

(Confugiam
nunc ad Chi.
vulnera.)

O Jesu dulcissime! per sacratissima tua vulnera supplico, ut *pennas mihi sicut columbae*² concedas, quibus ad ea *volare*, et in eis, quamdiu vixero, *re-quiescere* possim, mea gemens peccata, ob quae tu illa suscepisti, ut in die judicii eadem cum jucunditate aspicere, et ad gloriam tuam admitti merear. Amen.

5. B. Maria V.
ad dexterum
Chi. Dni.

Postea considerabo ad Christi judicantis latus alium thronum collocandum insignis gloriae, pro Sanctissima ejus *Matre Domina nostra: est enim consente-*num, eam in hoc judicio, sicut alteram *Bethsabee ad veri Salomonis dextrum latus assessuram*³, non jam ut peccatorum sit *advocata*, quia interveniendi pro eis tempus effluxit, sed ut erubescant, quod tantae matris certaeque advocatae patrocinio in tempore uti neglexerint, et simul, ut justi ejus praesentia exsultent; ipsaque coram universo mundo debito officiatur honore ob tot humiliationes, quas in hac vita ab iis pertulit, qui eam agnoscerne noluerunt, sed contumeliis in Filii sui passione affecerunt. O Virgo excelsa! gaudeo de gloria illa, quam illa die es habitura. Juva me nunc intercessione tua, ut tuo tunc gaudemam aspectu.

6. Alii Sancti
cum judice
assidentes.

Denique circum ipsum Christi thronum alii etiam throni constituentur, in quibus *Apostoli* (sicut promissum eis est) etiam *duodecim tribus Israël et universi mundi nationes* *judicaturi sedebunt*⁴, et sanctis-

¹ Zach. 12, 10. (Propheta quidem haec dicit de spiritu compunctionis et amoris, quo Christi fideles mortis Christi Domini recordatur sint. N. Ed.)

² Ps. 54, 7. ³ 3 Reg. 2, 19. ⁴ Matth. 19, 28.

simae vitae suae exemplo scelestam impiorum condemnabunt; supremique judicis sententiam comprobantes, ejus justitiam ipsius nomine manifestabunt. Imo, juxta multorum Patrum sententiam¹, etiam in thronis gloriae sedebunt *pauperes spiritu*, qui Apostolorum vestigiis inhaerentes, omnia sua pro Christo reliquerunt. O quam stupescere tyranni et imperatores, qui Apostolos martyrio affecerunt, quum eos adeo in gloria sublimes conspiciant! O quantus erit *pauperum religiosorum*, quibus *Deus judicium tribuet*, honor, qui in hoc saeculo tamquam a mundo abjecti vixerunt! O summe judex, si eos, qui sponte et voluntate sunt pauperes, ita honoras, magna ego voluptate eam paupertatem amplector, non tam propter meum honorem, quam propter gloriam, quae inde tibi redundabit.

PUNCTUM III.

Tertio considerandum, qua ratione ad judicii exsecutionem, Christi mandato, *exibunt Angeli, et separabunt malos de medio justorum*². Et ipse sicut pastor separat oves ab hoedis; et statuet oves quidem a dextris suis, hoedos autem a sinistris³.

*Discretio
justorum et
impiorum:*

Circa quod *primum* est perpendendum, et *mundum* et *Ecclesiam*, quae in eo est, instar esse gregis ovium simul et hoedorum, bonorum scilicet ac iniquorum, ita inter se commixtorum, ut quae ovis sit Christi, quis satanae hircus, discerni semper non possit: ex quo provenit, ut saepe scelestum tamquam justum honoremus, justum contra tamquam peccatorem contemnamus; ideoque neque justi, neque peccatores locum sibi debitum occupent, sed hi dexteram locum-

¹ Cf. S. Thom. Suppl. q. 89. a. 1 et 2.

² Matth. 13, 49. ³ ib. 25, 32. 33.

*nunc
impossibilis*

que altiorem, illi sinistram et abjectissimum in terra teneant locum. Quare Salomon: *Vidi, inquit, sub sole in loco judicii impietatem, et in loco justitiae iniquitatem.* Et dixi in corde meo: *Justum et impium judicabit Deus, et tempus omnis rei tunc erit.* Et iterum: *Est malum, quod vidi sub sole . . positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum.* Vidi servos in equis, et principes ambulantes super terram quasi servos¹.

Appropinquante itaque hoc tempore, ut fraudes hujusmodi patefiant, injuriaeque resarciantur, separabit Christus triticum a zizania, granum a palea, bonos a malis piscibus, agnosque ab hoedis, et bonos ad dexteram constituet², elevatos (ut ait Apostolus) *in aëra*³, ut orbis universus eos agnoscat et ut Sanctos veneretur; malos autem constituet *ad sinistram*, in terra haerentibus, ut omnes eos et agnoscant et ut peccatores contemnant. O quanta iniquorum erit confusio, qui in hoc mundo dexteram habere et dignitatem videbantur, quum ad sinistram se ibi esse et in tanta cernent abjectione! quanta invidiae rabie in bonos commovebuntur, quos in tanto honore, se vero adeo contemptos esse videbunt! Quid princeps, quid dominus dicet, quum subditum aut mancipium suum in altiore loco conspiciet, quam ipse sit? quid praelatus, quid magister, quum subditum, quum discipulum sibi praeferriri videbit? Omnes una illud Sapientiae usurpabunt: *Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore;* ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter Sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, et justitiae lumen non luxit nobis, et sol intelligentiae non est ortus nobis⁴. O Justitiae Sol! coelesti tuo lumine mentis meae

¹ Ecclae. 3, 16. 17; 10, 5—7.

² Cf. Matth. 13, 30; 3, 12; 25, 32. 33.

³ 1 Thess. 4, 16. ⁴ Sap. 5, 4—6.

tum
clarissima,

eaque
in summam
confusionem
reproborum,

oculos clarifica, ut infeliciū horum miseram cæcitatem cognoscens, ex eorum erudiar miseria.

Contra *boni jucundi* erunt, videntes se ad Christi dexteram, qui et ipse laetissimo eos vultu conspiciet; tunc enim ad literam impleri incipiet et ad oculum illud Psalmi: *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate*¹. O quam illic erit gloriosa illa justorum congregatio! sicut *regina*, quae, brevi in sponsi regnum splendidissimum deducenda, exsultat, dum se ad dexteram dilecti sui tot virtutibus ornatam videt; in hoc saeculo contemptum et ignominiam experfa, nunc in momento se videt ad summos honores evectam. Felicem illum, qui infimum in hoc mundo sibi locum elit; cui tune dicet Christus: *Amice, ascende superius*², ascende super terrae superbos, et mox mecum ad coelestes concendas thronos. Elige ergo, anima mea, infimum in hac vita locum, ut in die judicii locum a Christo inter Angelos recipias. Ne sollicita sis, ad quam in hoc mundo manum colloceris, sed quamnam ad tribunal Christi sis habitura; ita vitam tuam hic institue, ut ibi ad dexteram ejus constituaris.

Denique, si scire aveo, quaenam mihi *manus* aut sors in die illa continget, cogitandum est mihi, ovisne sim, an hoedus? an videlicet Christi pastoris vocem audiam, mitisne sim, et corde humilis, adversa injuriasque aequanimiter tolerem, bona mea aliis liberaliter impertiar; an contra superbos sim, ultor injuriarum, temporalia mea commoda quaerens cum proximi detimento aut spiritualis boni aliqua jactura? Ac reflexione circa haec facta, supremi hujus pastoris ovis esse contendam, confidens, quod cum ingenti prosperitate ad suam me dexteram sit collocaturus.

in summam
justorum
gloriam.

Discernam
nunc me
ipsum,
ovisne
sim an
hoedus.

¹ Ps. 44, 10. ² Lue. 14, 10.

PUNCTUM IV.

Manifestatio
conscien-
tiarum.

Quarto consideranda est mihi manifestatio et promulgatio conscientiarum, tam bonorum, quam malorum, quae in judicio in totius universi et Angelorum praesentia fiet¹, juxta illud Apostoli: *Qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium*²; speciale enim quoddam lumen Deus adferet, quo illa omnia cerni possint.

1. Singu-
lorum
conscientiae
omnibus
patebunt.

Primum circa hoc est perpendendum, qua ratione Deus in illa die aperiet, ut Scriptura loquitur³, explicabitque libros conscientiarum, qui hujus vitae tempore clausi fuerunt: omnes itaque legent, quidquid in libro conscientiae cujusque, et quisque, quod in omnium conscientiarum libris scriptum erit. Judicium vero fiet, sententiaque juxta ea, quae in libris erunt scripta, feretur, ut omnibus constet de justitiae divinae rectitudine: id quod in bonorum laudem, impiorum vero cedet ignominiam. Ex quibus intelligam, quantum referat, attentissime observare, quid in conscientiae meae libro scribatur. Nunc enim et scribere et occultare possum, quod volo: sed illa die in despctum meum omnia prodibunt in lucem. Quodsi conscientiae meae liber juxta librum vitae, qui est Christus Jesus, bene descriptus erit, liber meus (ut ait Job) *defensio mea erit, honor meus et corona mea* (cupiebat enim ille, *ut librum scriberet ipse, qui judicat*⁴, bene sibi conscientius, consensurum illum cum conscientia sua): sin meus liber Christi libro adversetur, ipse etiam accusator meus, ignominia et damnatio mea erit.

O Salvator piissime, cuius *liber* in die judicii aperietur, quo vita tua lex sit regulaque vivens, ex qua

¹ Cf. S. Thom. Suppl. q. 87. ² 1 Cor. 4, 5.

³ Dan. 7, 10; Apoc. 20, 12. ⁴ Job 31, 35.

judicium feratur de nostra, ne, quaeso, patiaris, scribere me aliquid in conscientia mea, quod vitae tuae libro sit contrarium: quod si quando ex imbecillitate mea acciderit, adjuva me, ut poenitentiae lacrymis illud deleam, ut in die reddenda rationis me tuae vitae conformem inventum, facias etiam gloriae participem. Amen.

Sed magis ad particularia promulgationis hujus descendendo, perpendam, etiam *occulta* cordis peccata ibi comparitura, et foeda illa, quae forte occulte et in angulo sunt patrata et ob pudorem in confessione celata, aut excusationibus et dissimulationibus obducta; intentiones noxiae, proditiones opertae, hypocrites, et quidquid specie tenus sanctum apparebat, quum revera iniuum esset. Ibi famuli infideles, amici falsi, Christiani ficti ingenti pudore afficientur, quia tales fuisse deprehendentur. Si enim hic tam graviter fero, secretum aliquod peccatum meum coram decem hominibus revelari, quomodo feram, omnia occulta simul et coram omnibus hominibus et Angelis manifestari: quomodo, anima mea, audes vel *in occulto* peccare, si credis fore, ut id manifestetur et cognoscatur a toto mundo? Qua ratione potes in *confessione* occultare aut tacere prae pudore, si fidem habes confusionis hujus et pudoris, quo ob talem occultationem afficeris? Memor esto, Redemptorem tuum dixisse: *Nihil occultum, quod non reveletur, neque absconditum, quod non sciatur*¹; et ab ea propterea abstine culpa, quam nolis propalari.

Mox perpendam, Deum Dominum nostrum bona justorum opera etiam *occultissima* manifestaturum, bonas cogitationes, pios affectus, intentiones occultas, quum sinistra nescivit, quid faceret dextera; externa quoque opera bona, quae humilitate ipsi occultarunt,

Aperientur
peccata
etiam
maxime
occulta et
prohrosa;

sed etiam
occultissima
opera bona
justorum;

¹ Luc. 12, 2.

et quae mundus pro malis habuit, ut eos propterea calumniatus sit et condemnari: qua ratione boni maximo tunc honore afficiuntur et exaltabuntur. O quanta ibi erit vitii turpitudine! quanta virtutis elegantia! O quam honorificum et gloriosum tunc judicabitur obedivisse, sese humiliasse, illatas injurias in silentio, excusationibus non adhibitis, aut innocentia sua non manifestata, aequo animo pertulisse. Felices! qui haec virtutum exercitia amplectuntur, pro quibus tantam recipient gloriam. Occulta, anima mea, bona opera tua per humilitatem, suo enim tempore Deus illa ad magnam tuam gloriam manifestabit.

Ultimo tandem perpendam, eundem justissimum
judicem illa die manifestaturum tam injustorum bona,
Opera quoque bona reproborum, at mala iustorum, at fine diverso.
quae fecerunt, quam piorum mala, sed alio fine alio-
que eventu: iniquorum enim bona in majorem eorum
cedent ignominiam, ut qui non perseveraverunt in
bono, et quod multa eis mala permiscuerunt, eorum
praemio jure privabuntur; et memores bonorum con-
siliorum et admonitionum, quas justis interdum de-
derunt, vehementius pudefient, quod easdem sibi non
acceperint nec eis usi sint. Contra quum justorum
peccata manifestabit, adjunget poenitentiam propterea
factam, et bona quae inde illi hauserunt, ut illa pec-
cata admisisse non sit illis pudori futurum, sed oc-
casioni Deum laudandi, qui ea condonarit et a tanta
eos miseria magna misericordia eruerit. Id quod etiam
malos confundet amplius, quum videbunt in tanto eos
apud Deum esse honore, qui similia aut etiam gra-
viora fecerunt; sed illi poenitentiam habuerunt, quam
ipsi neglexerunt.

PUNCTUM V.

Quinto considerandæ gravissimæ accusationes et onera, quae ex ea promulgatione impiis in bonorum favorem emergent.

Primum enim daemon, fratrum accusator¹ et calumniator, eo die, qui ultimus illi ad id muneris erit, vehementius urgebit iniquorum peccata, ad majorem ipsorum in totius mundi conspectu confusionem ea exaggerando. Conversus enim ad judicem dicet: *Ego hos non creavi, non illis vitam dedi eamve in iis sustentavi aut bona quibus fruerentur dedi, nihil ipsumrum causa sum passus, non mortuus, nullum eis aeternum praemium promisi; et ipsi tamen, te neglecto, qui omnia haec illis praestitisti, mihi servierunt et obediverunt; quare jure ad me pertinent, quia illos prostravi, et se mihi subjecerunt, pluris me facientes quam te².* Haec superbus objicit satanas, tamquam volens de ipso Christo rabie sua triumphare, vindictam de eo in ejus creaturis sumendo. O quam se illusos et pudefactos, sero licet, peccatores experientur, quod tali se hosti subjicerint. Fuge ergo, anima mea, ei te hic tradere, a quo intolerabilem adeo servitii tui mercedem exspectes; Christi potius honoris rationem ducito, qui te creavit, redemit, aliudque servitii tui praemium promisit, irrideas tu potius hostem illum in hac vita, nisi velis in futura ab eodem irrideri.

Deinde expendam gravissima illa, quae ipse Christus interius eisdem objicit, revocans in memoriam, exprobransque singula, quae in eos contulit, beneficia. Ego, dicens, te ad imaginem et similitudinem meam creavi, tu eam plurimis gravissimisque maculasti sceleribus; sanguine meo pretioso te redemi, quem inquis tuis gressibus conculcasti; baptismi te sacramento regeneravi, et Ecclesiae Sponsae meae membrum feci, quam tu scandalosa vita profanasti; poenitentiae sacramentum, quo tua peccata delere gratiaeque et amicitiae meae restitui poteras, obtuli, at tu in

Gravissima
exprobatio
iniquorum:

1. ex parte
daemonis,

2. ex parte
Christi domini,

peccatis tuis perseverare, quam mihi reconciliari potius elegisti; *Corporis et Sanguinis* mei pretiosum obtuli eibum et animae nutrimentum, tu Aegypti ollas praetulisti; multis te *inspirationibus* vocavi et ut ad cor redires admonui, illis tu semper te pertinacem praebuisti; minatus sum, ni resipisceres, *poenas*, annum tibi addidi magnorum *praemiorum* promissis, quae omnia nihili fecisti. O infelix! quid ultra potui facere, quam tibi fecerim? tu vero quid potuisti contra me facere, quod non feceris, honorem tuum meo honori ubique preeferendo? Vos ergo, Angeli ministriique mei, vos judicate, aspicientes: *Quid est, quod debui ultra facere vineae meae, et non feci ei? an quod exspectavi, ut faceret uvas; et fecit labruscas?*¹ Quae si bene perpendero, magno animi sensu nunc, antequam illa hora veniat, cum Davide ingemiscens dicam: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me*²: misericordia potius tua me corripe, quamdiu locus superest emendationi.

Hanc Christi objurgationem juvabunt custodes nostri *Angeli*, adferentes contra impios, quidquid ad eos a peccatis avertendos ipsi adhibuerint, eorumque pervicaciam, qua illi omnia illuserint.

Ipsi quoque *justi*, qui aderunt, eosdem improbos accusabunt: *alii*, quod ipsorum bona consilia rejecerint; *alii*, quod injuriis magnis ab eisdem affecti fuerint; *alii* ob pericula, quibus ob mala ipsorum exempla expositi fuerint. Haec omnia infelices illi intus in corde et infelici conscientia sua audient et videbunt, quae omnium vehementissime eos accusabit, juxta illud Apostoli: *Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendantibus in die, cum judicabit Deus occulta hominum*³. Ipsa enim conscientia,

<sup>3. ex parte
iustorum.</sup>

peccatorum suorum convicta, clarissime videbit, se jure merito ab omnibus accusari, neque quidquam, quo se excuset, sed plurima, de quibus se ipsam etiam accuset, habere. O quam fuisset illis utilius, se ipsos sponte in hac vita, magno suo bono, accusasse, quam invitatos ibi et sine fructu, aliis accusantibus, non posse se excusare. O Jesu benignissime! concede mihi in hae vita, digne me in tuo ac ministri tui conspectu accusare, ut ab eo absolvatur, ne me in die judicii alii accusent et condemnent.

Nunc me
accusem,
ut tunc
absolvatur.

MEDITATIO XV.

De judicis pro justis et contra improbos sententiis, earumque exsecutione.

Sententiarum series, quas Christus Dominus noster in die *judicii* proferet (sensibili ut creditur *voce*) pro bonis, et contra iniquos, expressa est in Evangelio, ab ea initio facto, quae erit pro *bonis*; ut vel ex hoc intelligatur, quam sit is propensior ad praemia reddenda, quam supplicia.

PUNCTUM I.

Primum considerandum, qua ratione Dominus noster sedens in gloriae suae throno, justos respiciens, blanda dulcique voce illos alloquens: *Venite, dicet, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi; esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc.*¹ Hujus sententiae verba singula seorsim meditabimur, eorum perpendentes mysterium, juxta eam

Sententia
in justos.

¹ Matth. 25, 34 sqq.

orandi formam, quae *introductionis* § 9 posita est: sed quoniam haec praemia fusius postea meditationi subjicientur, eadem hic insinuabuntur solum.

Venite.

In hoc verbo causae expendendae sunt, cur dixerit: *Venite; unde illi, et quo sint venturi.* *Venite* nunc, dicit, ut revocent sibi in memoriam primam vocacionem, qua, ad ipsum sequendum, eos vocaverat, quem dixit: *Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos*¹: et illam: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me*². Et quoniam vocem illam boni audierunt, simili nunc alia ad eos utitur, ac si diceret: siquidem secuti me estis cruce vestra sublata, et vos ipsos mortificatis, ut vitam meam imitaremini. *Venite* nunc ad praemium, etiam me sequentes in gloria. *Venite de monte Libano*³ Ecclesiae meae, in qua baptismo regenerati, et poenitentiae lacrymis abluti, cedrorum instar in virtute crevistis. *Venite* ex tribulatione magna, in qua, *stolas vestras in sanguine meo abluentes, et dealbantes*⁴, hactenus mansistis. *Venite de cubilibus leonum, de montibus pardorum*, in quorum societate viventes, magnas sustinuitis persecuciones: exite de medio eorum; *venite*, ut *coronemini*, dignaque vestris victoriis praemio afficiamini. Audi, o anima mea, sine mora vocem, qua te Christus ad vitae suae imitationem vocat; quo alteram dulcissimam vocem audire sis digna, qua te vocet ad coronam.

Benedicti Patris mei.

Alterum est verbum dulcissimum: Benedicti Patris mei, quo utitur, ut omnibus constet de beneficiorum,

¹ Matth. 11, 28. ² ib. 16, 24. ³ Cant. 4, 8.

⁴ Apoc. 7, 14.

quae in eos contulit, confert, et conferre vult in aeternum, immensitate, illud adimplens psalmi¹: *Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo: hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo.* Nec benedictos Abrahae, Isaac, aut Jacob; nec benedictos Moysis, aut Patriarcharum, aut Prophetarum appellat, sed: *Aeterni Patris mei, qui benedixit vos in omni benedictione spirituali in colestibus², gratiae suae dona hactenus, nunc etiam gloriae suae plene communicans.* Nec dixit *Benedictos Dei*, sed *Patris*, quo intelligerent, omnes benedictiones a paterno illo amore, quo Deus illos Filii sui intuitu est prosecutus, profluxisse. Et quoniam ejus benedictio non inanis, sed efficax est (efficit enim statim, quod dicit), suavissimo illo verbo, nova quadam et extraordinaria eos laetitia replebit.

Possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.

Tertium addit verbum: Possidete, ubi expendendum est, quodnam hoc sit regnum, a quo tempore, et qua ratione bonis sit praeparatum, ejusque possessio eis tradatur. In quibus omnibus infinita elucet coelestis nostri Patris charitas. Nam in primis voluit, haereditatem et primogenituram filiorum suorum esse regnum adeo excelsum, ut per excellentiam regni nomen mereatur: non enim est terrenum aliquod, sed coeleste, cuius sunt infinitae divitiae, deliciae inestimabiles, quae beatos faciunt possessores.

Hoc regnum eis benignissimus Pater ab aeterno praeparavit, misericordia sua eos ad illud, ut secum regnarent, praedestinans.

¹ Ps. 23, 3—5. ² Eph. 1, 3.

Ad quod ab initio mundi coelum *empyreum* creavit, ut civitas esset regia, felicium horum regum habitationi destinata. Adjicitque maxima teneritudine verbum illud, *Vobis*, ac si distinctius diceret: non *Angelis* praecipue, et eorum defectu vobis, quasi loco eorum, qui ejus sedes perdiderunt, vos sitis illud ingressuri et eas occupaturi, sed aequae vobis, atque illis; omnibus videlicet justis, *Angelis* et hominibus, animabus et corporibus vestris praeparatum est.

Venite itaque, et pacifice regnum illud possidete nobilissimum, antiquissimum, a quo nunquam repellemini. Intrate in gaudia Patris mei, quae nunquam vobis auferentur, sedete *mecum ad corregnandum in throno*, *sicut ego cum Patre sedeo in throno ejus*¹. O Pater dulcissime, gratias pro tam excelso regno ago, quod tuis electis praeparasti, ut gratiae et charitatis tuae divitias infinitas ostenderes. Concede mihi, obsecro, animam meam ita praeparare, ut in ea tu regnes per gratiam, et postea eandem deducas ad hoc regnum possidendum in tua gloria. Amen.

Esurivi enim, et dedistis mihi manducare.

Prolata sententia, mox ejus rationem subjungit, merita commemorans, eur illis regnum tribuat. *Esurivi*, inquit, *et dedistis mihi manducare; sitivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram, et collegistis me; nudus, et cooperuistis me; infirmus, et visitastis me; in carcere eram, et venistis ad me*, ut me inde liberaretis. Admirati vero justi, quod ob opera adeo *exilia* tantum illis regnum largiretur, quodque hujusmodi opera misericordiae tanti faceret, ac si ipsimet in persona fuissent exhibita, interrogabunt eum, non tam verbis, quam sensu et admirationis affectu: *Domine, quando te vidimus esurientem, et pavimus te; sitientem,*

¹ Cf. Apoc. 3, 21.

et deditus tibi potum? quando autem te vidimus hospitem, et collegimus te? aut nudum, et cooperuimus te? aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, et venimus ad te? Et respondens Rex, dicet illis: *Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*¹. Ego enim in illis eram, quos, licet parvulos, gloriior habere fratres. Felices pauperes, quos idem, qui eos judicaturus est, habet ut fratres; et rex ipse non eos tantum affecturus est praemiis, sed illos etiam, qui eisdem benefecerint. O felicia misericordiae opera! quorum principale objectum est Christus, et praemium ejusdem regnum! o beati misericordes, qui in illa die tantam obtinebunt misericordiam!

Ultimo considerabo, etsi Christus in Evangelio, ad sententiae suae aequitatem, solum nominaverit opera misericordiae proximis exhibita, declaraturum tamen tune alia quoque eorundem justorum bona opera, obedientiam et mortificationem, quae ad ingressum in coelum est necessaria. Et quoniam Dei vox est infinitae virtutis, ita illa opera cuiusvis menti manifestabit, ut omnes intelligent specialia illa, propter quae regnum coelorum eis impertiatur. Nam martyri dicet: *veni benedicte Patris mei, et posside regnum paratum tibi, qui sanguinem tuum pro me fudisti;* *virgini* dicet: *veni benedicta Patris mei, propter virginitatem animae et corporis, quam custodisti;* *religioso:* *veni benedicte Patris mei, quia tua omnia, ut me sequereris, reliquisti.* Et in hunc modum rationinari licet per reliquos justorum status. O quantam adferet omnibus consolationem dulcis illa indulgentissimae sententiae vox, qua plenum Deus gaudium laetitiamque eorum auribus adferet, et exsultabunt ossa illorum humiliata². Felices oves, quae in hac vita

¹ Matth. 25, 35—40.

² Cf. Ps. 50, 10.

pastoris sui vocem audientes, ejus vestigia sequuntur: nam illa die ad ejus dexteram collocatae, vocem illam audient, qua ad aeterna ejus pascua vocentur. O pastor supreme, copiosa tua gratia me adjuva, quo ita tibi obediam, ut faventem adeo sententiam audire merear. Amen.

PUNCTUM II.

Sententia
in impio. Secundo considerandum, quam iratum vultum in impios judex convertet, et tremenda voce: *Discedite a me, dicet, maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus: Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, etc.*¹ Cujus sententiae verba, ut praecedentis, seorsim possunt considerari, in ea enim aperiuntur omnia poenarum genera, quibus in inferno damnati cruciabuntur: de quibus prolixiorem postea meditationem instituemus.

Discedite a me.

Primum sententiae hujus verbum est: *Discedite a me:* quo illi ad aeternam poenam, quae *damni* dicitur, condemnantur, ad aeternum videlicet e coelo exsilium, et visionis Dei privationem: et quo illos pungat magis, quum se illis adeo glorificatum ostendit: *Discedite, inquit, a me,* Deo vestro, primo vestro principio et ultimo fine, discedite a me, Redemptore vestro, qui vestra causa homo factus, haec vulnera accepi, ut bono vestro consulerem, et licet vos ad veniam invitaverim, illam non acceptastis. Quare aeternum a mea discedite amicitia, protectione mea, a regno meo, et paradiso, a visione clara mei, a copioso fluvio deliciarum mearum.

Et quoniam, qui a Christo discedit, ab iis quoque discedat necesse est, qui Christo conjuncti sunt;

¹ Matth. 25, 41 sqq.

quum eis dicet: *Discedite a me*, simul dicet: Discedite a meis omnibus, ab hierarchiis et choris Angelorum meorum, ab Apostolis, martyribus, confessoribus, virginibus, a jucunda Matris meae societate, quae quum etiam vestra patrona esse voluerit, ejus patrocinio uti noluistis: satis multum illa opera posuit, ut vos ad obsequium et domum meam deduceret; sed vestra vos prava voluntate procul ab ea recessistis. In cuius poenam et supplicium mea ego vos justissima voluntate a me in perpetuum exsilium pello, et a *me meisque omnibus* separo, sine ulla amplius spe partem aliquam in me et rebus meis habendi.

O Salvator mi! ne talis, quaeso, in me poena deviat, qua in aeternum a te separer; alia quacunque me affice, modo semper sim apud te, amoris vinculo tibi conjunctus. Amen.

Maledicti.

Alterum verbum est: *Maledicti*, quo, quia efficacissimum est, omnia in eos maledicta et infelicitates aeternas jacit, quas peccatis illi suis promeriti sunt. Erit eorum anima maledicta, et corpus maledictum, facultates et sensus maledicti: descendet super eos maledictio *famis et sitis*, morborum et dolorum, infamiae et dedecoris. *Maledicti in civitate, maledicti in agro*; maledicti in domo, quam incolent, in sociis, quos habebunt, et in rebus omnibus, quae illis evenient¹.

Nec tamen, quum *maledictos* vocavit, adjecit: Patris mei, sicut justos benedictos Patris mei dixit; ut intelligant, benedictionem a Deo Patre originemducere, qui, quod in se est, voluisse, et hos esse benedictos, maledictionem autem ab ipsismet et ipsorum culpis oriri, juxta illud Davidis: *Dilexit maledictionem, et veniet ei; et noluit benedictionem, et elongabitur ab*

¹ Deut. 28, 16 sqq.

*eo; et induit maledictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora ejus, et sicut oleum in ossibus ejus*¹.

O quanta rabie desperationeque animi infelices agitabuntur, tremendum illud aeternae suae damnationis verbum audientes, quam rabida *invidia* illorum viscera transfiget, quum audient Christum justis benedicentem, nulla ipsis relicta benedictione. *Esau*, quum cognovit, Jacob fratrem suum minorem natu benedictionem sibi praeripuisse, *irrugiit clamore magno*, et *consternatus* ejulatu magno flebat, patrique dicebat: *Numquid non reservasti et mihi benedictionem?* . . . *num unam tantum benedictionem habes, pater?*² Quum igitur reprobi, per Esau significati, videbunt electos, per Jacob notatos, coelestis Patris benedictionem ita occupasse, ut ne unica ipsis sit reliqua: quos gemitus, quos edent ejulatus, quam lymphatice et desperate ipsimet maledictionem illam propriam confirmabunt! maledicentes *diei*, in quo nati sunt, et *lacti*, quod ex maternis uberibus suixerunt, optantes, se natos non esse potius, quam tremendam adeo maledictionem audire.

O Jesu dulcissime! qui crucem condescendens *maledictum factus es*³, *ut a maledicto nos et culpae et poenae aeternae redimeres*, adjuva me tua misericordia, ne tanta mihi eveniat miseria. Amen.

In ignem aeternum.

Tertium verbum est: In ignem aeternum, quo ad poenam, quam *sensus* vocant, *ignis* aeterni nomine expressam, eos condemnat; ac si diceret, non vos a me repello, ut ad praeteritae vitae libertatem laxitatemque redeatis, neque ut ad palati vestri gustum vitam ducatis super terram, sed ut ad deterrimum inferni carcerem descendatis, ubi horrendis ignis ar-

¹ Ps. 108, 18. ² Gen. 27, 34 sqq. ³ Gal. 3, 13.

doribus torqueamini: idque non ad decennium, aut decem mille annos, sed quamdiu ignis ipse, qui *aeternus* est, durabit, exsequeturque torquendi vim in omnem aeternitatem. O quantam adferet tremendum hoc verbum miserrimis illis peccatoribus afflictionem, cernentibus ad eundem se carcerem ignesque detrudi, unde anima ascenderat, ut corpus ipsum in aeternum simul cum ipsa ardeat in flammis, quas hactenus sola fuisse experta.

Qui paratus est.

Additur hoc verbum, ut infelices intelligent, *justitiam* divinam, ut justis regnum in praemium, sic impii ignem in supplicium praeparasse: qui etsi corporis oculis esset occultus, fuit tamen fidei illorum oculis revelatum, quibus illum spectasse, et sic praecavisse potuerunt. Hisce oculis penetranda mihi terra est, et conspiciendus in ejus centro ignis praeparatus in poenam meorum scelerum, nisi poenitentiam habuero, memor sententiae Isaiae: *Praeparata est ab heri Tophet, a Rege praeparata, profunda, et dilatata. Nutrimenta ejus ignis, et ligna multa, flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam*¹. Vocat autem locum *Tophet* eo modo, quo Christus Dominus *gehennam*² nuncupavit. Erat enim locus tremendorum ignium, in quo *infantes* comburebantur, qui idolo *Moloch* consecrabantur³: ut per hujusmodi vulcanos et horrendas fornaces, ac tremenda ignis, fumi, et sulphuris loca, quae in aliquibus regionibus super terram visuntur, tamquam per vestigia quaedam, intelligamus horrendum illum ignem, quem subitus terram Deus praeparavit adversus eos, qui animas suas *Moloch*, sive daemoni consecrarunt.

¹ Is. 30, 33.

² Matth. 5, 22.

³ 4 Reg. 23, 10.

O Rex aeterne! qui *coelum* et *infernum* praeparasti, illud ad indulgendum bonis, leni charitatis tuae aura, hunc ad torquendum impios, accenso irae tuae vento: visita, quaeso, me divinae inspirationis tuae afflatu, ut utriusque hujus loci sim memor, grataque tua me ea vitae ratione praeparem, ut primum illum locum obtineam, et liberer a secundo. Amen.

Diabolo et angelis ejus.

Quod verbum adjecit, ut intelligerent infelices, se ad perpetuam *daemonum* societatem etiam damnari, illisque in poena fore pares, quibus se in culpa conjuxerunt; et qui ad luciferi et angelorum ejus partes, Christo relicto, se transtulerunt, ferant cum eisdem et per eosdem, quos sunt secuti, supplicium; et illi sint ipsorum carnifex, qui fuerunt tentatores. Non tamen hic adjecit verbum illud: qui paratus est *vobis*, sicut de regno dixerat bonis, ut, obiecta illis misericordia, quam exhibere paratus erat, nunc magis illos perstringat: quia non statuerat infernum pro hominibus fabricare; nisi enim se ipsi tali suppicio dignos sceleribus suis constituisserint, et in eis pertinaciter haerere, nec poenitentia, daemonum instar, tangi voluissent, non fuissent ad aeternum cum illis ignem condemnati. O Deus, ut misericordiarum, ita ultionum! siquidem potius misericordiam, peccatoribus condonando, exhibere cupis, quam eosdem castigando vindictam de eis sumere, locum mihi, quaeso, verae poenitentiae concede, ne cum impenitentibus daemonibus aeternum castiger. Amen.

Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare.

Mox adfert judex aequissimae suae sententiae rationem; quia: *Esurivi*, inquit, *et non dedistis mihi manducare*; nec alia misericordiae opera mihi ex-

hibuistis. Excusantibus autem se damnatis, quasi illis operibus erga Christum non defuisse, respondebit: *Quod uni ex his meis minimis non fecistis, nec mihi fecistis*, quia in eis ego eram; ideoque quod illis non fecistis, nec mihi fecissetis: *Qui enim non diligit fratrem suum, quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere?*¹ et qui Dei imaginis, quam praesentem habet, obliviscitur, quomodo recordabitur Dei, quem absentem esse judicat?

Illud quoque advertam, in hac sententiae aequitate minores in specie culpas exprimi, ut intelligatur, quanto severius graviores merito puniendae sint; quas tamen etiam commemorabit, in specie et particulariter cuique manifestando, omnibus audientibus, causam, cur damnetur. *Luxuriosis* v. g. dicens: discedite a me maledicti in ignem aeternum ob luxuriam et vestros carnis lapsus; *perjuris* et *blasphemis* dicet: discedite a me, quia nomen meum profanastis, quum ego vestrum tam sollicite honorare curaverim.

Tertio perpendam, damnatos illos tunc pro se allatueros *bona* aliqua etiam praestantia, quae aliquando praestiterunt, dicentque Christo: *Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo daemonia ejecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus?* quomodo nos nunc a te rejicis? *Et tunc* (ait) confitebor illis: *quia nunquam novi vos; discedite a me, qui operamini iniquitatem*²; ac si clarius eis dicceret: *Fidem* istam et *gratias*, quas habuistis, non ignoro, quia ego vobis illas tribui; sed abusi eis fui-
stis, multis eas sceleribus deturpantes; fuisset vero consentaneum, qui aliis prophetabatis, vobis ipsis etiam prophetare, et qui de aliorum corporibus dae-
monia ejiciebatis, ex vestris animabus eosdem pro-
pulsare, et miranda alias praestantes, etiam studiosa

¹ 1 Joan. 4, 20.

² Matth. 7, 22. 23.

virtutum opera vos praestare: sed quia id facere neglexistis, ideo vos neque agnosco, neque approbo, quae fecistis; et licet vos me Dominum jam compelleatis, non vos servos agnosco, qui parere mihi noluitis.

Ex quibus intelligam: si tunc nec prophetiae, nec potestatis miracula faciendi ratio habebitur, nisi pietas, obedientia aliaeque virtutes adsint, multo minor rem habendam rationem nobilitatis, divitiarum, dignitatum, scientiarum, et similius rerum inferiorum, licet magnae illae sint apud homines; quia omnibus universim dicet Christus: *Nescio vos*, discedite a me operarii iniquitatis.

Statim vero, atque tremendam hanc vocem audiunt damnavi, cadet super eos letalis rabidaque tristitia. Si enim vel ad ipsa imminentis judicii signa, quae *coruscationis* instar fulmen istud praecedunt, *commota est*, et *contremuit terra*¹, et ipsa eorum ossa prae timore exsiccabuntur: quantum tremorem ipsum *tonitru*, quantam *fulmen* turbationem, et quantum *ignem* tormentum eredemus allatura? O supreme judex! mitte divina inspirationum fulgura super terram² animae meae, ut, quae in judicio tuo fient, considerans, tremat vitamque, in meliorem commutet, ut tu mutes sententiam. Muta, Deus, cor meum dextera tua, nec in illa die me colloces ad sinistram; quum veneris judicare, *noli me condemnare*³. Ignoscat mihi nunc tua misericordia, ne tunc me tua condemnet justitia.

PUNCTUM III.

*Consideranda tertio loco est utriusque sententiae exsecutio; de qua ita Christus ultimo: Et ibunt hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam*⁴.

¹ Ps. 76, 19. ² Cf. Ps. 96, 4. ³ Job 10, 2.

⁴ Matth. 25, 46.

Primum itaque sententiae in damnatos latae exsecutionem perpendam. In momento enim post ejus prolationem absquo mora ulla, justis intuentibus, dehisceat terra sub pedibus eorum, et simul cum demonibus, a quibus rapientur, ad inferna descendenter, terra vero mox occludetur, damnatis aeternum in ignea illa abyso sepultis. Et tunc impleta censebitur maledictio in psalmo expressa: *Veniat mors super illos, et descendant in infernum viventes*¹. Et illa S. Joannis sententia²: *Diabolus . . . et infernus, et mors missi sunt in stagnum ignis . . . , et qui non est inventus in libro vitae scriptus, missus est in stagnum ignis et sulphuris, ubi die et nocte torquebuntur in saecula saeculorum, cum antichristo et ejus falso propheta. Et haec est mors secunda, amara et aeterna, complectens animam et corpus eorum, qui prima morte, hoc est culpae et quae ex ea provenit corporis, interierant.* O quam furiosa rabie damnati ferent, quod tali sententiae non possint resistere, aut ejus exsecutionem impedire! O quam acerba illorum viscera penetrabit *invidia*, dum justorum, a quibus separantur, gloriam intuebuntur! O quanta *desperatione* ac *tristitia* afficientur secunda hac morte, et ipso primo in lacuni illum foeditissimum ingressu! quas animi anxietates adeo rabidas sentient, videntes se tot terrae montibus oppressos, aeternis clausuris occlusos, pedibus manibusque aeternae damnationis catenis ligatos. Tunc sentient reipsa, *quia malum, et amarum eis fuerit, reliquise Dominum Deum suum; et ejus timorem apud ipsos non fuisse*³. Time, anima mea, mortis hujus secundae atrocitatem, ut *primae turpitudinem evites. Ingredere spiritu in voragini illas terrae a facie formidinis Domini*⁴, abscondere in me-

1. Damnati
subito
descendent
in infernum.

¹ Ps. 54, 16. ² Apoc. 20, 9. 14. 15. ³ Jer. 2, 19.

⁴ Is. 2, 19.

dio illarum; ut, quae illic aguntur, quietius contemplans, et omnipotentis iram pertimescas et furorem ejus evadas.

*Considera etiam, quomodo tunc laetabuntur justi, ut ait David, cum viderint vindictam¹, quam justitia divina de peccatoribus sumet: et quamvis inter damnatos videant parentes, fratres, amicos, nulla tamen propterea poena, sed magna afficiunt laetitia, quia agnoscent, quantum aequitatis eluceat in divina sententia, ideoque canticum illud concinent, quod Moyses cecinit², quem Aegyptii submersi sunt in mari: *Abyssi operuerunt eos, descendenterunt in profundum quasi lapis. Dextera Domini magnifica est in fortitudine, dextera tua, Domine, percussit inimicum, et illud canticum Agni apud S. Joannem³: Magna et mirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens: justae et verae sunt viae tuae, rex saeculorum. Quis non timebit te, Domine, et magnificabit nomen tuum? quia solus pius es, . . . quoniam judicia tua manifestata sunt.**

Hinc progrediens ad considerandam exsecutionis formam sententiae *justorum* perpendam, qua ratione justi omnes in aëra eleventur, ducem suum Jesum Christum sequentes, mille cantica cum jubilo cantantes et glorificantes Deum, qui e tot tantisque periculis eos eripuerit, verba illa Psalmistae usurpantes⁴: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram. Et hac ratione in gaudio et laetitia inenarrabili penetrabunt coelos usque ad empyreum, ubi eos Christus Dominus in gloriac, quam habituri sunt, thronis collocabit, ut in pace summa et gaudio*

2. Justorum
gaudium de
gloria Dei
ex ipsa
malorum
poena.

3. Justi
Christum
in coelum
sequuntur.

¹ Ps. 57, 11. ² Exod. 15, 5. 6. ³ Apoc. 15, 3. 4.

⁴ Ps. 123, 6—8.

per totam aeternitatem cum ipso regnent. O felices studiosae vitae *labores*, qui copioso adeo *praemio* in aeterna vita afficiuntur! Gaude, anima mea, spe tantorum *praemiorum*, et magno propterea fervore labores praesentes amplectere.

Praedictorum conclusio.

Ad supradictorum conclusionem superest, me ipsum, ut S. Bernardus¹ ait, in hoc mundo, tamquam in *medio* inter coelum et infernum loco, considerare, eo- que modo, quo solent tyrones religiosi in *tyrocinii* sui habitatione me habere: quem Deus preeceptis quibus-dam mihi impositis et aerumnis immissis probet, ut, ejus gratia assistente, bene probatus evadam; si *male* in hac probatione me gessero, ad partes daemonis accedendo, irrevocabili Dei sententia damnatus, e mundo in barathrum *praecipitabor*; sin bene me Deo probavero, ejus voluntatem exsequendo, ejusdem sententia ex mundo hoc ad coelum deducar. Summe propterea mihi incumbit, ad vitae meae rationem aspicere, ut ex ea bene probatus exeam.

O Deus aeterne! qui terram hanc tamquam nostrae probationis domum fecisti, ut in ea, quos ad coelum destinasti, exerceres, *proba* et exerce me *Domine*, qui novisti sessionem meam et resurrectionem meam², tua me praeveniens misericordia, ut ita me tibi semper obediendo probem, ut in die judicii me approbes et in tuum regnum admittas. Amen.

Hie quasi
in tyrocinio
sum, quo me
probom Deo.

Oratio.

¹ Serm. 31 ex *parvis* (N. O. 70 ex *diversis*).

² Ps. 138, 2.

MEDITATIO XVI.

De inferno quoad poenarum aeternitatem, et ipsius loci, in eo habitantium tortorumque atrocitatem.

PUNCTUM I.

Infernus quid sit. Primum est hic considerandum, quid ipse sit *infernus*, juxta ea, quae de eo fides nos docet: quo ejus notione habita vel ipsum nomen audientes horreramus. *Infernus* igitur est *perpetuus quidam carcer, igne et innumerabilibus horrendisque suppliciis refertus, quibus afficiuntur, quicunque letalis alicujus culpae rei diem suum obeunt*. *Infernus* item est *aeternus quidam status, in quo peccatores tali poena torquentur, ut bonis omnibus careant, quaecunque ad solatium suum optare, patientur vero quaecunque mala, quae timere et horrere possent*. In inferno itaque haee duo simul inveniuntur: *privatio bonorum omnium, quibus in hac vita homines utuntur et Angeli fruuntur in futura; et calamitas malorum omnium, quibus in hac vita homines et in futura daemones torquentur*.

Mala omnia terrena nihil in comparatione inferni. Hoc distinctius perpendere licet, si mala omnia et miseras, quas vel ipse patior, vel alios pati video, mente percurram; illaque augeam consideratione mea et *aeternum duratura apprehendam*. Quidquid enim in hac vita patimur, parum omnino est, breveque finitur; sed quod in inferno infligitur, et *plurimum* est et duratione infinita perdurabit, quae, cum Dei duratione certans, aequa atque ipse durabit. Si hic *fame* aut siti *premor*, intelligam, me in inferno alia *fame* et siti sine comparatione graviore premendum, idque sine ullo fine. Si quo afficiar *dolore*, *ignominia*, *paupertate*, *tristitia*, *amicorumque penuria*; haec omnia tanto excessu in inferno ferenda esse, ut veluti depicta hic

tantum et momento transeuntia judicentur, quae vero ibi, ea et horrenda et sine fine duratura sint. Nam, si quinquaginta mille anni transiverint, supersunt quinquaginta alia millia millionum transitura: iisque transactis, alia et alia supersunt innumerabilia. Et licet *Cain* ultra quinque millia jam annorum ibi manserit, idem illi est, atque si hodie primum eo esset ingressus; et a bis mille fere annis dives ille avarus et *epulo* ardet in inferno et aquae guttam petit, et semper arsurus est et illam optaturus.

Quanta igitur insania erit, anima mea, ne exiguo hic brevesque labores feras, periculo te exponere, tantos tamque prolixos illic tolerandi? cur non potius in exiguis brevibusque hujus vitae patientiam habebis, quae tot adeoque aeternos tuis es peccatis promerita?

O Deus aeterne, superno tuo lumine me illustra, ut ex praesentibus malis *aeternoruin* terribilitatem agnoscens, ita vitam meam instituam, ut ea evadere merear. Amen.

PUNCTUM II.

Considerandae postea sunt aeternitatis hujus causae et circumstantiae, statuendo, quidquid in inferno est, aeternum esse.

Causae
et circum-
stantiae
aeternitatis:

Primum enim damnatus ipse est aeternus, non quoad animam modo, sed etiam quoad corpus; erit enim immortalis, ideo nec quisquam se ipsum, nec ullus alium occidere poterit; nec Deus volet quemquam in nihilum redigere: etsi *quaerent homines mortem, non invenient eam;* et *desiderabunt mori, et fugiet mors ab eis*¹, nec Deus eorum desiderium implebit, et potius vehemens rabidumque, ut in nihilum convertantur, desiderium, horrendum illis adferet supplicium, scientibus, se non obtenturos, quod tantopere exoptant.

1. Corpus
immortale,

2. Locus
stabilis,

Deinde locus ipse et carcer aeternus est, nec ruere potest: terra enim, in cuius medio infernus est, in aeternum stat¹.

3. Ignis
inextin-
guibilis,

Ignis etiam aeternus est et inexstinguibilis; ut enim Isaias ait²: Flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eum; etiamsi alia ligna desint, aut sulphur ipsum, si lignorum supplebit vicem, etiam erit aeternum, quia flatus Domini illud foyens, aeternum conservabit. Ignis enim, qui et comburendi et consumendi vim habet, ibi, quia omnipotens Dei vox intercidet flammas ignis³, ita quidem comburet, ut non consumat tamen; ideoque etiam perseverat semper, quod ille semper exurit.

4. Vermis
conscientiae
semper
vivida,

Tertio vermis, qui eorum rodit conscientiam, non moritur⁴, ut ipse Christus dixit, ideoque etiam erit aeternus; putredo enim culpae, ex qua ille generatur et nutritur, nullum finem habebit, et ejus poenaeque viva apprehensio nunquam cessat: quapropter nec crudelis illius morsus, quo ipsam vulnerat conscientiam, finietur unquam.

5. Decretum
Dei immu-
table,

Quarto Dei decretum immutabile est et aeternum: quia decretit, nec definitivam, quam semel tulit, sententiam revocare, nec eum, qui semel in locum illum ingressus est, eripere. In inferno enim nulla est redemptio captivorum ejus, aut vinctorum ex eo carcere liberatio, nec ullum est pretium ad id sufficiens: nam Christi sanguis eo usque non penetrat, et si recens effusus in Calvariae monte nullum ex eo loco liberavit, nec nunc liberabit⁵.

6. Culpa
perpetua.

Denique poenae omnes in eo loco aeternae sunt, quia ipsae culpae, propter quas infliguntur, aeternae sunt: nam ibi, ut vera poenitentia esse non potest, ita neque satisfactio ulla acceptatur, nec sanguis Christi ullo modo illis applicatur, ideoque nulla est culpae

¹ Ecclae. 1, 4.

² Is. 30, 33.

³ Ps. 28, 7.

⁴ Marc. 9, 45.

⁵ Cf. S. Thom. III. q. 52. a. 2 et 6.

remissio. *Addē*, quod qui *impoenitens* vult mori, virtute vult in peccato suo semper manere; ac proinde illud etiam esse aeternum, ideoque merito justitia divina supplicium ei statuit aeternum¹. *Quapropter*, etiamsi peccator mortis tempore fidem et spem habeat, quum primum infernum ingreditur, eisdem spoliatur, non solum, quod eas retinere sit indignus, ut supra est dictum, sed quod non remanet illi spei objectum, nec, ut veniam peccatorum obtainere possit, neque, ut ejus petitiones exaudiantur, neque ut ab illo miseriarum loco liberetur, aut beatitudinem suam aliquando possit obtainere. Cur ergo, anima, non times rea fieri poenarum aeternarum? cur te ignis ille non terret? flatus ille Dei? vermis? decretum illud Dei immutabile et aeternum? Attende, nunc mutaturum Deum sententiam, si tu vitam mutes poenitendo; ne expectes, donec tua culpa fiat aeterna, quia tunc et poena erit aeterna.

PUNCTUM III.

Tertio consideranda ipsa poenarum continuitas et *invariatio*, quae aeternitatem comitantur: nam poenae aeternum ita durabunt, ut sine interruptione continuerint, et ita invariatae persistent, ut nulla fiat diminutio. Etiamsi enim millionibus annorum durent, nulla datur in eis remissionis dies; nec poena vel ad horam unam, aut momentum cessat; nec ipsius poenae substantia detrimentum aliquod est factura, aut levamen minimum habitura, ut in divite illo epulone apparuit, cui adeo exiguum Abraham denegavit refrigerium, quale erat *extremo digiti in aquam intincti refrigerare linguam, quae flamma cruciabatur*². Potius accidentales accedent novae poenae, quum recentes accedunt dam-

Poenae
non inter-
mittantur.

¹ Cf. S. Thom. I. II. q. 87. a. 3 ad 1. ² Luc. 16, 24.

nati: et mutatio, quae hic levamini esse solet, si in inferno sit aliqua, novum adferet tormentum. Si enim *luxuriosi*, ut ait Job, *ad nimium calorem transeunt ab aquis nivium*¹, id fiet, ut magis a calore vexentur, ob repugnantiam, quam cum frigore habet, et ut frigus majorem adferat tremorem et stridorem dentium, cum ardore pugnando.

*Denique, etiamsi supplicia adeo sint prolixa et continuata, nullus tamen acquiritur in patiendo habitus, quo leviora illa fiant: potius quotidie nova esse videntur, novaque damnatorum impatientia reviviscunt. Ut enim infelicium illorum, qui Deum oderunt, superbia, ut habetur in psalmo, ascendit semper*²: ita ira crescit, invidia, impatientia, furor et rabies.

Quid itaque ad haec ais, anima mea, si vivam harum poenarum fidem habes? Quomodo non deficit spiritus tantam consideranti poenarum acerbitatem, tantam durationem, tantam immutabilitatem et ipsam aeternitatem?

Si molli cubans lecto, grave tibi est instar mortis prolixa tota nocte vigilare et cum leni aliquo dolore jacere, magnaque anxietate matutinum exspectas; quanto, obsecro, gravius feres, esse in carcere, igneo lecto, perpetua vigilia, terribili poena, nocte prolixa, quae nullum matutinum exspectet levamen, quia erit aeterna?

*O justitia omnipotentis! quis non in tui praesentia tremat? ab ira tua libera me et ne in furore tuo arguas me?*³ protege me tua misericordia, ne incidam in stupendam adeo aeternamque miseriam. Amen.

PUNCTUM IV.

Quarto ad particularia magis descendentes, consideremus loci, quem infernum appellamus, *atrocitatem*.

¹ Job 24, 19.

² Ps. 73, 23.

³ Ps. 6, 2.

nec
consuetudine
leviores
fiant.

Imploratio
div. miseri-
cordiae.

Locus
horribilis:
obscurus,

Primum enim est locus subterraneus, obscurus, densioribus tenebris repletus, quam illae fuerint Aegyptiae; in quem nulla unquam lux solis, lunae, aut stellarum ingreditur: ignis vero qui ibi est, etsi comburit, non tamen illuminat, sed fumat et oculos excaecat; quia Deus intercidit flamman ignis¹, in poenam malorum, dum bonum, quod ignis habet, illis aufert, et relinquunt malum.

Deinde locus est angustissimus: nec campi ibi pratae sunt ulla, sicut in superficie terrae. Etsi enim infernus, Isaia teste², valde sit profundus et dilatatus, animamque suam dilatet, et os sine ullo termino aperiat; sed tanta tamen est hominum eo descendentium multitudine, ut vix cuique tantum loci supersit, quantus est strictissimae sepulturae: potius erunt omnes instar laterum in fornace compressi, non valentes se movere.

Est etiam locus calore intemperatissimus, in quo nulla sit vel minima rimula, qua refrigerans ventus penetrare possit. Ideoque S. Joannes³ stagnum semper ignis et sulphuris illum appellat. Sicut enim in lacu pisces aquis ita immersi sunt, ut exire non possint, ita damnati in stagno sunt pleno foetoris et ardoris ignis liquefacto sulphure intermixto.

Ex quo provenit, ut idem locus sit etiam foetidissimus; damnatorum enim corpora intolerandum et abominandum foetorem exhalabunt. Ac denique locus ex omni parte ita erit aeternis seris occlusus, ut neque vi, neque arte inde quisquam possit exire. Quod si Deus dispensat interdum, ut exeat aliquis, secum defert miserrimus poenam suam, moxque dispensationis causa expedita, ad eundem, ex quo exiverat, locum detruditur. Post diem vero judicii nunquam talis dabitur dispensatio.

¹ Ps. 28, 7. ² Is. 30, 33 et 5, 14.

³ Apoc. 19, 20; 20, 9.

O quam mollem judicares quemcunque hujus mundi carcerem, si loci illius bene perpenderes atrocitatem.

O Jesu bone! adjuva me amare deflere peccata mea, *antequam vadam ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine*¹, et terram desperatorum.

PUNCTUM V.

Quinto in eo loco habitantium vinctorum miseria, infelicitas et confusio consideranda: nam nullus ibi est *respectus bonitatis, discretionis, nobilitatis, consanguinitatis, amicitiae, fidelitatis et similium, potius contrariis sunt induiti horrendae abominationis respectibus*. Sunt enim in inferno omnis generis damnati: alii enim fuerunt *Angeli diversarum hierarchiarum et chororum, pulchri, potentes et valde splendentes; alii fuerunt imperatores, reges, principes, cum variis conditionis et nobilitatis titulis; alii sapientes, philosophi, eloquentes, jurisperiti et aliarum scientiarum; alii aulici, valde civiles et affabiles, liberales, grati et comes; alii consanguinei, affines, parentes, filii, fratres, cognati; alii amici, et valde noti, sodales, vicini: sed statim atque intratur in infernum, omnes hi respectus evanescunt; ibi enim, ut ait Job, nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*²; *omnes statim capitales invicem hostes fiunt, mutua se iracundia, odio, invidia, impatientia, rabie onerantes; nemo alterum videre, aut ferre volens, aut bonum dicere verbum. Pater filium detestatur, filius patrem; dominus subditum, et hic illum vicissim; invicem maledicentes et cum furore mordentes: nominatim vero qui in hac vita inordinate se dilexerunt et complices fuerunt delictorum, vehementius ibi invicem se oderunt, crescentque eorum poena ad rabiem, ex eo, quod se simul ibi*

Summa
confusio et
iniquitatis
mutua.

Mutua
maledictio.

¹ Job 10, 21. ² ib. 10, 22.

videant. Ut enim *carbones* accensi simul positi alter alterum magis accendit, ita carbones illi infernales, iracundiae suae igni accensi, sodalium augebunt ardores.

His accedit exercitans illa *apprehensio*, quod etiamsi Mutuae fugae
conatus
frustraneus. inviti, in despectum tamen cogantur aeternum simul esse, nulla fugiendi, aut ab invicem separandi spe relicita. Si enim ab *uno* fugiunt, quem valde oderunt, incident in *alium* eo pejorem, ut perpetua crudelique pugna vexentur, nullo se interponente, qui ad *pacem* eos revocet, aut consoletur: nam ex hac vita nullus eo descendet, qui eos reconciliare possit; nec descendet de coelo, qui velit; nullus enim qui bonus sit, ad infamem adeo locum descendere dignabitur; neque Christus Dominus noster, etiamsi ad inferos descenderit, locum illum ingressus est, aut levamen eis aliquod attulit. Quid ergo *principes* sentient, vel ex hoc, quod plebejis aequiparabuntur, et ab eisdem impudenter et odio magno tractabuntur? Quanta crux erit, invitum habitare cum inimicis, qui continuo me odio prosequantur et maledicant, nec possim tamen vel illorum ora, vel aures meas obturare? quam intolerabile erit, neminem ibi unquam videre, qui bene mihi velit, aut vicem meam doleat, sed potius illam adaugeat.

O anima mea! jacias potius veram charitatem amicitarum tuarum fundamentum: haec enim sola est aeterna, quae nunquam *excidit*¹, sine qua omnia perirent: *Habeas, quod in te est, pacem cum omnibus hominibus*², ne ad tot malorum devenias contubernium.

PUNCTUM VI.

Sexto ipsorum *tortorum* et infernalium carnificum atrocitas est perpendenda. Nam *primum* quidem universim unusquisque damnatus est carnifex *caeterorum*

Tortores:
1. Ipsi
damnati.

¹ Cor. 13, 8. ² Rom. 12, 18.

et omnes *uniuscujusque*, dicentes ac facientes, quae invicem torquent, ut hactenus diximus. Praeter hos ^{2. Daemones.} *daemones* sunt atrocissimi hominum tortores: in quibus cruciandis quasi de ipso Deo et Christo Jesu ulcisci volunt, ideoque horrendis eos aspectibus et imaginationibus exagitant. *Tertius* praeterea tortor, ^{3. Propria conscientia.} isque omnium crudelissimus, *vermis* est *conscientiae*, qui et mordet et aeternum horrenda crudelitate mordebit; memor enim infelix damnatus *peccatorum*, quae admisit, *inspirationum*, quas habuit, ut se ab eis expediens, ad cor rediret, quo illa omnia tormenta evaderet, in quae liberi tantum arbitrii sui culpa per venerit, ipse sui ipsius erit carnifex, qui se ipsum mordens, incredibili animi amaritudine ac rabie discerpere conabitur. In quo illud, quod S. Augustinus¹ dixit, reipsa locum habebit, impio male esse in se ipso et inordinatum animum sibi ipsi esse poenam: ejus enim peccata ipsius fiunt carnifices, et effraenes passiones tortores. Ipsem itaque sibi est gravissimus, adeo ut nec ferre se possit. Disce igitur, anima mea, conscientiae pulsum et agitationem persentire et *esto consentiens* *adversario* huic *tuo bono*, *dum es in via cum illo*², qui te peccantem exstimalat. Nam idem in inferno latrabit, ac sicut rabidus canis mordebit, ut illatam sibi injuriam, quam, ipsum in hae vita conculeando, intulisti, ulciscatur.

^{4. Omnipotencia Dei vindicta.} *Quartus* denique tortor erit Dei *manus* invisibilis, quae omnipotentia sua super damnatos aggravatur: qui hujus rei consci, rabiem suam in Deum convertentes, horrendas, frustra licet, effutient blasphemias, optantes, ut is esse desineret; sed omnia in eorum doloris poenaeque augmentum convertuntur. O gravissima Omnipotentis manus! quis te poterit sustinere? O quam horrendum est incidere in *manus* Dei viventis³

¹ Cf. Confess. I. 13. c. 8. ² Matth. 5, 25. ³ Hebr. 10, 31.

et irascentis! Amove, quae so, Domine, procul a me animadversionis hujus tuae manum, altera illa misericordiae me protegens: quo ab his timoribus expeditus, tua in aeternum fruar praesentia. Amen.

MEDITATIO XVII.

De poena sensuum et potentiarum internarum, ac damni, quae in inferno infligitur.

Quemadmodum peccator duo illa mala gravissima admittit, quod a Deo, fonte aquae vivae, recedat et se ad creaturas convertat, quo perituriis *voluptatibus* perfruatur: ita in inferno duplici poenarum genere affligitur, altera, quae dicitur *damni*, et priori malo respondet, altera *sensus* et malo secundo irrogatur: e qua, quod facilius percipiatur, initium faciemus.

PUNCTUM I.

Considera primum, qua poena externi damnatorum *sensus* afficiantur, quum jam animae corpus conjunctum est. Nam juxta divinae justitiae leges *per quae peccat quis, per haec et torquetur*¹. Quum ergo peccatum per *sensus* ingrediatur, merito illi puniuntur: quod, per singulos discurrendo, deprehendetur.

Poena
singulorum
sensuum.

Oculi enim torquebuntur, *inimicorum* suorum aspectu, et horrendarum cominus visionum. *Daemones* enim truces illas formas induentes, illorum eas conspectibus objicient, in poenam delictorum, quae oculis ad miserunt; quos, ne illas conspiciant, claudere non poterunt. *Auditus* audiet semper *blasphemias*, in Deum

¹ Sap. 11, 17.

maledicta et injuriosissima verba, strepitusque alios asperrimos, in modum ululatum et rugituum tremendorum; nec ocludi auditus poterit, ne illos percipiat, in poenam peccatorum, quae hoc sensu ad miserunt. *Odoratus* percipiet foetidissima quaeque, ut sulphur et super omnia horrendum illum, qui ex aliorum damnatorum corporibus et sui ipsius procedet, *foetorem*. *Gustatus* in gutture et in lingua, tum amarissima quaeque supra *fellis* et *absinthii*¹ aquam cum incredibili stomachi nausea et anxiate percipiet: tum canina fame et siti rabida cruciabitur, cupiens, ut ille *dives* epulo, *aqua guttulam*, quae in poenam peccatorum gulæ illi denegabitur². *Tactus* corpore toto patietur ingentia tormenta, a planta pedis usque ad verticem capitis. Ibi itaque simul erunt oculorum, aurium, dentium, lateris, cordis, podagrae et caeteri dolores, qui corpus in hac vita cruciant. Si igitur vel unius sensus dolor adeo cruciat in hac vita; quid in inferno facient omnium sensuum dolores simul advenientes? O infelices sensuales voluptates, quarum finis tanta est acerbitas.

Nunc potius
sensus
refraenabo.

His considerationibus animum resumam deflendi peccata, quae quinque hisce sensibus admisi, dolens quod tantam eis dederim libertatem, et statuens eos mortificare et fraenare, ne *mors* et *infernus* per illos ingrediatur³.

PUNCTUM II.

Poena ignis
speciatim
consideranda.

Secundo consideranda est poena *ignis*, qui adeo est horrendus, ut noster hic materialis cum illo collatus velut pictus ignis esse videatur: est enim divinae justitiae et omnipotentiae instrumentum, ad castigan-

¹ Cf. Jer. 9, 15; 23, 15.

² Luc. 16, 24.

³ Jer. 9, 21.

dum et torquendum non corpora modo, sed *animas* ipsas etiam a corpore separatas et spiritus puros¹.

Cujus *ignis* sunt tres proprietates. *Prima*, quod ita intime damnato adhaerescat et arcto vinculo adstringatur, ut, quoecunque demum is eat, eo igne torqueatur, dicique possit, illum secum portare infernalem ignem; siquidem poena, quam ab eo accipit, ubicunque fuerit, torquetur.

Secunda, quod *unus* quum sit et idem, *non aequem* tamen omnes vexat damnatos, sceleratores plus, minus sceleratos etiam minus; imo eundem damnatum plus cruciabit in una parte corporis, quam in alia, quando illa instrumentum fuit speciale illius peccati. Quosdam torquebit magis in *lingua*, quia murmura-tores aut perjuri fuerunt; alios in *faucibus*, quod gulosi et ebriosi: et haec omnia operatur omnipotencia et justitia Dei, quae eo ut instrumento utitur ad reddendum cuique pro meritis.

Tertia, quod *ignis* ille id non habet, quod solatio^{3. urit, non consumit.} esse solet, quum tamen, quod mere poenam adfert, retineat. Nam, ut supra diximus, comburit, sed non lucet; exurit, sed non consumit; semper ardet, nec tamen minuitur: quia Deus illum conservat. Et licet miseri damnati, *stipulae* instar, ut ait Propheta², statim ac sine resistentia ignem concipient, nunquam tamen stipula illa consumitur: flamma vero, quae prodit ex ea, tantum facit fumum, ut excaecet quidem, sed non suffocet tamen; torqueat, sed non occidat. Quid igitur erit damnatum aliquem cernere in puteum illum igneum submersum et in immensis illis flammis clamantem et ejulantem, nullam vero refrigerii, aut solatii alicujus spem invenientem. O quam atrox malum est peccatum! siquidem Deus infinite misericors, etsi creaturam suam, Christi Filii sui redemptam

¹ Cf. S. Thom. Suppl. q. 97. a. 5 et 6.

² Mal. 4, 1.

^{1. qui ignis est damnatus intimus,}

^{2. diverse pro culpa cruciat,}

Sanguine, atrocibus adeo tormentis cruciari cernat, nulla tamen ejus compassione tangitur, nec ex igne illo eripit; potius ex coelesti suo throno spectaculum illud intuens gaudet, quia ita ejus exigit justitia. Audi anima, quid iste Dominus dicat: *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*¹ Si levissimum hunc nostrum *ignem* manibus contingere non audes, quomodo non tremis ad horrendum illum vitae futurae? Cogita hunc *ignem* attentius, ut ejus timor cupiditatum tuarum *ignem* consumat, si ille *amoris* divini (quae tua est tepiditas) ad id non suffecerit.

PUNCTUM III.

Poenae singularium animarum facultatum: Tertio considerandum, qua poena *internae animae facultates* afficiantur, per singulas singillatim discurrendo.

Specula horrenda. Primum imaginandi facultas horrendis imaginibus torquebitur, quas concipiet atrociores, quam melancholici, dum somniant, et quam Aegyptii sint passi, de quibus ait Scriptura: *Quod personae tristes illis apparentes pavorem illis praestabant: . . . et transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant*².

Rabies passionum. Ex quo efficitur, ut ipsae appetendi facultates passionum suarum impetu torqueantur, quae simul illas vehementer invadent, timores videlicet, tristitiae, agoniae, irae, taedia, desperationes, invidiae, rabies, adeo crudeli inter se pugna, ut aliae alias invicem lacerent.

Memoria rerum pungentium. Intellectualis memoria cruciabitur continua constantia que *praeteritarum rerum*, quas possedit, recordatione, et earum, quas tunc patietur et quae adhuc in tota aeternitate superventurae sunt; nec rem ullam cogi-

¹ Is. 33, 14. ² Sap. 17, 4. 9.

tare aut recordari poterit, quae solatii aliquid illi adferat; nec ipsam memoriam a miseriis suis alio divertere. Quodsi *voluptatum* recordetur, quibus in mundo indulgebat, id vero illi majorem dolorem adferet. Erit itaque memoria turbatissimi instar maris, plurimis cogitationum fluctibus agitati, quae felle erunt amariores, aliis accedentibus et recedentibus, ita frequentibus aliis, ut nec ad momentum patientur aliquod illi levamen accedere.

Intelligentia tota obtenebrata nihil ratiocinando aut intelligendo invenire poterit, quod arrideat, erit enim erroribus ac deceptionibus plena; malaque et poenas, quas patitur, exaggerans, pertinacissime judicans, injuriam sibi a Deo fieri, de eo, tamquam injusto, gravissime conqueretur.

Intellectus
obscuratio.

Voluntas pertinax erit et in peccatis suis indurata, praecipue in Dei et Sanctorum ejus ac omnium hominum odio, nec poterit emolliri, aut de eo quod facit poenitere aut mutari: cupiensque propriam voluntatem facere, nunquam in re ulla eam implere poterit, quae levamen aliquod illi adferat. Jam enim, *ligatis pedibus et manibus missus est in tenebras illas exteriores*¹, facultate omni privatus, opus aliquod lucis aut laetitiae faciendi. Quamobrem dum propria voluntas non poterit exsequi, quod cupid, ipsa sibi erit *infernus*, in poenam ejus, quod saepius in hac vita elegerit, quod erat contra divinam.

Voluntatis
obstinatio.

Denique imaginabor, damnati alicujus *cor* instar amarissimi esse maris, in quod *decem* horrendarum poenarum *flumina* ingrediantur: *quinque* quidem per externos sensus et *quinque* alia per internas animae facultates, in poenam peccatorum, quae contra *decem* decalogi mandata admiserunt, aut contra eorum *quodcunque*; siquidem S. Jacobus asseverat: *Quicunque*

¹ Matth. 22, 13.

autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus¹. Quae igitur major infelicitas esse potest, quam eas facultates, quae mihi a Deo sunt donatae, ut eis frui possem et anima mea iisdem ornaretur ac nobilitaretur, in severissimos converti carnifices, qui me crucient et confundant. O Deus immense! adjuva me, ut quas nobilissimas mihi potentias dedisti, mortificare et aptare ita possim, ut illarum potius ego in hac vita carnifex efficiar, quam illae mihi sint carnifices in futura.

PUNCTUM IV.

Quarto poena damni est perpendenda: quae, quod infinito bono, qui Deus est, privet, ipsa etiam censenda est infinita². Infelices enim illi aeternum a coelesti patria exsulabunt, felicitate et fine, in quem conditi fuerant, et clara Dei visione, amore beatifico, et torrente voluptatis³, qui ex his omnibus promanat, omnino privati: quae omnia ingentem illis adferent poenam et tristitiam, iis praecipue, qui eorum fidem in hac vita habuerunt. Nam, etsi illorum intelligentia sit obscurata ad alia intelligenda, non tamen ad hoc aestimandum et ponderandum, ita id justitia divina providente ad majorem ipsorum poenam.

Hujus poenae atrocitas dupli via expendi potest: *Una est, ex eo, quod viri Sancti, qui coelesti lumine illustrati, gloriae illius magnitudinem summumque bonum, quod in visione Dei consistit, agnoscent, gravissimam judicant sibi esse poenam, ea visione carere, cuius vel sola cogitatione, ut supra insinuavimus, contremiscunt.*

Secunda via est ex eo, quod gravissime ipsi damnati ferant, se tanto bono carere; non quidem qua

¹ Jac. 2, 10. ² Cf. S. Thom. I. II. q. 87. a. 4.

² Ps 35, 9.

Damnati
sentient
gravissime
carentiam
sui boni.

honestum quiddam est, quia ipsi neque Deum amant, nec sancti quippiam, sed quatenus ea re se carere vident, quae summam et aeternam ipsis requiem attulisset, et a tot horrendis tormentis liberasset.

Haec aliquo modo assequi licet ex aliquot rerum hujus vitae similitudinibus. Si enim tanto moerore afficiuntur homines, dum jure *primigenio* spoliantur, quod se habere existimabant: quo, quae so, moerore eos afficiendos existimabimus, qui aeterno illo coelesti jure primigenio, quod, nisi peccatis suis amisissent, habere poterant, privari se viderint. Et, si *bonorum et voluptatum*, quae finem et terminum habent, privatio, adeo cor hominum premit et cruciat: quanto premet urgetque magis boni illius infiniti privatio, in quo creata omnia bona, deliciaeque omnes eminenter continentur? et si *mors* terribilium omnium est terribilissimum, eo quod animam separat a *corpore*, et ab hoc visibili *mundo*: quanto erit terribilior mors aeterna, quae hominem a Deo suo, a regno suo, et mundo illo felicissimo invisibili separat? et ut *oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus in coelo iis, qui diligunt illum*¹: ita possibile non est, atrocitatem malorum illorum cogitatione assequi, quae in tanti boni perpetua privatione continentur. O Deus infinite! inveniant me poenae omnes sensuum, modo sine culpa mea veniant: illa ne *damni* hujus me afficias poena, qua jucundissima tui fruitione priver ob culpam meam.

Cum hac poena illa quoque conjungitur, quod careant porro damnati visione *Christi Domini nostri, et Sanctissimae ejus Matris*, novem chororum angelorum, omniumque Beatorum societate priventur. Quod quidem infelibus illis terribiliorem adhuc adferet poenam, postquam in die judicii partem aliquam

Carentia
visionis
Christi et
Sanctorum.

¹ 1 Cor. 2, 9.

gloriae hujus beatissimae societatis perceperint, se vero ab ea separari: cuius memoria simul, et invidia rabiesque furiosa aeternum in illis durabit.

Denique ex atrocissimis *mali*, quibus afficiuntur, intelligent excellentissima *bona*, quibus privantur, eo usque mente sua pervenientes, ut apud se statuant, Deum tam esse *liberalem* in afficiendo bonos et amicos suos praemiis, quam *terribilem* eum ipsi experiuntur in poena infligenda; eundemque tot in amoenissimo illo coelesti loco voluptates pro suis amicis habere, quot in infelicissimo inferni loco tormenta suis hostibus constituerit, ideoque ex hoc etiam capite crescent ipsorum mala, quod culpa omnino sua tantis se bonis privatos videant.

His considerationibus altas contendam jacere in timore *Dei et peccatorum* detestatione radices, adjuncta tamen simul magna de misericordia Dei *confidentia*, quod sit me ab extrema illa miseria liberatus. Id quod ab ipso Deo Domino nostro humiliter petam: Fateor, dicens, Deus meus, me infelicem illum esse, qui in terra Sanctorum innumera *iniqua gessi*¹, propter quae meritus sum, non videre gloriam tuam, nec ad eorum societatem, qui ea fruuntur, admitti; sed poenitet culparum, quibus tot commeritus sum poenas, condona mihi tu illas misericordia tua, ne opus tuum, Deus, pereat, et fine illo, in quem illud fecisti, frustretur, ne, quaeso, augeam ego infernum, nec aeterni illius ignis sim fomentum et esca, neve in eum statum deveniam, in quo te ut alii oderim et maledicam. *In inferno autem quis confitebitur tibi?*² Non sit ita, Domine, non sit ita; sed semper volo te amare et benedicere; et post hanc vitam in aliam me collocabis, in qua et amem et laudem te cum Sanctis tuis, per omnia saecula. Amen.

Affectus
timoris div.,
at simul
fiduciae.

¹ Is. 26, 10. ² Ps. 6, 6.

MEDITATIONES

**quaedam, et modi orandi, ad animae puritatem,
eiusque vitiorum et passionum perfectam mortifi-
cationem obtinendam accommodati.**

Ad perfectam animae *puritatem*, quae viae purgativae praecipuus est finis, consequendam, statuuntur quidam *orandi modi*, quos in hujus libri introductione § 9 insinuavimus. Quorum primus pro meditationis argumento habet *septem vicia capitalia* (quae *letalia vulgo appellantur*), decem item decalogi praecepta, tres animae facultates sive potentias, et quinque sensus externos. Qui orandi modus, tum ad multitudinem et gravitatem *peccatorum* agnoscendam, tum ad *conscientiae examen* (sive ante confessionem sacramentalem, sive quotidie vesperi fieri debeat) recte instituendum plurimum confert; imo ad *nostri ipsorum cognitionem* altius hauriendam vitiorumque radices detegendas, quo remedia illis opportuna possint adhiberi, magnam adfert utilitatem.

Primo autem loco trademus meditationes de septem vitiis capitalibus, in quibus velut in *septem* fontibus, sive radiebus reliqua *vicia* virtute continentur¹: ut merito propterea *primum* et potissimum nostrum certamen adversus illa sit instituendum. Nam quisquis illa perfecte sibi subjecerit, simul profligaverit *draconem* illum *magnum rufum*, *habentem capita septem*², qui perpetuum Sanctis bellum movet; septemque hostiles illas *nationes*³, quae a terrae promissionis ingressu, non terrenae, sed coelestis nos arcent, quemadmodum late Cassianus prosequitur in libris de hoc argu-
mento editis⁴. Quare praecipuus harum meditationum finis non esse debet, horum vitiorum eorumque deformitatis tan-
tum *cognitio*, horror et detestatio, sed *manus* praecipue ad inordinatas animi perturbationes atque affectiones mortificandas, earumque radices penitus ex nostris animis *evel-
lendas* serio *admovere*. Non enim, ait S. Basilius⁵, *vicia*

¹ Cf. S. Thom. I. II. q. 84. a. 4. ² Apoc. 12, 3.

³ Deut. 7, 1. ⁴ Cf. Coll. 5. ⁵ Reg. fus. 7. circa finem.

superari, et virtutes acquiri solis considerationibus, sed violentis *mortificationum* exercitiis: quibus tamen non parvum adjumentum adferunt *meditatio* et *oratio*, tum quod illae *voluntatem* ad talia exercitia amplectenda permoveant, tum quod auxilium a Deo impetrent, ut exsequi possit.

Exploratum quidem est, letalia omnia peccata uno quasi actu simul per *contritionem* et *confessionem* deleri, in qua unum sine altero non dimittitur; at consuetudines vitiosae, quae in animo remanent, passionesque appetitus, in quo sedem suam illae fixerunt, non ita simul cum peccatis extirpantur, sed paulatim et per partes mortificandae sunt. Nam propterea *Moyses* ad Israëlitas suos de praedictis septem nationibus dicebat: *Ipse Deus consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter*¹: ita divina providentia ad humiliationem nostram statuente, quod, bello cum eis diutius protracto, victoria utilior securiorque reddatur.

Quam ob causam speciales de singulis his vitiis meditationes ponemus, adjuncta etiam ratione, contrariis illa actibus debellandi ac profligandi. Ac proinde tria haec in singulis erunt perpendenda.

Primum, quibus in eis modis peccetur, non solum *letaliter*, sed etiam *leviter*: quo perfectionis adipiscendae studiosi etiam *minima*, quae mortificare merito studere debent, agnoscant.

Deinde incommoda, quae ex tali vitio proveniunt, *poenaeque* tum *temporales*, quibus in hac vita, tum *aeternae*, quibus in futura Deus in illa animadvertis, adjungentur.

Tertio ingentia illa *praemia* favoresque indicabuntur, quibus afficiendi illi sunt, qui strenue illud vitium mortificantes, ita extirpant, ut contrariam ei virtutem assequantur: cuius etiam virtutis nonnullos actus et *excellentias* simul exponemus, ut *timor* pariter et *amor* ad mortificationem animent.

¹ Deut. 7, 22.

MEDITATIO XVIII.

De superbia et inani gloria.

PUNCTUM I.

Considerandum primum: Quid sit *superbia*, quibusque modis in ea peccetur? perpendendo, quam illi omnes sint rationi contrarii, Deo injurii, proximo noxii; quantum denique virtuti adferant detrimentum, quae omnia singulis inesse patebit ex iis, quae subjiciuntur¹.

Superbiae
natura.

Primum, superbia est inordinata quaedam excellentiae appetitio, quae duplex est, altera *carnalis* et hujus mundi, quae suam excellentiam in bonis corporis (quales sunt terrenae facultates, genus, pulchritudo, honorata officia, et alia hujusmodi) collocat; *spiritualis* altera, quae bonis *spiritualibus* nutritur, quales scientiae sunt et virtutes.

Quid sit.

Quatuor sunt actus superbiae. Primus, quum sibi quis *attribuit*, quod est *Dei*, ac si esset suum, naturaeque suaे debitum, aut *industria* sua comparatum: ideoque Deum non agnoscens autorem, ait: *Quis noster Dominus est?*²

Diversi
actus.

Secundus actus est, quo agnoscens a Deo se habere aliquod bonum, id tamen suis meritis attribuit, quod ex mera Dei gratia est ipsi donatum.

Tertius est, quum plura bona, quam reipsa habet, se existimat habere: sive materia sit virtutis, sive eruditionis, sive rei alterius naturalis, sive acquisitae, et sibi in illis complacet.

¹ Cf. S. Thom. II. II. q. 162; Cassian. de coenob. instit. l. 12; coll. 5. c. 7 et 10; S. Greg. M. Mor. l. 23. c. 13; l. 34. c. 23. (al. c. 17—23).

² Ps. 11, 5.

*Quartus actus est, quum in iis, quae habet, singularem se esse, aliosque antecellere existimat; aut talem esse inaniter desiderat, ut alii omnes ipsi cedant, et sese subjiciant*¹.

Fons aliorum
vitiorum.

*Ex superbia multa alia vitia variique peccatorum actus oriuntur, quos ad septem velut infernalis draconis capita reducere possumus. Primum vitium, et quasi primogenita ejus filia est inanis gloria*², qua inordinate quis appetit cognosci, aestimari et laudari ab hominibus. Iujus actus sunt: inaniter de eo, quod quis habet, ac si a Deo non accepisset, gloriari; item de eo, quod reipsa non habet, aut de eo, quod laude sit indignum, eo quod malum sit aut vilissimum; optare etiam inaniter, hominibus placere, eo dicta et facta sua dirigendo; gaudere vane de laude, etiamsi forte false et adulatorie delata. Haec inanis gloria detestabilior est in materia virtutum, quia est dulce earum venenum et occultus latro, qui eas corrumpt ac depraedatur.

*Secundum vitium est jactantia, ejus actus sunt*³: se ipsum laudare; bona quae non habet jactando, aut exaggerando quae habet; aut, quae occultare debuisse, absque necessitate patefaciendo.

*Tertium est ambitio, qua honores et dignitates inordinate appetuntur, quae inordinatio in eo consistit, ut quis appetat quas non meretur; aut non legitimis mediis eas procuret, aut nimio affectu finem suum in mundano ipso honore constituat*⁴.

Quartum est praesumptio, qua magna quis prae-sumit de se, aut majora, quam possit, temere sese ad illa vanitatis intuitu projiciendo.

¹ S. Thom. II. II. q. 162 a. 4.

² S. Basil. Const. mon. c. 10; cf. S. Thom. I. c. q. 132.

³ Cf. Jer. 48, 14. 30.

⁴ Cf. S. Thom. I. c. q. 131.

Quintum est *hypocrisis*, qua virtus rectaque intentio, quae reipsa non adest, fingitur: quo is, qui fingit, sanctus habeatur; et dum bona opera, conficta bonitate, in eundem finem dirigit.

Sextum est vitium *pertinacia* in proprio judicio, quum aliorum illud judicio, etiam Superiorum, praeponimus in iis, quibus par fuisset, alieno nos subjicere, ne deciperemur.

Septimum vitium est aliorum *contemptus*, quo parvifacimus primum inferiores, deinde aequales, ac demum Superiores, usque ad ipsum Deum: *Superbia* enim, dicitur in libro psalmorum, *eorum, qui te oderunt, ascendet semper*¹: ideoque innumerabilia gignit peccata, discordias, inobedientias, maledicta, blasphemias.

Quum circa haec vitia cogitatione vursor, attendam diligenter, quid in unoquoque admiserim, et de inventis humilem in Dei conspectu confessionem faciens, dicam: Accuso me, Deus meus, quod superbias plenus; quidquid enim ago, id facio ob inanem gloriam; verba mea olen tanta jactantiam, opera et desideria ambitionis veneno sunt infecta. O utinam nunquam in tales culpas incidiisse. Ignosce mihi, Domine, et ab eis me eripe. *Me ipsum* quoque reprehensionibus illis objurgabo, quas divina Scriptura adhibet in hujusmodi. Mihi ergo ipsi dicam: O vilis homuncio! *Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? jam saturatus es, jam dives factus es, jam solus regnare vis*², ac si aliis non indigeres? Si sic cogitas, cave ne arguat te Deus, sicut illum superbum: *Nescis, quia tu es miser et miserabilis, et pauper et caecus, et nudus*³ —: *sc. caecus*, quia te non agnoscis; *pauper* virtutum; *nudus* bonorum operum, gravibus vero

Examinatio
et accusatio
mei ipsius.

¹ Ps. 73, 23. ² Cf. 1 Cor. 4, 7. 8.

³ Apoc. 3, 17.

*culpis miserabilis: Quid superbit terra et cinis?*¹ unde evanescis, vilissime *vermicule?* Fuge itaque superbiam, pauperem enim *superbum odit Deus*².

PUNCTUM II.

Superbiae
poena:

Humiliatio.

Consideranda sunt deinde horrenda *supplicia*, quae Deus etiam in hac vita superbis quibusdam intulit, et quae inferet omnibus in futura. Haec supplicia insinuantur in illa saepe repetita Sanctae Scripturae sententia: *Qui se exaltaverit, humiliabitur*³. In qua tres gravissimae superborum poenae continentur. Quod videlicet expolientur *excellentia*, quam habent; quod, quam cupiunt, non assequantur; et quod ejus loco detur illis humiliatio et *confusio*, quam maxime horrunt. Id quod variis modis diversisque exemplis ostenditur. Nam *Angeli* ob superbiam sunt expoliati *excellentia gratiae*; nec ad sedes gloriae, ad quas superbe adspirabant, pervenerunt, ac denique e coelo empyreo *in profundum laci*⁴ sunt praecipitati. Quo exemplo merito mihi timorem inicutiam, eo modo, quo Christus incussit Apostolis⁵; dicentibus enim: *Domine, etiam daemonia subjiciuntur nobis, ait illis: Videbam satanam, sicut fulgur de coelo cadentem.* Quasi illis insinuaret: ita vos cadetis, si superbi eritis; superbia enim, ut Angelos fecit daemones, ita Apostolos faciet diabolos. Similia supplicia subierunt *Adamus*, *Nabuchodonosor*, rex *Tyri*, *Herodes*, et alii, qui appetentes, esse sicut Deus, gloriam ei non dederunt, quam debebant⁶.

Ulterius perpendam, maximam poenam, quam Deus in hac vita propter unum peccatum infert, illam

¹ Eccli. 10, 9. ² ib. 25, 4. ³ Matth. 23, 12. ⁴ Is. 14, 15.

⁵ Ut nonnulli Lue. 10, 17. 18 interpretantur.

⁶ Cf. Gen. 3, 22; Dan. 4, 27—30; Ezech. 28; Act. 12, 23.

esse, quod ejus causa permittat peccatorem in multa alia peccata incidere, et specialem gratiae suae favorem, qui ipsum alias ab eis praeservasset, subtrahat. Qua etiam poena *superbiam* punit¹, quae causa est ariditatis, desolationis ac desertionis interioris, quas saepe experimur. Eadem etiam causa graves alios permittit lapsus, etiam in *luxuriam* et infidelitatem. Et de *Anania et Saphira*² ait S. Basilius, quod inani gloria ducti, facultates suas terrenas *vendidissent*, ut perfecti haberentur, permisisse Deum *medianam pretii partem sibi retinere*, propter quod *repente utrumque mortuum fuisse*, simulque cum *vita honorem*, quem affectabant, amisisse, ut *factus sit timor magnus super omnes, qui audierunt*: quem et ego merito concipiam; nam paucorum poena multis esse debet ad cautelam. Quare si ego sim superbus, unus forte ex illis paucis ero; ideoque ni resipiscam, simili afficiar poena.

Mox perpendam, me saltem horrenda *futurae vitae supplicia* non effugiturum, in qua superbi omnes speciali confusione et ingenti pudore afficiantur, quum se adeo contemptos videbunt, ut, qui *primum* hic locum ambiebant, *postremum* ibi, ad *luciferi* pedes, qui rex est superbiorum, occupent, quos ipsimet dæmones irridentes, contemptus causa, illud objicient Isaiae: *Et tu vulneratus es, sicut et nos; nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua*³. Quae igitur major stultitia esse potest, quam superbe eam excellentiam quaerere, cuius finis sit aeterna confusio? et quod majus delirium, quam ob momentaneam gloriam conjicere se in ignominiam nunquam finem habituram⁴. O superbia! *trabs* bene crassa

Subtractio
div. auxiliis
et lapsus.

Confusio in
altera vita.

¹ Cf. S. Bern. in Cant. serm. 54; S. Greg. M. Mor. l. 22. c. 15 (al. 14 vel 9).

² Act. 5, 1 sqq. ³ Is. 14, 10. 11.

⁴ Cf. S. Bern. *Apologia* c. 1.

in oculo, quem occupando stulte excaecas, ne proprium damnum advertat! O Jesu humillime! aufer a me, quaeso, molem hanc, ne ab ea excaecatus tanta faciam detrimenta.

PUNCTUM III.

Praemium
humilitatis. Tertio ingentia illa *bona* considerabo, quae consequar, si, victa *superbia*, *humilitatem* sector, in eum praecipue finem, quem nunc quaero, animae scilicet purificationem. Quae bona promissione illa Christi insinuantur, qua dixit: *Qui se humiliaverit, exaltabitur*¹. Tria autem bona illa sunt: Quod a *miseriis*, in quas propter humilitatem inciderit, liberabitur; quod collatas sibi prius *gratias* et excellentias conservabit; quod ad *majores* alias promovebitur²; ideoque, qui contrito corde, propterea quod peccaverit, se humiliat, in eo ipso, quo se demittit, a Christo Domino exaltabitur: condonat enim illi peccata, removet poenas, quas propter illa promerebatur, conferens que suam gratiam et charitatem, ad filii Dei eum elevat dignitatem, exaudit ejus *orationes*, mirandisque aliis donis replet. *Deus enim superbis resistit; humiliis autem dat gratiam*³. Rex Achab, quod se *coram Deo humiliasset*, evasit poenas, quas Deus fuerat illi minatus⁴. Publicanus etiam propter humilitatem *descendit justificatus in domum suam*⁵: quum pharisaeus ob superbiam fuerit reprobatus. Eodem ergo modo, quum se justi humiliant, in eadem a Deo justitia exaltantur: augentur enim illis sanctitas, et dona gratiae, honorque et gloria, quam propterea promerentur. Ac propterea dixit Sapiens: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus*⁶: et *coram Deo invenies*

¹ Matth. 23, 12. ² Luc. 14, 7—11; 18, 14. ³ Jac. 4, 6.

⁴ 3 Reg. 21, 29. ⁵ Luc. 18, 14. ⁶ Eccli. 3, 20.

gratiam, sicut invenit Beatissima *Virgo*¹, quae propter suam humilitatem ad Dei Matris dignitatem fuit exaltata: et ipsem *Filius Dei* factus est homo, ut superbiam destruens exemplum nobis paeberet humilitatis; et quoniam *se* pae omnibus hominibus *humiliavit*, fuit super omnes coelos *exaltatus*². Fuge ergo, anima mea, *superbiā*, ut vel tantum damnum effugias, et humilitatem sectare, vel ob tantum proprium commodum. Nam *generalis omnino* lex est, a qua non excipieris, quod, *qui se exaltaverit, humiliabitur, et, qui se humiliaverit, exaltabitur*. Fac tu, quod *tuum* est, te ob peccata tua humiliando, et faciet Deus, quod est *ipsius*, donis te suis exaltando.

Denique examinabo, quisnam superbiae gradus in corde meo emineat, et quodnam ex superius positis vitiis illud sibi subjecerit, deprehensemque mox viriliter, contrariorum actuum exercitiis et occasionibus in illud labendi removendis, mortificare et extirpare contendam, examine particulari, de quo infra dicemus, ad id diligenter adhibito, et initio facto a mortificatione et humiliatione in rebus externis, quae facilius est. *Nihil enim, S. Bernardo teste, facilius est volenti, quam humiliare se ipsum*³. Nam si me ipsum velim exaltare, multi sese mihi opponent, ut impediant, humiliari vero si me volo, nemo erit, qui contradicat; quod si fecero, evadam humiliis: *humiliatio enim, eodem Bernardo teste, unicum est aptissimumque a superbia recedendi, et humilitatis virtutem acquirendi, remedium*.

Examen et
propositum.

¹ Luc. 1, 30. ² Phil. 2, 8. 9.

³ Sermo II. in Quadrag. n. 1.

MEDITATIO XIX.

De vitio gulae et virtute temperantiae.

PUNCTUM I.

Natura
gulae.

Gula est inordinata quaedam *comedendi et bibendi* appetitio¹. In qua *quinque* modis peccare continget.

*Quinque pec-
candi modi.* *Primum*, si *prohibitis* ab Ecclesia cibis vescens, jejunii leges, sive illud ab Ecclesia, sive a regulari disciplina, sive a proprio voto sit praescriptum, transgrediaris. *Deinde*, si cibi potusve *nimum* sumas, aut cum gravi sanitatis corporis vel animae periculo; aut si eo usque bibas, ut judicii usus aut turbetur, aut amittatur. *Tertio*, si cibo aut potu *nimirum* *exquisito*, aut pretiosiore, quam tuus requirat status et conditio, ob solam *sensuum* indulgentiam utaris. *Quarto*, si comedas *saepius*, quam expediatur, aut ita extra tempus et occasionem, ut nocere tibi facile possit; aut in *loco* non convenienti, aut contra prohibitionem, vel religionis tuae regulam. *Quinto*, si *nimio affectu*, et ob solam voluptatem comedas, aut modo indecenti, et ita festinanter, ut in eo, quod facis, totus immersus esse videaris.

Examen
et dolor.

Circa hos *quinque modos*, sive circumstantias examinare et accusare me debeo coram Deo, lapsusque meos deflens dicere: *Vae mihi!* qui quoties comedo, aut bibo, semper pecco, *sensuum* potius *voluptati* serviens, quam necessitati, et carnis meae appetitioni, quam vitae conservandae studens: ita ut corpori debitum solvens, reatum semper culpae apud daemonem contraham. Miserere, Domine, hujus meae

¹ Cf. S. Thom. II. II. q. 148; S. Greg. M. Mor. I. 30. c. 18. (al. c. 13 et 14, vel c. 26—28); S. Bern. in cant. serm. 30. n. 11 et 12; auctor de vera virg. n. 8. 10.

imbecillitatis, gratiaque tua ita succurre, ne prostratum me gula raptet.

Hoc sensu affectus firma concipiam proposita, vi-
tium hoc pro viribus mortificandi, ac temperantiae
regulis in quinque praedictis excessibus utendi: In
praecepto videlicet, *quantitate*, *qualitate*, *tempore*, et
modo cibum sumendi. Ita ut in *quantitate* utrumque
fugiam extreum: ne tanta illa sit, quae obruat,
nec adeo modica, quae non sufficiat, ut sustentet.
In *qualitate*, ut communibus et ordinariis cibis sim
contentus, imo crassiores p[er]e delicatis eligam, omnem
fugiens singularitatem, nisi quam expressa necessitas
exigat. In *modo* danda est opera, ut juxta Spiritus
Sancti consilium, *non sim nimius*¹, nec patiar ita me
abripi ab appetitu, ut, comedente corpore, spiritus a
cibo ipso absorbeatur; sed imperio quodam cordis
ingenuo cibum etiam aliquem spiritui simul propo-
nam, qui carnis concupiscentiam moderetur.

*Ad haec praestanda multum conferent, quae in subjectis
punctis indicantur.*

PUNCTUM II.

Secundo considerandae sunt *poenae* huic vitio con-
stitutae: quae ad *tres* ordines sive capita reducuntur.
Quaedam enim ab ipsamet *gula*, tamquam ex mala
arbore mali fructus, proveniunt; alias adjicit *Deus*
etiam in *hac vita*, quo suam ab hoc vitio aversio-
nen ostendat; alias denique in *futura vita* infligen-
das reservat.

*Poenae
hujus viti.*

Primum ergo gula sui ipsius est supplicium: statim
enim, et numerata, ut dicitur, pecunia, voluptatis
suae culpam luit, *vigilia*, inquit sapiens, *et cholera et
tortura viro infrunito*²; dum corpus onerando, sani-

*Naturales
sequelae.*

¹ Eccl. 31, 20. ² ib. 31, 23.

*tatem laedit, vitam abbreviat, et accelerat mortem: Cui vae, ait Sapiens, cui rixae?.. cui sine causa vulnera? nonne his, qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis?*¹ Et Christus: *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate . . . , et superveniat in vos repentina dies illa*². Affigit enim spiritum, hebetat intellectum, eumque ad orationem et familiaritatem cum Deo ineptum, atque spirituum consolationum incapacem reddit: eo quod se ille carnis illecebris repleri permiserit. Adfert denique cordis ignaviam et inertiam ad res magnas obsequii divini aggrediendas aut perficiendas. Qui enim debiliori huic hosti se subjicit, animum despondere videtur ad fortiores aggrediendos³.

Exempla div.
castigationis.

Deus praeterea ingentes ob *gulam* poenas intulit. Quia enim *Adamus* et *Eva* contra divinum praeceptum *pomum* degustarunt, innocentiae donum et statum amiserunt, et e *paradiso* sunt *expulsi*⁴. *Israëlite*, quod in deserto carnes inordinate appetierunt, quum *adhuc escae eorum essent in ore ipsorum*, ait Psalmista, *ira Dei ascendit super eos, et occidit pingues eorum*⁵. *Vocatusque est locus ille: Sepulchra concupiscentiae*⁶. Et alias: *Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere*⁷: *idolum scilicet, sive vitulum conflatilem colere, divina justitia permittente, ut, qui ventrem suum pro Deo habuerant, vitulum adorarent, quam tamen ob causam occisa sunt in die illa quasi viginta tria millia hominum*⁸; et, quod majorem adfert admirationem, sanctus quidam propheta, quod in loco, *ubi Deus illi prohibuerat, comedisset, occisus est a leone*⁹, nec eam evadere potuit poenam, etiamsi prius miracula patrasset, et obedientiam praestitisset

¹ Prov. 23, 29. 30. ² Luc. 21, 34. ³ Cf. Cass. Coll. 5.

⁴ Gen. 3, 6. 24. ⁵ Ps. 77, 30. 31. ⁶ Num. 11, 34.

⁷ Exod. 32, 6. ⁸ ib. v. 28. ⁹ 3 Reg. 13, 24.

ac necessitate comedendi premeretur, et ab alio, ejusdem videlicet secum instituti, deceptus esset.

Denique voraces in futura vita peculiari linguae supplicio afficiuntur, sicut ille *dives*, qui *epulabatur quotidie splendide*, tanta in inferno siti premebatur, ut clamaret ad Abraham, ut mitteret *Lazarum*, qui intingeret extremum digiti sui in aquam, et refrigeraret linguam ejus, quia cruciabatur inferni flammis: nec tamen obtinuit¹. Quare quicunque illic erunt, canina *fame* et siti rabida cum aeterni *fellis* amaritudine torquebuntur, juxta sententiam in Babylonem latam: *Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentorum et luctuum*². Eja igitur, anima mea, quid haeres? cur voracitates tuas non defles? cur ab eis non abstines? Attende, quod saturitas et ebrietas temporanea siti et fame castigabitur aeterna. Quodsi ut alter *Esau* pro vili *esca* tua coeli primogenita vendideris³, forte non suppetet locus ea recuperandi. Considera, quot fuerint ob hoc vitium affecti supplicio; et cape in alieno capite experimentum, priusquam poena incidat in tuum.

Poena
alterius
vitae.

PUNCTUM III.

Tertio ingentia illa *bona* et praemia consideranda sunt, quae largietur mihi Deus, si, gula mortificata, *temperantiam* et *jejunium* amplectar; quae ad tres etiam ordines suppliciis gulæ oppositos possunt revocari. Quaedam sunt ipsius *temperantiae* propria, sicut bonae arboris fructus boni; *alia* Deus et Dominus noster addit, ut, quam sibi haec virtus grata sit, ostendat; *alia* denique praemia reddentur in coelo, quibus haec virtus afficietur.

Praemia tem-
perantiae et
abstinentiae.

¹ Luc. 16, 24 sqq. ² Apoc. 18, 7.

³ Gen. 25, 33 et Hebr. 12, 16.

Sanitas corporis.

Primum enim abstinentia parata, ut dicitur, pecunia difficultatem, quam initio vincit, recompensat; alleviat enim corpus, praeservat a morbis, conservat sanitatem, vitam producit, recreat animam, aptamque reddit ad orationem et coelestes consolationes suscipiendas; subtrahit hosti arma, ipsi scilicet carni, quam subjicit spiritui, ut gloriosa audeat divini obsequii facinora aggredi.

Consolatio spiritualis.

*Est praeterea Deus adeo liberalis, et ita nostri compassione tangitur, ut sine aliqua nos voluptate vivere non patiatur. Quare corporis cibos sibi subtrahentes, cibis animae recreat, et pro sensuum consolationibus, *spiritus solatia ita tribuit, ut non voluptatem amisisse, sed in meliorem multoque praestantiorem, a carne scilicet ad spiritum ea translata, commutasse experiantur.* His coelestes communicat illustrationes, sicut *Danieli*; *praeclaras tribuit contra hostes victorias, sicut tribus ejus sociis contra Nabuchodonosorem;* et ad altissimam extollit contemplationem, sicut Moysen et Eliam, quibus etiam gloriose transfigurationis suae mysterium in praemium jejunii et mortificationis gulæ communicavit.*

Fruitio in coelis.

*Denique eosdem speciali quadam saturitate afficiet in coelo, eos mensae suae cum Christo adhibens, ut comedant et bibant in regno suo cibos, quibus vescitur ipse Deus. Quare anima mea, si ad magnam in terra sanctitatem pervenire, ingentiaque in coelo praemia consequi desideras, a temperantia et jejunio incipe, quo Deus *vitia reprimit, mentem elevat, virtutes largitur et praemia*¹. O Jesu dulcissime! siquidem omnes, qui tua castra sequuntur, *carnem suam cum vitiis et concupiscentiis crucifixerunt*², concede mihi, meam ut ipse mortificem, sicut tu mortificasti tuam. Per sitim illam, quam in cruce pertulisti, per fel et*

¹ Praef. Quadrag.

² Gal. 5, 24.

acetum, quae ibidem tibi fuerunt oblata, supplico, adeo mihi perfectam dones *temperantiam*, ut nulli in cibo et potu sumendo voluptati, sed soli necessitati serviam, *jejuniumque* adeo servem, quo iram tuam, sicut Ninivitae¹, placare, pro meis peccatis satisfacere, daemones terrere, et Angelos laetificare possim, particeps effectus donorum tuorum in saecula. Amen.

MEDITATIO XX.

Circa vitium luxuria et virtutem castitatis.

PUNCTUM I.

Luxuria est inordinata *voluptatis venereae appetitio*, contra *ordinem* videlicet a *Deo* praescriptum². In hoc vitio peccatur: *Primum cogitatione*, quum voluntas in illud consentit, aut in rebus dishonestis cogitandis delectatione, quam *morosam* appellant, ita recreatur, ut *sponte* in ipsa haereat, aut *tepidè* illam rejiciat, aut *occasionem*, ex qua illa nascitur, negligentius removeat.

Luxuria
quonodo
peccetur:

cogitatione,

Deinde verbo peccatur, dum foeda proferuntur; *auditu*, quum eadem cum voluptate audiuntur, aut certe *musica* et *cantiones* dishonestae; *visu*, ea aspiciendo, quae ad dishonestatem provocant, aut *actiones* sive *comoedias* ejus generis, aut leguntur hujus argumenti libri; *odoratu* et *gustatu*, si ea percipiamus, quae ad luxuriam provocant. Peccamus etiam, si horum sensuum delectationem tamquam finem habeamus.

actibus
imperfectis,

Tertio peccatur *opere consummato*, idque variis modis. Si quis secum solus, est *pollutio*; si cum soluta aliqua, *fornicatio*; si cum conjugata, *adulterium*;

opere con-
summato.

¹ Jon. 3, 7. 10.

² Cf. Thom. II. II. q. 153.

si cum cognata, *incestus*; si cum virgine¹, *stuprum*; si cum religiosa, aut contra votum castitatis, *sacriliegum*; si cum complice ejusdem sexus, *sodomia*; si cum bestia, *bestialitas*. *Tactus* secum vel cum aliis, si voluptatis causa fiant, ad peccatum operis reducuntur.

In hoc puncto non ita haerendum est tempore meditationis, ut particulares horum peccatorum circumstantias minutim examinemus, ne novarum tentacionum occasionem habeamus; sed flendum potius, quam multum de eis cogitandum, dicendo: Heu mihi, quam bestialis et putrida haec est vita! quam vel aspicere erubesco aut movere, ne pessimo suo foetore me iterum inficiat. Aspice illam, Deus meus, oculis misericordiae tuae, et fac, ut ex meis fontes exeant lacrymarum, quibus a tot immunditiis purifieer.

PUNCTUM II.

Poena
contra
luxuriam: Secundo consideranda tria genera poenarum, quae *luxuria* respondent, sicut diximus de gula; quae eo maiores aestimandae sunt, quo vitium hoc majus.

Sequelae
naturales. *Prima* poena est innumerae *miseriae*, quas vitium hoc secum adfert, Deo ita permittente, ut *angelus satanae*, qui carnis aculeo luxuriosos prosternit, crudeliter etiam *colaphizet*; corpora ipsorum mille incommodis et morbis, non solum dolorem inferentibus, sed sordidis et pudendis afficiens; imo et infamia aliisque mille calamitatibus, usque ad facultatum terrenarum, salutis, quietis, vitaeque ipsius jacturam. Et sicut Apostolus christianum quemdam, *quod incestum commisisset, satanae tradidit*², ut in corpore torqueretur: ita qui se ipsum huic vitio tradit, corpus et spiritum suum crudeli huic carnifici tradit, *qui blande quidem ingreditur, sed in novissimo mordebit ut coluber; et sicut regulus, venena diffundet*³.

¹ Alii addiderint aut substituerint „*invita*“. N. Ed.

² 1 Cor. 5, 5. ³ Prov. 23, 32.

Praeter haec horrenda alia Deus intulit supplicia,
 quo suum in hoc vitium odium manifestaret. Propter
 hoc enim praecipue *diluvium* venit, quo mundus sub-
 mersus est; et *ignis*, quo Sodoma conflagravit; et in-
 gens illa, quam in Israëlitas suos Moyses edidit,
 strages, *viginti quatuor millia uno die occidendo*¹: et
 quem *Phinees* zelo magno Israëlitam quemdam publice
 fornicantem publice etiam confodisset, ita Deus fac-
 tum approbavit, ut mox a caedendis reliquis desitum
 sit. Propter pollutionis crimen Deus *nepotem patri-*
*archae Jacob percussit, eo quod rem detestabilem ficeret*².
Fili quoque sacerdotis Heli propter carnalia scelera
*simul uno die miserrime perierunt*³. Notum quoque
 est, quam care constiterit *Samsoni* cum Dalila pec-
 cavisse, *Davidi adulterium* cum Bethsabee, et *Salomonis*
 deperiisse alienigenas mulieres. Si tales igitur
 tantique viri, quod luxuria et vitio succubuerint, hor-
 rendas adeo poenas subierunt: cur tu illud non fugis?
 Num fortior es Samsone, Salomone sapientior, aut
 sanctior Davide, ut ab illorum periculo privilegio ali-
 quo sis exemptus, ut vel labi non possis, sicut ipsi,
 aut non, sicut illi, puniri?

Sed quae in inferno luxuriosi tormenta patientur,
 erunt intolerabilia. *Ignis* enim ille horrenda violentia
 partes illas corporis, quae hujus peccati fuerunt in-
 strumenta, depascet. *Imaginandi* facultas, quae foedis
 hic cogitandis delectabatur, horrendis ibi imaginibus
 affligetur. *Quinque sensus*, quae quinque instar vo-
 luptatis fontes fuerunt, ibi erunt tamquam quinque
 lacus tormentorum. Denique a pedibus ad caput us-
 que immersi erunt in stagno illo igneo et sulphureo,
 eo quod carnis suae blanditiis et odoribus subjecti
 vixerint. O anima mea, perpende accuratissime *ignis*
 illius *inferni* flamas, quo carnis tuae incendia per-

Poenae
extraordina-
riae a Deo
immissae.

¹ Num. 25, 9. ² Gen. 38, 10. ³ 1 Reg. 2, 22. 34; 4, 11.

Poenae alte-
rius vitae.

timescas; nam ut clavus clavum pellit, ita illius ignis timor hujus extinguit amorem. Hinc adeo firmum detestabilis hujus vitii fugiendi (non enim vineitur nisi fuga) propositum concipiam, ut vel ejus nomen in ore accipere horream, juxta illud Apostoli, quum de immunditia et fornicatione loqueretur: *Nec nomineatur, inquit, in vobis*¹, ne videlicet eo nomine res significata occurrat memoriae vestrae.

Et quoniam hujus vitii vincendi duplex est ratio, altera, quum quis licita matrimonii voluptate contentus est, altera altior et perfectior, quae etiam ab illa abstinet: de hac secunda subsequens instituitur punctum.

PUNCTUM III.

Actus perfectae castitatis. Tertio considerandi sunt sex actus, quos perfecta luxuria mortificatio et excelsa virtus castitatis, quum ad perfectionem debitam pervenit, complectitur; ac totidem favores praemiaque gloria, quae Deus tribuit propter illos². Quorum causa castitas in Saera Scriptura *lilio* comparatur, propter sex ejus candissima et mollissima *folia*, totidemque *virgulas* cum extremitatibus *ignis* instar inflammatis: nam foliis sex castitatis gradus, virgulis sex illius favores in auro et igne charitatis fundati significantur, quibus haec virtus amabilis, mortificatio vero suavis omnino redditur; quare hac intentione sunt perpendendi.

Actus perfectae castitatis.

Primus castitatis actus est puritas in visu et auditu, qua horum sensuum portae ita occluduntur, ut nihil ingrediatur, quod vel cogitationem, vel imaginem turpem ingerat³; sed visus meus castus ipse sit, et castus

¹ Eph. 5, 3.

² Cf. S. Bonav. *Diaeta salutis* tit. 4. c. 4.

³ Job 31, 1.

auditus, adeoque arce uterque fraenetur, ut ipsi castitatis fiant custodes.

*Secundus actus est puritas in usu rerum*¹, quae *odoratum, gustatum et tactum delectare possunt, quae a rebus dulcibus et blandis, castitatis hostibus, severe eos coërcet, conando efficere, ut castus sit cibus, potus, vestis, et lectus sit castus, tactus denique omnes casti, et eos, qui tales non sunt, tamquam ipsum ignem aversemur.*

*Tertius est puritas in verbis, colloquiis, et conversatione*², in *risu, vultu et reliquis corporis gestibus, in vestibus et ornamentis externis, omnibus castitatis insigni ita decoratis, ut honestas et decentia christiana ubique resplendeat, quibuscunque contrariis exclusis.*

Quartus est puritas in amicitia et jucunda cum creaturis familiaritate; omnem enim in iis excessum reprimit, quae castitatem offuscandi occasionem aliquam praebere possunt; nec dare permittit, nec accipere munuscula ulla, quae ad aliquam ejus maculam illecebrae sint, aut offendio.

Quintus est puritas in externis omnibus et internis occasionibus removendis, quae castitatis splendorem obscurare aut quidquam de ejus perfectione detrahere posse videatur. Quare perfecte castus vel occultam superbiam fugit, ob quam novit, Deum permettere lapsum in luxuriam³; et ipsam iram evitat, quod ea sanguinem accendat carnemque commoveat; et otium fugit, quod carnis motibus portam aperiat; ac denique loca omnia et personas devitat, ex quibus nitori ejus obscuritas aliqua accedere possit, quia novit a Sapiente dictum: Qui amat periculum, in illo peribit⁴.

¹ Auct. de vera virg. n. 5. 6. ² 1 Petr. 3, 2.

³ Cf. S. Greg. M. Mor. l. 11. c. 13. (al. 8 vel 9).

⁴ Eccli. 3, 27.

Sextus, isque supremus *castitatis* gradus est *puritas* in omnibus *cordis cogitationibus*, *motibus*, sive *com motionibus carnis*; quam ita rationi subjectam tenet, ut non solum in *vigilia*, sed quantum in nobis est, in ipso etiam *somno* in officio contineatur, omni conatu adhibito, ut nulla omnino detur occasio, ob quam *daemon foedis aliquibus imaginibus aut perturbationibus* vel in ipso somno nobis illudat¹.

Haec sex illa sunt coelestis hujus *lilii*² candidissima folia, quamvis inter multarum temptationum et tribulationum spinas, quas continens patitur³, antequam ad castitatis perfectae possessionem perveniat: sed, si de omnipotentia et misericordia Dei confidam, eam potero obtainere. Ad quod multum conferet intima et accurata sex ejus *favorum* et *praemiorum* consideratio, quae jam subjicitur.

Favores et perfectae castitatis praemia.

Primus favor, quo me Deus prosequetur, si animo generoso decrevero contra carnis insultus decertare, perfectamque assequi castitatem, erit: mittere *Angelos* suos, qui mihi adsistant et in eo certamine juvent ad victoriam; quo enim quisque purior est, eo, S. Ambrosio teste⁴, magis est custoditus et ab Angelis circumdatus, ut qui ob similitudinem, quam virgines castique cum ipsis gerunt, plurimum delectentur cum eisdem conversari. Et ut ad tres illos castos pueros in fornace Babylonica descendit unus Angelus, qui cum eis manens excussit flammarum ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem⁵, sic ad eos, qui in sensualium temptationum fornace immersi decreverunt, illis non consentire, accurrunt Angeli,

¹ Cf. Cass. coll. 12. c. 8—10. ² Cant. 2, 2.

³ Cf. S. Th. II. II. q. 155. a. 3.

⁴ De virg. l. 1. c. 8. n. 51. ⁵ Dan. 3, 49. 50.

*Castitatis
præmia:*

*Custodia
Angelorum.*

ut protegant, ne flammae illae eos laedant, aut superiorem animae partem tangant, et vento quodam roreque coelesti carnis ardorem extingunt, atque ad glorificandum Deum ob victoriam obtentam provocant. Quamobrem, si ab hujusmodi temptationibus premi me video, eosdem merito advocabo, dicens: O gloriosi *Angeli*, virginum custodes, castorum protectores, purorum hominum amici familiaresque socii accedite, adjuvate, ne, qui me circumdat ignis, etiam comburat; executite flammarum, quae ardet in carne mea, ne contingat spiritum, aut eidem inferat detrimentum; impetrare mihi suavem Divini Spiritus ventum, qui carnis meae ardores refrigeret.

Secundus favor est, quod ipsemet Deus particulari ^{Dei protectione.} protectione castorum assistat custodiae, ut qui puritate non Angelis modo, sed ipsi etiam Angelorum *Domino*, omnis puritatis fonti, similes sint¹: qui propterea eorum familiaritate valde delectatur, et ad suam benigne admittit amicitiam. O Deus aeterne, *qui pasceris inter lilia*², et propterea arrident tibi animae castae, meam, quaeso, effice adeo puram, ut cum ea morari et conversari digneris.

Ex utroque hoc favore efficacissimum ad tentationes, quae *repente* et *solum* me invadunt, vincendas remedium addiscam: elevare scilicet mentis oculos ad *Angelum*, qui praesens mihi adest, multoque magis ad ipsius *Dei praesentiam*³, vehementer erubescendo, id in eorum conspectu facere, quod coram hominibus non auderem. Respondebo igitur temptationi, quod castissima *Susanna* impudicis illis senibus, a quibus provocabatur ad flagitium: *Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini*⁴.

¹ De vera virgin. n. 50. 51. ² Cant. 2, 16.

³ Cf. Cass. l. c.; de coenob. inst. I. 6. c. 9; S. Hier. ep. ad Demetr. ⁴ Dan. 13, 23.

Spiritualis
cum Deo de-
sponsatio.

Tertius favor est, quod loco carnalium nuptiarum, quibus amore castitatis renuntio, ad spirituales Deus me admittat, spiritualiter sese animae meae copulans, desponsatione fidei¹, misericordiae et charitatis; et altissimas spiritus voluptates ita ei communicans, ut carnalium penitus obliviscatur; et hac ratione suum implet promissum, quod qui ipsius amore uxorem reliquerit, renuntiando facultati, quam ad ducendam habebat, centuplum in hac vita esset recepturus². Id enim est dicere, tantam eum voluptatem percepturum, quae centies eam excedat, quam habuisset cum uxore. Castitatis enim jucunditas ita illam superat, ut impossibile sit eam agnoscere, qui non sit expertus³. O castarum animarum Sponse! talem mihi virtutem concede, ut mea inter illas connumeretur, et esse tua mereatur. O anima mea, siquidem adeo es voluptatis addicta, renuntia liberaliter abjectissimis illis, quas caro concupiscit, ut altissimis simulque jucundissimis spiritus propriis frui possis!

Spiritualium
filiorum
copia.

Quartus favor est, pro carnalibus filiis, quos habere potuisse, spiritualium copiam ab ipso Deo recipere, sine comparatione meliorum, dum bonis operibus meritisque ditissimis et animabus multis exemplo meo et adhortatione Christo lucractis me replet, quarum et pater et mater sim in spiritu; implet enim fidelissimus ipse, quod promiserat per prophetam suum: Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum, et infructuosum: quia haec dicit Dominus eunuchis etc.: Dabo eis in domo mea, et in muris meis, Ecclesia mea, locum, et nomen melius a filiis et filiabus; nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit⁴. O felicem castum! cui Deus excelsam filii et patris tribuit dignitatem: filii

¹ Os. 2, 20. ² Matth. 19, 29.

³ Cass. coll. 12. c. 12 et 13.

⁴ Is. 56, 3 sqq.

ob singularem adoptionis gratiam, *patris* in spiritu
ob copiosos benedictionis fructus.

Quintus favor plurimas gratias et singularissima complectitur privilegia, quae Deus in signum amoris, quo castimoniam prosequitur, castis largitur. Quia enim ipsi, in carne viventes, supra *ordinarias naturae* leges se elevantes ita vivunt, ac si carnem non haberent, ideo vult Deus, eosdem aliquando etiam supra *ordinarias gratiae* leges elevare, castimoniam eorum extollendo et honorando. Beatissima enim *Virgo*, ob rarum et singulare virginitatis votum, quo se Dei amore obstrinxerat, exaltata ab ipso Deo fuit ad ejusdem Matris dignitatem; et S. Joannes Evangelista ob insignem suam puritatem Christo Domino fuit *valde* dilectus, a quo tum in ultima coena, tum sub cruce extraordinarios accepit favores et insignes postea revelationes: in quibus eodem nomine clarissimi fuerunt *Elias et Elisaeus, Daniel* et alii filii prophetarum; et Babylonicae fornacis ignis tres illos pueros non tetigit, quod luxuriae ignem prius devicissent.

Sextus favor est singulare illud *agnum in gloria sequendi, quocunque ille iverit*¹, privilegium: ut, qui illum in hac vita, castimoniam et puritatem amplexus, imitatus est, dignus sit, qui eundem in gloria semper comitetur, jucundissimae ejus societati singulari gaudio conjunctus. O Agne dulcissime! concede mihi tuam in corpore et spiritu sequi puritatem, ut ex angusto mundi hujus carcere exiens, per latissimos istos coelorum campos merear tecum exspatiari. Amen.

Sex horum *favorum* consideratione ita me adversus occurrentes contra castitatem tentationes munire curabo, ut nihil illae me laedant, sed cum castissimo Joseph sollicitanti illum mulieri dicam, quum tot Deus

Singulares
gratiae.

Aureola
in coelis.

¹ Apoc. 14, 4.

in me contulerit beneficia totque gratias et favores, si fuero castus, promiserit: *Quomodo possum hoc malum facere, et peccare in Dominum meum?*¹ O Domine coeli et terrae! non pallium solum, sicut Joseph, sed honorem, facultates, ipsam vitam potius perdere, quam te offendere statui. Nam illum propter castimoniam et fidelitatem elevasti, ut vice-rex esset Aegypti; sed me ob meam regem facies in coclo.

MEDITATIO XXI.

De avaritia.

PUNCTUM I.

Avaritia quid sit et quomodo committatur. *Avaritia est inordinata divitiarum et temporalium bonorum appetitio; in qua multis modis peccare contingit.*

Primum, quum quis contra decimum decalogi preceptum aliena concupiscit, aut contra septimum reipsa accipit, aut invito domino retinet.

Deinde, si propriis male utatur, parce videlicet; aut ea in egenos, quando justitiae aut charitatis et misericordiae lex ad id obligat, non distribuit ob viscerum suorum erga illos duritiem.

*Tertio, si bona hujusmodi anxietate nimia ita querit, ut totum cor suum ad id applicet, ejus causa Dei et Ecclesiae statusque sui leges conculcet. Ex quo multa peccata tamquam avaritiae proles oriuntur: mendacia, fraudes, perjuria, violentiae, tyrannides, crudelitates, lites, discordiae et innumera alia. Quare merito Apostolus dixit: *Radix malorum omnium est cupiditas*².*

¹ Gen. 39, 9. ² 1 Tim. 6, 10.

Quarto, qui paupertatis voto est obstrictus, peccat in illud, si quid sibi absque Superioris sui facultate usurpet, si quod ab aliis ipsi donetur vel quovis modo ab alio acceptum sit alienet, occultet Superiori, aut si qua re usu sibi prohibito vel modo proprietarii utatur, affectu nimirum adeo inordinato, atque si res ipsius esset propria, aut denique si, dum eo privatur, quamvis jure fieret, contristetur aut conqueratur.

Quinto etiam peccat, qui bona opera principali temporalis emolumenti intentione praestat, aut eodem intuitu ea neglit, ad quae status officiive sui legibus tenetur.

Hoc examine praemisso, attendam, num quid habeam, quod mea ut *idolum* adoret avaritia; siquidem Apostolus ait de avaritia, *eam esse idolorum servitutem*¹ et adorationem. Quodsi quid tale apud me invenero, aut in corde affectum ac desiderium ejus, culpam in primis meam in Dei conspectu magno meo pudore confitebor, quod tale quid contra ipsius legem habere aut concupiscere sim ausus; tum statuam, affectum illum omnino a corde meo avellere, imo si possim, etiam rem, quae ejus est causa.

Examen
et dolor.

Ad quod juverit sequentia puncta exacte perpendere.

PUNCTUM II.

Deinde perpendenda sunt *avaritiae damna*, quae ad tria illa praedicta capita revocantur. *Primum, avaritia*, teste Apostolo, est *radix* duplicis generis *maliorum*, ad quae universa hujus vitae mala revocantur, *culpae* scilicet ac *poenae*, peccatorum et dolorum; quae simul convenient ad poenas de matre, quae illa gignit ac nutrit, sumendas, quare ipsamet sui ipsius carni-*fix* censenda est, quae in magnas avarum ipsum an-

Avaritiae
damna.

Est radix
culparum et
tribulatio-
num.

¹ Eph. 5, 5.

gustias et calamitates conjicit, ut miserrima quadam servitute tamquam mancipii divitias congregare aut conservare possit. Est idem satanae laqueus, qui per tribulos et temptationum spinas, per nebulas in fide, conscientiae remorsus et curas, quibus vehementer pungitur, pro libitu raptat, ac denique instar *Judae* inter coelum et terram suspendit, nec bonis terrae frui permittens, neque obtainere coelestia.

*Exempla extraordina-
riae poenae.* His suppliciis alia Deus addit interdum, quibus suum adversus hoc vitium eosque, qui aliquo ex predictis modis ipsum offendunt, horrorem ostendit. Adhibeamus uniuseujusque exemplum unum. *Achan*¹, quod quaedam contra praeceptum Josue ex Jericho accepisset, Dei mandato jussus fuit *lapidari* ejusque facultates omnes *igni* tradi; quod dum fieret, dixit illi Josue: *Quia turbasti nos, exturbet de Dominus in die hac. Nabal*², avaritia sua victus, petenti eleemosynam *Davidi* denegavit: qui mortuus est, *corde lapidis* instar indurato, in poenam duritiei viscerum ejus erga indigentem. *Jezabel*³ effraeni vineae Naboth obtinendae appetitione eum, ut voti sui compos evaderet, *lapidari curavit*: ipsa vero *projecta* postea per fenestram et a canibus devorata est⁴. *Ananias et Saphira*⁵, quod, quum paupertatis voto se obstrinxissent, *partem pretii, pro quo agrum vendiderant, retinuissent*, miserrime *exspirarunt*. *Giezi*⁶ cupiditate victus munera petiit a Naaman ob sanitatem ab Elisaeo propheta illi impertitam; quamobrem ipse Giezi leprosus est factus. *Judas*⁷ avaritia sua raptatus locum dedit satanae, ut non iis contentus, quae *furabatur* a magistro suo, eundem tandem *traderet*, mox vero se ipsum *suspenderet*. O anima mea! cur vitium adeo atrox non

¹ Jos. 7, 25. ² 1 Reg. 25, 10. 38. ³ 3 Reg. 21, 7. 10.

⁴ 4 Reg. 9, 33. ⁵ Act. 5, 1 sqq. ⁶ 4 Reg. 5, 23. 27.

⁷ Joan. 12, 6; 13, 2; Matth. 27, 5.

horres, quod et reges et plebejos, divites et pauperes, saeculares et religiosos, famulos prophetarum et primaevae Ecclesiae christianos, imo et unum ex Apostolis invadere praesumpsit.

Praeter haec supplicia supersunt alia in *inferno* aeterna, quibus avari gravissime cruciabuntur ingentis suaee necessitatis apprehensione, videntes, sibi deesse, quidquid inordinate appetiverunt, et quo hic ditiores fuerunt et avariores, eo amplius se torqueri; sicut dives ille epulo, cujus abundantia in horrendam devenit miseriam. O Deus omnipotens! dives in misericordia, libera me hac cupiditate, ex qua tot oriuntur miseriae; malo sine ea necessitates ferre temporales, quam cum illa incidere in aeternas.

Poena alterius vitae.

PUNCTUM III.

Tertio ingentia *bona* sunt perpendenda, quae in Bona oritura ex paupertate perfecta avaritiae mortificatione continentur. Duplex est autem eam mortificandi ratio: *Altera*, si, retentis meis rebus, inordinatam tantum ad eas affectionem deponam, qui primus est gradus paupertatis spiritus; cum quo est conjuncta virtus *liberalitatis*, quae bona ipsa, quando et ubi oportet, largitur, et misericordiae, quae hujusmodi rebus pauperum necessitatibus subvenit. *Altera* ratio est, si, quaecunque habeo habere que possem, a me abjiciam, quo omnem ad ea affectionem ex corde meo radicitus evellam; et in hac consistit voluntaria *religiosa paupertas*. Utraque ratio magna in se bona complectitur: nam Christus Dominus omnibus universim *pauperibus spiritu coelorum regnum*¹ promisit, idque tum in altera vita, tum in hac ipsa; quod *regnum Dei est justitia, pax et gaudium in Spiritu Sancto*². Si itaque superem cupiditatem,

sive spiritu tantum,

sive etiam re exercita.

¹ Matth. 5, 3. ² Rom. 14, 17.

tria haec insignia bona obtinebo: *justitiam* cum bonorum operum abundantia; *pacem* absque turbationum strepitu; et *gaudium spirituale*, tristitia et anxietate vacuum, eo quod malorum omnium radicem, quae hujusmodi bona impedit, abstulerim.

Praeterea, si victa cupiditate liberalis erga Deum fuero, distribuendo, quae habeo, ejus amore, erit et ipse in me liberalissimus, sua mihi dona communicando, tam temporalia, quatenus mihi ita expediet, quam spiritualia in praesenti et futura vita. Dixit enim ipse: *Date, et dabitur vobis; mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum*¹; in quo tutissime amantissimeque servabitur. Dicit autem: *dabunt*, ut significet, nostra dona in causa esse, eur eam Deus mensuram donet, cum *quatuor* illis circumstantiis, quas, quum illa valde copiosa est, habere potest. Addit vero: *Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetetur vobis;* nam crescente nostra liberalitate erga proximos, Dei liberalitas crescit erga nos, sicut qui multum seminat, multum colligit. Esto itaque, anima mea, in Deum liberalis et ejus amore etiam in proximos, et ipse per se et per alios erit erga te liberalissimus. Ita enim Sapiens²: *Alii dividunt propria, et ditiones sunt; alii rapiunt non sua, et semper in egestate sunt. Anima, quae benedicit, impinguabitur; et qui donaverit, ditescet, et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur,* multum recipiens, quia multum donat.

Hinc licet condescendere ad *maxima* illa bona pendenda, quae recipiam, si secundam avaritiae mortificandae rationem amplectar: *omnia scilicet mea propter Christum relinquendo et pauperibus illa erogando.* Sicut enim haec ratio majorem erga Deum liberalitatem continet, ita erit ipse in me liberalior, adim-

plens, quod daturum se promisit: *In hac vita centuplum, quam nos dederimus, et postea vitam aeternam*¹, cum singulari illo honoris praemio, ut in die judicii in magnae gloriae thronis sedeamus ad judicandum Israël et mundi nationes. O felix paupertas, quae tantas habet in praemium divitias! O beata liberalitas, cuius merces adeo est copiosa mensura! O utinam terrenarum divitiarum amorem perfecte mortificarem, et omnia in Deo possidendo, divinas conquerer! O Jesu dulcissime, qui e coelo in terram descendens *paupertatis* exemplum praebuisti, qua e terra levaremur ad coelum, et nudus in cruce mori voluisti, ut ex mundo exeuntem nihil de eo te habere ostenderes: temporalium divitiarum odium mihi, quaeso, concede, ut perfecte tibi serviens, obtineam aeternas.

Ex his considerationibus firmum hauriam propositum, cupiditatem in illis omnibus mortificandi, quorum in primo puncto est facta mentio, eo paupertatis gradu servato, qui statui meo sit conformis. *Primum*, ut iis, quae habuero, quamvis paucis, contentus sim, nec alia desiderem, aut superflua. *Deinde*, ut eisdem bene utar, ut erga egenos me praebeam liberalem. *Tertio*, ut immoderatum eorum amorem ita temperem, ut, licet possideam, *sim* tamen, *quasi non possiderem*. *Quarto*, ut etiam gaudeam, si re aliqua interdum indigeam, quo Redemptoris mei paupertatem aliquo modo induam, studens demum Deo perfecte servire, non quod temporalia bona mihi largitur, sed quod dignissimus ipse sit, cui ex toto corde serviam, et ea spe, quod aliquando sit datus aeterna.

Proposita.

¹ Matth. 19, 29.

MEDITATIO XXII.

De ira et impatientia.

PUNCTUM I.

Ira varique
peccandi
modi.

Ira est inordinata *injurias proprias ulciscendi appetitio*, vel est *accensio quaedam cordis* inordinata propter ea, quae contra nostrum palatum eveniunt¹. Ex quo tria peccatorum genera promanant. Quaedam sunt *cogitationis*, quale est ódium proximi, vindictae propositum, desiderium, ut mali aliquid illi eveniat; gaudium vero, si jam accidit, et tristitia de ejus bono, et jucunditas ac voluptas quaedam in vindicta sumenda.

Alia sunt peccata *linguae*, verba scilicet vindictae, aut *injuriae coram aut murmurationes in absentia*, imprecações, clamosa et perturbata verba cum cholerae indiciis, contentiones et pertinaciae in disputationibus, ut, quod quis praetendit, evincat, et similia.

Alia sunt peccata *operis*, adversus *quintum decalogi praeceptum*; qualia sunt occidere, vulnerare, aut proximum contra jus et aequum tractare, et aliquid facere solius *injuriae ulciscendae causa*, aut eam ultionem a judicibus, non justitiae, sed rancoris aut odii intuitu petere, non condonare ei, qui *injuriam intulit*, quum veniam petit, sed exteriora potius inimicitiae signa contra eum ostendere. Discordiae item, lites, dissensiones, schismata et capita sive factiones sequi dissidentium; denique bella ex ira nascuntur, et alia multa peccata, quae cum illis conjuncta sunt.

Postremum irae comes est *impatientia* ob adversa, quae nobis eveniunt contra valetudinem, honorem, aut facultates, nimium tristitiae locum dando ob inordinatum et vehemens desiderium, quo tenemur, ut ab eis

¹ Cf. S. Thom. I. II. q. 46—48; II. II. q. 158.

liberemur: ex quo multa peccata oriuntur contra Deum, proximum et nos ipsos. Tales sunt querelae de Deo Domino nostro, quod nos premat affligatque; quibus quaedam accedunt blasphemiae initia, exigua cum Dei voluntate conformitas, diffidentia, taedium vitae, desideria mortis, impatientia, manus interdum rabie quadam sibi ipsi injiciendo, morosum se erga alios, asperum, et intractabilem exhibendo, indignationis occasionem illis dando, et exiguum cum domesticis pacem habendo, contra ipsas etiam bestias aliaque insensibilia irascedo, sicut *Jonas iratus est contra hederam, quae exaruit: ex quo, cum ortus fuisset sol, percussit caput Jonae*¹.

Haec peccata perpendens et reum eorum me coram Humilis mei accusatio. Deo agnoscens, *iram* in me ipsum propter illa *convertam*, a Deo auxilium ad id petens. O Deus infinite! cuius ira, etsi justa, contra eos, qui impotenter irascuntur, terribilis est, clarifica oculos animae meae, ut horrenda cernens supplicia, quae ex tua sancta ira proveniunt, impetus refraenem, qui ex mea proficiscuntur.

PUNCTUM II.

Consideranda secundo damna et animadversiones contra hoc vitium², tam quae ipsum secum adfert, quam quae a Deo ex justitia adduntur in hac vita et in futura.

Primum enim ira destruit similitudinem, quam habemus cum Deo, cuius opera valde sunt tranquilla, Similitudinem novi div. expungit. *turbat* conscientiam, *obstruit* divinae misericordiae fontem, *suffocat* spiritum devotionis et *Spiritus Sancti* consolationes, qui habitat et requiescit in humilibus et quietis corde, fugit autem iratos, in quibus spiri-

¹ Jon. 4, 8. 9.

² Cf. S. Greg. M. Mor. l. 5. c. 45 (al. 30, vel 30—33).

tus malus habitat, ira enim furiosa est animae *phrenesis*, insania brevis et *daemonium voluntarium*: qui potestatem accipit in spiritum cum illis agitationibus et motibus, quos ipsum *daemonium* edit, quando aliquius corpus obsidet.

Uttionem
Dei provocat. *Praeterea*, quum Deus Dominus noster sit Deus *ultionis*, severissime eam exercet in eos, qui irati vindictam sumunt, occidunt, aut injuriam aliquam proximis inferunt: propter quam causam contra duos primos iracundos et homicidas, qui in mundo fuerunt, *Cain et Lamech*, eorumque ultores et imitatores sententia lata est, ut de *Cain septuplum ultio daretur*, de *Lamech vero septuagies septies*¹, hoc est, ultio valde plena, ut omnia genera poenarum, quae in vita hac esse possunt, complectatur.

Sententia
Chi Dni. Sed piae reliquis omnibus id considerandum est, quod Christus ipse Dominus contra hoc vitium dixit in Evangelio: *Ego autem dico vobis, quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui autem dixerit fratri suo: raca, reus erit concilio; qui autem dixerit: fatue, reus erit gehennae ignis*². Statim itaque ac ira cordi hominis incipit dominari, simul etiam in Sanctissimae Trinitatis tribunali et consilio incipit tractari de ultione in eum, qui irascitur, poenaeque severitas juxta peccati gravitatem statuitur. Si ira manet tantum in corde, minore poena mulctabitur; si aliquibus signis foras prodit, irrisione aut aliis externis gestibus, crescit concilium, ut poena augeatur; quodsi grave aliquod verbum aut injuria eruperit, et multo etiam magis, si ad vindictam opere aliquo pervererit, lata jam est gehennae, hoc est ignis aeterni, sententia³ contra illam; cui in ipso inferno conjunctus est irae ipsius ignis, qui carnifex sit animae

¹ Gen. 4, 24. ² Matth. 5, 22.

³ S. Aug. in Ps. 149. n. 15.

crudelissimus. Quod enim ibi maxime torquet, ipsa est ira, impatientia et rabies. Nam quum purgatorii et inferni ignis idem sit: ille tamen propterea tolerabilis est, quia fertur patienter; hic vero est intolerabilis propter iram et impatientiam, ideoque irae undi et impatientes duplē ferunt infernum: alterum in hac vita, propter exiguum in temporalibus malis tolerantiam, alterum in futura, propter rabiem in aeternis. O patientissime Jesu! libera me ab ira et impatientia; nullus siquidem gravior est infernus, quam irae subjectum vivere.

Ex his considerationibus duo firma proposita concepiam, quae plurimum referant ad perfectam hujus vitii mortificationem. *Primum* est omnem irae motum fugiendi, quamvis justitiae et zeli velo operiatur: timere enim possum, ne zelo corrigendi aut aliena vitia puniendi affectus aliquis propriae vindictae misceatur.

Secundum erit firmum animi decretum, quemvis irae impetum, quam citissime, antequam adolescat, reprimendi. Nam, ut Spiritus Sanctus dicit, *a scintilla una augetur ignis*¹ magnus, quam in initio facile est extinguere, si a verbis et aliis externis irae signis *me continuero*², reddente mihi Deo victoriam motus interioris in praemium externae mortificationis.

PUNCTUM III.

Tertio, consideranda sunt ingentia *bona*, quae perfecta irae mortificatio secum adfert, ut quae duas virtutes irae ipsi adversantes, *mansuetudinem et patientiam*, in se complectatur. Prima enim *reprimit* iram, ne cui noceat; secunda *tolerat* illatas injurias. Prima facit nos *affabiles omnibus*; secunda facit ab omnibus *ferre*, si quid nobis inferant molestiae. Ex

Bona man-
suetudinis et
patientiae.

¹ Eccl. 11, 34. ² Cf. Ps. 38, 2.

quo tria proficiscuntur magna bona, quae nos in omnibus reddunt perfectos, sive nos concernant, sive proximos, sive Deum.

Quies animi.

Primum mansuetudo et patientia faciunt, quiete et pacifice nos ipsos et passiones nostras possidere. Mansueti enim possident terram¹ cordis sui; et in patientia nostra possidebimus animas nostras²: ex quo conscientiae pacem et spirituale cordis gaudium consequimur.

Gratia apud
homines et
apud Deum.

Mansuetudo item amabiles nos reddit, patientia admirandos. Qui enim in mansuetudine opera sua perficit, ait Sapiens³, super hominum gloriam diligetur; et qui tantum habet roboris, ut iram suam reprimat et injuriam toleret, magnam sui apud omnes acquirit opinionem, ut proximos aedificet: nam, ut alibi Sapiens ait⁴, melior est patiens viro forti; et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium, et majus est quodammodo miraculum, injurias aequo animo ferre⁵, quam mortuos ad vitam revocare. Mansuetudo quoque et patientia amabiles nos Deo reddunt, nobisque per eas ad familiaritatem cum ipso patet accessus, qui sine illis occluditur. Moyses ob insignem suam mansuetudinem arctam cum Deo familiaritatem habuit: cui, ut S. Dionysius⁶ ait, quod tantillum in ea defecerit, imminutus est spiritus, quem prius acceperat. Quare si in omni loco Deum orare, puraque manus ad coelum tollere volo, necesse est, sine ira et disceptatione⁷ id facere, mansuetudinis et patientiae alis me ipsum elevando.

Tandem, si mansuetus et patiens sim, particeps etiam ero eminenter Spiritus Jesu Christi Domini nostri, qui in utraque virtute hac magnopere excel-

¹ Matth. 5, 4. ² Luc. 21, 19. ³ Eccli. 3, 19.

⁴ Prov. 16, 32. ⁵ Cf. Cassian. Coll. 12. c. 13.

⁶ Ep. ad Demoph. (8) § 1 ab initio. ⁷ 1 Tim. 2, 8.

Similitudo
cum Chro.

luit veraque earum exempla in vita et passione sua tamquam mansuetissimus et patientissimus Agnus nobis reliquit, quo nos traheret post se. Et duobus Apostolis, qui spiritu irae et ultionis zeli quodam velo cupiebant, ignem de coelo in Samaritanos descendere: *Nescitis, inquit, cujus spiritus estis*¹; quasi diceret: Spiritus discipulorum meorum non irae, sed mansuetudinis, non vindictae, sed tolerantiae et patientiae esse debet. O mansuete et patiens Jesu! qui, *quum maledicereris, non maledicebas: quum patereris, non comminabar*²; et, quum contemptum gravem audires, aut divina mansuetudine respondebas, aut stupendo tacebas silentio: adjuva me, quaeso, ut ad tui imitationem iram meam vincam, impatientiam reprimam, amplectar vero mansuetudinem, ut patientia bene armatus adversa libenter feram et ad aeternam tecum habendam requiem perveniam. Amen.

Oratio ad
Ch. Jesum.

MEDITATIO XXIII.

De invidia.

PUNCTUM I.

Invidia est inordinata de *bono proximi*, quatenus Invidia ejus-
que filiae. nostrum excedit et obscurat, tristitia³. Oritur illa ex *superbia* habetque sociam ipsam *iram*: ideoque utriusque hujus vitii actus eam comitantur. Usitatores ejus actus sunt: *Proximum odisse*, quia res illius me contristant; *gaudere*, si video eum imminui; *dolere*, quum video exaltari; *graviter audire ejus laudes*, libenter ejus *detractio-nes*, *murmurare* de eo et

¹ Luc. 9, 55. ² 1 Petr. 2, 23.

³ Cf. S. Thom. II. II. q. 36.

rebus ejus, proeuringando eas imminuere et omnino occultare, mediaque, quibus id obtineam, adhibere. *Fovetur invidia* omni genere bonorum et malorum: ex quo *quatuor* ejus modos aut gradus distinguere possumus.

Primus gradus est crassioris invidiae, quum alios videamus in temporalibus bonis fortunarum, honoris, dignitatum, familiaritatum cum principibus, pulchritudinis corporis, et similium rerum excellere, nosque ab eis superari. Haec invidia proprie pertinet ad *mundanos* homines oriturque ex *superbia*, quam supra meditat. 18. mundanorum nuncupavimus.

Alia invidia est *major*, quae *literis*, *scientiis*, *ingenio*, *industria*, et *aliis excellentijs*, quae ad intelligentiam spectant, fovetur. Haec eos invadit, qui *studia* profitentur, admittitque contentiones et pertinacias et alia illicita media, ut quisque honoratior evadat, alterius vero existimationem diminuat aut splendorem offuscat.

Tertia invidia, quae *multo major* est, *virtutibus* et *spiritualibus* bonis nutritur, quum quis contristatur, quod aliis in illis excellat, et propterea in honore habeatur et tamquam sanctus laudetur. Haec oritur ex *superbia*, quam *spiritualem* vocamus, aggrediturque eos, qui studiosis actionibus occupantur, estque familiaris *tyronibus* et *hypocritis*.

Denique quum haec crescit, pervenit ad *supremum gradum*, quae dicitur *invidia gratiae fraternalae*¹; estque unum ex illis peccatis, quae dicuntur in *Spiritum Sanctum*: quia ex eo tristatur, quod videat, proximum esse virtute ornatum et habere gratias et dona *Spiritus Sancti*, optatque, ne illa habeat. Ex quo gravissimum illud oritur scandali peccatum, quum dicitur aut fit aliquid, quo proximus Dei gratiam et

Diversi
gradus vel
causae in-
videndi:

ob bona
externa,

ob bona
mentis,

ob virtutem
et gratiam
divinam.

¹ Cf. S. Thom. II. II. a. 4 ad 2.

charitatem amittat. Talis fuit invidia diaboli adversus hominem. *Invidia enim diaboli*, ut ait Sapiens, *mors introivit in orbem terrarum: imitantur autem illum, qui sunt ex parte illius*¹. Et hoc sufficere deberet ad detestandi hujus vitii horrorem, quod me satanae faciat imitatem. Quare erubescens de peccatis hujus generis a me admissis, mihi ipsi dicam: Quandoquidem ad Christi imitationem es vocatus, ne ejus inimicum imiteris et sequaris in *invidia*, nisi particeps etiam esse velis *mortis*, quam ille introduxit.

PUNCTUM II.

Secundo, consideranda sunt innumera mala *culpae* et *poenae*, quae oriuntur ex invidia, juste id statuente Deo, ut ipsamet carnifex sit crudelissimus ejus, qui illa laborat, tam in hac vita, quam in futura.

Primum enim invidia est venenatus infernalis serpentis afflatus, quo totum suum *venenum* simul immittens, ad gravissima quaeque scelera instigat, dum rationis lumen obscurat et animam exasperat, corpus alterat et est *putredo ossium*² multoque amplius validas cordis virtutes destruit. Est etiam ex altera parte morbus incurabilis, aut certe difficillimae curationis. Quia enim est infame et vilis animi vitium, erubescimus illud spirituali medico aperire; et quo-cunque tandem eventu, sive prospero sive adverso, foveatur et nutritur. Quod totum expendi potest ex aliquibus Scripturae Sacrae exemplis in omni genere hominum, juxta propositos invidiae gradus.

*Cain actus invidia, quod Deus fratri sui Abel sacrificium acceptasset, fraude eum et crudeliter occidit*³, volensque Deo peccatum suum occultare, de

Mala ex
invidiae vitio
oriunda:

producit
alii gravissima
scelera.

Exempla
punitionis
divinae.

¹ Sap. 2, 24. 25.

² Prov. 14, 30.

³ Gen. 4, 8.

venia et remedio desperavit. *Fratres Joseph*¹, invidia moti, eum in *cisternam* conjecerunt, ex qua extractum in mancipium vendiderunt, nec voluerunt placari, quamvis se coram illis humiliaret. *Core, Dathan et Abiron*, invidia, Aaronis et Moysis dignitatem sibi usurpare voluerunt et populum conturbarunt. Quare *disrupta est terra sub pedibus eorum; et, aperiens os suum, devoravit illos . . .; et descendrerunt vivi in infernum*². Saul invidia adeo obstinate *Davidem* est persecutus³, ut instar obsessi a daemone vixerit et se ipsum, tamquam desperans, occiderit. Denique *Judaei* invidia⁴, qua Christum Dominum sunt persecuti, maxima scelera commiserunt, maximisque omnium, quae hactenus in mundo fuerint, poenas dederunt.

Hinc transitus fiet ad perpendenda supplicia, quae in *inferno* invidi, rabie incredibili ad se invicem convertentes carnesque suas mordentes, patientur, ubi crudelis ille vermis, illorum rodens conscientias, dentes suos acuet invidia, ut magis excruciet, memores eorum bonorum, quae ipsi quidem amiserunt, alii vero sunt consecuti: id quod locum habebit maxime, postquam in die judicii bonorum gloriam conspicient, quos hic despicerant. Denique invidia adeo prava est et crudelis, ut in proprium ejus, qui illa laborat, detrimentum omnia convertat. Nam etiam ex bonis alienis more suo *tristitiae spiritum* haurit, qui *exsiccat ossa*⁵; ex *malis* vero alienis eo modo laetitiam capit, ut culpa sua illorum se participem reddat: ideoque in inferno et bona et mala aliena in invidorum tormenta convertuntur. Quae si ita sunt, quomodo non horream feram istam bestiam? quomodo audeam cum hoc basilisco habitare, qui suo aspectu

Poenae in
altera vita.

¹ Gen. 37, 11. 23 sqq. ² Num. 16, 31—33.

³ 1 Reg. 18, 8 sqq. ⁴ Matth. 27, 18. ⁵ Prov. 17, 22.

me torquet et interficit? O quam vere dictum illud Judae Apostoli¹ mihi convenit: *Vae mihi, qui, ut malus in via Cain abirem, dum fratres meos invidia sum persecutus, et ut Balaam errore, inquis meis consiliis eos deturbare curaverim, et in contradictione Core me ipsum exaltare, illos vero deprimere voluerim!* Meritus sum, Deus meus, ut terra os suum aperiens me devoret, sicut *Core*, ac misere sicut *Balaam* peream, et ut me a conspectu tuo in aeternum repellas, sicut *Cain*: ut eos in poena sequar, quos sum sectus in culpa. Sed in hoc, gratia tua, recedo a partibus *Cain*, quod confitear majorem esse misericordiam tuam, quam sit iniquitas mea, ut propterea veniam me consecuturum sperem.

PUNCTUM III.

Tertio, consideranda sunt ingentia *bona*, quae in perfecta invidiae mortificatione et in amplectenda *charitate fraterna* continentur; sed in primis hujus charitatis actus, quatenus invidiae adversantur, pendendi.

Bona ex
caritate et
invidiae ex
pugnatione
tritura.

Primus actus est, statim resistere pravis ejus motibus, ita ut, quamvis sentiam tristitiam de bono proximi me aggredientem, illi tamen non consentiam; *alter* melior actus est, si gaudeam de bonis proximi illique ex animo ita congratuler, ac si mea essent propria; *tertius* adhuc perfectior est, optare, multos esse aeque praestantes ac ego, imo etiam praestantiores, si Deo id placeat; ita hoc nomine, quod ita Deo placeat, exsultando, ac si illos ego excellerem².

Ut ad excellentes hos actus me excitem, perpendam, christiani et generosi animi esse, Dei potius

Exempla
hujus
virtutis.

¹ Jud. v. 11.

² Cf. S. Bern. in Cant. serm. 49. n. 7 et 8.

beneplacitum velle, quam proprium, ejusque gloriam multo magis amplificari cupere, tam ad hominum, quam ad rerum multitudinem, quam propriam meam; imo, si Deus id vult et in hoc glorificeatur, quod alii majora dona naturalia aut supernaturalia habent, quam ego, justum est, me hoc ipsum libenter habere. Nec esse debo sicut Josue Moysis famulus, qui tangebatur invidia, quod alii prophetarent; sed potius sicut ipsem Moyses, qui dixit: *Quis tribuat, ut omnis populus prophetet*¹, et det eis Dominus spiritum suum, ut omnes et sapientes sint et prudentes ac sancti, et serviant ac glorificant Deum. Nec esse debo sicut illi Sancti Joannis Baptistae discipuli, qui invidebant Christo, *quod baptizaret et omnes ad eum venirent*, sed sicut ipse Joannes, qui respondit: *Qui habet sponsam, sponsus est, amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui*²: gaudeo, quod meum proximum exaltari videam, me autem humiliari; ita enim expedit, siquidem Deus ita vult.

Praeterea, fraterna charitas, contra quam invidia, ex rebus omnibus *bonum* aliquod pro se educit. Nam, si gaudeo de bonis proximi, facio illa quasi propria mea, si doleo de ejus malis, liberabor ab eis; his enim actibus ad id me dispono, ut Deus mihi det alia, et eo modo ab illis liberet, quo mihi magis expedit.

Denique, hac charitate, cuius fructus est *pax et gaudium in Spiritu Sancto*³, incipiam ex nunc in terra delibare, quae sunt in coelo, ubi omnes Beati sunt contenti, ubi minores gloriam participant majorum: quia de illa gaudent. Quare et ego particeps ero felicitatis et gaudii omnium meorum proximorum, quum tot habeam laetitiae causas, quod in illis bona esse cerno.

Prælibatio
gandii
coelestis.

¹ Num. 11, 29. ² Joan. 3, 26. 29. 30. ³ Rom. 14, 17.

Incipe itaque statim, anima mea, in terra exercere vitam illam, quam speras te fruituram in coelo. Si invidere velis, conjice oculos in Sanctos eosque, juxta Apostolum, in bono semper aemulare¹, et omnes contendere in bono superare: non ut magis honoreris, sed ut Deus magis in te glorificetur in saecula. Amen.

MEDITATIO XXIV.

De acedia et pigritia.

PUNCTUM I.

Acedia sive, ut vulgo dicitur, pigritia est inordinata quaedam tristitia et importunum studiosorum exercitiorum taedium. Variis modis in ea peccatur propter plura vitia, quae secum trahit.

*Acedia
varii quo
ejus modi.*

Primus est nimius timor laborum et asperitatum virtutis, quam propterea fugit; ex quo praedicta oriuntur tristitia et taedium exercitiorum ejus, ut, si quae fiant, morositas et torpor adsit in agendo.

Secunda est pusillanimitas² et inertia in rebus arduis et divinis servitiis aggrediendis, occultando hac de causa talenta a Deo concessa nec illis utendo, quando justitiae aut charitatis lex obligat.

Tertius est languor in lege Dei, consiliis evangelicis, constitutionibus et legibus status et officii mei observandis et adimplendis, aut certe quod in speciem tantum, intermissione, dilatione, repugnantia, metu, aut quia, quum aliter non possum, aut propter alios fines abjectos et intentiones serviles et saeculares, ea praestem.

¹ Gal. 4, 18. ² Cf. S. Thom. II. II. q. 133.

Quarta est *inconstantia* in virtutum actionibus prosequendis et ad finem perducendis, jam unam, jam alteram, fastidii devitandi causa, delibando; a bene coeptis desistendo et ad vomitum, ut canis, redeundo.

Quinta est *exanimatio* quaedam et *diffidentia*, quasi, quas praetendis virtutes, assequi et victoriam tentacionum obtainere non possis; ex quo descendendo, gradus fit usque ad desperationis abyssum¹.

Sextus est *rancor* et *indignatio*² contra spirituales viros, vel quod ipsas eorum virtutes et bona exempla fastidiam, vel quod eorum admonitiones et correctio-nes graviter feram.

Septima est *otiositas*, qui pretiosum *tempus*, a Deo mihi concessum, frustra amitto, nimius item *somnus*, et in bonis operibus, spiritualibus praecipue exercitiis, orationis, lectionis, Missae, concionum et sermonum de Deo, *sommolentia*: propterea quod exiguum in illis *gustum* inveniam.

Octava est *vagatio* ad diversa illicita et vana, ut in illis solatii quidpiam inveniam: quales sunt voluntariae cogitationis et imaginationis distractiones; garrulitas et linguae dissolutio ad verba otiosa ludosque vanos; scenicarum actionum conspectus; curiositas sensuum, corporis etiam ipsius ab uno loco in alterum vagatio, ut tempus ita fallendo me recreem: tot mutationes absque ulla stabilitate in re aliqua quaerendo, praeterquam in hoc, quod sim semper instabilis.

Denique cum hoc vitio cohaerent peccata omnia *omissionis* et *negligentiae* in divini obsequii rebus, quae ut sunt innumerabiles, ita vix opus aliquod bonum invenies, cui aliquis horum defectus adjunctus non sit, aut in principio, aut in medio, aut in fine. Quam-

¹ Cf. S. Thom. II. II. q. 20. a. 4.

² Cf. S. Greg. M. Mor. I. 31. c. 45. (al. 17, vel 31).

obrem graviter me coram Deo accusans, dicam: Confiteor, *Deus meus*, me vel in hoc solo vitio sine numero deliquisse; quare omnia simul peccata in multitudinem sine numero tuarum misericordiarum projicio, ut multitudini innumerabili misericordiarum mearum remedium adferas.

PUNCTUM II.

Secundo consideranda sunt gravissima acediae et pigritiae damna, quorum quaedam ab ipsamet proveniunt, alia justo Dei judicio accedunt, tam in hac, quam in futura vita.

Prima damna sunt gravissima¹, quia *acedia* et tepiditas gravis est et periculosa umbra mortis, inferno valde propinqua, cor a coelestibus consolationibus evacuat, implet vero tristitiis, aperit portam innumerabilibus daemonis tentationibus, qui ex instituto accedit, ut animam inhabitet, *quam invenit* otiosam et vacantem, et secum adducens *septem* *alios spiritus nequiores* se, hoc est, multitudinem peccatorum, qui *ingressi habitabunt ibi*²; omnes enim ad animam pigram et otiosam, quod *multam malitiam doceat otiositas*³, se recipiunt, ut quae incultae vineae sive agro similis sit, de quo Salomon: *Per agrum hominis pigri transivi: et ecce totum repleverant urticae, et operuerunt superficiem ejus spinae, et maceria lapidum destructa erat*⁴. Quid enim aliud *urticae* sunt, quam peccata? et *spinae*, quam passiones et conscientiae amaritudines? Illa ergo anima a daemonibus calcatur et a variis cogitationibus, quae, sicut iter agentes, libere eam ingrediuntur et exeunt. Ex quo extrema spiritualium bonorum inopia et inutilis mendicitas pro-

Gravissima
acediae
damna:

in
periculosa
conjecta
tentationes:

¹ Cf. S. Bern. in ascens. D. serm. 3. n. 6. 7; serm. 5. n. 7.

² Luc. 11, 25. 26. ³ Eccli. 33, 29. ⁴ Prov. 24, 30. 31.

venit. Qui enim propter frigus arare noluit, hieme hujus vitae, mendicabit aestate mortis, et non dabitur illi¹; et qui sectatur otium, replebitur egestate²; sicut quinque illae fatuae virgines, quae ex pigritia dormierunt, et quum excitatae oleum a prudentibus peterent, non fuit illis datum³.

*corredit
virtutes et
opera bona;*

Justi praeterea ipsi maxima patiuntur damna a tepiditate, quae velut tinea est virtutum et vermis bonorum operum, conscientiarum aloë, divinarum consolationum exilium, meritorum diminutio et laborum augmentum; tepidi enim in virtute pleni sunt timoribus et desideriis. *Pigrum enim dejicit timor; desideria occidunt pigrum*⁴; laborant multum et proficiunt parum. *Onus enim divinae legis, quod in se est leve*⁵, fit illis grave, et ideo, quamvis illud ferant, parum proficiunt propter repugnantiam et taedium, quo illud ferunt, ac propterea versantur in periculo illud abjiciendi, in illam incidentes Jeremiae maledictionem: *Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter*⁶ et negligenter. In altera vero vita terribilem sustinebunt poenam. Christus enim Dominus cuidam episcopo tepido minatus est: *Quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo*⁷ et ex corpore mystico Ecclesiae.

*fodit in ter-
ram talenta
a Deo
accepta.*

Denique, sicut servus piger, qui fodit talentum Domini sui, iis, quae prius habebat, spoliatus, missus est in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium⁸; ita piger cruciabitur in inferno poena ejus pigritiae accommodata: auferetur enim ei fidei et spei talentum, quod suffossum tenuit, et quoniam otiositatem secutus, laborem horrebat, in perpetuis habitabit tenebris, nihil operando, sed patiendo, tremendo, dentes-

¹ Prov. 20, 4. ² ib. 28, 19. ³ Matth. 25, 8—10.

⁴ Prov. 18, 8; 21, 25. ⁵ Matth. 11, 30. ⁶ Jer. 48, 10.

⁷ Apoc. 3, 16. ⁸ Matth. 25, 28, 30.

que dentibus p^rae tormentorum magnitudine concutiendo. O Deus aeterne! cujus sententia *pusillanimes et pigri in deserto periere*¹, nec ingressi sunt, quam illis promiseras, terram: confiteor, mea pigritia me promeritum esse, ejici e domo tua, et e regno exclusum, manibus pedibusque ligatis in abyssum p^rincipitari. Doleo de praeterito torpore meo, a quo ut liberer, supplex peto, ut aeternae promissionis terram ingredi dignus inveniar. Amen.

PUNCTUM III.

Tertio consideranda ingentia illa *bona*, quae consequentur eos, qui spiritualem in Dei obsequio laetiam et fervorem amplectentes acediam vincunt et pigritiam.

Bona
ex fervore
oracula:

Primum enim, opera virtutis ferventer operanti redditum virtutis exercitium leve;

reddentur facilia et jucunda. Nam parvo labore, imo et brevi tempore multum proficiet, sicut illi operarii, qui sero ad patrisfamilias vineam venientes, tanto fervore laborarunt, ut *una hora laborantes*, tantum sint praemium promeriti, quantum tepidi, qui multas horas, *portantes pondus diei et aestus*², laborarant, quod utique pondus non sensissent, si cum fervore laborassent; hilaritas enim spiritus *onus legis leve reddit et jugum suave*. Auget praeterea merita, duplcat accepta talenta, magnam adfert animae pacem atque perseverantiam usque ad obtinendam gloriam multum reddit securiorem.

reddit
virtutis
exercitium
leve;

Licet etiam perpendere, quam Deo Domino nostro sit gratum, quod ei ferventer laetoque animo serviam. Quum enim ipse sit essentialiter ipsa laetitia, *et in omnibus operibus suis*, quae facit, ac donis, quae nobis tribuit, *laetetur*³, complaceatque sibi, dum nobis bene-

reddit
hominem
Deo gratum.

¹ Num. 14, 29 sqq. ² Matth. 20, 12. ³ Ps. 103, 31.

facit; justissime jubet, sibi *serviri* et, quando petit, sibi dari, non cum taedio, tristitia, aut violenter, aut repugnanter, sed cum fervore et *laetitia cordis*¹; *hilarem enim datorem diligit Deus*², et tali datori magna ipse confert beneficia, *petitiones et desideria cordis ejus exaudiens*³; ac denique etiam dat, ut laetitiam, quae in coelo communicatur, hic delibare incipiat, eo quod hilariter divinam voluntatem exsequatur in terra. Ideo que serio omnino nobilissimum hunc laetitiae spiritum in ejus obsequio ab ipso Christo Domino petam, dicens cum Davide: *Redde mihi laetitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me*⁴. O mundi Salvator! qui *exsultasti ut gigas ad currēdam viam*⁵, etiamsi asperam et difficilem, impetrare mihi spiritus salutem et laetitiam, quam mihi promeruisti: quo cursum meum ita curram, ut aeternam coronam consequi merear. Amen.

MEDITATIO XXV.

Circa decem Dei paecepta⁶.

Ad finem hujus meditationis consequendum plurimum juverit, imaginatione fingere figuram aliquam illi similem visioni, quam habuit *Zacharias propheta*⁷, *qui vidit volumen sive pergamenam extensam volantem, longitudo ejus viginti cubitorum, et latitudo ejus decem cubitorum, in qua scripta erant peccata ejus, qui furatur, et qui jurat in nomine Domini mendaciter, et maledictio, quae illis propterea eveniet. Quod volumen venit ad domum furis, et ad domum jurantis, et consumpsit eam, et ligna ejus, et lapides ejus. Hoc, in-*

¹ Ps. 99, 2. ² 2 Cor. 9, 7. ³ Ps. 36, 4; 20, 3.

⁴ Ps. 50, 14. ⁵ Ps. 18, 6.

⁶ Cf. S. Thom. I. II. q. 100. a. 4—7. ⁷ Zach. 5, 2 sqq.

quam, modo imaginabor coram me magnum aliquem librum sive pergamena latam valde et longam, et in altera ejus parte scripta conspiciam *juramenta mea, furta, murmurationes, caeteraque peccata, contra decem Dei praecepta a me commissa*. Sicut enim illa ego in mea *conscientia*, ita Deus eadem in *justitiae suae libro* describit, ut tempore suo illa puniat. In altera vero parte conscripta inspiciam maledicta *et supplicia*, quae Deus minatur iis, qui decem haec praecepta, aut illorum aliquid transgrediuntur; conferamque peccata cum suppliciis in *numero, gravitate et duratione*; quare si peccata mea multa fuerint, et supplicia erunt multa, si peccata gravia erunt et diurna, supplicia erunt gravissima et aeterna. Et quoniam supplicia, quando procul et quasi multum a nobis distantia conspiciuntur, parum ingerunt timoris; imaginabor, volumen illud divinae justitiae summa velocitate volare ad domum animae meae, quod jam forte prope est, et sedebit hodie supra illam, morte aut suppicio imparatum me aggrediente. Si enim ego *festino*, peccata peccatis cumulare, Deus etiam accelerabit supplicia, et consumet corpus, animam, honorem, facultates, et quidquid habeo; salubri hac apprehensione concepta, supplicabo Deo Domino nostro, animam meam ut clarificet, quo *peccata*, quae in libro illo sunt scripta, et *supplicia*, quae illis sum promeritus, ipsius me gratia adjuvante, cognoscam, amare defleam, ut ego poenitentia mea peccata deleam, et ipse misericordia sua, quae scripserat contra illa.

Hoc fundamento jacto, meditationem ingrediar, per decem Dei praecepta discurrendo, advertens, ut ait Cassianus¹, divina praecepta duplē habere sensum: alterum *literalem*, alterum *spiritualem*. Primus

¹ Coll. 14, impr. c. 11; cf. etiam S. Bonav. serm. de 10 praeceptis.

pertinet ad *vulgares* homines, qui non aliud quaerunt, quam ut *salvi* sint; secundus ad eos spectat, qui non satis habent, ut fugiant letale, aut veniale peccatum, sed ut *perfectionem* consequantur, evitare etiam contendunt id, quod *imperfectionem* aliquam contra finem *praecepti* involvit. Et juxta secundum quoque sensum modos contra singula mandata peccandi annotabimus.

PUNCTUM I.

Consideranda primo sunt, quae Deus sancta sua lege *praecipit*, et quae *prohibet*; variique modi, quibus illa *violatur*, per decem decalogi *praecepta*, et ea, quae spiritualiter in eis continentur, discurrendo.

Primum praeceptum *praincipua opera praecipit*, quae ad fidei, charitatis, religionisque virtutes pertinent: Unum videlicet Deum solum adorare; firmiter omnia credere, quae ipse Ecclesiae suae revelavit; sperare, quae promisit; ipsum denique *prae rebus omnibus creatis amare*.

Contra hoc praeceptum peccatur primum idolatria et infidelitate, falsos scilicet deos adorando; aut quod Deus revelavit, omnino negando, aut etiam de eo dubitando; ad idem vero refertur, adorare, ut Scriptura loquitur, proprii judicii et voluntatis idolum, *quasi peccatum enim* (dixit Samuel) *ariolandi repugnare*, et *quasi scelus idolatriae nolle acquiescere*¹ (rebellat enim, qui talis est, contra Deum); aut *ventrem pro Deo habere*, dicente Apostolo: *Quorum Deus venter est*², aut *avaritiam*, de qua idem Apostolus, quod sit *simulacrorum servitus*³, aut denique secundum eundem: *Qui confitentur, se nosse Deum, factis autem negant*⁴: dum debitam illi fidelitatem non servant.

¹ 1 Reg. 15, 23.

² Phil. 3, 19.

³ Col. 3, 5.

⁴ Tit. 1, 16.

Praecepta
et peccata
singillatim
perpen-
duntur.

Secundo peccatur diffidentia, gloriam aut peccatorum veniam obtainendi, aut Deum orationibus meis flectendi, ut eas juxta promissionem suam exaudiat; e contra vero etiam peccatur praesumptione, eadem consequendi, non adhibitis mediis, quibus Deus ea obtainenda statuit.

Tertio etiam odio peccatur, aut amoris defectu, quum creatura aliqua plus quam Deus amatur, aut Dei voluntas, quo voluntati creaturee satisfiat, contemnitur, aut denique tepiditate, quum non ex toto corde, tota anima, mente et viribus Deum diligimus, sed ipsius et beneficiorum ejus obliviscimur.

Secundum praeceptum prohibet quemcunque veritatis, justitiae, necessitatis et reverentiae defectum in juramento: peccatur itaque, si jurem, dicens aliquid contra id quod sentio; aut promittens absque intentione implendi, aut quod malum est; aut si non impleam, quod est bonum; aut si jurem sine necessitate et utilitate, aut non satis advertens quae dico, aut sine ea reverentia, quae summi Dei nomini debetur, quotiescumque illud ore profertur. Peccatur item infringendo votum, aut ejus execucionem sine causa differendo, aut si in ejus custodia negligens fuero, degenerando videlicet ab ea perfectione, quam profiteor.

Tertium praeceptum de festorum sanctificatione prohibet omne opus servile, jubet vero Sacro Missae interesse: peccatur ergo contra illud in primis, si quod servile opus prohibitum fecero; aut Sacro Missae non interfuiro; aut sine debita reverentia et attentione; aut si eosdem dies in rebus, et a festo et a fine, propter quem sunt instituti, alienis, orandi videlicet, et glorificandi Deum, consumpsero.

Quartum praeceptum jubet, carnales parentes nostros honorare, eisdem in suis necessitatibus adesse, et justis illorum praeceptis obtemperare; idemque de patribus spiritualibus, praelatis et Superioribus est

intelligendum, quorum jussis aequo est obtemperandum, nihil contra illa faciendum, nec judicii protervia, nec voluntatis tergiversatione, aut execusionis dilatione obsistendum. Et adhuc ad majorem hujus perfectionem omnes, humilitatis gratia, tamquam mihi superiores¹ sunt observandi, omnes honorandi, omnis humana creatura propter Creatorem².

Quintum paeceptum prohibet occidere, quo totum illud prohibetur, quod meditatione 22. de ira diximus.

Sed, ut rem spiritualiter magis exponam, *primus occidendi modus est*, quo meam *animam* culpa occido, quia gratiae vitam ei adimo. *Secundus est*, quo *Spiritum extinguo*³, hoc est, Spiritus Sancti inspirationes, bona illa desideria, quae sugerit, nihili faciendo. *Tertius*, *Christum intra me ipsum crucifigendo*⁴, ipsius Sanguinem iis operibus conculecando, propter quae secundo fuisset crucifigendus, nisi prima crucifixio suffecisset. *Quarto occido etiam proximorum animas*, dum illos scandalizo, et malo meo exemplo ad malum pertraho; aut si correctione, consilio, aut eleemosyna spirituali illis non succurro, quando me charitas ad id obligat. *Quemadmodum dicitur occidere pauperem*, qui corporalibus misericordiae operibus illi non subvenit.

Sextum est, non moechari: quod ea prohibet, quae *vigesima* meditatione de *luxuria* diximus; sed sunt alii modi adulterii, et fornicationis spiritualis, dum Deus, qui verus est animarum sponsus, deseritur, ut inordinato amore alicui creaturae conjugamur. Item, dum opera, aut *verba Dei adulteramus*⁵, si ea fiant, aut dicantur, non ad placendum ipsi, aut ad spirituales filios gignendos, qui ipsi placeant; sed propter meam *voluptatem*, aut *temporale commodum*; aut

¹ Phil. 2, 3. ² 1 Petr. 2, 13. 17. ³ 1 Thess. 5, 19.

⁴ Hebr. 6, 6. ⁵ 2 Cor. 2, 17.

denique, si Dei nimium oblitus, in rebus otiosis et caducis occupatus¹, vitam ducam.

Septimum praeceptum est, non furari: quo prohibetur, quidquid in meditatione 21. de *avaritia* diximus². Et praeterea spiritualiter furor destruoque multa aliena, invito eorum domino. Nam in primis *Dei gloriam* mihi usurpo donaque mihi attribuo; *tempus*, quod in ejus obsequio expendendum esset, frustra consumo, non reddo illi, quae vel ob peccata mea, vel ob collata in me beneficia, teneor; nec enim pro illis *poenitentiam* ago; nec pro his me *gratum* exhibeo, usurpo etiam *voluntatem*, quam *obedientiae* voto prius illi tradideram; et *ejus autoritatem*, quum proximorum meorum *secreta*, quae ad ipsius tribunal spectant, *djudico*. Destruo similiter *charitatem* et *spirituales* proximorum *divitias*, ad partes accedens satanae, latronum capitanei, quem in agendis de eis praedis adjuvo.

Octavum est, non dicere falsum testimonium, quo prohibentur peccata *omnia linguae*, quae contra *honorēm et famam* proximi tendunt, quorum aliquam supra fecimus mentionem, *meditatione 22. de ira*. Prohibetur item temere de rebus proximi *judicare*, aut eas in pejorem partem, absque sufficienti causa, *interpretari*, aut quacunque mendacii fictionisve specie *decipere*, qualis est hypocrisis, adulatio, similiaque verba, quae in speciem tantum dicuntur; quemadmodum etiam *officia*, quae absque implendi animo offeruntur. — *Spiritualiter vero hoc praeceptum interpretando*, in ipsum Deum falsum dico testimonium, quum de ejus bonitate, misericordia, justitia, aut providentia abjecte sentio, et quum pravis meis operibus infamiae notam eis inuro, et opinionis existimationem ipsius legi et doctrinae imminuo; sic enim

¹ S. Cassian. Coll. 14. c. 11 in fine.

² Cf. S. Basil. hom. 21.

ego sum causa, cur sanctum ejus nomen inter gentes blasphemetur¹, aut minoris fiat, et inter ipsos fideles minor eidem reverentia exhibeatur. Deo item mentior, quando non imleo, quod illi promisi, aut propositum aliquid pro ejus obsequio faciendi muto.

Nonum decimumque praeceptum in sexto et septimo satis sunt explicata.

Confusio et dolor ob tot peccata a me commissa. Postquam haec peccata perpendero, magno animi dolore et pudore illorum me reum coram ipso Deo agnoscam, dolens quod illa admiserim; et quamvis vel unicum praeceptum transgressus fuisse, debo, ut S. Jacob ait, me omnium reum² agnoscere: quia in unoquoque invenitur, quod in omnibus spiritualiter prohibetur; nam vel solum unum letale peccatum, eo modo, quo diximus, est idolatria, infidelitas, odium, homicidium, adulterium, furtum, falsum testimonium. Quare infamibus hujusmodi verbis me ipsum arguere possum, o idololatra, infidelis, adulter, latro, falsarie, homicida, cur ausus es, Deum tantae maiestatis tot modis injuria afficere? Quomodo non dolore dissiliat cor tuum, qui Domini tui mandata adeo justa perfregeris. O Deus animae meae! utinam cum Psalmista dicere possem: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam*³. Da, Domine, copiosas has lacrymas, quibus innumera-biles culpas meas eluere possim.

PUNCTUM II.

Maledicta Dei in legis trans-gressores, Secundo consideranda sunt *maledicta*, quae Deus in legis suae transgressores congerit, et horrenda, quae illis tam in hac, quam in futura vita minatur, supplicia.

Hoc potest in primis expendi ex terribili illorum maledictorum catalogo, quem Moyses in duobus Deu-

¹ Rom. 2, 24; Is. 52, 5.

² Jac. 2, 10.

³ Ps. 118, 136.

teronomii capitibus confecit, dicens populo illi, si Dei legem, quam ipse promulgaverat, transgrederentur, fore ut talia illis evenirent, et eos apprehenderent¹. Maledictus eris in civitate, maledictus in agro . . .; maledictus fructus ventris tui, et fructus terrae tuae, armenta boum tuorum, et greges ovium tuarum, maledictus eris ingrediens, et maledictus egrediens; mittet Dominus super te famem, et esuriem, et increpationem in omnia opera tua, donec conterat te, et perdat velociter. . . . Adjungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra; percutiat te Dominus egestate, febri, frigore, ardore, et aestu, et aëre corrupto, ac rubigine, et persequatur, donec pereas. Sit coelum, quod supra te est, aeneum, et terra, quam calcas, ferrea. Det Dominus imbre terrae tuae pulverem, et de coelo descendat super te cinis, donec conteraris. Tradat te Dominus corruentem ante hostes tuos . . ., sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus coeli, et bestiis terrae, et non sit, qui abigat. Et in hunc modum alia prosequitur horrenda maledicta, et quasi haec parva essent, addit²: Augebit Dominus plagas tuas, et plagas seminis tui, plagas magnas, et perseverantes . . ., et convertet in te omnes afflictiones Aegypti, quas timuisti, et adhaerebunt tibi, etc. Et quoniam maledictio Dei non est nudum verbum, sed ipsum opus cum illo; nullus, qui legem ejus transgredietur, ea evadet maledicta, quae Deus in eum congesserit, ac denique universim omnes ultima illa comprehendent, quae Christus Dominus noster in die iudicii³ statuet in damnatos, quorum atrocitatem superius proposuimus.

Horum maledictorum effectus expertus est miserabilis populus *Hebraeus* suo tempore; sed et nos ipsi eorundem multa nunc experimur, quae simul

a Moysc
praenun-
tiata,

populo
Hebraeo
inflicta.

¹ Deut. 28, 15 sqq. ² ib. v. 59. 60. ³ Matth. 25, 41.

sunt monita, ut nos emendemus; hujus enim divini legislatoris mens non est, illis nos irretire, sed timorem incutere, ut, legem fideliter custodientes, ea evadamus. O legislator justissime! aequissimum esse fateor, ut coelum mihi sit aeneum, et terra ferrea, ne mihi auxilium ex aliqua parte proveniat; et pro meritum me esse, ut ad orationem meam aures tuas claudas, siquidem meas ego clausi, *ne audirem legem tuam*; et *bibi quasi aquam iniquitatem*¹; quare justum est etiam, ut *maledictio sicut aqua intret in interiora mea*². Sed memor esto, Domine, *quod factus sis pro nobis maledictum (quia scriptum est: maledictus omnis, qui pendet in ligno)*, *ut nos a maledicto legis redimeres*³; applica ergo mihi mortis tuae fructum, culpas meas omnes remittendo, quas contra legem tuam admisi, et a maledictis me eripiendo, quae eisdem meis peccatis sum promeritus.

Licet etiam et alias poenas expendere, quae *decem Aegypti plagis* designantur; quibus legis Dei (quae decem decalogi praeceptis continentur) transgressores puniuntur, ut qui Dei mandato, sicut *Pharao et ejus servi, rebelles se exhibeant*. Contra illos enim missae sunt *ranae, muscae, cyniphes, pestes, locustae, fulgura, fulmina, grandines, densaeque tenebrae*; et ipse Dei Angelus nudato gladio domus illorum ingressus *primo genita illorum occidit*⁴, et quae charissima illis erant, destruxit, donec tandem in mari submergerentur. Quibus plagis similia isti rebelles experiuntur flagella, donec ultimo tribulationum *mare*, quod liberum justis transitum praebet, ipsos ob scelera et rebellionem suam absorbet atque suffocat, et sicut plumbum in profundum inferni descendunt, ubi aeterno illo igne liquefient et cruciabuntur.

¹ Job 15, 16. ² Cf. Ps. 108, 18. ³ Cf. Gal. 3, 13.

⁴ Exod. 12, 29.

Ne vero, eas plagas antiquos tantum et ante Christi adventum impios tetigisse, existimaremus, quando Dominus Deus ultionum¹ appellabatur; voluit, earundem in *Apocalypsi* fieri mentionem. Divina enim providentia, quae in legis suae *observatores* benigna est, etiam est in *transgressores* severa habetque in promptu *septem Angelos* cum *septem tremendis tubis*², et *septem* alios cum *septem phialis plenis iracundiae ipsius*, quas *effundunt super terram*³, ut peccatores tremendis his plagis percutiant. Quomodo non tremis, anima mea, divinae legis transgressionem, quae terribiles adeo zelantesque habet ultiros? Cur te non terrent tubarum illarum clangores? non horres horrenda phialarum illarum vina? quomodo ad tot plagarum atrocitatem non attonita haeres? O Jesu mitissime! qui vulnera quinque in cruce sustinuisti, imo a planta pedis usque ad verticem capitis in ea fuisti vulneratus, adhibe culpis meis pretiosi tui Sanguinis antidotum, quo ab horrendis hujusmodi plagis eripiar.

Ultimo ad quasdam etiam *particulares* poenas descendere possumus, quas in particularium quorundam mandatorum transgressores Deus in Scriptura minatur. E. g. *vir multum jurans implebitur iniquitate, et non decedet a domo illius plaga*⁴. Ubi gravissimae duae hujus vitii poenae indicantur: quod istius hominis domus *culpis, poenis et plagis spiritualibus* sit replenda, et usque ad fundamenta evertenda, quod etiam maledicta illa *voluminis initio* hujus meditacionis posita confirmant. Item in eum *oculum, qui subsannat patrem* (aut matrem), ait Sapiens, *effodian illum corvi de torrentibus, et comedant illum filii aquilae*⁵. Hujusmodi enim indignus est, qui diu vivat, sed infamem mortem obeat; et in futura vita corvi et

Plague in
Apocalypsi
praedictae..

¹ Ps. 93, 1. ² Apoc. 8, 7. ³ ib. 16, 1.

⁴ Eccli. 23, 12. ⁵ Prov. 30, 17.

Particula-
rium poena-
rum minar.

aquilae inferni extrahant illi oculos et excaecent obstinatione ejusque viscera ingenti dolore vorent.

Ad hunc modum possunt et alia supplicia perpendi, juxta dicta in septem praecedentibus meditationibus.

PUNCTUM III.

Beue-
dictiones por-
Moysen
promissae. Considerandae tertio loco sunt *benedictiones*, quas in legis observatores effundit Deus, benedictiones inquam corporales et spirituales, temporales et aeternae.

Has possum primum expendere ex earum catalogo, quem in eodem Deuteronomio texuit Moyses, populo suo dicens³: *Si audieris vocem Domini Dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata ejus, quae ego praecipio tibi hodie, venient super te omnes benedictiones istae, et apprehendent te . . ., Benedictus tu in civitate, et benedictus in agro; benedictus fructus ventris tui, et fructus terrae tuae, fructusque jumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, et caulae ovium tuarum; benedicta horrea tua, et benedictae reliquiae tuae. Benedictus eris ingrediens, et egrediens, dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt adversum te, corruentes in conspectu tuo; per unam viam venient contra te, et per septem fugient a facie tua. Emittet Dominus benedictionem super cellaria tua, et super omnia opera manuum tuarum, benedicetque tibi in terra, quam acceperis. Suscitabit te Dominus sibi in populum sanctum, sicut juravit tibi, si custodieris mandata Domini Dei tui, et ambulaveris in viis ejus. Videbuntque omnes terrarum populi, quod nomen Domini invocatum sit super te, et timebunt te. Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu uteri tui, et fructu jumentorum tuorum, fructu terrae tuae, quam juravit Dominus patribus tuis, ut daret tibi. Aperiet Dominus thesaurum suum optimum,*

³ Deut. 28, 1 sqq.

coelum, ut tribuat pluviam terrae tuae in tempore suo; benedicetque cunctis operibus manuum tuarum...; si tamen audieris mandata Domini Dei tui, quae ego praecipio tibi hodie, et custodieris, et feceris, ac non declinaveris ab eis, nec ad dexteram, nec ad sinistram.

Has benedictiones prosequitur Moyses; quae etsi *temporales*, ut statui et conditioni imperfecti illius populi accommodatae, indicant tamen alias multo maiores et *spirituales*, quas Deus christiano populo impertit; licet neque temporales illi denegentur, sed dentur etiam modo excellentiore. Nam coelestis nostri Patris providentia (sicut ipsius Filius nobis promisit) in se recepit, convenienti modo eas distribuere: *Haec enim omnia, ait, adjicientur vobis*¹. Qui enim *aperit manum suam, et implet omne animal benedictione*², melius eandem aperiet, ut filios suos repleat.

Hinc gradum faciam ad perpendendas *spirituales* benedictiones, quas idem Dominus legis suaे obser-vatoribus impertit. In qua observatione eminenter ipse inclusit tria illa bonorum genera: *honestum, utile, ac delectabile*; ex quibus jucundum alium catalogum texuit David. In primis enim: *Lex, ait*³, *Domini immaculata est, et sanctissima, convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam praestans parvulis, et virtutes reliquas*. Est deinde *utilissima*, ad obtinenda omnia bona, quae desiderari possunt, non animae solum, sed etiam corporis. *Longitudinem enim dierum, ait Sapiens*⁴, *et annos vitae et pacem apponent tibi, si praecepta mea cor tuum custodiat*. Quare *desiderabilior est super aurum et lapidem pretiosum multum et quam omnes thesauri terrae*. Est item *dulcissima super mel et favum*⁵, laetificans corda majore laetitia, quam possint res omnes hujus vitae dulces adferre.

Benedictiones
spirituales

¹ Matth. 6, 33. ² Cf. Ps. 144, 16. ³ ib. 18, 8.

⁴ Cf. Prov. 3, 2. ⁵ Ps. 18, 11; Eccli. 24, 27.

Hinc est, quod *tyrones* praeveniat Deus in *benedictionibus dulcedinis*¹, ut cum laetitia viam mandatorum ejus currere incipient. *Proficientibus* etiam *dat legislator* hic *benedictiones dulcissimas*, ut eant de *virtute in virtutem*², usque ad culmen perfectionis. *Super caput* etiam *perfectorum justorum benedictio Domini*³, quibus aliquid impertit delibandum ejus, quo fruentur in gloria.

Benedictio novissimi duci. Et denique, in die judicii suprema illis benedictione benedicens, dicet: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi*⁴; ut supra perpendimus (med. 15, punct. 1).

Ex harum benedictionum consideratione et earundem cum maledictionibus in proximo puncto positis collatione tres praecipuos maximique momenti affectus in me excitare conabor.

Affectus doloris de lege violata. *Primus* est ingentis doloris ob legem adeo *sanctam, utilem et suavem* a me violatam; propter quod coelestibus ejus benedictionibus indignum me reddiderim, tria vero mala incurserim, tribus illis bonis omnino contraria. Nam cum transgressione legis conjuncta sunt *vitia*, quae corpus et spiritum maculant, et omnia temporalia et aeterna damna, quae idem corpus et anima patiuntur, et omnes denique *tristitiae et amaritudines*, quae cor nostrum affligunt.

Affectus fiduciae. *Secundus* affectus est *fiduciae*, qua firmiter sperem, si Dei legem servavero, obtenturum me benedictiones, quas ille promittit, memor memorabilium illorum verborum Ecclesiastici: *Homo sensatus credit legi, et lex illi fidelis*⁵, quasi dicat: *justus et lex mutuam sibi fidelitatem observant*; *justus fidelis est in parendo legi, et lex illi praemia reddendo, illa ipsum in periculis tuetur, consolatur in adversis, dirigit in*

¹ Ps. 20, 4. ² ib. 83, 8. ³ Prov. 10, 6.

⁴ Matth. 25, 34. ⁵ Eccli. 33, 3.

prosperis, consultit in dubiis, auxiliatur in negotiis, facitque ut ejus orationes exaudiantur, auxilium fert illi in vita, protegit in morte, ac denique in gloria coronat. Esto ergo, anima mea, legi Dei fidelis, et illa tibi fidelis erit; ne desis in iis, quae illa jubet, et non deerit illa in iis, quae promittit; lauda sumum tuum legislatorem *in psalterio decem chordarum*¹, decem ejus mandata servando, et particeps fies promisorum ejus. Ne dicas ut impii Israëlitae: *Vanus est, qui servit Deo, et quod emolumenitum, quia custodivimus praecepta ejus?*² Converttere potius serio *ad Dominum dolens*, quod illa fueris transgressus, et videbis, *quid sit inter justum et impium et inter servientem Deo et non servientem ei*³.

Tertius affectus debet esse magni *amoris* et aestimationis *legis* Dei, studendo, ut ait Salomon⁴, *eam describere in tabulis cordis mei*, quae sunt tres animae facultates: *in memoria*, ut ejus semper recorder, *in intellectu*, ut continue de illa mediter, in *voluntate*, ut illam amem, vitamque ipsam, si opus erit, pro illa exponam, et, ut dixit Moyses⁵ populo suo, *meditabor sedens in domo mea et ambulans in itinere, dormiens atque consurgens; et ligabo eam quasi signum in manu mea, eritque et movebitur inter oculos meos, ut me ducat*, dicens cum Psalmista⁶: *Quomodo dilexi legem tuam, Domine, tota die meditatio mea est. O Legislator dulcissime! qui factus homo, statim legem Dei posuisti in medio cordis tui*⁷, eandemque gratia tua *in electorum tuorum cordibus scribis*⁸; scribe, quaeso, et in meo, ita *ut nunquam deleatur*, sed sim dignus scribi *in libro vitae*⁹, *ex quo non delear in aeternum*.

Amor et
aestimatio
legis divinae.

¹ Ps. 32, 2. ² Mal. 3, 14. ³ Cf. ib. v. 18.

⁴ Prov. 3, 3. ⁵ Cf. Deut. 6, 7, 8.

⁶ Ps. 118, 97. ⁷ ib. 39, 9. ⁸ Jer. 31, 33.

⁹ Apoc. 21, 27.

Praedictorum conclusio.

Collectio
multarum
rationum,
quae me
moveant ad
contrito-
nem.

Ex his, quae in hac meditatione sunt dicta, summam quamdam colligere licet *titulorum* sive causarum, cur graviter dolendum mihi sit, quod divinam legem sim transgressus, et cur ad exactam et perfectam ejus observantium animare me debeam. *Primus titulus* sive causa est, quod lex ipsa justa sit ac saneta, omne genus *bonorum* eminenter complectens; *secundus*, ut maledicta plagasque temporaneas et aeternas, quas illa minatur, evadam; *tertius*, ut consequar *benedictiones* hujus et futurae vitae, quas illa promittit; *quartus*, ac praecipuus, quod *legislator* sit talis, hoc est, Deus infinite bonus, sapiens, potens et infinitus benefactor, a quo omne bonum meum dependet, temporale et aeternum (quae sola ratio sufficere deberet ad amandam legem a tali Patre latam, et ad vehementer dolendum ob ejus transgressionem); *quintus*, quod idem legislator, homo factus, eam in medio cordis sui posuerit, veneritque, ut eam plenissime impleret, ne uno iota aut apice uno praetermisso, ut suo me exemplo ad ejus custodiam impelleret; *sextus*, *fidelitas* ipsius *legis* erga observantes et *experientia*, quam habeo, quod *bene* mecum agatur, quum eam *servo*, quia magna fruor pace et serenitate conscientiae, laetitia et in Deum fiducia, contra vero quam *male*, quando eam *transgredior*, cor enim meum prae culparum magnitudine, timore nimio, conscientiae remorsu et aliarum miseriarum tribulatione totum concutitur et contremiscit; *ac denique*, quod in *mortis* hora nihil me magis affliget, quam, Dei me legem violasse, nec magis animum eriget, quam eandem observasse, utpote ex qua salus aut damnatio mea pendeat aeterna. Ex quo sicut Ecclesiastes suum librum, ita ego hic concludam: *Deum time et mandata ejus observa, hoc est enim omnis*

*homo*¹, et distinctius: in hoc consistit esse hominem et exsecutio omnium, quae omnis homo praestare tenetur. Et qui huic debito non satisfacit, etiam in esse hominis et ejus natura deficit, ideoque jumentis et bestiis est similis.

MEDITATIO XXVI.

Circa quinque sensus potentiasque animae externas.

PUNCTUM I.

Primum revocanda sunt in memoriam peccata, In memoriam
revoco mea
peccata: quae quinque *sensibus* admisi et aliis externis corpori-
ris *facultatibus*: de quibus me coram Deo accusabo.

Et *primum oculis* peccavi, dum videndis rebus pulchris, vanis, curiosis, noxiis, solius vanitatis, cu-
riositatis, aut sensualitatis intuitu, delectatus sum,
cum immodestia, carnis libertate, aut aliorum offen-
tione. Saepe itaque rebus videndis pecco, aut inten-
tione, aut aspiciendi modo, dum sublimem illos, leviter
hue illuc gyro circumspiciens.

Aures habui apertas ad vanos sermones, curiosos,
nova impertinentia, adulaciones, laudes proprias, mur-
murations, detractiones, quas nec reprehendi, nec
impedivi; imo forte nec ingrata illa mihi esse ostendi,
etiam si vel justitiae, vel charitatis lege ad id tenerer;
et quoniam haec mihi valde arrident, offendunt me
sermones boni: grave mihi est conciones audire, mo-
nita et correptiones eorum, qui jure suo illas mihi
adhibent interdum.

Odoratu, gustatu, tactu in multis deliqui circa gu-
lam et luxuriam, sicut in horum vitiorum propriis
meditationibus supra dictum est.

¹ Ecclae. 12, 13.

lingua,

Quid vero dicam de peccatis *linguae*? Nam verba aliqua protuli contra reverentiam Dei nomini debitam, alia contra honorem et famam proximi, alia in grave animae meae detrimentum (ut constat ex iis, quae in primis punctis meditationum praecedentium posuimus); alia verba dixi, quae ob defectum aliquarum circumstantiarum vitiosa fuerunt: dum locutus sum, quae statum meum et professionem dedecebant, aut in locis et temporibus prohibitis, quale esset loqui in ecclesia, Missa, aut concione, cum offensione aliorum; aut si regulis status mei (quia sum religiosus) tenebar servare silentium; aut si in loquendo modum minus aptum servavi, quia festinanter, praecipitanter, affectate, aut arroganter locutus sum. Si itaque verborum meorum peccata inspiciam, facile erit, illud S. Jacobi affirmare, quod lingua mea fuerit *universitas iniquitatis* (in meam enim linguam omnes universi hujus iniquitates convenisse videntur), quae *ut ignis quidam inflamat rotam nativitatis*¹ meae per totum vitae cursum.

habitu
immodestia
commissa.

His peccatis adjungi possunt alia immodestiae, inordinationis in usu reliquorum membrorum et potentiarum externarum, ut sunt eachinni nimii, subsannationes, irrisiones, et leves capitum, pedum et manuum motus, incessus affectatus et nimium compositus aut nimium festinus aut indecens et similes alii, qui exiguum produnt animi gravitatem; de quibus Sapiens dixit²: *Amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enunciant de illo et, quanta intus maneat virtus, ostendunt.*

Aff. ruboris. Haec peccata perpendens, graviter erubescam, quod potentissimis, a Deo mihi tributis, tam male sim usus et solum ad palatum meum, delicias et honores. O Deus magne! quomodo tantam inordinationem hactenus tolerasti? O miser homo! quomodo ausus es illam contra Deum attentare?

¹ Jac. 3, 6.

² Eccli. 19, 27.

PUNCTUM II.

Statim considerabo gravia *damna*, quae ex horum sensuum custodia et mortificatione male peracta mihi proveniunt.

Damna
negligentia
sensuum
custodiarum:

Nam *primum* illi sunt portae et *fenestrae*, per quas, ut Jeremias propheta ait¹, *mors ascendit et ingreditur domus nostras*, mors, inquam, *culpae*, ingreditur dominum animae meae destruitque *vitam gratiae* et vitalem charitatis calorem suffocat. Per eosdem *tentationes daemonum* ingrediuntur, qui latronum instar conscientiae meae domum depraedantur et donis Dei ac virtutibus eam spoliant. Et hac de causa idem propheta dixit: *Oculus meus depraedatus est animam meam*².

Pericula
peccandi.

Et ut oculus originalem Evae justitiam, Dinae carnis integritatem, Davidis castitatem et justitiam depraedatus est, ita in me modo temperantiam, modo obedientiam et saepe devotionem aufert. Et idem efficit auditus et lingua. Nam *sicut urbs patens et absque murorum ambitu*³, si portae pateant, nec adsit custodia, facile hostes ingressi totam depraedantur ac destruunt; ita contingit animae sensus non custodienti.

Dis-
tractiones.

Iudem sensus admittunt imagines ac figuram rerum spectabilium, quae ipsam phantasiam ac memoriam variis distractionibus et vagationibus inquietam redundunt, appetitum inordinatione passionum commovent et eorū ipsum perturbant, ut nos ab eo expellant, ut propterea etiam sit verum, quod *oculus meus depraedatur animam meam*, siquidem attentionem, cogitationem et affectionem subtrahit efficitque, ut anima mea non tam intra me sit, quam extra, in rebus scilicet, quas cogitat et diligit, et ego ipse per easdem portas a me ipso ad divagandum per totum mundum exeam. Simul vero exit etiam spiritus devotionis, orationis et

¹ Jer. 9, 21.

² Thren. 3, 51.

³ Prov. 25, 28.

contemplationis, ita ut, quum redire volo et in me ipsum intrare, id assequi non possim nec in propria domo quietem invenire propter tumultus, quos in ea experior: ex quo innumeri oriuntur defectus et damna in oratione et consolationibus coelestibus. Propterea enim *prohibiti sunt coeli, ne darent rorem*¹, neque enim Deo placet, liquorem donorum suorum *in vas infundere, quod non habuerit operculum*², et per quinque foramina effluit, quidquid infunditur.

Poena
divina.

Denique gravissima *supplicia Deus illis intulit, qui in sensuum et linguae custodia fuerunt notabiliter negligentes, permittens, eos graviter contra praecepta et consilia divinae legis delinquere, ut ex dictis in praecedentibus meditationibus colligi potest.* Quare merito Ecclesiasticus suadet³: *Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, et ori tuo facito ostia et seras . . .; et attende, ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem, modo temporalem, modo aeternam in inferno, ubi quinque sensus (ut in medit. 17. est dictum) horrenda patientur tormenta in effraenatarum appetitionum poenam.*

Quare claude, anima mea, sensuum tuorum portas et fenestras, nisi velis mortem et turbationem domus tuae per illos experiri; occlude et fraena os tuum, ne te propria lingua occidat; sepi aures tuas spinis, ne te linguae pungant alienae, et ex alienis culpis, quas audis, proprias contrahas.

PUNCTUM III.

Bona
contraria:

Tertium consideranda sunt ingentia *bona*, quae secum adfert sancta sensuum custodia et mortificatio.

¹ Cf. Agg. 1, 10. ² Num. 19, 15.

³ Eccl. 28, 28. 30.

Primum enim, praeterquam quod tot praedictis malis portas occludat, easdem aperit, ut Dei Spiritus ingrediatur, qui libenter habitat in animabus, carnis et sensuum voluptatibus mortuis; aperit item, ut ingrediatur spiritus orationis, devotionis et contemplationis. Delectatur enim Dominus animabus, quae sunt horti conclusi, ad cor illis loquitur, eas consolatur suaque dona communieat; et ideo in oratione jubet¹: Cum oraveris, intra in cubiculum tuum, hoc est, cor tuum, et, clauso ostio sensuum tuorum, ora Patrem tuum in abscondito, ne quid ingrediatur, quod orationem nostram interturbet et conversationem, qua cum coelesti Patre versamur, interrumpat.

Praeterea quum sensus suas functiones juxta Dei voluntatem, qui mortificationis est finis, exerceant, portae sunt ac fenestrae, per quas ingreditur vita, et quod vident, audiunt, gustant, loquuntur, eos juvat ad spiritualem vitam, gratiam, ejusque augmentum consequendum. Ex quo inferam, quod dicit S. Jacobus, sicut fontem de eodem foramine non emanare dulcem et amaram aquam, sic non decere ex eodem ore benedictionem et maledictionem procedere, verba sancta, quibus Deum benedicimus, et mala, quibus maledicimus proximo²; sed par est, omnia esse bona, Deo grata, proximis utilia, conscientiae nostrae jucunda. Et similiter eisdem oculis et auribus non expedit, vitam et mortem intrare, sed clausos esse ad omnia, quae mortis occasionem adferunt, patere vero ad ea, quae adferent vitam; et in hoc eorum consistit abnegatio perfecta.

His addendum, modestiam et sensuum mortificationem certum esse internae virtutis indicium, proximos valde aedificare³ tantamque boni odoris fragrantiam

¹ Matth. 6, 6. ² Of. Jac. 3, 9—11.

³ Cf. S. Ambr. de virg. l. 2. c. 2.

ex se emittere, ut domum totam, hoc est Ecclesiam, et ipsam religionem bonae existimationis ac nominis odore repleat; et ut insignis domus porta totam eam ita ornat, ut ad ingrediendum et, quod intus latet, videndum aspicientes permoveat: ita modestia sensuum et membrorum externorum compositio pulcherrimae est virtutis et vitae religiosae porta, quam adeo reddit amabilem, ut intuentium oculos ad ingredendum et iis fruendum, quae intus occlusa continentur, alliciat; propter quam causam monuit Apostolus: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus; Dominus prope est¹* et nobis omnibus praesens. In conspectu autem adeo potentis regis omnes ejus famulos decet esse valde modestos.

Denique quinque sensus, ut meditatione 53. VI. partis dicetur, singularis gloriae *coronas* magna sua voluptate recipient in coelo in praemium mortificationum, quas habuerunt in terra. Qua tot bonorum spe me ipsum ad sensus meos magno studio mortificandos perurgebo.

Huic meditationi jucundo cum Christo Domino crucifixo colloquio finem imponam, quinque ipsius sensuum mortificationem, quam in cruce pertulit, perpendendo, quae ex una parte sanctissima fuit, splendentes admirabilium virtutum radios ex se emittens, ex altera atrocissima, quia gravissimos dolores conjunctor habuit, quos propter peccata, meis sensibus admissa, pertulit. Et per singulos discurrendo perpendam, qua ratione ejus oculi sputis fuerint obsecurati, aures blasphemis astantium adversariorum, odoratus gravi Calvariae foetore, ejus gustatus felle et acetato, tactus vero flagellis, spinis et clavis cruciati fuerint; de quibus omnibus, illi compatiens, dicam: Poenitet me, o duleis Salvator, de culpis, quas qui-

que meis sensibus admisi, propter quas tui adeo fuerunt horrende cruciati. Propter quorum dolores humiliter supplico, ignoscas mihi plurima peccata mea, ac pretiosissimo ex quinque tuis vulneribus effuso Sanguine maculas ablue, quae ex quinque his putidis fontibus prodierunt; casset jam, queso, Domine, detestandus eorum fluxus, gratia tua ad illum continentum me adjuvante, quo mortificationem, quam in hac vita exerceuisti et in morte perpessus es, imitando, gloriam tuam merear obtinere. Amen.

MEDITATIO XXVII.

Circa internas animae facultates.

PUNCTUM I.

Primo consideranda sunt vitia et *peccata*, quae propriam sedem in *intellectu* habent, *damna* etiam, quae ab illis procedunt, examine adhibito eorum, quae in singulis me concernunt: quae ad septem reduci possunt.

Primum est *ignorantia* eorum, quae seire teneor: qualia sunt, quae credere, petere, accipere et operari debo, quae in symbolo Apostolorum, precatione Dominica, septem Ecclesiae Sacramentis, ac decalogi praeceptis et in reliquis proprii status et officii cuiusque obligationibus continentur¹. Aegre enim exsequi eas potero, nisi scivero; et, ut S. Paulus loquitur, *si quis autem ignorat, ignorabitur*². Cui etiam Dominus diceet: *Nunquam novi vos*³. Huic vitio affinis valde est culpabilis Dei et legis ejus oblivio rerumque, quas

*Peccata
et vitia
intellectus.*

¹ Cf. S. Thom. I. II. q. 75. a. 2. ² 1 Cor. 14, 38.

³ Matth. 7, 23.

possum et teneor memoria retinere; de quo similiter dici posset: qui *obliviscitur*, erit etiam in *oblivione*; et si ego culpabiliter Dei *obliviscor* et rerum ejus, ipse quoque et mei et mearum *obliviscetur*.

Praecipitatio.

Secundum vitium est *imprudentia*¹, aut *praecipitatio*, sive defectus considerationis eorum, quae facturus sum aut dicturus; quia, nullo examine adhibito, sintne illa licita, necne, passionis potius impetu et absque convenienti consilio ad ea me projicio; ex quo innumeri in omnibus virtutum materiis defectus et errores oriuntur.

Temeritas.

Tertium vitium est *temeritas* in dictis factisque proximorum judicandis², eos damnando, aut de eis male absque causa sufficienti suspicando; in quo Deo sum *injurius*, cuius autoritatem mihi usurpo, dum me ad secreta judicanda, quod tribunalis ipsius proprium est, immisceo. *Injuriam* etiam proximo facio, dum absque sufficienti ad id causa eum damno; mihi denique hoc etiam *detrimentum* adfero, quod in id plerumque incidam, quod temere de alio volui judicare.

Inconstantia.

Quartum vitium est *inconstantia*³ et mutabilitas in eo bono, quod facere decreveram, *judicio* et sensu facile mutatis. Ex quo provenit, ut non impleam, quae bene proposueram, nec meo stem verbo, quo me Deo vel hominibus obstrinxeram; item, ut facile daemonis temptationibus blandisque carnis illecebris fidem adhibeam. Huic inconstantiae conjuncta est cogitationum mutabilitas, qua me ab stulta mea imaginatione, quae etiam intellectum reddit stultum variisque rebus absque ordine ullo implicat, patior abduci. Hinc denique provenit in bonis exercitiis mutabilitas, ab his ad illa ex prima solum apprehensione saltando; quo illorum novitate fastidium evitem.

¹ Cf. S. Thom. II. II. q. 53.

² ib. q. 60. a. 3.

³ ib. q. 53. a. 5.

Pertinacia

Quintum vitium est huic oppositum, protervia et pertinacia in proprio sensu et judicio¹, dum illud flectere judicioque majorum aut sapientiorum, quibus merito parere debeo, subjicere nolo. Hoc est discordiarum idolum, ex quo plurimae inobedientiae et in praelatos rebelliones, multae contentiones et disputationes, graves errores, illusionesque daemonis profiscuntur; ut enim est apud Job, *praecipitabit me consilium meum*².

Prudentia
carnis.

Sextum vitium est astutia et prudentia carnis, aut *hujus mundi sapientia*³ ad acute invenienda media, quibus votorum meorum carnalium aut saecularium compos fiam. Ex quo fraudes oriuntur et deceptiones in verbis vel operibus, et hypocrisis. Huic vitio conjungi plerumque solet stultitia, ineptitudo et tarditas intelligentiae in judicando et sentiendo de rebus divinis et spiritualibus animae bonis, parvi illa faciendo et vanis mundi et non Dei legibus ea metiendo. Nam, ut ait Apostolus, *animalis homo non percipit ea, quae sunt Spiritus Dei*; *stultitia enim est illi, et non potest intelligere*⁴, *et quaecunque ignorat, blasphemat*⁵.

Curiositas.

*Septimum vitium est curiositas*⁶, quum inordinate scire cupio, quae mihi non convenient; quale esset: si illorum scientia animae meae noceret; aut, quae meum captum excedunt, mediis malis quaero; aut ea quae inutilia et vana sunt et a meo statu et professione degenerant, aut si convenient quidem, sed inordinato affectu, aut solo curiositatis, aut vanitatis intuitu scire appeto contra illud Apostoli: *Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*⁷.

Haec sunt septem intelligentiae vitia, quorum, si diligens instituam examen, valde me reum inveniam,

¹ Cf. S. Cassian. coll. 17. c. 25. 27. ² Cf. Job 18, 7.

³ Cf. S. Thom. II. II. q. 55. a. 1—5. ⁴ 1 Cor. 2, 14.

⁵ Cf. Jud. v. 10. ⁶ S. Thom. II. II. q. 167. ⁷ Rom. 12, 3.

Discussio
et accusatio
mei ipsius.

ac propterea merito me de eis in conspectu Dei humiliter accusabo, hinc colligens, quam erit pauper anima mea, cuius intelligentia, quae illius est dux, adeo est miserabilis. Nam, ut Christus Dominus noster ait¹, *si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit; et caecus autem si caeco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt*, a tenebris scilicet internis ad externas inferni. Quare magna contentione curare debeo tam poenitentia, quam mortificatione, a septen his vitiis me purgare, ut intellectus meus sit ut *argentum purgatum septuplum*²; et Spiritum Sanctum debeo orare, ut septem suis donis ab eis me purificet. O divine Spiritus! illustra animam meam sapientiae tuae dono contra ignorantiam et tarditatem meam; da mihi consilii donum adversus meam temeritatem; donum intellectus contra meam imprudentiam; donum scientiae contra proprii judicij proterviam; donum fortitudinis contra mutabilitatem; donum pietatis contra prudentiam carnis; et timoris denique donum contra curiositatem³; ut ab illis vitiis liber, his vero donis illustratus *in novitate vitae ambulem*⁴ spirituali et perfecta, divinam ita sequens inspirationem, ut nunquam ab ea recedam. Amen.

PUNCTUM II.

Voluntas propria quae vocatur. Secundo consideranda sunt peccata, quae ex propria mea voluntate nascuntur, et detrimenta, quae facio, quod illam sequar. Perpendens primum, quid sit *voluntas propria*. Nam si vel hoc scirem, sufficeret ad illam supra modum detestandam.

Propria enim voluntas illa est, quae soli proprio palato gustuque satisfacere contendit, rejecta interim

¹ Matth. 6, 23; 15, 14. ² Ps. 11, 7.

³ Cf. Is. 11, 2. ⁴ Rom. 6, 4.

quacunque alia, sive Dei, sive proximorum voluntate. Vocatur autem propria, quia, quum illa sit opus Dei, ad hoc creata, ut se divinae subjiciat, eam ego mihi usurpo solique approprio, ac si mea esset et non Dei; ac propterea illa utor tamquam mea, ad id solum, quod mihi arridet. Quodnam igitur injustius furtum aut magis tyrannicum latrocinium esse potest, quam furari et depraedari Deo voluntatem, quam ille mihi dedit, eamque ita mihi propriam facere, ut ipsius Dei voluntati semper aduersetur? imo, quoties propria mea cum Dei voluntate congreditur, illa semper vineat, haec vero cedat; conculeante mea, quidquid Deus vult, ut, quod ipsa vult, fiat? O Deus omnipotens, per misericordiam tuam infinitam peto, ne tantam in me permittas injustitiam.

Mox perpendam, propriam voluntatem esse radicem, ex qua vitia et peccata omnia, quae facio, imo quae sunt in mundo, oriuntur¹; quae ad tria velut capita reduci possunt.

Primum caput sive genus est inobedientia generalis ^{1. inobedientiae,} ad omnia, quae Deus jubet, sive per se ipsum, sive per suos ministros, ita ut voluntas propria capitalis sit legum divinarum et humanarum hostis multoque magis ex instituto religiosarum; tota siquidem religio in propriae voluntatis mortificatione fundatur. Quare si haec vivat, religio moriatur necesse est; et contra, si religio vivit, necesse est propriam voluntatem exspirare.

Secundum genus est, intentionem minus rectam et ^{2. intentionis pravae,} distortam habere in bono², quod quis facit, dum illud, non quod Dei sit voluntas, sed vana alia intentione et proprii gustus aut internae alicujus sensualitatis causa facit. Ex quo fit, ut, quod bonum alias est,

Radix
omnium
peccatorum,
principis:

¹ Cf. S. Cassian. coll. 19. c. 8.

² Cf. S. Bern. in Cant. serm. 71. n. 1—3.

propria voluntas convertat in malum, et quod placere Deo potuisset, eidem displiceat; sicut ipsemet Dominus apud Isaiam dixit¹: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra.*

^{2. injustitiae.} *Tertium ejus vitium est, ut omnia, quaecunque potest, sibi usurpet et appropriet, nihil curando, quod id in aliorum damnum cedat. Ex quo innumerae oriuntur injustitiae, avaritiae, crudelitates, contentiones, lites, aliorum gravamina et discordiae, omnibus justitiae, misericordiae, charitatis legibus conculecatis, de qua Apostolus ait, quod non sit ambitiosa, nec quaerat, quae sua sunt². Est itaque voluntas propria manifestum venenum et extrema destructio charitatis.*

Hinc fit, quoniam voluntas propria regina est et reliquorum vitiorum ac peccatorum dux, ipsam esse inferni conditricem aeternorumque ignium fomentum et escam. Et propterea S. Bernardus³: Cesset, inquit, propria voluntas, et non erit infernus. Si enim propriam auferas voluntatem, nullum erit peccatum, eujus infernus sit poena.

Praeterea, si quis infernus est in hac vita, voluntas propria est sibi ipsa infernus. Nam quidquid miseriarum hic est, tantum adfert afflictionis et tristitiae, quantum propriae adversatur voluntati. Quare, ea sublata, si divinae nos voluntati conformamus, quod infernus est, convertitur in purgatorium, imo in augmentum meritorum et coronae in gloria coelesti.

Quare S. Ambrosius⁴ ait, voluntatem propriam in cupiditatibus esse caecam; in honoribus tumentem; in curis anxiam; in suspicionibus inquietam; gloriae, quam virtutis avidorem; magis famam, quam bonam

¹ Is. 58, 3. ² 1 Cor. 13, 5.

³ In resurr. D. sermo 3. n. 3.

⁴ i. e. auctor libri *de vocat. gent.*, qui inter opera S. Ambrosii spuria continetur; ubi cf. l. 1. c. 2.

conscientiam diligentem; et miserabiliorum, si rebus amatis fruatur, quam si eisdem careat; ipsa enim experientia ejus auget miseriam. Ex quo concludam, quam miserum mihi fuerit, voluntati propriae contra divinam me subjecisse; meamque propterea caecitatem deflebo, firmiter statuens, illam in posterum horrere et negare exemplo Christi Domini nostri, qui ait: *Non quaero voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me*¹. Et inter tristitias et mortis angores Patri suo dixit: *Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat*². O summe Magister, confiteor me indignum, qui tuus vocer discipulus, ut qui hactenus exemplum tuum sectus non fuerim; veniant igitur tristitiae et anxieties mortis super me propterea, quod saepissime reipsa contra te dixerim: non tua, sed mea voluntas fiat. Remove, Salvator mi, ab ore meo adeo maledictum verbum, et gratia tua me adjuva, ut propriam mortificem voluntatem, tuam vero plene impleam. *Quaeram ego in posterum, non quod meum est, sed tuum*³ et proximorum, illorum potius commodum et gloriam semper quaerendo in saecula. Amen.

Precatio ad
Chum. Dom.

PUNCTUM III.

Tertium punctum erit, peccata et inordinationem reliquarum internarum animae facultatum considerare, *imaginationis* inquam et *appetitionis* sensitivae, simulque damna, quae ex eis oriuntur.

Inordinatio
facultatum
sensitiva-
rum:

Primum itaque perpendam, facultatem *imaginandi* esse instar alicujus aulae, variis imaginibus et figuris ornatae, quibusdam foedis, aliis profanis, aliis ridiculis, monstrosis et disparatis, quae in eis sibi ipsi fingendis et depingendis se occupat; nec solum in eisdem aspiciendis et contemplandis ipsa delectatur

*imagina-
tionis,*

¹ Joan. 5, 30. ² Luc. 22, 42. ³ Cf. 1 Cor. 10, 24.

et recreatur, sed ipsam etiam intelligentiam sollicitat ac violenter trahit, ut eisdem attendat et occupetur: ex quo multa peccata originem ducunt, quae in materia luxuriae, ultionis, ambitionis, avaritiae, morosae delectationes appellantur, quum ex earum imaginatione, ac si praesentes essent, capiamus voluptatem.

Mox perpendam, facultates meas appetitivas esse instar turbatissimi maris, quod ab undecim fluctibus passionum¹, sibi invicem occurrentium, concutitur, amoris videlicet et odii, desiderii et fugae, tristitiae et gaudii, spei et desperationis, timoris et audaciae, ac denique irae: quas ut plurimum ad malum aliquod applico; nam amo, quod odisse deberem, odi vero, quod amare; desidero, quod fugere oportet, fugio, quod desiderare; gaudeo ex eo, quo tristari, tristor vero de eo, quo gaudere deberem. Ex quo gravia oriuntur peccata; appetitus enim per hujusmodi affectus voluntatem sollicitant trahuntque, ut ipsis assentiatur.

Hinc apparet, hujusmodi passiones arma esse et *daemonum laqueos*, quibus nos oppugnant et gravibus culpis illaqueant; et quum vident, aliquam ex illis passionibus exsurgere, valde laetantur et statim ejus opera ad temptationem texendam utuntur². Ego ipse itaque praecipua arma hosti meo trado, quibus me oppugnet, persequatur ac destruat.

Praeterea eaedem passiones *carnifices* sunt *mei* ipsius, ut quae intra me ipsum adversus pauperem spiritum bella gerant, importune urgendo, ut *illud faciam, quod revera odi*³, quia caro illud vult. Inter se quoque dissentunt ipsae passiones. Voluptatis enim passio facit, ut desiderem, quod honoris cupiditas odit; desiderium vero honoris quaerit, quod

¹ Cf. S. Thom. I. II. q. 22 et 23.

² S. Ambros. de offic. l. 1. c. 4 (n. 15. 16). ³ Cf. Rom. 7, 15.

avaritiae passio detestatur, et, ut Sapiens ait, *vult et non vult piger*¹. Volo enim virtutem, quia bona est, sed nolo eandem, quia difficultis est et laboriosa; amo vitium, quia delectat, sed idem nolo, quia dedecet. Haec igitur passionum mearum desideria carnifices sunt miserandi cordis mei. O quam merito de me ipso conquerar, dicens Deo cum S. Job²: *Quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihi metipsi gravis?* Et cum Apostolo³: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Juvet me, Domine, gratia tua, ut a tanta liberer miseria.

Ex hac consideratione firmum et efficax concipiam propositum, <sup>Propositum
passiones
mortificandi.</sup> passiones meas mortificandi, et simul propriam voluntatem; haec enim est, quae vitam illis praebet, sicut et illae eandem fovent. Quare pariter oportet illas jugulare, ut vineantur et subjiciantur; tale enim est consilium Ecclesiastici⁴: *Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si praestes animae tuae concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.*

Ad horum execucionem conferent multum examina, quae in sequentibus meditationibus subjicientur.

MEDITATIO XXVIII.

Modus quidam orandi traditur, conscientiae quotidie sub vesperam examinandae opportunus.

Inter media, quae ad animam a vitiis purgandam maxime conducunt, assiduus quoque *examinandae* singularis diebus *conscientiae* usus merito annumeratur, quem Sanctissimi Patres et spiritus magistri majorem

¹ Prov. 18, 4. ² Job 7, 20. ³ Rom. 7, 24.

⁴ Eccli. 18, 30. 31.

in modum nobis commendant¹. Cujus examinis instituendi ratio illa, quam B. P. noster Ignatius quinque punctis comprehensam tradidit, omnium, quas hactenus viderim, mihi videtur esse commodissima, quod modum quendam orandi excellentissimum, et omni hominum generi convenientem complectatur.

Ad cujus faciliorem intelligentiam est breviter praemittendum, dupli in dies debito, licet plurimum inter se discrepent ac diversis ex causis proveniant, Deo nos obstringi. Alterum provenit ex innumerus beneficiis, quae ab illo accipimus; alterum ex innumeris peccatis, quibus eundem offendimus. Prius debitum solvitur gratiarum actione, posterius dolore. Porro justum aequumque est, ut, sicut quotidie utroque hoc debito Deo obstringimur, ita sub cujusque diei finem utriusque satisfacere studeamus; initio facto a priore, tum quod nos ad faciliorem alterius solutionem disponat, tum quod, ut S. Basilius² ait, preces concepturos non deceat, semper illas a petitione auspicari eorum, quae ad propriam nostram utilitatem faciunt, ne ejus potissimum causa accedere videamur; sed expedit, illas nonnunquam a divinis laudibus et affectuosa pro acceptis beneficiis gratiarum actione ordiri, quo ostendamus, Dei praecepue gloriam nos quaerere eamque omnibus aliis nostris commodis praeferre ac pluris facere. Imo eadem gratiarum actio, teste S. Thoma³, viam nobis ad impetranda, quae flagitamus, sternit. Haud enim Deus gravate postulata nobis largitur, quum videt, pro his, quae accepimus, gratos nos esse.

Praeterea, quoniam putidam scelerum meorum proluviem commovere paro, ne illa desperationis aut im-

¹ Cf. S. J. Chrysost. expos. in Ps. 4. n. 8; S. Basil. serm. de ascet. discipl.

² Const. monast. c. 1. n. 2. ³ Cf. S. Thom. II. II. q. 83. a. 17.

moderatae tristitia ansam praebant, quae animum meum absorbeat atque consumat: expedit, illam beneficiorum divinorum recordatione, ut S. Bernardus¹ monet, praevenire, Deum pro illis laudando, et hoc *laudis* fraeno, ut Isaias ait², os meum *infraenando*, ne praecipiter aut *inteream*. Et quamvis hic ordo non sit semper, S. Bonaventura³ teste, in orationis exordio necessario servandus; in praesenti tamen exercitio opportunissimus est propter allatas rationes.

PUNCTUM I.

Primum igitur, revocanda mihi sunt in memoriam *beneficia*, tum communia, tum propria a Deo mihi collata, et nominatim, quae hac die; ac pro omnibus summas ex toto corde gratias ei agam, agnoscendo, ingentia et eximia illa esse, sive ipsius, immenso quodam amore illa conferentis, singularem excellētiā, sive accipientis nulla merita et magnam vilitatem spectem.

Recelanda
beneficia a
Deo accepta.

Quare, singillatim illa recensendo, dicam: Gratias tibi ago, Deus meus, quod ex nihilo me condideris, et usque in hanc horam in vita conservaveris; gratias item tibi ago, quod pretiosissimo tuo Sanguine me redemeris, et christiana fide me imbui membrumque Ecclesiae tuae fieri volueris. Sis benedictus, quod necessaria mihi ad vietum et vestitum hodie tribueris, ab ingentibus corporis animaeque periculis liberaveris, bonas plurimasque inspirationes suggesteris, atque ad actiones quasdam, quibus eram obstrictus, perficiendas auxilium praestiteris.

Quidquid in me boni est, tuum id est; quare illius gloria ad te pertinet. Gratias itaque tibi, quantas

¹ In Cant. serm. 11. n. 1. ² Is. 48, 9.

³ Speculum disciplinae ad novitios c. 12.

possum maximas, toto cordis mei affectu ago; omnesque sanctorum Angelorum choros et Spiritus beatos majorem in modum rogo, ut pro me laudes tibi offerant debitasque pro universis in me collatis beneficiis gratias agant.

Punctum hoc in VI. parte fusius explicabitur.

PUNCTUM II.

Lumen div.
petendum.

Deinde, instantius ab eodem Domino lumen pettam, quo mea agnoscam peccata gratiamque ad eadem ex intimo cordis dolore deflenda, tribus ingentis necessitatis et miseriae meae causis ad utrumque impetrandum adductis: memoriae videlicet meae oblivione, intelligentiae caecitate, ac voluntatis torpore. Ex quibus facile provenit, ut diabolus *triplici* peccatorum meorum *funiculo* constrictum me teneat, quem *difficile perrumpere valeo*¹, quia nonnullorum peccatorum eadem facilitate, qua perpetro, obliviscor; alia ob ignorantiam non agnosco; quae vero intelligo, ob nimiam tepiditatem debito fervore doloreque non defleo. Quapropter tua, Deus meus, inspiratione obliioni meae adfer medelam; tua luce meas dispelle tenebras; et amoris tui igne tepiditatem inflamma, ut, delicta mea agnoscens, eo animi dolore illa defleam, ut veniam adipisci merear.

PUNCTUM III.

Sistem me
coram
Judice.

Hac petitione praemissa, mentem ad Deum erigens, ipsum tamquam judicem meum intuebor, qui severissimam aliquando a me rationem exacturus sit, et *Jerusalem*, ut ait Propheta, hoc est animam meam illiusque facultates, *in lucernis scrutaturus*², cuncta-

¹ Ecclae. 4, 12.

² Sophon. 1, 12.

que scelera mea, etiam minutissima, quaecunque repererit, detecturus, imo, non injusticias modo et peccata, sed *justicias ipsas* et bona opera *judicabit*¹, quibus interdum malae circumstantiae admisceri solent.

Saneto igitur ex hac consideratione timore concepto, in ipsius Dei et judicis mei conspectu examinare me incipiam de peccatis omnibus ea die, sive cogitatione, sive verbo, aut opere, omissione et negligentia admissis. Praesertim vero attendam, num peccatum aliquod, quod David *occultum*² appellat, in me lateat; ad quod vel ignorantia, vel inadvertentia culpabili, aut hostis nostri illusione vel fraude inductus fui, ut admitterem et pro virtute potius haberem, ut, quae vere fuit ira, zelum reputaverim.

Conferent multum ad examen recte instituendum ea, quae in primis punctis meditationum de capitalibus peccatis, de praeceptis divinis, de sensibus et potentiis animae dicta sunt; in quibus omnia, quae examinis etiam exactissimi et diligentissimi materia esse possunt, clare satis continentur.

Discussio.

Hac vero ratione hoc examen instituam, ut, distributo die ipso in partes, dispiciam, quid duabus primis horis egerim, quid deinde duabus aliis proximis, pretiosum a vili secernendo. Et si boni quippiam reperero, totum id Deo cum debita gratiarum actione attribuam, sin mali, libertati corruptae naturae meae adscribam. Et de omnibus malis simul confessionem humilem, quo majore potero pudore et dolore, coram ipso Deo faciam, Davidis exemplum³ sequutus: *Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam Domino;* et clarius: Firmiter apud me statui, peccata mea coram Deo meo non excusandi, sed vere accusandi gratia confiteri, non etiam illa extenuando, sed exaggerando potius ad meum majorem pudorem, et

¹ Ps. 74, 3. ² ib. 18, 3. ³ ib. 31, 5.

injustitiam ipsam meam, quam contra Deum peccando contraxi, exactissime ponderando; haec enim optima certaque est illorum veniae obtinendae ratio.

PUNCTUM IV.

Dolor, isque
ex perfecta
charitate
concepientur.

Enitar quoque, maximum, quem possim, de admissis peccatis dolorem concipere, eo quod illis Deum, qui summum est bonum meum, et quem super omnia diligere teneor et desidero et reipsa nunc amo, offenderim. Hoc enim adeo perfecto dolore, adjuncto etiam proposito debito tempore confitendi, peccatorum remissio a Deo obtinetur; quemadmodum ipsis Davidi evenit, qui quum dixisset: *Confitebor adversum me injustitiam meam*, mox subjecit: *et tu remisisti impietatem peccati mei*. Et post patratum adulterium et homicidium, a Nathan propheta reprehensus, vixdum dixerat: *Peccavi Domino*, quum statim ab eodem propheta audivit: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum*¹. Quare si in hoc vespertino examine possum Deo ex animo dicere: Cruciat me, Deus meus, vehementerque afflit, quod te offenderim et ad iram provocaverim; diligo enim nunc te super omnia creata mallemque rerum omnium conditarum jacturam fecisse, quam te vel semel offendisse; nunc autem divina tua gratia opitulante statuo, me iniquitates omnes meas sacerdoti confessurum, nec ad eas amplius redditurum: hoc, inquam, si vere ex animo Deo Domino nostro dixero, eodem temporis momento justificor, ita ut, si ea nocte ex tempore mori mihi contingeret, etiam confessione reipsa non peracta, quod eam faciendo opportunitas defuerit, etiamsi gravissimis sceleribus obnoxius fuisse, non tamen propterea a Deo damnarer. Ex quo manifeste appareat, quanti referat, antequam

¹ 2 Reg. 12, 13.

cubitum eam, *talem de peccatis dolorem concipere*. Etsi enim letali aliquo crimine me obstrinxisset, et dormientem mors oppimeret (quod nonnullis accidisse audimus), hoc habito de eo dolore, salutem consequar; sine quo tamen certo damnarer. Ad quam contritionem ex charitate concipiendam juvat, primum punctum cum tertio comparare, ingentia inquam beneficia, quibus Deus illa die me affecit, cum peccatis, quibus eundem ego irritavi, quo vehementiore pudore suffundar, advertens, quod Deum tantae bonitatis adeoque eximium benefactorem meum ausus fuerim offendere; erubescens etiam, quod pro talibus beneficiis tales gratias, potius offensiones reposuerim.

Ad eundem dolorem excitant meditationes, de peccatis initio positae, nominatim quinta, sicut et quae infra ponetur trigesima prima.

PUNCTUM V.

Denique firmiter, Dei gratia adjuvante, statuam, proximo die vitam meam emendare et contendere, ne in similia recidam; utarque eisdem verbis, quibus Psalmista¹: *Juravi et statui custodire judicia justitiae tuae, non uno aut altero die, sed in aeternum*, per totam vitam, in omnem aeternitatem. Quod propositum ut ejusmodi sit, necesse est, ut, praeter ea, quae proxima meditatione dicentur, occasiones disquiram, quibus ad peccata illa admittenda inductus fui, loci videlicet, talis personae, negotii, quas etiam evitare proponam, quatenus in mea fuerit potestate; aut si id fieri non poterit, majore cautela et circumspectione adversus illas me muniam. Verumtamen, quoniam hujusmodi nostra proposita facile mutantur, nisi gratia sua Deus mentem nostram corroboret atque confirmet: eundem

Propositum
et divini
auxilli
imploratio

¹ Ps. 118, 106.

supplex rogabo, ut, qui propositum mihi et *velle impertire dignatus est*, gratiam quoque ad *perficiendum largiri dignetur*¹.

Denique totum examen Dominica precatione concludam, mora majore in tribus ultimis ejus petitionibus tracta, dulcique ac jucundo cum Deo inito colloquio. Agnosco, Deus meus, duplici me debito tibi obstrictum: beneficiorum, quae in me contulisti, et peccatorum, quibus ingratissime te offendii. Quaecunque, Deus meus, hactenus praestiti, non sufficiunt, ut reddam debitum meum; pro iis igitur, quae mihi desunt, offero pretiosissimum Unigeniti Filii tui Sanguinem, immenso amore et animo grato simulque extremo cruciatu et dolore profusum. Per eum te, Domine, obsecro et obtestor, ut peccatorum meorum debita mihi remittas et auxilio sis, ne eisdem me iterum obstringam, aut temptationibus, quibus incessanter impetor, unquam succumbam; sed ab omni malo propter gloriam et laudem sanctissimi tui nominis libera me. Amen.

MEDITATIO XXIX.

Ratio altera traditur orandi, tribus diei temporibus, dum particulare examen ad vitii alicujus partielaris extirpationem exhibetur, observanda.

Post generalem illam in anima a peccatis vitiisque omnibus mundanda curam et sollicitudinem multum refert, uti Sanctissimi Patres et praecipue Cassianus² monent, particularem curam et industriam in uno aliquo vitio, quod majus profectui nostro facessit

Examinis
particularis
finis.

¹ Phil. 2, 13. ² Coll. 5. c. 14.

negotium, extirpando ponere. Ea enim speciali cura faciliore negotio illud profigabitur: quo omnino devicto ad aliud similiter extirpandum accingemur, donec omnia tandem superemus, eo modo, quo septem illae gentes, *Israëlitici* populi hostes, non simul omnes, sed sensim et *per partes* caesae atque deletae fuerunt¹. Hunc in finem gloriosus Pater noster Ignatius methodum quandam, particulare circa quodcunque vitium examen instituendi, tradidit, quae utilem omnino orandi modum continet in tria diei tempora distributum, *matutinum*, *pomeridianum* et *vespertinum*, quae divinis etiam literis tamquam huic rei maxime commoda et opportuna commendantur. Id enim regius propheta indicasse videtur, quum dixit²: *Vespere et mane et meridie narrabo et annunciabo* (miserias meas); *et exaudiet vocem meam*, meque ab eis eripiet. De Daniele quoque seribitur³, quod tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat *confitebaturque coram Deo*, nunc peccata sua, nunc divinas laudes proferens. Juxta quod et nos hunc orandi modum in tria puncta tribus his temporibus respondentia distinguemus.

PUNCTUM I.

Primo, postquam mane me indui, flexis juxta motrem Danielis genibus in Dei conspectu, cum adorabo gratiasque pro vita, quiete somnoque, ea nocte mihi concessis, et liberatione a periculis, quam potero humillime, agam. Eadem vero opera examinabo breviter, num a tempore, quo cubui, sive vigilanti, sive dormienti culpa aliqua acciderit; si quid vero deprehendero, ex toto corde dolebo.

Déinde cuncta, quae die illa sum acturus, ipsi Deo offeram pureque ad ejusdem gloriam et honorem

¹ Deut. 7, 22. ² Ps. 54, 18. ³ Dan. 6, 10.

Tempus
matutinum:

^{1.} Gratiarum
actio,

^{2.} bona
intentio,

dirigam, perseverantiam in pura hac intentione ad finem usque diei, imo et totius vitae meae, petam, et ut meas omnes actiones iis, quas Unigenitus ejus Filius in hac vita pro me obtulit, conjungere et acceptare dignetur.

^{3. propo-}
^{sitione,}

Postmodum valido omnino firmoque proposito statuam, nullam ea die culpam divina adjuvante gratia me admissurum, sicut David¹: *In matutino*, dicebat, *interficiebam omnes peccatores terrae*, non materiali vel ferreo gladio, sed strenuo firmoque proposito, omnia destruendi, quae Deo adversarentur, ex animo optans, nihil in civitate animae meae inveniri, quod divinis ipsis oculis displiceat, maxime illud, circa quod ex instituto extirpandum versor, sancto quodam perfectoque in illud odio exardescens ob ingentia damna, quae in rebus salutis et profectus mei ex eo experior.

^{idque non}
^{confusum.}

Atque ut efficax hoc sit propositum, multum referet, non confuse res ipsas, earum difficultatibus non lustratis, accipere, sed quidquid grave molestumve ex eis in ipsa die verisimiliter mihi accidere potest (habita ratione conditionis, status ac muneris mei et negotiorum ac personarum, quibuscum illa sunt transigenda), id totum prudentiae oculis exquirere, et quidquid palato votisque meis adversum occurret, conabor libenter ob Dei amorem amplecti, simul statuens, nihil propterea me de humilitate et patientia remissurum aut culpae ullius maculam admissurum, idque non meis, sed iis, quas Deus mihi largitur est, viribus innixus, adjutus tamen efficacibus aliquibus rationibus, quae me et convincant et inclinent ad executionem, ad eum modum, quo Christus Dominus in horto Gethsemani propositos sibi ob oculos cruciatus omnes, sequenti die sibi imminentes,

¹ Ps. 100, 8.

magno acceptans amore adversus timorem et tristitiam rationibus et orationibus certavit, ut suo loco dicemus.

Quodsi *ferventiores* ulterius adhuc progredi majorremque in virtutibus profectum assequi desiderant, amplecti illis licet anachoretae illius Abbatis consilium, qui, ut refert Cassianus¹, solitariam vitam degentibus (quibus humilitatem et patientiam exercendi occasiones non suppetunt) suadebat, ut mente apprehenderent dolores, injurias, contemptus et cruciatus, qui vel ab hostibus, vel a sociis et amicis pietatis praetextu accidere sibi possent (quales sancti martyres et confessores sustinuerunt) eosque prompta voluntate ac libenter susciperent, imo cuperent reipsa sibi inferri, id quod etiam ut Deus permitteret, verbis illis prophetae regii instanter peterent²: *Proba me, Domine, et tenta me; ure renes meos et cor meum; quoniam misericordia tua ante oculos meos est;* de qua confiderent, opem ejus sibi non defuturam. Et hujusmodi fiducia plenus ego dicam etiam³: Utinam aliquis me hodie in una maxilla percuteret: quam libenter amoris tui causa alteram illi praeberem! Utinam aliquis contumelia aut testimonio falso me hodie afficeret: quam id silentio ferrem et in tuam gratiam gaudens tolerarem! Utinam Superiores mei grave aliquid aut difficile mihi injungerent, ut prompte et hilari vultu illud exsequens, amorem, quo te Deum meum complector, reipsa ostenderem! His conceptis propositis, tum virtutes sensim augentur, tum mens solidior robustiorque ad vitiis resistendum evadit.

¹ Coll. 19. c. 14. ² Ps. 25, 2. 3.

³ In sequentibus desideriis conditionatis attendatur oportet aurea regula a S. Ignatio Loy. data, „ut, si sine offensione ulla divinae Majestatis et absque proximi peccato foret, velimus contumelias etc.“ N. Ed.

imo ad
heroica,
caute tamen,
me offeram.

Imperfecti autem ac tepidi cautius in hujusmodi propositis et cogitationibus se gerere debent, ne ob imbecillitatem propriam fiat illis tentationis laqueus, quod poterat esse medium ad profectum.

PUNCTUM II.

Discussio
meridiana.

Circa meridiem ante mensam in Dei conspectu constitutus, petito divino lumine ad peccata mea cognoscenda, me ipsum diligenter executiam et inquiram, quoties in particulare illud vitium, a quo mane proposueram diligenter cavere, lapsus fuerim. Quodsi saepius id factum deprehendero, vehementer erubescam, quod, quae bene proposueram, tam male impleverim, et quod promiseram, retractaverim. Accusabo me igitur de inconstantia, instabilitate et infidelitate mea, ingemiscens, quod hoc modo eum offenderim, qui in promissis suis fidelissimus et in bene mihi faciendo constantissimus est. Reprehendam me igitur, uti Cassianus¹ monet, hisce aut similibus verbis: *Tune ille es, qui hodie mane grandia quaeque proponebas teque ad gravissimas injurias sustinendas offerebas? quo ergo modo levissima nunc te prostravit occasio? statueras, omnes Dei hostes trucidare; et nunc eorum te minimo subjecisti? Pudeat te tantae socordiae, et coram Deo humiliare ac primum propositum renovans vivaciorem in Dei misericordia fiduciam statue, qua imbecillitatem tuam corroboret.*

Lapsuum
causam
investigabo.

Causam deinde et occasionem lapsuum meorum diligenter inquiram, ut vel fugiam omnino, vel præveniam ita, ut omnino non recidam; ac reliqua diei parte attentius huic cogitationi attendam.

Renovabo
propositum.

Eodem porro tempore revocare in memoriam potero, quemadmodum Christus Dominus meridie fuerit

¹ Coll. 19. c. 14.

affixus cruci et in eadem magnam diei partem penderit, ingentes cruciatus summa animi constantia usque ad ultimum vitae spiritum tolerans. In cuius beneficii gratam memoriam statuam, et me fore constantissimum in particulari eo vitio persequendo et carni ac ejus appetitionibus repugnando, donec vel illud in me juguletur, vel ego contra illud decertando exspirem.

Licebit etiam interdum meminisse, ascensionem Christi etiam fuisse meridie, quo laborum fructu frueretur. Qua etiam cogitatione ad recentem me conflictum exstimulabo adversus animi mei perturbationes. In utraque vero hac consideratione usurpare fas erit illud Canticorum¹: *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi oves tuas pascas, ubi cubes in meridie, ut ibi cor meum et desideria mea figam, nec vagari incipiam post greges tot vitiorum.*

PUNCTUM III.

Vesperi, antequam decumbam, simile examen instituam ejus, quod meridie peregi, lapsus matutini temporis cum his vespertinis conferendo. Quodsi rariores hos fuisse deprehendero, grates Deo pro emendatione agam, a quo illa provenit; sin plures, vehementius erubescam, quod, qui progredi debuissem, retrocesserim. Nec tamen propterea abjiciendum animus est, sed iterum nova concipienda ex corde proposita emendationis; haec enim via est ad perfectam aliquando victoriam de vitiis consequendam. Propterea Spiritus Sanctus dixit², *septies cadere justum, et resurgere*, indicare nobis volens, carentem ac vicissim resurgentem eo pervenire justum, ut firmus tandem consistat.

Discussio
vespertina.

Collatio com
meridiana.

¹ Cf. Cant. 1, 6. ² Prov. 24, 16.

Collatio diei
cum die etc.

Similis porro collatio instituenda est inter lapsus primae et secundae diei, quae inter matutini et vespertini temporis primae diei fuit instituta, ut, quemadmodum S. Basilius monet, deprehendam, num emendationis aliquid intervenerit. Ac similiter faciendum inter primae hebdomadae et secundae lapsus, sicut hortatur S. Dorotheus; quo emendationis secutae aut neglectae rationem habeam. Quae ratio ut facilius mihi constet, tabellas aliquas paratas habere expedit, in quibus binae ducantur lineae singulis hebdomadae diebus respondentes, in quarum priore matutini temporis, in posteriore vespertini lapsus punctis infixis adnotentur.

Statim post
defectum
dolebo.

Juverit etiam, quoties in illud incidero vitium, pectus meum tundere, tum ut numeri lapsuum facilius recorder, tum ut de eo lapsu statim dolens veniam implorem et obtineam. Nam et hunc sensum sententia illa habet: *Septies cadet justus, et resurget;* quod, statim ac justus cadit, lumen ei coeleste adsit, quo de lapsu monitus ingemiscat, ita ut cadens in die noctem ad resurgendum non exspectet, sed, etsi cadat *septies*, mox post casum doleat, resurgat sequre emendare proponat; et porro ea ratione fit, ut lapsuum frequentia frequentiorem adferat orationis, affectuum ac propositorum bonorum occasionem et usum, quibus lapsuum detimenta eum novae gratiae foenore reparantur.

Alii examinandi et in actiones nostras reflectendi modi tradentur in VI. parte harum meditationum meditat. 27, dum de eis agemus, quae Deus dixit, absoluto opere creationis mundi.

MEDITATIONES

sacrae confessioni et communioni praemittendae.

Quoniam animae candor, qui viae purgativae scopus est, utriusque Sacramenti, confessionis et Eucharistiae, frequenti usu perfecte acquiritur; operae pretium me facturum existimavi, si nonnullas hoc loco meditationes inscrerem, quibus ad ea digne suscipienda nos disponeremus. Eadem vero opera tyronibus via ostendetur ejus praeparationis instituendae, et magna frequentis eorundem sacramentorum usus existimatio eorum mentibus ingenerabitur, quae Deus nobis tamquam praesentissima salutis nostrae remedia constituit.

MEDITATIO XXX.

De sanctissimi confessionis sacramenti praestantia et virtutibus, quae in eo exerceuntur, gratiisque, quae in eodem recipiuntur.

PUNCTUM I.

Considerandum primum est, quantum beneficium Ecclesiae et mihi, ejus membro, Deus contulerit, dum sanctissimum *poenitentiae* sacramentum instituit¹; ac perpendenda nonnulla, quae, quum ejus beneficii praestantiam aperiunt, ad ejusdem frequentem usum alliciunt.

Beneficia
div. in hoc
sacramento
contenta:

Primum, quod, quum solius Dei proprium sit, peccata dimittere, juxta illud Isaiae²: *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me*, idem tamen eam potestatem sacerdotibus permiserit, certos

1. Divina
potestas
hominibus
data.

¹ Cf. S. Thom. III. q. 84. a. 6 et 7; Suppl. q. 8. a. 6 et 7.

² Is. 43, 25.

nos reddens, approbaturum se in coelo, quam illi sententiam tulerint in terra. Benignissime autem voluit, hos ministros homines esse, peccatis sicut ceteros obnoxios et eodem porro poenitentiae remedio indigentes, ut majore peccatorum ad se venientium commiseratione tangerentur. Potestatem vero adeo amplam eis contulit, ut nullum, quamvis gravissimum, sibi reservaverit, nec peccatorum, quae dimissuri essent, numerum praefixerit, aut, quoties peccatorem redeuntem absolvere deberent, constituerit. Imo S. Petro de numero percontanti respondit, *non septies tantum, sed septuagies septies*¹, hoc est, sine numero et limite, fratri veniam flagitanti esse remittendum.

Ex quibus mirum in modum summa Dei bonitas et clementia elucet, nec non ingens ignoscendi nobis desiderium. O benignissime Pater! septuagies septies et totidem vicibus millies repetitis laudent te omnes beatorum spirituum chori pro insigni hoc beneficio, quo nos peccatores in terra degentes affecisti, ut toties nobis peccata remittere velis, quoties aliquo nos scelere obstringimus, si deliquisse dolentes veniam postulemus: eo quod tua misericordia major sit, quam nostra miseria. Magna igitur fiducia accedam, ut illatae injuriae veniam impetrem, quandoquidem ipsemet, cui illam intuli, adeo liberaliter benigneque veniam mihi offert.

Expendendum *deinde*, summum hunc Dominum et judicem severissimum illud de vita et actionibus nostris judicium, quod tum privatum in fine vitae cujusque, tum generale omnium in novissimo die instituturus est, in mitissimum illud, quod in hoc sacramenti foro transigetur, ita commutare, ut juxta Apostoli sententiam, *si nos ipsos dijudicaverimus*², si

2. Judicii
severissimi
commutatio.

in hoc nimirum sacramento a Dei ministro judicati et absoluti fuerimus, non utique de eisdem actionibus iterum judicandi aut propter illas damnandi simus.

Denique sacramentum hoc est fons ille aquae vivae¹, ^{3. Fons aquae vivae.} quem (juxta Zachariae prophetiam) Deus in Ecclesia constituit in ablutionem peccatorum, ad sanandas aegritudines et vulnera vitiorum, ad vitam gratiae, charitatis et virtutum splendorem restituendum, ad amissa merita reparanda et reliqua peccatorum damna instauranda. Est fons perennis et patens, nullo unquam tempore exsiccandus nec a Deo, dum vivemus, obstruendus; potius in votis est illi, ut, statim ac lapsi et maculati fuerimus, ad fontem ablutionis gratia accedamus. Benedictus ille sit fons bonitatis divinae, e quo hic tanta ejus misericordia scaturit. Accede, anima mea, ad *fontem hunc Salvatoris*, ex quo *hauries aquam²* salutis; accede autem cum tristitia quidem ob tua peccata, sed simul cum gudio ob spem, ea in illo abluendi.

Punctum hoc fusius in V. partis meditat. 9. exponetur.

PUNCTUM II.

Considerandum deinde, quam sit opus praestans ipse confessionis actus, quo ad frequentiorem ejus exercitationem magis alliciar perpendens, institutum a Christo esse hoc sacramentum in Ecclesia, ut homines ex propriis peccatis occasionem sumerent, excellentes virtutum actus eliciendi, quibus detimenta, ob sua peccata accepta, repararent, lucra nova acquirerent. Hi autem actus praecipue sunt septem.

Primus est actus fidei, quo firmiter credimus, ^{Virtutes eximiae excentur:} *testatem remittendi peccata, quae ad solum Deum alias spectat, sacerdotibus ita factam clavesque regni*

¹ Zach. 13, 1. ² Is. 12, 3.

*coelorum*¹, quibus ejus portas aperiant, ita eorum manibus traditas, ut gratiae donaque coelestia ad peccatorum justificationem per illorum hoc munus descendant, et justificati ad regnum illud admittantur.

Secundus est spei, quae omnem humanam superat. Nam quae apud mundi hujus tribunalia confessio fit, reum condemnat; quae vero in hujus sacramenti tribunali, eundem absolvit.

Tertius est charitatis, qua vehemens concipitur dolor ob infinitam bonitatem offensam et ejus amissam gratiam; desideratur vero ex toto corde ejus recuperatio, ut ex toto corde Deus ametur et impense eidem serviatur.

Quartus est heroicae humilitatis, qua peccator non Deo tantum, sed homini etiam se subjicit, dum secreta conscientiae Dei ministris aperit, quamvis magnum id pudorem et confusionem ipsi adferat; quam tamen sponte subit et Dei amore, quem antea offenderat, libenter amplectitur, etiam desiderans, eo se loco apud omnes esse, quo revera est, peccatoris nimirum.

Quintus est excellentis obedientiae in re valde ardua, ut proxime dictum est, subjiciendo se confessario, tamquam sibi superiori, ut in omnibus obtemperet, quae ipse injunxerit.

Sextus est sublimis exactaeque justitiae, qua ipse peccator contra se ipsum agit accusatorem, testem, judicem sententiaeque executorem, nec coacte, sed sponte se ministrorum Dei judicio subjicit animo, eorum sententiam amplectendi, eaque ratione, illatas Deo injurias in se ipso ulciscendi ac damna, si quae proximo intulit, reparandi.

Septimus est insignis fortitudinis, qua se ipsum vincit et naturalem ac vehementem ad sua contegenda

¹ Matth. 18, 18.

et excusanda peccata propensionem, sicut filius Adami protoparentis, a quo omnes homines illam haereditate acceperunt. Quamobrem qui se ipsum in hoc vincit, plus quam *homo* est censendus; quod indicasse videtur Job, dicens: *Si abscondi quasi homo peccatum meum*¹. Imo majore nonnunquam fortitudine ad peccatum humiliter et ingenue confitendum opus est, quam fuerit ad illud non admittendum. Teste enim S. Gregorio² majus homo certamen subire consuevit ad commissum facinus aperiendum, quam ad resistendum eidem. Ac non est minus admirandus, qui demisse sua peccata confitetur, quam qui altas virtutes exercet.

Septem hi heroici actus confessionem ita comitantur, ut magnum apud Deum meritum nec minorem apud Angelos et prudentes confessarios gloriam obtineant. Ac proinde merito contendam, magno illos spiritus fervore quam potero perfectissimos elicere, quo fructus confessionis sit copiosior; dicamque mihi ipsi illud Ecclesiastici: *Da et accipe, et justifica animam tuam*³. Et siquidem Deus septem tibi capitalia remittit peccata et septem Spiritus Sancti dona communicat, redde tu eidem septem hosce actus, quibus te ad ea digne suscipienda disponas. *Oscita septies exemplo pueri illius*, quem *Elisaeus propheta a mortuis excitavit*⁴, proferens imo ex pectore septem hosce affectus, ut ad novam te Deus vitam exsuscitet et ad summum illius fastigium extollat.

PUNCTUM III.

Tertio perpendenda sunt gratiae et beneficia, quae Deus largitur iis, qui debita dispositione sacramentum hoc riteque suscipiunt; quae ad tria illa reduci

Gratiae
conferendae:

¹ Job 31, 33.

² S. Greg. M. Mor. l. 22. c. 15 (al. 10, vel 14) in Job l. c.

³ Eccli. 14, 16. ⁴ 4 Reg. 4, 35.

possunt, in quibus Apostolus regnum Dei posuit. *Regnum, inquit, Dei est justitia et pax et gaudium in Spiritu Sancto*¹. Hoc enim *regnum omnibus vere poenitentibus promittitur*².

Primo confert illis *justitiam* sive *justificantem gratiam*, dum, ab omnibus peccatis liberans, Dei amicos et filios adoptivos regnique illius haeredes constituit. Cum haec gratia charitatem quoque caeterasque virtutes infusas et Spiritus Sancti dona impertitur nec non veram animae pulchritudinem³, quae semper est cum humili confessione conjuncta. Illis vero, qui ad confessionem cum justitia accedunt, eandem adauget, et impletur illud Apocalypsis⁴: *Qui justus est, justificetur adhuc; et illud Sapientis*⁵: *Ne verear is usque ad mortem justificari*.

Deinde largitur *pacem* supernaturalem, non solum, quod eos secum reconciliat, verum etiam, quod in gloriosae victoriae praemium, quam de se ipsis referunt, dum confessionis difficultates superant, triplicem illis de hostibus victoriam tribuit. Nam alios proflicant, alios in fugam convertunt, reliquos sibi subjiciunt. Peccata enim ita profligant, ut *in profundum maris demergant*⁶; daemones cum universis eorum temptationibus ac molitionibus fugam capessere cogunt: nihil enim majorem illis terrorem incutit, quam si conscientiae vulnera perito ea curandi medico manifestentur⁷; passiones denique et vitia carnis spiritui subjiciunt. Nam ait Sapiens⁸: *Cum placuerint Domino viae hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem*. Quare optimum ad temptationes et passiones debellandas medium est, si eas confessario et patri-

1. gratia
sanctificans,

2. gratia
auxilians,

¹ Rom. 14, 17. ² Cf. Matth. 3, 2.

³ Cf. S. Aug. in Ps. 95, 6. ⁴ Apoc. 22, 11.

⁵ Eccli. 18, 22. ⁶ Cf. Mich. 7, 19.

⁷ Cf. S. Cassian. coll. 2. c. 10 et 11. ⁸ Prov. 16, 7.

spirituali detegas. Nam quamdiu illae latent, diabolus vivit in pace, nos vero in periculo certamine; ubi autem illae aperiuntur, ille fugam init, nos vero ad pristinam revertimur pacem.

Tertio dat illis *gaudium* in *Spiritu Sancto*. Nam ^{3. gaudium spirituale.} timoribus atque tristitiis omnibus expulsis, quae ex mala conscientia nascuntur, ingenti eos gaudio replet ob adeptam remissionem peccatorum¹; quod David insinuavit, quum dixit²: *Auditui meo dabis gaudium et laetitiam, et exsultabunt ossa humiliata*. Quum enim gravissimum peccatorum pondus tollitur, quo premebantur, et tristitiae spiritus pellitur, qui exsiccabat ossa eosque consumebat; revirescunt et certa spe veniae vitaeque aeternae arrhabone, qui ex ea nascitur, capita attollunt.

Hac consideratione meipsum excitabo ad omnia, quae ad veram integrumque confessionem faciendam necessaria sunt, perficienda, quantumvis ardua illa, labore et pudore plena esse videantur; perpendens tecum, vel nulla illa esse vel prorsus exigua, si cum eximiis bonis, quae Deus daturum se mihi pollicetur, et sempiternis malis, quae hac ratione evadam, conferantur.

Ad haec, si memoria repetam omnia, quae Christus Servator noster pro peccatorum meorum expiatione fecerit, acerbosque dolores et cruciatus, quos eadem causa sustinuerit: mox mihi exigua omnino videbuntur, quae a me exigit, ut illis ignoscat.

Si denique ex instituto in eam cogitationem incumbam, ut bene intelligam, quam multa et gravia Deus a me posset exposcere, si rigore justitiae suae uti vellet (siquidem aeternos cruciatus, pudorem et confusionem aeternam sum promeritus): mox exigua

Quam vere
exigua, quae
Deus a me
postulat!

¹ Cf. Conc. Trid. sess. 14. c. 3; Catech. Rom. p. II. c. V. quacst. 18. ² Ps. 50, 10.

et pauca videbuntur, quae nunc a me exigit, ut omnia illa, quae petere poterat, mihi remittat. Quare ad ea, quae exigit, praestanda illis me verbis ab aliquo moneri cogitabo, quae servi Naaman illius Syri domino suo dixerunt: *Pater, et si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras; quanto magis, quia nunc dixit tibi: lavare, et mundaberis*¹. O igitur anima mea! Si Deus multa eaque gravia tibi imperasset, ut a lepra peccatorum tuorum sanareris: par erat, illa omnia summa animi promptitudine et fidelitate praestare; quanto ergo magis, dum rem adeo levem et facilem a te requirit: confitere nimirum peccata tua, et sanaberis? *Lavare igitur septies in Jordane poenitentiae, confessioni tuae septem illos affectus sive actus adjungens, et a delictorum tuorum lepra munda evades. Gloriare cum S. Job*², quod non absconderis quasi homo peccatum tuum, neque celaveris in sinu tuo iniquitatem tuam. Amplexere consilium illud Sapientis: *Pro anima tua ne confundaris dicere verum; est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam*³. Si pudore victus peccatum tuum celaveris, illud amplius augebis; sed si, pudore victo, illud confessus fueris, eximiam in coelo gloriae coronam pro hac victoria, quam confitendo culpam obtinuisti, consequeris.

¹ 4 Reg. 5, 13. ² Job 31, 33. ³ Eccli. 4, 24. 25.

MEDITATIO XXXI.

De praeparatione ad poenitentiae sacramentum.

Finis hujus meditationis est, ut ante ipsam confessionem judicium quoddam adeo exactum de me ipso instituam, ut omnes difficultates, quae in sacramentali judicio, in quo judex est confessarius, occurre possint, apud me ita expediam, ut in novissimo illo, in quo supremus judex severissimam a me rationem exiget, securus exsistam. In hoc itaque judicio incumbet mihi munus accusatoris, testis, judicis, rei, ac omnino sententiae exsecutoris sive mei ipsius carnicis. Ita enim S. Gregorius¹, *conscientia*, inquit, *accusat, ratio judicat, timor ligat, dolor excruciat*. Conscientia igitur me ipsum de omnibus omnino peccatis meis, nullo praetermissso, accusabo. Ratione, quid pro illis meritus fuerim, judicans, sententiam proferam, qua me ipsum ad gravem poenam condemnem. Timore Dei severique ejus judicii me ita ligabo, ut ad quamlibet poenam, quam sive ratio ipsa dictaverit, sive confessarius praescripserit, subeundam promptum me offeram. Dolore denique animum et cor meum ob illatas creatori meo et benefactori clementissimo injurias conteram et excruciabo.

Hi quatuor actus intra cordis mei cubiculum exercendi sunt et considerationibus ad id ordinatis perficiendi, memoria praecipue praesentiae *Dei*, summi vivorum et mortuorum judicis, quem in throno majestatis suae residentem intuebor ea ratione, quam meditatione nona indicavi. Cujus aspectus efficiet, ut majore diligentia et fervore actus illos quatuor eliciam. Quam ob causam saepe in divinis literis monemur, nos coram Deo examinare ac judicare,

¹ Mor. l. 25. c. 7 (al. 6) n. 13.

eum nobis in memoriam revocantes, ut in judicio nostro intersit. Ita enim Job: *Quis mihi tribuat, ut . . veniam usque ad solium ejus? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus¹.* Et Isaias: *Reduc me in memoriam, et judicemur simul².*

PUNCTUM I.

Actus nostri
sunt partes
sacramenta.

Considerandum primum, voluisse Christum, Dominum nostrum, actus ipsos nostros esse partes hujus sacramenti³, contritionem, confessionem et satisfactionem, qui tribus peccandi modis, cogitatione, verbo et opere correspondent, ut hac ratione ego ipse ad meam justificationem concurram, actibus meis ad veniam impetrandam me disponendo, qui meis actibus Dei gratiam amisi. Quum itaque Deus actus meos adeo sublimare et nobilitare velit, ut ejus gratiae recuperandae sint instrumenta: consentaneum omnino est, qua maxima possim perfectione eos efficere, in hoc vel maxime Sapientis consilium sequens, qui suadet: *In omnibus operibus tuis praecellens esto⁴,* postulata ad unumquodque opus speciali a tribus divinis Personis gratia: a Spiritu Sancto, cui charitas tribuitur, contritionem petam, supplex rogans, ut divini sui amoris igne animam meam accendat, a quo dolor hic proficiatur, qui omnem peccatorum meorum assumat rubiginem; ab Unigenito Dei Filio, qui est Verbum Patris, cui sapientia assignatur, lucem efflagitabo ad scelera mea cognoscenda et humilibus verbis in confessione exprimenda, ut absolutionem consequi merear; a Deo Patre, cui potentia tribuitur, fortitudinem postulabo ad satisfactionis opera constanter perficienda, donec poenam omnem peccatis meis de-

Quare
corrum
perfectio
curanda.

¹ Job 23, 3. 4. ² Is. 43, 26.

³ Cf. S. Thom. III. q. 90. a. 2. ⁴ Eccli. 33, 23.

bitam dissolvam. O Trinitas Beatissima! assiste cordi et labiis meis, ut peccata omnia mea rite confitear et perfectam omnium remissionem obtineam. Amen.

PUNCTUM II.

Expendenda deinde sunt, quae ad tres hosce ac-
tus quam exactissime exercendos sunt necessaria. Quoad *contritionem*, qui primus est actus, non ero contentus eo actu, qui attritio dicitur et oritur ex timore quodam servili poenarum inferni, sed perfectam contritionem habere contendam, quae ab amore Dei super omnia, ut supra (meditat. 28 p. 4) dictum est, proficiuntur. Quamobrem enitendum est, ut dolor hic sit quam perfectissimus; est enim mensura gratiae, quae in hoc sacramento confertur, ita ut, si dolor modicus sit et remissus, gratia quoque sit parva; si magnus et perfectus, amplissima et illa sit; et quo dolor intensor, eo gratia copiosior; quodsi nullus omnino adasset dolor, nulla quoque prorsus gratia conferretur. Quapropter, quum potissima praeparationis hujus pars in doloris perfectione consistat, ad ejus perfectionem illis me considerationibus excitabo, quae in quinta meditatione sunt positae. Et eodem spectant aliquae similitudines, quibus sacrae literae ad amoris lacrymas nos invitant.

Aliquando enim monent: *Luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum*¹; ut videlicet, sicut mater unigeniti filium, in quo omnem spem suam et amorem repositum habebat, mortuum tenerime deflet, ita ego spiritualem animae (quae unica mihi est et charissima esse debet) mortem, quam immanissime culpa mea interemi aeternaeque morti obnoxiam feci, gravissime et amarissime flere debeo. Et qui rei alicujus mihi

Dolor sit
perfectae
charitatis.

Similitudo
eum planetu
de morte filii
unigeniti,

enī
comparatur
modo anima,

charae jacturam tanti facio, ut a lacrymis me continere non possim, par certe est, copiosiores et ex intimo corde eas emittere in rei adeo pretiosae et super omnia charissimae jactura, eo vel maxime, quod lacrymae in hac causa optime collocentur. Mater enim, etsi copiosissimas fundat, nunquam unigenitum revocabit ad vitam; ego vero lacrymis contritionis mortuam animam meam vitae restituam.

O Deus immense! vehementer me poenitet irrogatae tibi injuriae, qua etiam animae meae mortem intuli. Quae quoniam potiore jure tua est, quam sit mea, misereat te obsecro illius. *Erue a framea mortis, Deus, animam meam, et de manu canis infernalis unicam meam*¹, ut tibi vivens confiteatur nomini sancto tuo. Amen.

Nonnunquam eaedem sacrae literae, dum justissimum et communem fletum ob illatam Christo Domino mortem commemorant, ut apud Zachariam²: *plangent eum planctu quasi super unigenitum, et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti*, docent me, quid me facere deceat, qui, ut de apostatis dicitur³, etiam meo modo *rursum mihi met ipsi*, hoc est in me ipso, multis meis peccatis *crucifixerim Filium Dei et ostentui habuerim*. Quod enim in me fuit, mortis ejus occasionem dedi.

O unice Patris aeterni Fili! supra omnem modum me poenitet culpae meae, qua mortis tuae in anima mea causa exstisti; revertere, quaeso, ut gratia tua in ea vivas, pro cuius vita mori non dubitasti.

Quandoque admonent etiam, ut instar sponsae virginis, quae ob sponsi charissimi mortem, a quo omnis ejus fortunae ratio pendebat, vidua pauper et ab omnibus deserta manens, totam se lacrymis et luctui tradit⁴, ita ego scelera mea defleam, quibus

Deum, animae meae dilectissimum sponsum, et cum eo gratiae et charitatis ejus margaritas caeteraque dona, quae is mihi contulerat, amisi, ideoque vere vidua remanens, nullos bonorum operum, quae vitam aeternam promereri possint, filios procreare valeo, utpote deserta et speciali dulcissimi sponsi mei protectione destituta.

O utinam prae tantae jacturae doloris magnitudine cor meum comminueretur et creparet, quod talem sponsum, tales margaritas, tam suavem securamque protectionem amiserim.

Quodsi ad haec omnia cor meum durum experiar,
nec peccatorum dolore tangi aut tot amoris considerationibus emolliri sentiam, adhibeo eas, quae timorem incutientes (quas supra posuimus) me excitent,
et, ut S. Bernardus ait¹, timor ipse excitetur, *ut me excitet amorisque mihi januam aperiat*. Time, o anima, summi ejus judicis vultum, quem coelorum potestates reformidant. Time iram omnipotentis et faciem furoris ejus, casuri interitrique mundi fragorem, ignem, qui omnia depascens in cinerem illa rediget, Archangeli vocem homines ad vitam revocantis, asperrium denique novissimae sententiae verbum, quod summus judex est prolatus, draconis dentes, ventrem inferni, rugitus et ululatus ferarum, quae sunt ad laniandum et devorandum paratissimae, vermem continuo rodentem et nunquam moriturum, ignem semper exurentem, fumum, sulphur, turbines et exteriores tenebras. *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum²*, quibus sempiternum illum planetum, dentium stridorem, manuum pedumque colligationes, ignearum catenarum prementium et exurentium, sed nunquam consumentium pondus praevenire valeam. Hisce timoris lacrymis ad alias amoris me praeparabo,

Etiam timor
me invare
potest.

quia, ut S. Augustinus inquit, timor acus instar esse debet, quae, etsi pannum ingreditur, non tamen in eo manet, sed filum, quod introduceit, sui loco relinquit, quo disjectae alias partes conjungantur: sic timor adhibetur, ut charitas inducatur, quae animi affectus ita conjungat, ut omnes in Dei dilectione et peccatorum adversus ejus legem admissorum lacrymis occupentur.

PUNCTUM III.

*Confessio
sit:*

I. *integra,*

Quod ad secundum hujus sacramenti actum, qui *confessio* est, attinet, praemissa diligentie peccatorum examinatione eo modo, quem tertio puncto meditationis duodecimae posuimus, *primum* firmiter statuam, omnia mea scelera, quantumvis foeda, integre confiteri, ut pudorem omnem, qui me ab eo deterrere posset, considerationibus in fine proximae superioris meditationis positis evincam; addita et illa sententia: Praestat ferre in vultu pudorem, quam in corde maculam et laesionem. Quodsi nunc exiguum faciei pudorem ferre non potes, multo sine dubio gravorem in die judicii ferre cogeris. Qum praeterea Deus omnia et singula tua delicta probe cognita et explorata habeat, quid interest, si et ejus minister, qui ab eisdem absolvendi potestatem habet, ea noverit? Quamobrem da potius gloriam Deo, et plene omnia ac candide confitere. Neque enim confessio haec necem tibi adferet, sicut Achano¹ ea attulit, quam fecit de furto suo, sed vitam et gratiam, sicut attulit Davidi² confitenti coram Nathan suum adulterium et homicidium. Expedit vero, ut S. Bonaventura³ advertit, hac animi fortitudine et intentione, a peccato maxime pudendo, et quo maxime erubescamus, con-

¹ Jos. 7, 20. 25. ² 2 Reg. 12, 13.

³ Cf. De modo confitendi et de puritate conscientiae c. 1.

fessionem auspicari. Quum enim statim initio potenterissimus inimicorum prosternitur, reliqui deinde debiliores nullo negotio superantur, sicut Goliath gigante devicto caeteri Philistaei se in fugam conjecterunt.

Deinde accedet propositum, summa qua potero ^{2. candida,} *animi demissionem eadem omnia ita manifestandi, ut confessio* ¹ *clara sit, pura, simplex, nuda et intentione recta, absque excusatione aut imminutione culpae, quae vere adest, nec eam in proximum, ut Adamus, neque in serpentem et hostem tartareum, ut Eva, conjiciendo, sed mihi ipsi adscribendo, sicut fecit David: Confitebor, dicens, adversum me iniquitatem meam* ², *eandem et multam* ³ *et gravem esse agnoscendo. Cavendum interim est contrarium extremum, nimia videlicet eorundem peccatorum exaggeratio, ne confessio ficta esse credatur aut honoris ambitiosa* ⁴, *quasi humilis haberi velle poenitens videatur. Est enim vana gloria subtilis, quae variis viis sese insinuat et honorem aucupatur.*

Tertio statuam, confessarii mei monita et reprehensiones audire magno silentio et animi submissione, nec eas, quantumvis acres et asperae sint, interrumpe: secutus exemplum David, qui patientissime terribilem Nathan prophetae increpationem totam audivit culpamque suam agnoscens: Peccavi, inquit, Domino; et Ecclesiasticus monet: Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia ⁵. *Quae autem gratia melior esse potest ea, quae hic tibi confertur? quae Dei amicitia est.*

Ad haec facilius praestanda multum conferet, confessarium ipsum non ut hominem intueri, sed ut vere ministrum Deique vices gerentem; ideoque Deum

¹ Cf. S. Thom. Suppl. q. 9. a. 4. ² Ps. 31, 5.

³ Ps. 24, 11. ⁴ Cf. S. Bern. de gr. superb. c. 18.

⁵ Eccli. 32, 9.

ipsum in eo agnoscere ac propterea interna et externa reverentia eundem prosequi oportet. Ob id enim Deus voluit, confessarium non hic uti precandi forma, ut poenitenti veniam impetraret, sed forma potestatem habentis, quae dicit: Ego absolvō te. O anima mea, si quidem tale aeternae vitae verbum audituram te speras, num magnum te facere existimabis, si temporali aliquo pudore, confitendo tua delicta, afficiaris? *Quam bonum, inquit Sapiens¹, est, correptum manifestare poenitentiam! sic enim effugies voluntarium peccatum, quia ab illo absolveris.* Detege semel omnia flagitia tua, si quidem Deus universim promisit: *Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor².*

PUNCTUM IV.

*Satisfactio
prompte
acepienda.*

Circa tertium actum, qui est *satisfactio*, statuam firmissime, obtemperare confessario in omnibus, quae merito mihi injunxerit, sive ea ad morborum meorum spiritualium medelam, sive ad satisfactionem Deo pro illatis ei injuriis faciendam spectent. Decet enim aegrotum, medico in iis, quae tum ad sanitatem recuperandam, tum ad vitanda ejus amittendae pericula spectant, obedire; nec minus aequum est, debitorum creditori suo, quoad fieri possit, satisfacere. Quum igitur Deus peccata mihi condonare et aeternam, quam illis promeritus eram, poenam in tempoream commutare velit: consonum omnino est, me ipsum ad eam exsolvendam, quam confessarius imponet, paratum offerre dicereque cum Davide³: *Ego in flagella paratus sum, et dolor meus in conspectu meo semper; quoniam iniquitatem meam annuntiabo, et cogitabo pro peccato meo.* Daboque operam, ut nec memoria mea peccati mei obliviiscatur, nec oculi ces-

¹ Eccli. 20, 4. ² Ezech. 18, 22. ³ Ps. 37, 18. 19.

sent a lacrymis, nec manus a vindicta sumenda, donec fuerit omnino deletum.

Ad id praestandum magnum subsidium adferet asperrimae, quam ipse Christus pro meorum peccatorum expiatione fecit, poenitentiae consideratio. Quae enim severior esse potest disciplina, quam ipsius fuerunt flagella? Quodnam asperius cilicium, quam spineae ipsius coronae et clavorum cuspides? Quae molestior vigilia, quam ipsius fuerit tota nocte passionem praecedente? Quis durus adeo angustusque lectus, atque crucis, fuit, in qua ipse exspiravit? Quodnam adeo severum jejunium fuit, atque ipsius, qui, quum tota die passionis nec comedisset quidquam nec bibisset, paulo ante mortem felle et aceto fuit potatus? Anima mea, quandoquidem Christus immania et atrocia adeo pro iis peccatis est passus, quae non fecit, patere et tu nonnihil pro iis, quae tu ipse perpetrasti, et *fructum fac dignum poenitentiae*¹. Arbor enim, quae fructus non protulerit, quales Christus, non habebit partem cum Christo.

Ad idem conferet etiam plurimum consideratio et poenarum purgatoriis, quae ponetur inferius. Est enim amentiae manifestae, nolle debitum solvere, donec me creditor in carcerem compingat, ex quo, donec ultimum quadrantem reddidero, exire non possim, et quod levi satisfactione magnoque compendio et emolumento meo reddere in hac vita possem, ad acerbissimas purgatoriis poenas rejicere. Ea enim est benignissimi Dei liberalitas, ut id ipsum, quod hic sponte ad debitum meum exsolvendum offero, novo ipse praemio afficiat, augmento videlicet gratiae et gloriae, quod tamen, si in purgatorio reddam, non habebo.

Ad extremum firmissime constituam, vitam emendare et ad peccata praeterita non redire. Sine hoc

Ad id
animabit
consideratio
asperrimae
satisfactionis
Chi.,

¹ Matth. 3, 8.

Propositorum
non amplius
peccandi.

autem firmo animi decreto contritio erit fieta, confessio sacrilega, satisfactio etiam ipsa inutilis, et absolutio nullum habebit effectum. Neque enim habenti animum revertendi ad peccata dimittentur admissa. Imo etiam quum levis et venialis est culpa, non dimittitur, nisi abstinendi ab ea propositum adsit.

Hac praeparatione sanctisque his affectibus et propositis servatis, secure possum ad hoc sacramentum accedere, opere, quae mecum constitui, exsequendo, et desiderio insigni, vera mutatione vitam meam innovandi. Quasi mecum Jeremias propheta verbis illis esset locutus: *Statue tibi speculum, pone tibi amaritudines* (amare videlicet peccata tua deflendo), *dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti*¹; vel ut S. Hieronymus interpretatur: *Cogitationes operibus junge,* ex Septuagintae lectione: *Da cor tuum super humeros tuos,* assumendo videlicet cum amore jugum obedientiae, ut, quae Deus et ejus ministri tibi injungent, exsequaris.

MEDITATIO XXXII.

De gratiarum actione post confessionem.

Peracta feliciter peccatorum confessione et absolutione percepta, par est, aliquid temporis *confessioni laudis* impendere pro accepto tanto beneficio. Utramque enim confessionem a nobis requirit Deus juxta illud Osee prophetae²: *Convertere, Israël, ad Dominum Deum tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba, et convertimini ad Dominum, et dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum mentis nostrae propositum; et reddemus vitulos labiorum*

Gratiarum
actio Deo
quam
accepta.

¹ Jer. 31, 21.

² Os. 14, 2. 3.

nostrorum, hoc est, loco vitulorum, qui olim tibi in sacrificium offerebantur, immolabimus vitulos verborum, confitendo videlicet tum scelera nostra, ut eorum veniam nobis tribuas, tum laudando atque celebrando misericordiam tuam, quando ea nobis condonaveris. Hoc erit illud *laudis sacrificium*¹, quod *honorificat Deum*, et *illic iter, quo ipse ostendit salutare Dei*; est enim verum iter et aptissima ratio, perfectam animae salutem assequendi, quae gratae menti firmior certiorque redditur, quam ingratae debilior remissiorque fieri consueverit. Ad eundem grati animi affectum magis excitandum magnam vim habet, si consideres, quantopere Christo Domino placuerit Samaritanus ille², qui jussus, se *praesentare sacerdoti*, ut a *leprae* contagione *mundaretur*, *advertisens*, se in itinere *mundatum*, *reversus ad Christum, gratias pro beneficio accepto illi egit*; contra vero displicuerunt plurimum reliqui novem ejus socii, qui, eodem beneficio affecti, non sunt reversi, ut beneficium agnoscerent gratesque debitas Deo gloriamque tribuerent. Quod factum in miraculi hujus propria meditatione fusius declarabitur.

Recipiam itaque me in ecclesiam coram sacra-tissimo Sacramento, aut in opportunum alium locum, et in Dei viventis conspectu constitutus, fidem meam excitabo ob acceptum in confessione beneficium, in qua corporis auribus favorablem illam sententiam verbumque dulcissimum perceperim: *Absolvo te; verbum inquam efficax et potens ad perficiendum, quod significat, dandumque auditui meo gaudium, ut exsultent ossa humiliata*³. Ac fiducia plenus, de ipsius Dei bonitate ac misericordia, quod latam a confessario pro me sententiam approbaverit, tres hosce

¹ Ps. 49, 23. ² Luc. 17, 14 sqq.

³ Cf. Ps. 50, 10.

Tres actus
gratitudinis: grati animi actus, qui sunt: *agnoscere* beneficium, Deum pro illo *laudare*, gratumque aliquod obsequium eidem *offerre*¹, quam potero exactissime exercebo.

PUNCTUM I.

1. Agnitio be-
neficiorum;
praecipua
sunt:

Percurram itaque primum in corde meo beneficiorum, quae in ipsa confessione accepi, multitudinem, quorum brevem catalogum David contexuit per modum laudis, et possunt reduci ad numerum senarium.

Justificatio.

Primum beneficium est, quod omnia mihi peccata condonaverit, non ea solum, quae sum expresse confessus, sed illa etiam, quae vel oblivioni tradidi, vel absque culpa mea non potui cognoscere. *Secundum* est, quod omnes animae meae spirituales aegritudines, vitia, passiones, timores et tristitias, caeterasque perturbationes sanarit easque juxta rationis normam ad moderationem reduxerit. *Tertium*, quod me non solum ab aeterna morte, peccatis meis debita, sed etiam ab infelici et moestissima illa morte, quae in ipsa divinae gratiae privatione et inimicitia cum Deo consistit, liberarit. *Quartum*, quod in misericordia et miserationibus me coronaverit auxiliumque ad omnes tentationes, quibus hactenus oppugnatus fuerim et in posterum oppugnari me continget, superandas suppeditaverit, ab innumeris aliis miseriis exemerit openque suam, ne ad peccata denuo revertar, benignissime obtulerit. *Quintum*, quod meum desiderium bonis repleverit gratiamque et charitatem cum reliquis virtutibus aut novo earum incremento impertiverit. *Sextum*, quod juventutem meam, ut aquilae, renovaverit, actionibus moribusque hominis veteris me spoliaverit novoque homine supervestiverit, pristino spiritus fervori recentique animi gaudio ad novas

Poenarum
relaxatio,

Auxiliorum
collatio.

¹ Cf. S. Thom. II. II. q. 107. a. 2.

virtutum actiones, cum magna perfectione exerceendas, restituerit. Haec, inquam, omnia beneficia conferunt Dominus iis, qui recte confessionem suam instituunt; quae eo pluris facienda sunt, quo gratis magis et absque nostris meritis conferuntur. Quare vere poenitens majorem pro eis gratitudinem ostendere merito debet. Et eam ob causam tum extollere decet vehementer immensam Dei erga me liberalitatem et munificentiam, ac admirationis quodam silentio fateri, me ab ea superari.

PUNCTUM II.

Prorumpendum est deinde magno animi affectu et fervore in canticum illud *laudis*, quo usus est David ps. 102:

Landes ex
ps. 102.

Benedic, anima mea, Domino, et omnia, quae intra me sunt, nomini sancto ejus.

Benedic, anima mea, Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus.

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de interitu vitam tuam, et coronat te in misericordia et miserationibus.

Qui replet in bonis desiderium tuum; renovabitur ut aquilae juventus tua, etc.

Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

Quoniam secundum altitudinem coeli a terra corroboravit misericordiam suam super timentes se.

Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras.

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se; quoniam ipse cognovit figmentum nostrum limumque, ex quo conditi sumus.

Oratio, ut
Deus bene-
ficia sua
complacat.

O Deus animae meae! si tuae erga me misericordiae adeo sunt praeclarae, quid faciendum mihi vi- cissim est, ne parcus in gratiis referendis inveniar? Prosequar, Domine, ope tua mihi assistente, quae misericordia tua in me inchoare voluisti. Et quandoquidem peccata mea mihi condonasti, ad ea deinceps nunquam revertar; et quoniam a sempiterna morte animam meam liberasti, operam omnino dabo, ne ejusdem reus denuo fiam; quoniam in misericordia me coronasti, gloriam tibi laudemque de meis coronis persolvam. Hanc quaeso praeteritis misericordiam adjunge, ut desiderium meum coelestibus tuis bonis repleas, gratiam mihi ad explendum, quae offero, elargiendo; eoque modo fortitudinem meam immuta, ut magno fervore assumam pennas sicut aquila, ambu- lem, et non deficiam¹, quoadusque aeternam in coelis coronam adipiscar. Amen.

In hunc modum alia etiam laudis cantica fieri poterunt, quibus illi potissimum Sancti, qui gravibus aliquando pec- catis obstricti fuerunt, ad Deum, qui gravia mea mihi con- donavit, pro me glorificandum invitentur.

PUNCTUM III.

Grata obsequia offerenda: Circa tertium denique gratitudinis actum, quo ali- quod obsequium offertur, tria sunt mihi praestanda.

Primo laborandum mihi est, ut in seriis emendan- dae vitae propositis me valde confirmem, cogitans, illis me verbis Christum monere, quibus eundem ali- quando quendam a se restitutum sanitati et prop- terea gratias Deo in templo agentem monuisse scribit S. Joannes: *Ecce sanus factus es; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*² (pejor enim recidiva esse solet ipso primo lapsu), ne sicut *canis ad vomitum*

¹ Cf. Is. 40, 31.

² Joan. 5, 14.

resorbendum revertar¹, et prior, qui expulsus fuerat, daemon cum septem aliis se nequioribus reversus ingrediatur, et fiant novissima mea pejora prioribus². Quapropter vehementer mihi formidanda omnis recidiva, sed ea potissimum, quae sit confessioni propinqua. Nam si eodem, quo sum confessus, die ad eadem peccata revertar, manifestum id erit indicium tepidae imperfectaeque conversionis, utut re ipsa verae. Facileque objici mihi poterit illud Ecclesiastici³: *Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic homo, qui jejunat in peccatis suis et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis exaudiet?* Haec mihi diligenter sunt expendenda, non ut me ad diffidentiam trahant, sed ut moveant ad timorem, quum sciamus, non esse alienum etiam a justis, *septies cadere et resurgere*⁴.

Secundo universam, si fieri potest, injunctam poenitentiam statim persolvam, aut, si id fieri non possit, partem saltem aliquam, in spiritu et affectu obedientiae et amoris, ut hac ratione aliquam ingentis illius debiti, quo Deo sum obstrictus, partem solvere incipiam, desiderans, etiam maiores mihi vires adesse ad multo plura in ejus gratiam praestanda, qui tot et eximia adeo mihi contulit bona; et licebit interdum, saltem desiderio, illud dicere, quod servus ille evangelicus dicebat: *Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi*⁵.

Tertio denique ad pleniorum beneficii in hoc sacramento accepti gratiarum actionem disponere me decet magno fervore ad sacratissimam Eucharistiam percipiendam. Hic enim inter alios finis est, in quem poenitentiae sacramentum dirigitur, cui egregie illud

2. Satisfactionis
persolutio.

¹ Prov. 26, 11; 2 Petr. 2, 22. ² Luc. 11, 26.

³ Eccli. 34, 30. 31. ⁴ Prov. 24, 16.

⁵ Matth. 18, 26.

Praeparatio
ad S. Comun.

appicare licet¹: *Quid retribuam Domino pro omnibus,
quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, et
nomen Domini invocabo.*

*Ratio autem, qua haec praeparatio est facienda, in pro-
xima meditatione traditur.*

MEDITATIO XXXIII.

De praeparatione ante sumptionem sanctissimi Sacramenti Eucharistiae.

*Quoniam de excellentiis et fructibus sacratissimi Eucha-
ristiae Sacramenti in quarta hujus operis parte inter mysteria
Coenae Dominicae et in sexta inter beneficia divina latius
fusiusque disserendum erit; idcirco in hac meditatione bre-
viter nonnullas tantum considerationes annotabo, quae ad
sacram Communionem debita cum reverentia et animi praec-
paratione suscipiendam conducant. In qua quatuor potis-
simum pree oculis constituenda sunt: Domini nimurum illius,
qui nos visitaturus est, eximia dignitas et majestas; hominis,
quem visitatum venit, summa vilitas; modus amoris plenis-
simus, quo venit; et finis, propter quem venit. Quae inter
se diligenter conferenda sunt, ut beneficii hujus magnitudo
tanto amplius eluceat atque appareat.*

PUNCTUM I.

Primo considerandae sunt excellentiae illius Do-
mini, qui in hoc Sacramento revera praesens est, ex-
ercendo actus fidei efficaces circa perfectiones, quae
ei tum divinitatis, tum humanitatis ratione conveniunt.

Primo igitur excellentias et perfectiones divinitatis
ejus contemplabor, summa attentione expendens, eum,
qui augustissimo hoc Sacramento continetur, esse

Dignitas
ejus, qui
venit.

1. Per-
fectiones
divinæ.

¹ Ps. 115, 12. 13.

Unigenitum Dei Filium, in sinu Dei Patris¹ exsistentem; splendorem gloriae et figuram substantiae illius², ejusdem cum illo aeternitatis, immensitatis, infinitatis et omnipotentiae, ejusdemque prorsus sapientiae, bonitatis et fortitudinis, per quem omnia condita sunt et perpetuo conservantur; esse mundi moderatorem, animarum sanctificatorem et glorificatorem ac denique primum principium et ultimum finem omnium creaturarum. Et quum sit Dominus tantae majestatis, ut eum coelum et terra non capiant, tamen non satis habuit, humanam naturam nostrae redemptionis causa induisse, nisi praeterea usque eo se demitteret, ut etiam, quo magis nobis uniretur, per hoc Sacramentum in nobis habitaret nosque sua praesentia solaretur ac protegeret *thronumque gratiae* in terris quoque visibilem figeret, ad quem, ut S. Paulus ait, *accederemus magna cum fiducia et spe misericordiae consequendae et auxiliis opportuni³* pro omnibus malis et miseriis nostris.

O Verbum Divinum, in sinu summi Patris habitans, quare in angustissimum vilissimi homuncionis sinum te demittis? O Rex gloriae, qui supra omnes coelos in throno majestatis tuae infinitae resides, itane te humilias, ut supra terram in throno maxima abjectionis et vilitatis residere velis? Infinita caritas tua tantae humiliationis est causa, nimur ut me exaltares atque ad te diligendum pro opere tanti amoris provocares. Utinam ita te redamarem, ut amor a te, meque demitterem et humiliarem, sicut te demittis et humilias: quo te honorare tibique pro meritis deservire possem! Ad hunc ergo thronum pro omnium meorum malorum remedio consequendo accedere desidero, sperans fore, ut desiderium meum bonis tuis repleas.

¹ Joan. 1, 18.

² Hebr. 1, 3.

³ Cf. ib. 4, 16.

2. Opera et
officia
humanitatis.

Secundo sanctissimae humanitatis excellentias per-
fectionesque considerabo, atque admiranda, quae in
ea patravit, opera nec non officia, quae exercuit,
perpendam, cogitaboque, in hoc venerabili Sacramento
eundem illum praesentem adesse, qui novem mensi-
bus in utero beatissimae Virginis delituit, admirandis
gratiae suae donis eam exornans et locupletans; qui
in domum Zachariae veniens S. Joannem Baptistam
sanctificavit et Spiritu Sancto filium una cum matre
replevit. Quum itaque ille idem in hoc augustissimo
Sacramento ejusdemque bonitatis et omnipotentiae
adsit, eosdem quoque effectus in anima mea produ-
cere poterit. Praeterea praesentem ibidem illum
agnoscam, qui in praesepio reclinatus a pastoribus et
magis adoratus fuit: quod qui obsequium magno cum
foenore eis refudit, mihi quoque eadem fide in hoc
sanctissimo Sacramento ipsum praesentem adoranti
eandem gratiam impertiet. Ibidem quoque eum esse
intelligam, qui, civitates et castella circumiens, po-
populis Evangelium regni annunciat eosque coelestis
doctrinae praeceptis imbuit, infirmos curavit, mortuos
ad vitam revocavit, omnibus denique benefaciens mi-
randa ubique et naturae ordinem excedentia opera
patravit. Praesertim vero illum ibi praesentem con-
templabor, qui pro mei redemptione comprehensus,
vinctus, flagellis caesus, spinis coronatus, multisque
modis excarnificatus, et tandem in crucem actus fuit,
in qua pendens pro tortoribus suis oravit, Iatroni
veniam dedit eique paradisum inaudita liberalitate spo-
pondit. Igitur quum ille met totus in hoc Sacramento
contineatur sanguineque suo, quem patiendo profudit,
passionem suam repraesentet, dubium non est, quin
possit et velit eosdem in me effectus producere.

Contemplabor denique, illum hic adesse, qui in-
 fernum spoliavit, qui ineffabili gloria a mortuis re-
 surrexit, ad dexteram Patris in coelo residet, atque

in fine saeculi ad mundum judicandum et severam ab hominibus rationem exigendam redditurus est, eundem inquam illum eadem gloria in hoc Sacramento contineri. Non enim tantum in coelis thronum suum habere voluit, sed et in terra ad nostram, qui in ea degimus, consolationem alium collocare placuit.

Quin etiam et officia, quae olim mortalis exercuit, modo immortalis sustinet, magistri nimirum, medici, redemptoris, pastoris et summi sacerdotis, vehementer desiderans, ut ad ipsum accedamus eadem fide et confidentia, ac si ipsum in carne mortali et visibili cerneremus, quum revera sit ille idem, quamquam accidentibus panis et vini contectus.

O Redemptor dulcissime, quas tibi gratias pro visceribus misericordiae, quibus nos quotidie visitas ex alto, persolvam? Quin igitur summa fiducia ad te accedam, siquidem tu de coelo descendis propter me. Te, Domine, adoro et glorifico in augustissimo hoc Sacramento vere praesentem, atque in spiritu ad *pedes tuos* cum *Maria Magdalena*¹ me provolvo et scelerum <sup>Accedam ut
Magdalena,
Thomas, alii.</sup> veniam a te peto; sacratissimam *fimbriam vestimenti tui* cum *muliere sanguinis fluxum patiente* *contingo*², ut sanitatem conferas; ad *sanctissima vulnera tua* cum *S. Thoma* Apostolo³ *manus appono*, ut lumine coelesti cor meum illustres fidemque meam robores: quo cum eodem Apostolo confitear et exclamem, te esse *Deum meum et Dominum meum*, omni gloria et honore per infinita saecula dignissimum. Amen.

Eiusmodi affectus admirationis, amoris, laudis, gratiarum actionis, fidei et confidentiae admiscendi sunt considerationibus de divinissimo hoc Sacramento, adnexis earum rerum, quae ad illum digne suscipiendum necessariae sunt, petitionibus.

¹ Luc. 7, 38. ² Matth. 9, 21.

³ Joan. 20, 27. 28.

PUNCTUM II.

Vilitas ejus,
ad quem
venit.

Secundo considerandus est amoris et benignitatis plenissimus modus, quo Christus venit ad me miserum et abominabilem peccatorem invisendum.

Sufficeret
Duum
aspicere,
tangere;
sed hoc
Duo non
sufficit.

Primum perpendam, sufficere quidem potuisse ad salutem consequendam, si hoc Sacramentum augustissimum solummodo intuerer: quemadmodum Israëlitae *aenei serpentis*¹ a Moyse in sublimi collocati (qui Christi servatoris typum gerebat) aspectu a morsibus ignitorum serpentium curabantur. Aut satis fuisse, si manibus id contingenter instar *mulieris sanguinis fluxum patientis*, quae solo *fimbriae* Christi contactu sanitatem recepit: imo singularis gratia ea futura fuisse, si sui contingendi mihi potestatem fecisset. At vero immensa Dei charitas hisce finibus circumscribi noluit; sed maxima, intima ac penetrante unitione, qua res corporea cum homine conjungi potest, mecum se conjungere non est deditus: in forma quippe cibi in os meum ingreditur, guttur pertransit, habitationem suam ac sedem in pectore constituit, quamdiu species incorruptae durant. Sicque renovat in dies celebre illud miraculum, de quo ait Jeremias²: *Creavit Dominus novum super terram: foemina circumdabit virum: virum, inquam, sapientia et sanctitate perfectum, videlicet Christum, id quod in dies evenit, dum mulier aut alia quaevis persona ad sacram Communionem accedens, gerit intra se virum hunc, aetate perfectum ejusdemque magnitudinis et pulchritudinis, cuius est jam regnans in coelo.*

Caeterum multo admirabilior haec novitas mihi videbitur esse, si expendam personae, quae illum intra se accipit, vilitatem et domicilii, quod subit, summam ignobilitatem et angustiam. O vir summe perfecte,

¹ Num. 21, 9; cf. Joan. 3, 14.

² Jer. 31, 22.

Adam coelestis! homo nove! quam inusitatae sunt hae tuae amoris inventiones, quas pro meo exegitas commodo? An non perspecta tibi satis est casae illius, quam ingrederis, conditio? An ignoras, me esse vas iniquitatis, speluncam basiliscorum, domicilium perditionis? Ut quid igitur tam vile subis habitaculum? Quomodo ego te ausim tali hospitio excipere? Lingua enim mea est sentina iniquitatum; quomodo illa te contingam, bonorum omnium fontem? Guttur meum gurges crapulae et ebrietatis; quomodo pertransibis, omnis puritatis et sanctimoniae auctor? Pectus meum est colluvies malarum cogitationum et desideriorum; quomodo habitabit is in eo, qui ipsa puritas est et charitas? O summe Rex! quam tibi quadrat nomen patris misericordiarum, qui in casa tot miseriis et calamitatibus plena morari non dedignaris! Verum, Domine, prius eam renova, emunda, et adorna, ut tua habitatione digna efficiatur. O Deus infinite! *inclina coelos tuos et descendere*¹; quum enim tu adeo te demittas et humilies, ut intra me sedem tuam figere desideres, numquid magnum est, quod coelestia quoque se demittant et descendant? Veniant igitur virtutes coelestes in animam meam: veniat fides viva, spes certa, charitas inflammata, veniat humilitas, obedientia, devotio, eamque coelum quoddam efficiant et adornent, quae coelestis regis habitatio est futura.

Hujusmodi colloquia cum tribus divinis Personis mihi instituenda sunt, a quibus demisse petam, ut novum me hominem efficiant, spiritu renovatum, ut recipere valeam novum Adamum coelestem, qui ad animam meam divertere et in ea hospitari desiderat. Maxime vero, dum ad Spiritum Sanctum me convertam, ei dicam: O Spiritus Sanctissime, qui purificasti

Affectus ad
miracionis.

Petitio a
Spiritu
Sancto.

et exornasti animam beatissimae Virginis Mariae, ut dignum Dei Filio habitaculum efficeretur, purifica quoque animam meam et gratia tua septiformi illam adorna, siquidem ille idem eam ingressurus est, qui in beatissimam Virginem introivit.

PUNCTUM III.

*Finis, ad
quem Chus
venit:*

Tertio perpendam *finem*, ob quem Christus ad me venit, simulque rogabo, ut id in me efficiat, quod intendit, nec mea indignitate absterreatur. Hic autem finis conjici potest ex *officiis*, quae Christus olim in mundo exercuit; nam ideo venit in animam meam, ut iisdem etiamnum perfungatur.

ut Salvator,

Primo venit tamquam *Salvator*, ut sceleribus ignoscat meis mihi pretium sanguinis sui pro illis effusi applicet. — *Secundo*, ut *medicus*, qui, domum infirmi ingrediens, ad ipsum prope accedit, ut pharmaca exhibeat, ita ipse ad me venit, ut ab omnibus aegritudinibus meis spiritualibus perfecte sanet. —

magister,

Tertio venit veluti *magister*, ut me lumine inspiracionum suarum illustret semitamque virtutis atque perfectionis edoceat. — *Quarto* venit tamquam summus *sacerdos*, ut sacrificii cruenti, quod in cruce obtulit, fructum mihi communicet meque permoveat ad offrendum sibi sacrificium cordis contriti et humiliati, hostiam laudis et holocaustum amoris. — *Quinto* venit tamquam *nutrix*, ut me velut puerulum lacte deliciarum et voluptatum suarum nutriat, ac mecum se perfecti amoris unitione conglutinet, mihi osculum pacis, reconciliationis et perfectae amicitiae tribuat, explendo illud desiderium animae, dicentis: *Osculetur me osculo oris sui*¹.

Hac ratione percurrere possum etiam reliqua Christi officia, imaginando, quod veniat

¹ Cant. 1, 1.

ut pastor ad me requirendum, ut protector ad defendendum, ut ignis consumens ad purificandum et inflammandum.

Postquam diligenter revolvi officia haec, quae Christus intra me exercere desiderat, considerabo quoque summam meam egestatem ac necessitatem auxilii ejus meque contemplabor uti daemonis, ob admissa scelera, captivum, uti variis animi passionibus laborantem, uti ignorantem multisque erroribus obnoxium, uti fragilem, pauperem et animae nutrimento egentem, uti pacis cum Creatore meo, ac directionis, tutelae et opis Salvatoris mei valde indignum; me praeterea cum illo conferam, atque illustria ipsius officia et innumeras miserias meas componam, prorumpam ex una parte in affectus admirationis, ex altera in inflammata desideria, quibus adventum ipsius ardentibus votis expetam, dicens: O Deus immensae majestatis, qui fieri potest, ut has immensae tuae charitatis adinventiones considerans non totus obstupescam? Elias¹ et Elisaeus² semetipsos ita contraxerunt, ut membra membris puerorum vita functorum responderent, quos sic ad vitam revocearunt; at tu multo magis te contrahis in buccellam panis, ut mecum te conjungas meque ad novam et perfectiorem vitam resuscites. Sufficere poterat, si vel verbo mandares, quidquid fieri velles, ut statim fieret; aut certe uni servorum tuorum instar Giezi praeciperes, ut me *baculo* tuo contingeret sicut vitæ redderet. At hoc tuae immensae charitati satis non fuit, sed ipsem de coelis descendere atque ad me venire voluisti, ut me sanares, vivificares, et molliter lauteque tractares. Veni ergo, Salvator mi, et noli tardare; veni et pelle adventu tuo miserias servi tui. *Excita potentiam tuam, et veni, ut salvum me facias*³. Utinam

Conn his
officiis meas
conferam
miserias.

Affectus
stuporis et
desiderii.

¹ Cf. 3 Reg. 17, 21. ² 4 Reg. 4, 34. ³ Ps. 79, 3.

*disrumperes coelos et descenderes; a facie tua montes defluerent*¹, montes videlicet passionum mearum dissiparentur, et omnia interiora mea prae tui amore liquecerent. *Rorate coeli desuper, et nubes pluant justum; aperiatur terra et germinet Salvatorem*². O Salvator dulcissime! veni in animam meam, quae flagrat ingenti desiderio te suscipiendi; aufer ab illa impedimenta, quae ingressum tuum offendunt atque praepediunt; exerce in ea officia, quae adventu tuo obire desideras; conjunge te mecum quamprimum. Nam totis animi mei votis tibi, qui es unicum et summum bonum meum, in omnem saeculorum aeternitatem copulari et conglutinari concupisco. Amen.

Quam
necessarium
sit fervens
desiderium.

Hoc genus ardenterum desideriorum exerceri potissimum debet in hoc punto; Christus enim Dominus recipi vult magno cum desiderio et fame adventus sui. Nam eibus hic tanto plus utilitatis manducanti adfert, quanto majore desiderio et aviditate ad ipsum accedit. Ad hoc autem plurimum proderunt nonnulla Sacrarum Literarum loca, non absimilia his, quae attulimus; quibus sancti illi patres ardens suum desiderium, quo Messiae adventum pro mundi redemptione petebant, declararunt.

Summa quoque animae puritas adsit.

Hujusmodi vero desideriis alia quoque adjungenda sunt, puritatis nimirum quam maxima, qua ad hoc augustissimum Sacramentum accedamus; ac proinde operam dabimus, ut, quemadmodum corpus ante sacram Communionem ab omni cibo corporali abstinet usque adeo, ut a media nocte prorsus esse jejunum nec quidquam cibi aut potus quantumvis parvum sumpsisse debeat, ita anima toto illo tempore ab omni peccato jejunet, adeo ut, quantum fieri potest, a nocte sacram Communionem praecedente *nullam omnino carnis aut spiritus maculam*³ contraxerit, nec de ore ip-

¹ Is. 64, 1.

² ib. 45, 8.

³ Cf. 2 Cor. 7, 1.

sius verbum aliquod etiam otiosum exierit, aut ex corde aliqua perversa cogitatio processerit; quia, quum Christus ipsa sit puritas, aequum omnino est, ut maxima quoque puritate ad eum accedamus. Qui autem per humanam fragilitatem in aliquam hujusmodi culpam inciderit, *probet se ipsum*¹ prius, et ab illa, si letalis erat, per confessionem (quae tunc omnino obligat) se purget; si vero venialis (et paulo ante confessus fuerat), eam per contritionem deleat.

MEDITATIO XXXIV.

De Communione spirituali, quae deservit pro praeparatione ad Communionem sacramentalem et ad Missae sacrificium cum fructu audiendum.

Communio spiritualis est exercitium quoddam excellentium actuum internorum, quibus, ut S. Thomas² affirmat, etiam sine Sacramenti susceptione fructus Sacramenti, qui est unio cum Christo, percipitur. Deservit autem binis maxime temporibus et ob duplum finem:

Com-
munonis
spiritualis
utilitas.

Primum ad debitam praeparationem ad Communionem sacramentalem, instruendo videlicet animam actibus virtutum coelesti huic convivio congruentibus; *deinde* ad Sacrum quotidie cum fructu auscultandum. Sicut enim sacerdos, Missarum solemnia peragens, simul offert Sacrificium et accipit Sacramentum: ita justum et rationi consentaneum est, ut ego quoque, Missam audiens, alia duo his similia praestem.

Primum ut illud sacrificium Deo offeram in gratiarum actionem pro omnibus mihi collatis beneficiis,

¹ 1 Cor. 11, 28. ² Cf. S. Thom. III. q. 80. a. 1 ad 3.

in peccatorum meorum, aut fidelium meorum defunctorum expiationem, atque ut a Deo impetrem mihi totique Ecclesiae ea, quae postulo. Propter haec enim omnia hoc sacrificium a Deo institutum fuit, quemadmodum in IV. parte latius ostendemus (meditat. 15).

Alterum est, ut hoc Sacramentum spirituali quoque modo suscipiam ardente desiderio Christum Dominum comedam, actibus nimirum trium virtutum theologicarum, *fidei, spei et charitatis*, juxta illud Salvatoris: *Ego sum panis vitae; qui venit ad me, non esuriet, et qui credit in me, non sitiет unquam*¹. Modum autem instituendae spiritualis hujus Communionis, ad sacramentalem disponentis, jam exponam.

PUNCTUM I.

I. Fides:

quibus
nitatur,

Primo exercendi erunt actus *fidei* circa hoc mysterium, expendendo breviter excellentiam et firmitatem quatuor columnarum, quibus haec fides innititur, videlicet: non defuisse Deo infinitam *sapientiam* ad inveniendum hoc medium pro spirituali nostra sustentatione, nec *bonitatem* ad id volendum, nec *omnipotentiam* ad id exsequendum; et quum Deus sit *veritas* ipsa ineffabilis in omnibus, quae revelat, mysterium autem hoc idem revelaverit, credendum illud mihi est majore certitudine, quam si oculis ipsis corporeis ipsum cernerem.

quae docent,

Huic fundamento innixa fides producet suos actus, abnegando videlicet judicium, quod a sensibus procedit, et credendo firmiter, quod sub speciebus illis panis et vini revera contineatur Jesus Christus, verus Deus et homo, eadem integritate, gloria et majestate, qua in coelis residet. Et quemadmodum in coelesti regno beatorum animas pascit ac satiat clara visione

¹ Joan. 6, 35.

divinitatis et humanitatis suae: ita quoque in terra nos pascit vivae fidei visione *repletque in bonis nostrum desiderium* sui, in hoc Sacramento latentis. Ac proinde fides pia meditatione et contemplatione se ipsam juvare et excitare debet, penetrando perfectiones et excellentias Christi Domini, sicut in primo superioris meditationis puncto declaratum est. Modus autem, actus fidei exercendi, hic est:

Credo firmissime, in hoc sacratissimo Eucharistiae Sacramento sub velamine accidentium contineri Jesum Christum, Dominum meum, una cum corpore, anima, sanguine, et divinitate sua; credo, ibi praesentem adesse Dei Filium, vivum, infinitum, aeternum, immensum, omnipotentem, sapientem, sanctum, ac adeo ipsam sapientiam et sanctitatem; credo, ibi adesse Salvatorem, Magistrum, Patrem, Judicem et Glorificatorem meum, qui pro me in stabulo natus, flagellis dirissime caesus, spinis coronatus et cruci affixus fuit; omnia autem haec ideo credo, quia ipse revelavit, et certus sum, quod sciverit, potuerit et haec facere voluerit.

O Rex meus et Deus meus, quamvis te clare non videam, tamen mihi satis est, quod certo credam, te hic revera praesentem adesse; ac proinde veneror, adoro et glorifico te non secus, ac si te palam et absque velamine intuerer. Gaudeo, quod te praesentem habeam, gratiasque tibi immortales ago, quod mecum esse non dedigneris. Exeita itaque fidem meam, ut volupe mihi sit, tecum semper manere. Amen.

PUNCTUM II.

Secundo exercendi sunt actus *spei*, iisdem quatuor columnis, quibus fides nixa fuit, inhaerendo, nimirum immensae Dei *sapientiae, bonitati, omnipotentiae et fidelitati*, qua sua promissa complet; scit quippe, potest et vult ea praestare.

quomodo
exercenda.

II. Spes:

eius
fundamenta;

objecta, seu
promissa;

Super firmo hoc fundamento aedificet spes actus suos, adjuvante eos oratione, quae petit et accipit, quaecumque sperat et desiderat; sperare autem et desiderare debet ea, quae Christus Sacramentum hoc digne percipientibus pollicitus est, atque in 6. Joan. cap. recensentur. Dicam itaque: Spero, Salvator mi, si panem hunc vivum comedam, me nunquam moriturum, sed immortaliter victurum, ac me in te, te vero vi- cissim in me permansurum, te mihi et me tibi conjunctum. Spero, sicut tu per Patrem vivis, ita me etiam per te victurum, aeternam vitam consecuturum, et in novissimo saeculorum die resuscitandum¹. O panis vitae! vehementer desidero te suscipere, magna fre- tus fiducia, quod spiritum meum sis vivificaturus, cor meum roboraturus, animam meam laetificaturus, po- tentias meas confortaturus, carnem meam depura- turus, meque totum in alium hominem mutaturus; non enim ego te in me, sed tu me mutabis in te². O Salvator duleissime, hanc in me fiduciam adauge, ut eximiarum tuarum promissionum dignus efficiar.

Caeterum ulterius adhuc progrediendum erit in hisce spei actibus: sperando nimirum in bonitate et omnipotentia Christi, quae non est Sacramento alli- gata, quod pro solo vivo et inflammato ejusdem suscipiendi Sacramenti desiderio omnia haec dona impertiri possit; et ideirco, intuendo hoc augustis- simum Sacramentum, sequentes fidei et confidentiae actus exercebo.

^{ipsius exercitium.} Primum cum centurione dicam³: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et salva erit anima mea.

Nonnunquam hujusmodi verbis utar: Si serpentis aenei aspectus sat fuit ad sanandos homines⁴ ab igni-

¹ Joan. 6, 52. 55. 58. ² Cf. S. Aug. conf. lib. 7. cap. 10.

³ Matth. 8, 8. ⁴ Num. 21, 9.

torum serpentium letalibus morsibus; mihi quoque satis erit, si te viva fide aspexero, ac tu me misericorditer aspexeris, ut ab omnibus meis liberer miseriis.

Interdum cum muliere sanguinis fluxum paciente intra memet ipsum in haec verba prorumpam: *Si tetigeri tantum vestimentum ejus, salvus ero*¹; si enim *Apostoli umbra infirmos sanitati restituebat*², quanto magis umbra divinissimi hujus Sacramenti animam meam aegrotam ab omni spirituali infirmitate curabit?

Hac fiducia ecclesiam ingredi, Missae sacrificio interesse, sacratissimamque hostiam una cum saeculo calice, dum elevatur, intueri par est: nam, ut S. Bernardus³ ait: *Magna fides magna meretur; et quatenus in bonis Domini fiducia pedem porrexeris, eatenus possidebis*, et misericordiam ejus abundantiorem impetrabis.

PUNCTUM III.

Tertio et postremo *charitas* quoque suos actus exercere debet, quibus spiritualiter se uniat ac conjungat Christo per unionem amoris, quae in hujus sanctissimi Sacramenti sumptione potissimum spectatur. Ejus porro actus praecipui sunt: Ut gaudeam de bonitate, charitate, omnipotentia et liberalitate Christi, quae in hoc convivio mirifice elucet; laeter quoque, quod tam ardenter ab illo amari me videam, ut se mihi praebat in cibum; et praeterea desiderem, perpetuo eidem conjunctus manere per actualem cognitionem et amorem, quo similis ei in cunctis virtutibus efficiar; ardenti etiam cupiditate flagrem, ut omnes eum cognoscant, diligent et venerentur in hoc sanctissimo Sacramento fruanturque bonis in illo comprehensionis; ac denique, ut offeram me serio et ex animo, ut idem in rebus omnibus velle et nolle cum ipso

III. Charitatis actus:

gaudium,

desiderium,

mei oblatio,

¹ Matth. 9, 21. ² Act. 5, 15. ³ In Cant. serm. 32. n. 8.

habeam, nec quidquam ita mihi arrideat placeatve, ac quod ipsi placet.

Affectus
charitatis. O Salvator dulcissime, ubicunque quidem es, vere amabilis es, at in hoc Sacramento plane dignissimus, qui totis amoris viribus a cunctis diligaris. Utinam te, Domine, diligenterem toto corde, tota mente et spiritu ac tota fortitudine mea. Amem te, Domine, propter bonitatem, quam hic manifestas, propter amorem, quem mihi demonstras, propter beneficia, quibus me afficias, propter mala, a quibus me liberas, propter bona, quae mihi polliceris, ac denique propter ingens desiderium, quo te a me amari desideras. Adimple, obsecro, tuum et meum desiderium, et concede, ut te amem, sicut tu a me amari vis, uniendo me tecum unitione perfectae charitatis, quae usque in vitam perseveret aeternam. Amen.

Aliæ quam plurimæ meditationes cum variis ad sacram Communionem se præparandi modis ponentur in partibus sequentibus, juxta ordinem historiae evangelicae, quae facile ex indice constabunt.

MEDITATIO XXXV.

Ad gratiarum actionem post sacram Communionem.

Gratiarum
actio quanti
sit momenti.

Sacratissima Communione percepta, plurimum refert scire, dulci hospitis, quem excepimus, praesentia frui; neque enim tempus aliud ad negotia salutis nostræ cum ipso pertractanda aptius est, quam quum illum intra nos ipsos habemus. Nam et hic locum habet, quod ipse dixit: *Quamdiu sum in hoc mundo abbreviato cujusque hominis, lux sum mundi*¹. Quare expedit, nos, quamdiu lux illa durat, progredi, ante-

¹ Joan. 9, 5.

quam abscondatur et nos tenebrae comprehendant. Et quoniam divinum hoc Sacramentum adeo est praestans beneficium donumque liberalitatis divinae, summa quoque requirit, quae in nobis fuerit possibilis, animi *gratitudinem*, illud Sapientis opportune usurpando: *Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te praetereat*¹, sed fructum ex bona hac sorte, quae tibi contigit, cape. Sicut enim quamecumque sanctissimi hujus Sacramenti *particulam* propterea magni aestimamus, quod totus in ea Christus continetur; sic merito quamecumque diei et temporis, quo illam intra nos habemus particulam, magni refert aestimare, quia vel in minima potest maximam nobis gratiam conferre, si devoto gratoque animo ad eam recipiendam nos disponamus, praecipue quum Sacramentum hoc, teste S. Dionysio², consummatio sit, complementum ac perfectio omnium reliquorum, mediumque efficacissimum, quod ad perfectionem nostram Deus nobis concessit. Quum itaque praesentem illum habeamus eamque nobis communicare paratum, decet omnino cordis nostri vas ad eam excipiendam dilatare, et in eum finem exercere majore quo possimus fervore tres illos gratitudinis actus in superioribus medit. positos, expendentes tempus non tam novis considerationibus, quia illae sufficiunt, quam accurasieribus affectibus et canticis laudis et gratiarum actionis, eo, qui sequitur, modo.

PUNCTUM I.

Primum efficacius excitanda *fides* est praesentiae Christi Domini, quem intra me habeo: aspicio inabilem, ac si eum viderem, perpendendo brevi-

Fides praesentiae Chi.

¹ Eccli. 14, 4.

² De eccles. hier. c. 3 ab initio; cf. S. Thom. III. q. 65. a. 3.

ter, eundem hunc esse, de quo adeo admiranda, quum ad Communionem me praepararem, concepi; et quandoquidem, ubi rex est, etiam aula tota illum comitatur, cogitare possum, quod S. Gregorius¹ monuit, eundem esse multis aulicorum coelestium milibus stipatum; inter quos ego, spiritu ante ipsius pedes prostratus et Deum tantae majestatis in loco tam humili hospitatum admirans, prorumpam primum in affectus humilitatis et reverentiae et confusionis propriae, nunc cum S. Petro dicens: *Exi a me*, et ex vili hac mea navicula, *quia homo peccator sum*, *Domine*²; nunc cum S. Elisabetha: *Unde hoc mihi, ut veniat Deus meus et Dominus meus ad me?*³ O Deus aeterne, *quid est homo, quod memor es ejus*⁴, *aut filius hominis, quia reputas et visitas eum?* *Minnisti eum paulo minus ab Angelis*, quia vili carne vestitus erat: sed nunc tu ipse de coelo descendis comitantibus Angelis, ut in illo hospiteris. O Deus et *Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra*, postquam illam fecisti habitationem tuam, sicut ipsum coelum.

Mox ad laudis et gratitudinis affectus transeundum est, utendo receptis aliquibus Ecclesiae canticis, nunc cum Seraphinis dicendo: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum*⁵, qui se humiliavit ad habitandum in templo animae meae, fumo et nebula pleno; nunc cum pueris Hebraeorum, Christum ipsum in die palmarum comitantium, dicam: *Hosanna filio David! Benedictus, qui venit in nomine Domini! Hosanna in altissimis!*⁶ Interdum cum tribus pueris in fornace Babylonica⁷ creaturas omnes ad bene-

Lauds et
gratitudo.

¹ Dial. l. 4. c. 58 in fine. ² Luc. 5, 8.

³ ib. 1, 43. ⁴ Ps. 8, 5. 6.

⁵ Is. 6, 3. ⁶ Matth. 21, 9.

⁷ Dan. 3, 52 sqq.

dicendum Domino ob tantum mihi collatum beneficium invitabo.

Ad cujus cantici imitationem alterum formare licebit, ad easdem laudes invitando novem choros Angelorum, choros Patriarcharum ac Prophetarum, Apostolorum et Evangelistarum, Martyrum, Doctorum, Pontificum, Confessorum, Sacerdotum et Levitarum, Virginum et Viduarum, omniumque Sanctorum atque Sanctorum, qui in coelo sunt, idque in hunc modum: Benedic te, Domine, omnes Angeli tui, Archangeli et Principatus, laudent et glorifcent in saecula; benedic te Potestates, Virtutes et Dominaciones, et laudent et glorifcent in saecula; benedic te Throni, Cherubini et Seraphini, laudent etc.; benedicte, Patriarchae et Prophetae, Dominum, laudate et glorificate eum in saecula; benedicte, Apostoli et Evangelistae, Dominum, laudate etc. Et eadem ratione licet prosequi, ad omnes Sanctorum ordines recurrendo.

Licet etiam cum regio propheta omnes animae facultates et sensus, cogitationes et cordis affectus invitare¹: *Benedic, anima mea, Domino, et omnia, quae intra me sunt, nomini sancto ejus, ut simul omnes ad adorandum et glorificandum hunc Dominum conveniant, unaquaeque pro ea parte, quam in hoc beneficio accipit.* Benedic ergo te oculi mei, Domine, quod te in sanctissimo hoc Sacramento viderint; et labia mea, quod tetigerint; lingua et palatum, quod gustaverint; pectus, quod tuum sit habitaculum; et *omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi?*² Memoria mea eructet laudes tuas, mens mea te magnificet, voluntas amet, appetitus concupiscat, et omnia mea in conspectu tuo liquecant et cantent gloriam jucundissimi hujus adventus tui.

Invitabo
omnia, ut
mecum Deum
laudent.

¹ Ps. 102, 1. ² Ps. 34, 10.

PUNCTUM II.

Perpendam
officia Chri-

Deinde Christi Domini *officia* finesque, quorum gratia me visitare dignatus est, in memoriam revo-
cans, gaudebo et exsultabo, quod intra me ipsum ha-
beam redemptorem meum, medicum, magistrum, et omne bonum meum; quem magno spiritus affectu,
humilitatis et charitatis ulnis amplectens, illud Can-
ticorum usurpabo: *Inveni, quem diligit anima mea;*
*tenui eum, nec dimittam*¹, *nec ullam ob causam ab*
ejus contubernio disjungar; neque mors, neque vita . . .
neque instantia, neque futura, . . . neque creatura alia
poterit me separare a charitate Dei, quae est in Christo
*Jesu*²; *mecum illum semper retinebo, donec me deducat* in domum matris meae, quae coelestis est Jeru-
salem, ubi ego fruar securitate perfecta.

Mox Davidis exemplo *effundam in conspectu Dei* orationem meam, et tribulationem meam ante ipsum pronunciabo³, singulas enumerando, ac si illi notae non essent; delectatur enim eisdem audiendis.

Petam vero, officio suo in eis sublevandis ne desit, ut qui ad id venerit; nec enim tanti principis inanem decet esse adventum. Dicam itaque illi: Ecce, Domine, quam gravibus morbis et animi perturbationibus detineor; superbia enim, ira, sensualitas, cupiditas me prostraverunt. Tu vero medicus quum sis et omnipotens accesserisque, ut animae meae sanitatem adferres; adhibe, sicut potes, medelam, qua restituas sanitati. Dic in hoc ingressu tuo ad me, quod ingressus Zachaei domum dixisti: *Hodie huic domui salus facta est*⁴. Et quandoquidem dicere tuum ita efficax est, ut sit reipsa facere; ita fiet, sicut dices. Sum etiam ignoratione et erroribus plenus et

Petam, ut
ea in me
nunc gerat.

¹ Cant. 3, 4. ² Rom. 8, 38. 39. ³ Ps. 141, 3.

⁴ Luc. 19, 9.

in tenebris ac mortis obseuritate vessor, tu vero magister meus, lux mea, dux meus; doce itaque, illumina, ac dirige: ad hoc enim venisti. In his similibusque petitionibus partem aliam temporis ponam, *luctans* sieut Jacob¹ cum hoc magni consilii *Angelo* lucta orationum, non dimittens eum, nisi prius copiose benedixerit mihi. Amen.

PUNCTUM III.

Ultimo aliqua eidem Domino nomine gratitudinis merito offeram ob collatum in me beneficium, invitans eundem, qui me ipse invitat. Sic enim ipse dixit in Apocalypsi²: *Ecce sto ad ostium et pulso; si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et coenabo cum illo, et ipse mecum. Anima enim, ad quam hic Dominus intrat, coelestibus donis pascitur, quae Dominus illi communicat; ipse vero Dominus ferventibus affectibus bonisque propositis, quae anima offert. Quare statim post Communionem sacram attendens, quid ipsi magis sit gratum, illud eidem prompte offeram.*

Nominatim vero meum illi cor tradam, quod ipse praecipue a me petit: *Praebe, inquit, fili mi, cor tuum mihi*³. Sed quum ipse cor suum mihi det: quid multum facio, si dem illi meum, et quidem eo firmo animi decreto, ut nihil unquam in eo admittam, quod ipsius cordi et amori aduersetur, nec cogitationem quidem, quae me ab illo separet? *Exhibeo etiam corpus meum hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, desiderans, semper mortificationem Jesu et passionis ejus insignia in corpore meo circumferre*⁴, nominatim mecum statuens, eam passionem mortificare et cru-

Offeram
dona:

cor meum et
voluntatem
nunquam
ab Eo
recedendi;

¹ Gen. 32, 24.

² Apoc. 3, 20.

³ Prov. 23, 26.

⁴ Cf. Rom. 12, 1.

delem continuamque cum ea pugnam habere, quae magis me impedit, ne, ut debo, Deo serviam.

opera miseri-
cordiac,
vel vota
religiosa
renovanda.

Praeterea expediret, eundem Christum in suis pauperibus eo die invitare, aliquam illis juxta facultatem meam elargiendo eleemosynam. Et, si sum religiosus, licebit eidem offerre denuo perpetuam sanctissimae ipsius voluntati obedientiam, castitatem purissimam, et severam spiritus paupertatem, juxta status mei leges. Aliquid item merito addam, quod ipso die possim explere: studendo totum illum in his gratitudinis et invitationis exercitationibus expendere, sponsam imitatus, quae dicebat¹: *Fasciculus myrrhae erit mihi hodie dilectus meus, inter ubera mea commorabitur; et Apostolum dicentem²: Vivo ego, jam non ego; vivit vero in me Christus, quem intra me ipsum habeo, ejus virtute et fortitudine ambulabo, sicut alter Elias, usque ad montem Dei Horeb³, ascendens de virtute in virtutem, donec eum clare videam, quem in hoc Sacramento velatum habeo. Concludam vero meditationem colloquio cum ipso meo hospite benignissimo, supplicans, ut, licet post species Sacramenti consumptas a me quoad corporalem praesentiam discedat, manere tamen semper dignetur quoad spiritualem, memoriam meam excitando, ut ejus semper meminerit, illustrando intelligentiam, ut cogitem continuoque de eo mediter, et accendendo voluntatem, ut amore semper sit illi conjuncta. Amen.*

¹ Cant. 1, 12. ² Gal. 2, 20. ³ 3 Reg. 19, 8.

MEDITATIO XXXVI.

De purgatorio, ut ad poenitentiae opera incitemur.

Praecipuus hujus meditationis finis est, eos, qui viae insistunt purgativae, ad poenarium operum exercitationem animare, quo debitas pro culpis suis poenas exsolvant; quae tamen eadem meditatio haberi poterit in die commemorationis animarum, ut, illarum vicem dolentes, easdem pro viribus adjuvemus.

PUNCTUM I.

Primum considerandum est, statuisse Deum Dominum nostrum, neminem post letale aliquod aut etiam veniale peccatum admissum, etiam quum ipse misericordia sua culpam dimiserit, prius ad coelum admittere, quam certam aliquam poenam, culpae respondentem, juxta divinam ipsius justitiam persolverit, sive id in hac vita poenalibus fiat operibus, sive in futura (*in lacu*¹, *in quo* juxta Zachariam prophetam *non est aqua*, sive *in quo ignis probat cuiusque opus*² juxta Apostolum; qui carcer est ad id a Deo destinatus, quem purgatorium appellamus) luenda reservetur³. Ad quem locum justi hominis anima ab Angelo suo deducitur, ad poenam illam usque ad ultimum quadrantem exsolvendam.

Circa hanc fidei nostrae veritatem est *primum* perpendendum, quam justus sit Deus, et quanta iustitiae ejus rectitudo, quamvis admixtam habeat misericordiam; nullam siquidem culpam relinquit impunitam. Nam ideo etiam in sacramento poenitentiae, quum letalem remittit culpam, aeternam, quae illi debebatur, poenam commutat in temporalem, ostendens

Purgatori
exsistentia.

Purg. argu-
mentum div
iustitiae et
misericordiae.

¹ Zach. 9, 11. ² 1 Cor. 3, 13.

³ Cf. S. Thom. Suppl. q. 69 et 70.

in hoc tam misericordiam infinitam, dum culpam et aeterno tempore duraturam gravissimam poenam condonat, quam justitiam, dum leviorem et ad tempus aliquod tantum duraturam exigit. Hac igitur consideratione spiritum sumam ad me justitiae ejus accommodandum, cuius tantam experior misericordiam, ut commeritam in millionum annorum ignibus horribilem poenam in paucorum voluntariam poenitentiam commutet. Quare quidquid in hac vita pati possum, parum esse judicabo aut fere nihil, ejus comparatione, quod commeritus eram et mihi condonatur.

Deinde perpendam, poenam hanc temporaneam, nisi in hac vita insigni contritione aut poenalibus operibus exsolvatur, omnino in futura esse luendam, tum ut justitiae divinae ordo servetur, tum quod tantopere Deus amet puritatem, ut nihil in coelum admittat, nisi purgatissimum, non a culpa solum, sed etiam ab omni poena, quae ipsius culpae reliquiae censentur. *Ecclesia enim glorificata*, Apostolo teste, *neque maculam habet neque rugam aut aliquid hujusmodi*¹ foeditatis. Quamobrem tantam in hac vita puritatem curare deberem, ut nihil in altera purgandum superesset. O Agne Dei, *in cuius sanguine justi stolas suas laverunt et animas dealbaverunt*², ut in regnum tuum sine mora admitterentur: tantum mihi, quaeso, pretiosi tui Sanguinis intuitu culparum mearum dolorem tribue, ut liberata anima mea e corporis hujus carcere etiam a poenis libera in purgatorio non haereat. Amen.

Hinc fiet transitus ad perpendendam venialis peccati malitiam; siquidem animam a coelestis regni ingressu ita remoratur, ut nisi ab ea purificatam eo pervenire sit impossibile. *Non enim*, ait S. Joannes, *intrabit in eam civitatem aliquod coinquinatum*³. At-

Poena aut
hic aut illie
solvenda.

Quantum
malum vel
love pec-
catum.

¹ Cf. Ephes. 5, 27. ² Cf. Apoc. 7, 14. ³ ib. 21, 27.

tendendum praeterea, quantopere Deus illud horreat, qui etiam suos amicos, et sanctissimos, vincitos detinet, donec ab eo purifcentur, adeoque illos humiliat, ut careerem ad id constituerit obscurum et subterraneum, inferno ipsi proximum, in quo illa purgatio fiat: ut ostenderet, quam grave sit cujusvis culpae aut poenae, quae ex ea oritur, onus, quod ad abyssum adeo profundam nos projicit. Ex quibus considerationibus magnum contra venialia peccata concipiam horrorem, ut quae tanto me bono privent, tantum mihi careerem minentur, tantumque sit eorum onus, quo premor. Prae omnibus autem illa detestabor ob aversionem, quam Deus ab illis ostendit. Quod amplius adhuc inferius expendemus.

PUNCTUM II.

Secundo considerandum est, quam graviter animae omnes sentiant, et ipsa mea feret, carceris illius obscuritatem et tenebras: privari nimirum clara Dei visione, quae poena illi est similis, quam damni vocant. Perpendendae quoque sunt sensus ac doloris hujus causae.

Prima est, quod ibi fide valde viva cognoscatur, quis Deus sit, quam bonus, pulcher, potens, et quod ultimus sit finis noster et aeterna beatitudo, idque multis nebulis dubiisque rejectis, quibus in hac vita implicamur. Quae fidei vivacitas vehementius excitat desiderium, finem suum ultimum videndi; ac proinde poenam augebit, quae ex ejus oritur dilatione. Rectissime enim locum hie habebit illud Sapientis¹: *Spes, quae differtur, affigit animam.*

Poenae
damni
gravitas:

1. ex per-
fectiore Dei
cognitione;

Secunda causa est, quod amor illic Dei valde sit excellens ideoque summe optet, dilectum suum videre

2. ex ejus
amore;

illique conjungi. Nec habet ibi, quod ipsum ab amando distrahat aut occupet, sicut in hac vita, in qua attendere potest, quod bonis operibus novam gratiam gloriamque promerer possit et perfectionem suam augere, proximis etiam aliquid pietatis impendere; quae omnia in purgatorio locum non habent. Et si cum his omnibus, quae remittere attentionem amoris possunt, Sancti aliqui tantopere Deum videre desiderant, ut ipsa dilatione vehementer affligantur gementes que dicant cum Psalmista¹: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est . . . ; multum incola fuit anima mea;* quanto majore sensu dicent hoc animae illae in purgatorio detentae, quae et vehementer amant dilectum suum et interim cruciantur, non ut in gloria crescant, sed ut debitam poenas exsolvant.

Tertia causa hujus poenae est, quod animae illae suspensae teneantur nec tempus sciant detentionis suae in eo carcere ac dilationis videndi Deum. Quamvis enim divinae sint voluntati conformes poenasque illas et dilationem aequo animo ferant; est tamen utraque poena gravis, quam advertunt ex propria culpa procedere et ex negligentia et ignavia, quam habuerunt tam in exercendis operibus satisfactoriis, quam in desiderio Deum videndi, siquidem S. Brigittae revelatum legimus, ob remissum et languidum hujusmodi desiderium particularem propriamque esse poenam constitutam, quam desiderii purgatorium appellant², qua afficiuntur, qui tepide Deum videre desiderarunt.

Augetur etiam haec poena ob privationem visionis Christi Domini nostri, Virginisque Sanctissimae, ac dulcissimae Angelorum Sanctorumque societatis, ac reliquarum rerum visionis, quas visuras se credunt et sperant; omnium enim fidem valde vivam habent

¹ Ps. 119, 5.

² Cf. Blosius, Monile spirituale cap. 13.

ob immortalitatis suae et purgatorii ipsius experientiam, quam re ipsa jam habent.

Hujus poenae gravitas potest aliquo modo tamquam ex vestigio deprehendi ex ea, qua nobilis et prudens quispiam afficitur, dum in obscurissimo aliquo carcere detinetur, non videns lumen coeli nisi modicum per exiguum aliquam rimam, nec cum suis cognatis, amicis, aut notis agens, nec sciens, quid in mundo agatur, aut quanto tempore sit carcer ille duraturus, nisi quod de innocentia sua securus certo speret, se liberum dimittendum. Et quamvis fas sit credere, custodem Angelum interdum accedere, qui animam, cuius curam in hac vita gessit, consoletur; illud tamen etiam licet existimare, eam id responsuram, quod caecus Tobias Raphaeli Angelo respondit¹: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, et lumen coeli non video, et addituram: nec dulcissimum Creatorem ac Redemptorem meum.* O anima mea, quandoquidem tantae hujus poenae, quae te manet in purgatorio, fidem habes, nisi hic, quam pro tuis culpis debes, exsolvas; ne differas solutionem, ne et ipse Deus claram sui visionem tibi differat. Concupisce fervore magno, ad Deum videndum pervenire, removendo, quidquid hujus desiderii exsecutionem impedire potest, ut poena ipsa cum vita quoque finiatur, moxque in aeternae gloriae requiem ingrediaris.

PUNCTUM III.

Tertio consideranda est poena, quae dicitur sensus, quam patietur anima in purgatorio, dum terribili illo igne torquebitur.

Hanc ex eo primum licet aestimare, quod ignis ille idem sit cum igne inferni, cuius comparatione

Poena
sensus:

^{1.} Ignis
idem qui
in inferno:

¹ Tob. 5, 12.

noster hic ignis est, ac si esset depictus; deinde quia torquet miraculose tamquam instrumentum Dei et quidem irati, cuius manus gravis est valde, quando propriam injuriam ulciscitur, et ut ignis argentum liquefacit, ut illud a scoria purget, sic *ignis iste*, teste Propheta¹, *purgabit et colabit filios Levi quasi aurum et quasi argentum*, hoc est, horrende affliget animas et a scoria, quam in mundo contraxerunt, purificabit. Et quamdiu purificandum quippiam supererit, continuus erit dolor.

Neque enim somnus erit ibi aut aliqua distractio aut simile quid, quo ejus severitas temperetur, sicut in hac vita esse solet. Ex quo SS. Patres colligunt², purgatorii dolores (si eorum poenas et cruciatus spectes) quosecumque alios dolores superare, quibus peccatores in hac vita afficiuntur, et Martyrum cruciatus, imo et eos, quos Rex ipse Martyrum Jesus Christus perpessus est. Cui propterea summa animi demissione dicere possum: O dulcissime Redemptor, ne, quaeso, in furore tuo arguas me inferni sive gehennae igne, sed ita puram me fac vitam ducere, ut neque purgatorii igne mihi ad perfectam purificationem sit opus. Amen.

Ex his considerationibus tres affectus firmaque animi decreta concipiam.

Primum est insignis timoris Dei et justitiae ejus. Si enim rem ipsam altius perpendere volo, non me tantopere terrere potest, quod Majestas illa divina, aspiciens, peccatorum animas inferni ignibus crueiari, nulla earum compassione tangatur, utpote inimicorum et qui ipsum actu oderunt ac detestantur; sed quod, quae in purgatorio ardent horrendisque poenis cruciantur et quidem interdum ob leves valde aliquas culpas, quasque ipse Deus valde tamquam amicas di-

2. nulla
poenae
intermissio.

Affectus
timoris.

¹ Cf. Mal. 3, 3.

² Cf. S. Aug. in Ps. 37 v. 2; S. Thom. III. q. 46 a. 6 ad 3.

ligit et ab eisdem vicissim vehementer amatur, eas ita cruciari patiatur, donec, quidquid debent, exsolvant; hoc multo magis terrere me debet. Quis non timeat te, o Rex gentium? si fructuosam arborem ob spinas pauculas bonis fructibus admixtas ita ignibus exurendam tradis: quid de ea facies, quae sicca est planeque sterilis nec alios fructus, quam gravium peccatorum spinas produxerit?

Secundum firmum propositum et animi decretum faciam, satisfaciendi in hac vita pro meis peccatis, quasvis poenitentias corporisque afflictiones libenter amplectens, siquidem hae omnes, si cum illis purgatorii conferantur, velut nihil esse censebuntur. Nam quidquid in hac vita patimur, et modicum est et brevi tempore durat multumque ad progressum in virtute et gratiae gloriaeque augmentum promerendum confert; quum in purgatorio et multa et gravia et diuturniora tolerentur, quae nihil ad praedictos fines conferant. Quare rogandus mihi est Deus, ut, si remissior ego ero in debito meo in hac vita exsolvendo, adhibeat ipse laborum et tribulationum ignem, quo purificer et debitum cum luero aliquo solvam, quod postea sine eo essem soluturus. O mi Salvator, qui filios Levi, hoc est Ecclesiae tuae, quasi aurum et argentum per ignem purgare et colare promisisti, purifica me, sicut tibi placebit, in hac vita, ut, ab ea egresus, ad te in futura fruendum perveniam. Amen.

Tertium erit propositum, venialia peccata pro viribus fugiendi, quae, ut ait Apostolus, ligna, foenum et stipula¹ sunt, quibus purgatorii ignis alitur, qui me torquebit. Quod, si fidei oculis intuear, temerarium plane esse judicabo: sicut si hominem, ligna in silva caedentem domumque exportantem, interrogarem, quemnam in finem id faceret, ipseque responderet, ad

Propositum
hic satig-
facienti.

Propositum
vitandi
peccata
etiam levia.

ignem excitandum, quo sit postea exurendus, stultum eum plane judicarem. Quantum ergo stultior ego judicandus sum, qui multa facio magna mea voluptate, quae non alium mihi finem adferent, quam ignem illum horrendum alere, quo sim in purgatorio exurendus? O anima mea, quae supra adeo pretiosum fundamentum, Christum Dominum nostrum, es fundata, superaedifica magni etiam pretii opera, *aurum* charitatis, *argentum* innocentiae, pretiosos aliarum virtutum *lapides*, qui tecum in aeterna vita permaneant. Cave, ne talia aliqua admisceas, quae sunt peritura, *ligna* avaritiae, sensualitatis *foenum*, *stipulam* vanitatis, inordinate aliqua vitae hujus bona dili-
gendo; quia omnia hujusmodi ignis erunt alimentum, qui in futura te graviter exuret. O bone Jesu! a tali me, quaeso, amentia libera et gratia tua ab his peccatis praeserva. Amen.

PUNCTUM IV.

Quarto duo valde insignia, quae in purgatorii animabus esse constat, sunt diligentius perpendenda.

Primum est, quod exactissime Dei voluntati quoad poenarum acerbitatem et diurnitatem sustinendam se subjiciant illosque cruciatus patientissime ferant et amplectantur, gaudentes, quod Deus adeo sit justus, ut ipsos pro meritis castiget atque in tam severi ignis fornace purifecet, quo bene mundatos liceat in coelum pervenire. Ex quo discam patientiam in tribulationibus habere, si eas volo purgatorium mihi esse, non gehennam, siquidem et minores illae et mihi utiliores sunt ad mea debita exsolvenda, et a divina justitia in eum finem mihi mittuntur et destinantur. Et quum omnia, quae in Deo sunt, amabilia sint, quia ipse est *totus desiderabilis*¹: si eum sincere diligo, merito gau-

Purgatorii
solamina:

1. Perfecta
patientia.

debo, quod adeo sit justitiae et aequitatis amator, ut locum etiam ad peccati mei correctionem, quam adeo juste promeritus sum, destinatum habeat.

Secundum est vehemens desiderium, quo animae illae tenentur, ut piorum christianorum, qui in terris adhuc versantur, sacrificiis, orationibus, eleemosynis, jejuniis aliisque satisfactoriis operibus adjuventur, indulgentiis quoque et aliis Ecclesiae suffragiis, quo citius a poena illa expeditis ad Deo fruendum pervenire liceat. Quod ipsum excitare me debet ad eas pro viribus juvandas, etiam aliquid mihi ipsi subtrahendo, quod illis impertiar. Si enim intimum mihi amicum in mediis his flammis cernerem, licetque absque damno et combustione mea illum inde educere, crudelitati tribueretur, si id non facerem. Si igitur fidei oculo conspicio, animas illas horrendis ignibus cruciari, licereque eas aliquo sacrificio, indulgentia, aliisve piis operibus inde eripere, magnae erit charitatis, sollicitum me in hoc officio impendendo praebere. Et si, quod mihi fieri vellem, merito debeo proximis meis facere, aequum certe est, quaecunque potero, ad eas inde liberandas praestare; sicut vellem, ab aliis mihi illic existenti similia officia exhiberi, maxime quod hac cura id promerear, ut, quum ego illuc venero, aliis Deus inspiret, me ut similiter juvent. *Misericordes enim misericordiam consequentur*¹, in eo scilicet rerum genere, in quo ipsi fuerunt misericordes.

Imo et animae ipsae, quum ad Dei conspectum perveniunt, valde se gratas erga eos exhibent, a quibus se adjutas agnoscunt, ideoque sollicite Dei nobis auxilium in tribulationibus procurabunt.

Et licet operis pii satisfactionem, quam defunctis applico, mihi revera subtraham, eam tamen ele-

^{2.} Auxilium
ex suffragiis
nostris:

ad quae
copiose
praestanda
me excitabo

¹ Cf. Matth. 5, 7.

mosynae nomine illis impertiens, meritum meum apud Deum augeo; quia ipsa charitas augetur, dum, quae mihi erant necessaria, mihi ipsi subtraho, ut succurrat indigenti. Propter has omnes causas ait Scriptura: *Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis, hoc est peccatorum poenis, solvantur*¹. Ex ea enim cura proveniunt bona illa, quae diximus, iis, qui pro eis orant.

Hac meditazione finis imponitur iis, quae ad viam pertinent *purgativam* et *animae puritatem*, quae ejus est proprius finis. Cujus defectus, si quos habebit in hac vita, reparabuntur in futura purgatorio, ut integræ plenaeque puritati aditus pateat ad gloriam, quae ultima est inter justorum novissima. De qua propterea gloria meditationes instituentur *ad finem VI. partis*, quia ultimum est inter divina beneficia ultimusque viae unitivae terminus, in quo justi Deo conjuncti in saeculorum saecula requiescent. Amen.

¹ 2 Mach. 12, 46.

*Ô Marie conçue sans péché,
priez pour nous qui avons recours à vous!*

Les 20 premières pages de ce PDF donne un aperçu de la qualité, *bonne ou mauvaise*, de l'édition papier. La qualité dépend du livre original dont nous nous sommes servi pour produire le fac-similé (*texte numérisé*).

Il est possible de commander l'édition papier à prix abordable en visitant le site :

canadienfrancais.org

Plusieurs autres livres sont également disponibles sur le même site, toujours à prix abordable.

Année 2023
canadienfrancais.org